

การส่งเสริมการเลี้ยงแพะเนื้อเชิงธุรกิจของเกษตรกรในจังหวัดสุราษฎร์ธานี

นางสาวกชพรรณ รักเมือง

วิทยานิพนธ์นี้เป็นส่วนหนึ่งของการศึกษาตามหลักสูตรปริญญาเกษตรศาสตรมหาบัณฑิต
วิชาเอกส่งเสริมและพัฒนาการเกษตร สาขาวิชาเกษตรศาสตร์และสหกรณ์ มหาวิทยาลัยสุโขทัยธรรมาธิราช

พ.ศ.2564

Extension of Business Goat Farming of Farmers in Suratthani Province

Ms. Kotchapan Rakmuang

A Thesis Submitted in Partial Fulfillment of the Requirements for
the Degree of Master of Agriculture in Agricultural Extension and Development

School of Agriculture and Cooperatives
Sukhothai Thammathirat Open University

2021

หัวข้อวิทยานิพนธ์ การส่งเสริมการเลี้ยงแพะเนื้อเชิงธุรกิจของเกษตรกรในจังหวัดสุราษฎร์ธานี
ชื่อและนามสกุล นางสาวชพรรณ รักเมือง
วิชาเอก ส่งเสริมและพัฒนาการเกษตร
สาขาวิชา เกษตรศาสตร์และสหกรณ์ มหาวิทยาลัยสุโขทัยธรรมาธิราช
อาจารย์ที่ปรึกษา 1. รองศาสตราจารย์ ดร.เฉลิมศักดิ์ ตุ่มหิรัญ
2. รองศาสตราจารย์ ดร.จินดา ขลิบทอง

วิทยานิพนธ์นี้ ได้รับความเห็นชอบให้เป็นส่วนหนึ่งของการศึกษา
ตามหลักสูตรระดับปริญญาโท เมื่อวันที่ 25 สิงหาคม 2565

คณะกรรมการสอบวิทยานิพนธ์

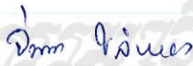
ประธานกรรมการ

(ผู้ช่วยศาสตราจารย์ ดร.มงคล กงเสน)

กรรมการ

(รองศาสตราจารย์ ดร.เฉลิมศักดิ์ ตุ่มหิรัญ)

กรรมการ

(รองศาสตราจารย์ ดร. จินดา ขลิบทอง)

ประธานกรรมการบัณฑิตศึกษา

(รองศาสตราจารย์ ดร.นราธิป ศรีราม)

ชื่อวิทยานิพนธ์ การส่งเสริมการเลี้ยงแพะเนื้อเชิงธุรกิจของเกษตรกรในจังหวัดสุราษฎร์ธานี

ผู้วิจัย นางสาวกชพรรณ รักเมือง **รหัสนักศึกษา** 2639002191 **ปริญญา** เกษตรศาสตรมหาบัณฑิต (ส่งเสริมและ

พัฒนาการเกษตร) **อาจารย์ที่ปรึกษา** (1) รองศาสตราจารย์ ดร.เฉลิมศักดิ์ ตุ่มหิรัญ

(2) รองศาสตราจารย์ ดร. จินดา ขลิบทอง **ปีการศึกษา** 2564

บทคัดย่อ

การวิจัยครั้งนี้มีวัตถุประสงค์เพื่อศึกษา การวิจัยนี้มีวัตถุประสงค์เพื่อศึกษา 1) สภาพทั่วไปและสภาพการผลิตแพะเนื้อเชิงธุรกิจ 2) ต้นทุนและผลตอบแทนการผลิตแพะเนื้อเชิงธุรกิจ 3) ปัญหาและข้อเสนอแนะ การเลี้ยงแพะเนื้อเชิงธุรกิจ 4) การได้รับและต้องการการส่งเสริมการเลี้ยงแพะเนื้อเชิงธุรกิจ และ 5) วิเคราะห์และสังเคราะห์แนวทางการส่งเสริมการเลี้ยงแพะเนื้อเชิงธุรกิจของเกษตรกร

ประชากร คือ เกษตรกรผู้เลี้ยงแพะเนื้อในจังหวัดสุราษฎร์ธานี จำนวน 557 ราย กำหนดขนาดตัวอย่างโดยใช้สูตรการคำนวณของทาโร ยามานะ ที่ระดับความคลาดเคลื่อน 0.05 ได้กลุ่มตัวอย่าง จำนวน 233 ราย สุ่มตัวอย่างแบบง่าย ใช้แบบสัมภาษณ์ในการเก็บรวบรวมข้อมูล วิเคราะห์ข้อมูลโดยใช้ ค่าความถี่ ค่าร้อยละ ค่าเฉลี่ย ส่วนเบี่ยงเบนมาตรฐาน การทดสอบค่าที การวิเคราะห์ถดถอยพหุคูณ และการวิเคราะห์เนื้อหา

ผลการวิจัย พบว่า 1) เกษตรกรร้อยละ 71.1 เป็นเพศชาย อายุเฉลี่ย 46.98 ปี ประสบการณ์ในการเลี้ยงเฉลี่ย 4.40 ปี เลี้ยงแบบขังคอกตลอดเวลา ใช้อาหารข้นควบคู่กับอาหารหยาบ มีขนาดฝูง 35.5 ตัว ใช้สายพันธุ์ลูกผสมเป็นสายพันธุ์หลัก ปริมาณแพะที่ผลิตได้เฉลี่ย 29.18 ตัวต่อปี จำหน่ายในรูปแบบแพะมีชีวิต ที่น้ำหนักเฉลี่ย 27.30 กิโลกรัมต่อตัว ในราคาเฉลี่ย 134.80 บาทต่อกิโลกรัม โดยเกษตรกรจำหน่ายด้วยตนเองภายในจังหวัด 2) ต้นทุนการผลิตแพะต่อรุ่น เฉลี่ย 89,531.11 บาท ผลตอบแทนการผลิตต่อรุ่น เท่ากับ 131,576.09 บาท กำไรสุทธิต่อรุ่น เท่ากับ 42,044.89 บาท คิดเป็นต้นทุนการผลิตแพะเฉลี่ยต่อตัว เท่ากับ 3,067.62 บาท และผลตอบแทนการผลิตแพะเฉลี่ยต่อตัว เท่ากับ 1,440.88 บาท 3) ปัญหาในการเลี้ยงแพะ ได้แก่ ขาดการสนับสนุนจากหน่วยงานภาครัฐ และข้อเสนอแนะ ได้แก่ ต้องการให้เจ้าหน้าที่ลงมาเยี่ยมเยียนเกษตรกร 4) การได้รับการส่งเสริมในภาพรวมอยู่ในระดับน้อยที่สุด และมีความต้องการการส่งเสริมในภาพรวมอยู่ในระดับมาก ข้อที่เกษตรกรต้องการการส่งเสริมมากที่สุด คือ การตรวจสอบสุขภาพสัตว์ และ 5) แนวทางการส่งเสริม พบว่า การลงทุนเลี้ยงแพะเนื้อของเกษตรกรมีความเป็นไปได้ในเชิงธุรกิจ เมื่อเปรียบเทียบระหว่างการได้รับกับความต้องการการส่งเสริม พบว่า มีความแตกต่างกันอย่างมีนัยสำคัญทางสถิติที่ 0.05 ซึ่งตัวแปรที่มีผลต่อปัจจัยความต้องการการส่งเสริม (Y) ได้แก่ ประสบการณ์ (x2) จำนวนแม่พันธุ์ (x5) ขนาดฝูง (x6) และราคาแพะ (x8) โดยสมการสามารถทำนายความสำเร็จได้ร้อยละ 10.3 ได้สมการถดถอยพหุคูณ $Y = a - .166x2 + .163x5 + 1.88x6 - .163x8$ และสังเคราะห์แนวทางการส่งเสริมโดยใช้แบบจำลองการสื่อสาร (SMCR) ซึ่งมีเจ้าหน้าที่รัฐ เป็นผู้สื่อสาร ในห้วงค์ความรู้ตามความต้องการของเกษตรกร ผ่านช่องทาง ได้แก่ ระบบการเยี่ยมชม และอบรมเชิงปฏิบัติการ ไปยังเกษตรกร โดยใช้แนวทางการพัฒนาจากการสังเคราะห์ในการดำเนินการส่งเสริม

คำสำคัญ การส่งเสริม แพะเนื้อ การเลี้ยงแพะ แพะเชิงธุรกิจ

Thesis title: Extension of Business Goat Farming of Farmers in Suratthani Province
Researcher: Ms.Kotchapan Rakmuang; **ID:** 2639002191;
Degree: Master of Agriculture (Agricultural Extension and Development));
Thesis advisors: (1) Dr. Chalerm Sak Toomhirun, Associate Professor;
 (2) Dr. Jinda Klibthong, Associate Professor; **Academic year:** 2021

Abstract

The purposes of this research were to study 1) general and production conditions 2) production costs and returns 3) problems and suggestions 4) the acquisition and need for extension and 5) the analysis and synthesis of extension guidelines.

The population of this research was 557 goat farming farmers in Suratthani province. The sample size of 233 was determined by using Taro Yamane formula with the error value of 0.05 and simple random sampling method. Data were collected by conducting interview. Statistics used were such as frequency, percentage, mean, standard deviation, T-test, multiple regression analysis, and content analysis.

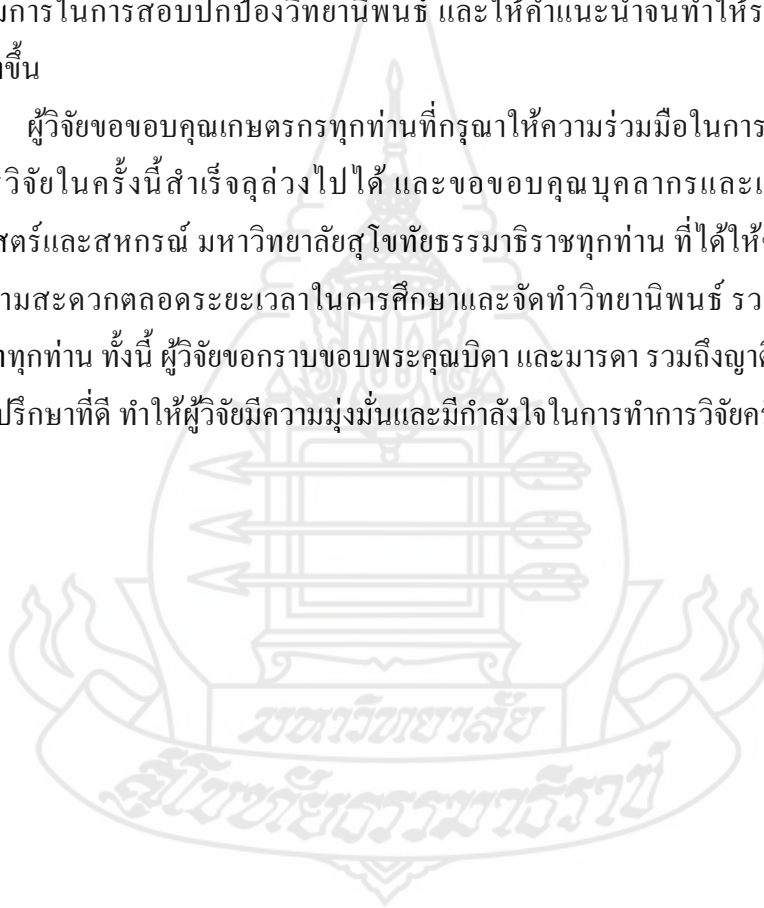
The results of the research found out that 1) 71.1% of farmers were male with the average age of 46.98 years old. They had the average experience in goat raising of 4.40 years. The goats were raised in the confined pens at all time with the average goat productivity of 29.18 goats/year. Farmers sold live goats with the average weight of 27.30 kilogram/goat at the average price of 134.80 Baht/kilogram by themselves within the province. 2) The average goat production cost per group was 89,531.11 Baht, the return for goat production per goat group was 131,576.09 Baht, and the net profit per group was 42,044.89 Baht. The calculated production cost per one goat equaled to 3,067.62 Baht and the production return per goat was 1,440.88 Baht. 3) Problem in goat farming was such as the lack of support from government agencies. Suggestion would be to have the officers visiting the farmers. 4) The acquisition of the extension, overall, was at the lowest level. They wanted to receive the extension, overall, at the high level with the most wanted aspect for the extension on animal health check. 5) Regarding the extension guideline, it revealed that the investment on goat farming of farmers had the business potential. In comparing between the acquisition and need for extension showed that there was statistically significant level of difference at 0.05. The variables affecting the extension needs (Y) were such as experience (x2), the size of the flock (x5), maternal number (x6) and the goat price (x8), which resulted in multiple linear regression equation $Y = a -.166x_2 + .163x_5 + 1.88x_6 - .163x_8$. The equation was able to successfully predict at 10.3%. The synthesis of the extension guidelines would be done by using communication theory (SMCR) which had the government officers as the message sender, giving the knowledge according to the needs of farmers through channels such as visitation system and practice training to farmers by using the development guidelines from the synthesis in the extension operation.

Keywords: Extension, Goat, Goat Farming, Goat Business

กิตติกรรมประกาศ

ผู้วิจัยขอกราบขอบพระคุณรองศาสตราจารย์ ดร. เฉลิมศักดิ์ คุ้มศิริคุณ อาจารย์ที่ปรึกษาวิทยานิพนธ์หลัก ที่ได้ให้ความกรุณาในการให้คำปรึกษา แนะนำแนวทาง และเอาใจใส่ดูแลในการทำวิจัยจนวิทยานิพนธ์ฉบับนี้สำเร็จลุล่วงไปได้ด้วยดี อีกทั้งยังขอกราบขอบพระคุณรองศาสตราจารย์ ดร. จินดา ขลิบทอง อาจารย์ที่ปรึกษาวิทยานิพนธ์ร่วม ที่ได้กรุณาให้คำปรึกษา และข้อเสนอแนะที่เป็นประโยชน์ต่อการปรับปรุงวิทยานิพนธ์ฉบับนี้ และขอกราบขอบพระคุณผู้ช่วยศาสตราจารย์ ดร. มงคล คงเสน ประธานกรรมการสอบที่กรุณาสละเวลามาร่วมเป็นคณะกรรมการในการสอบปกป้องวิทยานิพนธ์ และให้คำแนะนำจนทำให้รายงานเล่มนี้มีความสมบูรณ์ยิ่งขึ้น

ผู้วิจัยขอขอบคุณเกษตรกรทุกท่านที่กรุณาให้ความร่วมมือในการตอบแบบสัมภาษณ์ ทำให้การวิจัยในครั้งนี้สำเร็จลุล่วงไปได้ และขอขอบคุณบุคลากรและเจ้าหน้าที่สาขาวิชาเกษตรศาสตร์และสหกรณ์ มหาวิทยาลัยสุโขทัยธรรมาธิราชทุกท่าน ที่ได้ให้ความช่วยเหลือและอำนวยความสะดวกตลอดระยะเวลาในการศึกษาและจัดทำวิทยานิพนธ์ รวมทั้งเพื่อนนักศึกษาปริญญาโททุกท่าน ทั้งนี้ ผู้วิจัยขอกราบขอบพระคุณบิดา และมารดา รวมถึงญาติทุกท่านของผู้วิจัยที่คอยให้คำปรึกษาที่ดี ทำให้ผู้วิจัยมีความมุ่งมั่นและมีกำลังใจในการทำกรวิจัยครั้งนี้จนสำเร็จด้วยดี

กชพรรณ รักเมือง

สิงหาคม 2565

สารบัญ

	หน้า
บทคัดย่อภาษาไทย	ง
บทคัดย่อภาษาอังกฤษ	จ
กิตติกรรมประกาศ	ฉ
สารบัญตาราง	ฅ
สารบัญภาพ	ฉ
บทที่ 1 บทนำ	1
ความเป็นมาและความสำคัญของปัญหา	1
วัตถุประสงค์การวิจัย	3
กรอบแนวคิดการวิจัย	3
สมมติฐานการวิจัย	5
ขอบเขตของการวิจัย	5
นิยามศัพท์เฉพาะ	6
ประโยชน์ที่คาดว่าจะได้รับ	7
บทที่ 2 วรรณกรรมที่เกี่ยวข้อง	8
บริบทพื้นที่ และสถานการณ์การผลิตแพะเนื้อในจังหวัดสุราษฎร์ธานี	9
การเลี้ยงแพะเนื้อเชิงธุรกิจ	14
แนวคิด ทฤษฎีที่เกี่ยวกับ โมเดลธุรกิจ	35
แนวคิด ทฤษฎีที่เกี่ยวข้องด้านการส่งเสริมและพัฒนาการเกษตร	37
ผลงานวิจัยที่เกี่ยวข้อง	50
บทที่ 3 วิธีดำเนินการวิจัย	59
ประชากรและกลุ่มตัวอย่าง	59
เครื่องมือที่ใช้ในการวิจัย	60
การเก็บรวบรวมข้อมูล	64
การวิเคราะห์ข้อมูล	64

สารบัญ (ต่อ)

	หน้า
บทที่ 4 ผลการวิเคราะห์ข้อมูล	62
สภาพทั่วไปและสภาพการผลิตพะเนื่อของเกษตรกร	62
ต้นทุนและผลตอบแทนการผลิตพะเนื่อของเกษตรกร	78
ปัญหาและข้อเสนอแนะในการเลี้ยงพะเนื่อของเกษตรกร	80
การได้รับ และความต้องการการส่งเสริมการเลี้ยงพะเนื่อของเกษตรกร	84
แนวทางการส่งเสริมการเลี้ยงพะเนื่อเชิงธุรกิจของเกษตรกรในจังหวัดสุราษฎร์ธานี	89
บทที่ 5 สรุปการวิจัย อภิปรายผล และข้อเสนอแนะ	113
สรุปการวิจัย	113
อภิปรายผล	122
ข้อเสนอแนะ	127
บรรณานุกรม	130
ภาคผนวก	134
ก เครื่องมือการวิจัย	134
ข ตารางผลการวิเคราะห์	145
ประวัติผู้วิจัย	154

สารบัญตาราง

	หน้า
ตารางที่ 2.1	พื้นที่ของจังหวัดสุราษฎร์ธานีตามเขตความเหมาะสมสำหรับการเลี้ยงแพะ..... 10
ตารางที่ 2.2	ข้อมูลการผลิตด้านปศุสัตว์ (แพะเนื้อ) ของจังหวัดสุราษฎร์ธานี ปี 2560 – 2563... 11
ตารางที่ 2.3	ข้อมูลการขึ้นทะเบียนเกษตรกรผู้เลี้ยงแพะ..... 11
ตารางที่ 2.4	ขนาดโรงเรือน..... 14
ตารางที่ 2.5	อาหารและการให้อาหาร..... 18
ตารางที่ 2.6	ปฏิทินการผลิตและดูแลแพะเนื้อ..... 21
ตารางที่ 2.7	ข้อมูลพันธุ์แพะ..... 22
ตารางที่ 2.8	ค่าใช้จ่ายในการลงทุนเลี้ยงแพะ..... 23
ตารางที่ 2.9	ต้นทุนการผลิตแพะ..... 24
ตารางที่ 2.10	แสดง B/C ratio และ NPV กรณีที่เงินลงทุนไม่เท่ากัน..... 35
ตารางที่ 4.1	แสดงค่าจำนวน และร้อยละ ของข้อมูลทั่วไปของเกษตรกร..... 63
ตารางที่ 4.2	แสดงค่าจำนวน และร้อยละ ของข้อมูลทางสังคมของเกษตรกร..... 64
ตารางที่ 4.3	แสดงค่าจำนวน และร้อยละ ของข้อมูลทางเศรษฐกิจของเกษตรกร..... 65
ตารางที่ 4.4	แสดงค่าจำนวน ร้อยละ ของข้อมูลการทำฟาร์มทั่วไป..... 68
ตารางที่ 4.5	แสดงค่าจำนวน ร้อยละ ของข้อมูลการจัดการฟาร์ม..... 70
ตารางที่ 4.6	แสดงค่าจำนวน ร้อยละ ของข้อมูลสัตว์ในฟาร์ม..... 72
ตารางที่ 4.7	แสดงค่าจำนวน ร้อยละ ของข้อมูลเศรษฐกิจแพะของฟาร์ม..... 75
ตารางที่ 4.8	แสดงต้นทุนและผลตอบแทนการผลิตแพะเนื้อต่อรุ่น..... 78
ตารางที่ 4.9	แสดงค่าเฉลี่ย ส่วนเบี่ยงเบนมาตรฐาน ของปัญหาในการเลี้ยงแพะของเกษตรกร 80
ตารางที่ 4.10	สรุปค่าเฉลี่ย ส่วนเบี่ยงเบนมาตรฐาน ของปัญหาในการเลี้ยงแพะเนื้อของเกษตรกร.. 82
ตารางที่ 4.11	แสดงค่าจำนวน ร้อยละ ของข้อเสนอแนะของเกษตรกร..... 83
ตารางที่ 4.12	แสดงค่าเฉลี่ย และส่วนเบี่ยงเบนมาตรฐาน ของการได้รับและความต้องการการส่งเสริมการเลี้ยงแพะเนื้อของเกษตรกร..... 84
ตารางที่ 4.13	สรุปค่าเฉลี่ย และส่วนเบี่ยงเบนมาตรฐาน ของการได้รับและความต้องการการส่งเสริมการเลี้ยงแพะเนื้อของเกษตรกร..... 88

สารบัญตาราง (ต่อ)

	หน้า
ตารางที่ 4.14 แสดงค่าจำนวน และร้อยละการรับรู้และปฏิบัติเมื่อได้รับการส่งเสริมการส่งเสริมการเลี้ยงแพะเนื้อของเกษตรกร.....	89
ตารางที่ 4.15 แสดงต้นทุนและผลตอบแทนการผลิตแพะเนื้อในระยะเวลา 7 ปี.....	90
ตารางที่ 4.16 แสดงค่าที (Paired t-test) ของการเปรียบเทียบการได้รับและความต้องการการส่งเสริมการเลี้ยงแพะเนื้อเชิงธุรกิจของเกษตรกร.....	95
ตารางที่ 4.17 แสดงความสัมพันธ์ระหว่างตัวแปรที่ใช้ในการวิเคราะห์ถดถอยพหุ.....	96
ตารางที่ 4.18 แสดงค่าเฉลี่ย และส่วนเบี่ยงเบนมาตรฐาน ของความต้องการการส่งเสริมระหว่างกลุ่มเกษตรกรตามขนาดฝูงแพะในฟาร์ม.....	96
ตารางที่ 4.19 แสดงค่าความแปรปรวน (Anova) เปรียบเทียบความต้องการการส่งเสริมระหว่างกลุ่มเกษตรกรตามขนาดฝูงแพะในฟาร์ม.....	97
ตารางที่ 4.20 แสดงค่าที (Independent t-test) เปรียบเทียบความต้องการการส่งเสริมการเลี้ยงแพะระหว่างกลุ่มเกษตรกรตามการเข้าร่วมกลุ่มเลี้ยงแพะ.....	98
ตารางที่ 4.21 แสดงความสัมพันธ์ระหว่างตัวแปรที่ใช้ในการวิเคราะห์ถดถอยพหุ.....	100
ตารางที่ 4.22 แสดงค่าตัวแปรที่มีผลต่อปัจจัยความต้องการการส่งเสริม.....	101
ตารางที่ 4.23 การสังเคราะห์แนวทางการพัฒนาการส่งเสริมการเลี้ยงแพะเนื้อของเกษตรกร... ..	102
ตารางภาคผนวกที่ ผ.1 ปัญหาในการเลี้ยงแพะเนื้อเชิงธุรกิจของเกษตรกร	145
ตารางภาคผนวกที่ ผ.2 การได้รับการส่งเสริมการเลี้ยงแพะเนื้อเชิงธุรกิจของเกษตรกร	147
ตารางภาคผนวกที่ ผ.3 ความต้องการการส่งเสริมการเลี้ยงแพะเนื้อเชิงธุรกิจของเกษตรกร.....	149
ตารางภาคผนวกที่ ผ.4 ดัชนีความสอดคล้อง (ioc) ตามความคิดเห็นของผู้ทรงคุณวุฒิ	151
ตารางภาคผนวกที่ ผ.5 ค่าสัมประสิทธิ์ความเที่ยง จำแนกตามตอนของเครื่องมือการวิจัย.....	153

สารบัญภาพ

	หน้า
ภาพที่ 1.1 กรอบแนวคิดการวิจัย	4
ภาพที่ 2.1 Business Model Canvas (BMC).....	36
ภาพที่ 4.1 โมเดลการผลิตแพะเนื้อเชิงธุรกิจของเกษตรกรในจังหวัดสุราษฎร์ธานี.....	110
ภาพที่ 4.2 แนวทางการส่งเสริมการเลี้ยงแพะเนื้อเชิงธุรกิจของเกษตรกรในจังหวัดสุราษฎร์ธานี.....	111

บทที่ 1

บทนำ

1. ความเป็นมาและความสำคัญของปัญหา

แพะ (goat) เป็นสัตว์เลี้ยงเอื้องขนาดเล็กในตระกูล Caprinae ที่สามารถกินอาหารได้หลายประเภท โดยเฉพาะใบไม้และหญ้า มีการเจริญเติบโตเป็นหนุ่มเป็นสาวเร็ว สามารถผสมพันธุ์ได้ตั้งแต่อายุ 8 เดือน ใช้ระยะเวลาอุ้มท้องเป็นระยะเวลา 150 วัน ซึ่งแม่แพะมักจะคลอดลูกแฝดและใช้ระยะเวลาในการเลี้ยงลูกสั้น ทำให้สามารถตั้งท้องใหม่ได้เร็ว แพะเป็นสัตว์ที่ใช้พื้นที่ในการเลี้ยงน้อย สามารถปรับตัวต่อสภาพแวดล้อมได้ดี ทนทานต่อสภาพอากาศแห้งและร้อน จะเห็นได้ว่าการเลี้ยงแพะเป็นอาชีพที่ใช้ต้นทุนการผลิตต่ำ ไม่จำเป็นต้องใช้เทคโนโลยีระดับสูง นอกจากนี้แพะจะมีลักษณะเด่นในด้านการเลี้ยงที่มีต้นทุนต่ำแล้ว แพะยังไม่มีข้อจำกัดในข้อห้ามทางด้านศาสนา กลุ่มคนทุกเชื้อชาติสามารถบริโภคผลผลิตจากแพะได้ ซึ่งปัจจุบันการผลิตแพะยังสามารถขยายตัวได้อีกมาก เพราะนอกจากจะเลี้ยงเพื่อบริโภคในประเทศแล้ว ยังสามารถส่งออกไปยังประเทศใกล้เคียงได้อีกด้วย แพะจึงจัดได้ว่าเป็นสัตว์เศรษฐกิจที่สำคัญทางด้านปศุสัตว์ที่สามารถทำรายได้ให้แก่เกษตรกรทั้งเป็นรายได้หลักและรายได้เสริม (ไชยวรรณ วัฒนจันทร์ และคณะ, 2564)

กองส่งเสริมและพัฒนาการปศุสัตว์ (2560) รายงานว่า สถานการณ์จำนวนแพะของประเทศไทยตั้งแต่ปี 2560 – 2563 มีแนวโน้มสูงขึ้นอย่างต่อเนื่อง โดยในปี 2563 มีจำนวนแพะทั้งหมด 962,884 ตัว กระจายอยู่ตามภูมิภาคต่างๆ ของประเทศ ดังนี้ ภาคเหนือ 99,560 ตัว (ร้อยละ 10.34) ภาคตะวันออกเฉียงเหนือ 139,579 ตัว (ร้อยละ 14.50) ภาคกลาง 331,928 ตัว (ร้อยละ 34.47) และภาคใต้ 391,817 ตัว (ร้อยละ 40.69) ซึ่งถ้าเปรียบเทียบกับประชากรแพะในภูมิภาคต่างๆ ของประเทศ พบว่า ภาคใต้ มีจำนวนแพะมากที่สุด ซึ่งจำนวนประชากรแพะในประเทศไทยนับว่ามีจำนวนเพียงเล็กน้อย คือ ร้อยละ 0.1 – 0.2 ของจำนวนประชากรสัตว์เศรษฐกิจชนิดอื่นที่เลี้ยงในประเทศไทย เมื่อเทียบกับประชากรสัตว์เศรษฐกิจชนิดอื่นที่เลี้ยงในประเทศไทย รวมทั้งยังมีน้อยมากเมื่อเปรียบเทียบกับประเทศอาเซียนบางประเทศ เช่น อินโดนีเซีย เวียดนาม และฟิลิปปินส์ แพะจึงเป็นเพียงสัตว์เศรษฐกิจทางเลือกที่สามารถสร้างโอกาสทางเศรษฐกิจให้แก่เกษตรกรผู้เลี้ยงได้ เพราะแพะให้ผลผลิตได้ทั้งเนื้อที่มีโปรตีนสูง แต่มีไขมันและคอเลสเตอรอลต่ำ และน้ำนมที่มีคุณค่าทางโภชนาการสูงใกล้เคียงกับน้ำนมของมนุษย์ (ไชยวรรณ วัฒนจันทร์ และคณะ, 2564) นอกจากนี้ กรมปศุสัตว์ กระทรวงเกษตรและสหกรณ์ ได้มีการจัดทำแผนยุทธศาสตร์แพะปี 2560 – 2564 เพื่อวางแผนการส่งเสริมอาชีพการเลี้ยงแพะให้กับเกษตรกรทั่วทุกภูมิภาค

จังหวัดสุราษฎร์ธานีมีพื้นที่กว้างใหญ่ และมีสภาพภูมิประเทศที่หลากหลาย ได้แก่ ภูมิประเทศแบบที่ราบชายฝั่งทะเล ที่ราบสูง รวมทั้งภูมิประเทศแบบภูเขาซึ่งกินพื้นที่ของจังหวัดถึงร้อยละ 49 ของพื้นที่ทั้งหมด ลักษณะภูมิประเทศดังกล่าวก่อให้เกิดลุ่มน้ำน้อยใหญ่ และมีลักษณะภูมิอากาศแบบมรสุมเขตร้อน มีช่วงฤดูฝนยาวนาน คือ ระหว่างเดือนพฤษภาคม - มกราคม จะมีปริมาณฝนมากที่สุด (เทศบาลนครสุราษฎร์ธานี, 2555) จึงเป็นพื้นที่หนึ่งที่มีทรัพยากรธรรมชาติอุดมสมบูรณ์ เหมาะสมกับการผลิต “แพะ” โดยเฉพาะแพะเนื้อเป็นสัตว์เศรษฐกิจที่กำลังได้รับความสนใจจากเกษตรกรในพื้นที่ จากข้อมูลของสำนักงานเกษตรและสหกรณ์จังหวัดสุราษฎร์ธานี (2563) พบว่า จำนวนเกษตรกรผู้เลี้ยงแพะในปี 2563 มีแนวโน้มสูงกว่าในปี 2560 ร้อยละ 2.3 ซึ่งอำเภอที่มีการเลี้ยงมากที่สุด 3 อันดับแรกของจังหวัดสุราษฎร์ธานี ได้แก่ อำเภอกาญจนดิษฐ์ คิดเป็นร้อยละ 26.01 อำเภอพุนพิน คิดเป็นร้อยละ 11.36 และอำเภอคีรีรัฐนิคม คิดเป็นร้อยละ 7.38

สำนักงานปศุสัตว์จังหวัดสุราษฎร์ธานี (2564) ได้ทำการรวบรวมข้อมูลด้านงานแพะไว้ว่า แนวโน้มของเกษตรกรผู้เลี้ยงแพะและจำนวนแพะตั้งแต่ปี 2560 - 2564 มีแนวโน้มสูงขึ้น เนื่องจากเกษตรกรเล็งเห็นว่าแพะเป็นสัตว์เลี้ยงง่าย ใช้ต้นทุนการผลิตต่ำ และรายได้สูง แต่จากการสำรวจข้อมูลยังพบว่า การเลี้ยงของเกษตรกรยังไม่ประสบความสำเร็จในเชิงธุรกิจ เนื่องจากสภาพปัญหาในเรื่องสภาพการผลิต และการตลาด โดยเกษตรกรขาดความรู้ความเข้าใจในด้านต่างๆ ข้างต้น เป็นผลให้ประสิทธิภาพการผลิตไม่เป็นไปตามเป้าหมาย ส่งผลให้ผลผลิตมีปริมาณน้อย หรืออาจไม่ได้ผลผลิตเลย คุณภาพผลผลิตต่ำ และต้นทุนในการผลิตสูง นอกจากนี้ ยังไม่มีความรู้เรื่องความต้องการของตลาด และปริมาณความต้องการของผู้บริโภคทั้งภายในและภายนอกจังหวัด เมื่อถึงช่วงที่แพะพร้อมขายก็ไม่สามารถปล่อยแพะออกสู่ตลาดได้ ทำให้เกษตรกรต้องเลี้ยงแพะต่อไป เป็นผลให้ต้นทุนการผลิตสูงขึ้น เกิดภาวะขาดทุน และเลิกกิจการในที่สุด

จากเหตุผลและผลการสำรวจข้างต้นนับว่าเป็นปัญหาที่สำคัญต่อเกษตรกรผู้เลี้ยงแพะในจังหวัดสุราษฎร์ธานี โดยหากยังมีการดำเนินการหรือสถานการณ์เช่นนี้ต่อไป อาจทำให้เกษตรกรหลายรายในพื้นที่ประสบปัญหาในเรื่องประสิทธิภาพการผลิต เกิดภาวะขาดทุน และเลิกกิจการ ซึ่งอาจส่งผลต่อรายได้ เงินเก็บ และเกิดภาวะหนี้สิน ดังนั้น การวิจัยเรื่อง การส่งเสริมการเลี้ยงแพะเนื้อเชิงธุรกิจของเกษตรกรในจังหวัดสุราษฎร์ธานี จึงมีประโยชน์ในการเก็บเป็นข้อมูลเบื้องต้นให้แก่เกษตรกรที่มีการเลี้ยงแพะเนื้อเชิงธุรกิจอยู่แล้ว ได้มีการวางแผนการลงทุน การปรับเปลี่ยนพฤติกรรมเลี้ยง และเป็นข้อมูลเบื้องต้นให้แก่เกษตรกรมือใหม่ที่มีความสนใจในการเริ่มทำธุรกิจแพะเนื้อได้ใช้ในการวางแผนการเลี้ยง การจัดการ และการลงทุน ทั้งนี้ยังเป็นข้อมูลให้หน่วยงานที่มีส่วนเกี่ยวข้องนำข้อมูลดังกล่าวมากำหนดเป็นยุทธศาสตร์และกลยุทธ์ด้านงานแพะของจังหวัดสุราษฎร์ธานีต่อไป

2. วัตถุประสงค์การวิจัย

จากความสำคัญ และประเด็นปัญหาการวิจัย ผู้วิจัย ได้กำหนดวัตถุประสงค์ของการวิจัยไว้จำนวน 5 ข้อ ดังนี้

- 2.1 เพื่อศึกษาสภาพทั่วไปและสภาพการผลิตพะเนื่อของเกษตรกร
- 2.2 เพื่อศึกษาดัชนีทุนและผลตอบแทนการผลิตพะเนื่อของเกษตรกร
- 2.3 เพื่อศึกษาปัญหาและข้อเสนอแนะการเลี้ยงพะเนื่อของเกษตรกร
- 2.4 เพื่อศึกษาการได้รับและความต้องการการส่งเสริมการเลี้ยงพะเนื่อของเกษตรกร
- 2.5 เพื่อวิเคราะห์และสังเคราะห์แนวทางการส่งเสริมการเลี้ยงพะเนื่อเชิงธุรกิจของ

เกษตรกร

3. กรอบแนวคิดการวิจัย

ผู้วิจัยได้ทำการศึกษาเอกสาร แนวคิด ทฤษฎีและผลงานวิจัยที่เกี่ยวข้อง สามารถนำมากำหนดประเด็นในการศึกษาได้ จำนวน 5 ประเด็น ได้แก่ 1) สภาพทั่วไปและสภาพการผลิตของเกษตรกร 2) ดัชนีทุนและผลตอบแทนการผลิตพะเนื่อ 3) ปัญหาและข้อเสนอแนะการเลี้ยงพะเนื่อ 4) การได้รับและความต้องการการส่งเสริมการเลี้ยงพะเนื่อ และ 5) แนวทางการส่งเสริมการเลี้ยงพะเนื่อเชิงธุรกิจของเกษตรกรในจังหวัดสุราษฎร์ธานี โดยแสดงในกรอบแนวคิดการวิจัยได้ดังภาพที่ 1.1

ภาพที่ 1.1 กรอบแนวคิดการวิจัย

จากภาพที่ 1.1 แสดงกรอบแนวคิดการวิจัย เรื่องการส่งเสริมการเลี้ยงพะเนื่อเชิงธุรกิจของเกษตรกรในจังหวัดสุราษฎร์ธานี โดยประกอบด้วยรายละเอียด ดังนี้

3.1 สภาพทั่วไปและสภาพการผลิตพะเนื่อของเกษตรกร ประกอบด้วย

3.1.1 สภาพทั่วไปของเกษตรกร

สภาพทั่วไปของเกษตรกร ประกอบด้วย 1) ข้อมูลทั่วไป ได้แก่ เพศ อายุ ศาสนา และระดับการศึกษา 2) ข้อมูลทางสังคม ได้แก่ จำนวนสมาชิกในครัวเรือน จำนวนแรงงานในครัวเรือน และการเป็นสมาชิกกลุ่มหรือสถาบันการเกษตร และ 3) ข้อมูลเศรษฐกิจ ได้แก่ อาชีพหลัก อาชีพรอง รายได้ของเกษตรกร และพื้นที่ทำการเกษตร

3.1.2 สภาพการผลิตแพะเนื้อของเกษตรกร

สภาพการผลิตแพะเนื้อของเกษตรกร ประกอบด้วย 1) ข้อมูลการทำฟาร์มทั่วไป ได้แก่ ประสบการณ์การเลี้ยงแพะ แรงงานที่ใช้ในการเลี้ยงแพะ การเข้าร่วมกลุ่มเลี้ยงแพะ และแหล่งทุนที่ใช้ทำฟาร์ม 2) ข้อมูลการจัดการฟาร์ม ได้แก่ โรงเรือน รูปแบบการเลี้ยง ประเภทอาหารที่ใช้เลี้ยง และโปรแกรมวัคซีน 3) ข้อมูลสัตว์ในฟาร์ม ได้แก่ ขนาดฝูง จำนวนพ่อพันธุ์-แม่พันธุ์ สายพันธุ์พ่อพันธุ์-แม่พันธุ์ และราคาพ่อพันธุ์-แม่พันธุ์ และ 4) ข้อมูลเศรษฐกิจแพะในฟาร์ม ได้แก่ ปริมาณแพะที่ผลิตได้ต่อปี ปริมาณแพะที่จำหน่ายต่อปี รูปแบบการจำหน่าย น้ำหนักแพะที่จำหน่าย ราคาแพะที่จำหน่าย ตลาดจำหน่ายแพะ ช่องทางการจำหน่าย และกลุ่มลูกค้า ปริมาณมูลแพะต่อเดือน และราคามูลแพะต่อกระสอบ

3.2 ต้นทุนและผลตอบแทนการผลิตแพะเนื้อ

ต้นทุนและผลตอบแทนการผลิตแพะเนื้อ ประกอบด้วย 1) ต้นทุนการผลิต ได้แก่ ค่าใช้จ่ายคงที่ ค่าใช้จ่ายในการดำเนินงาน ต้นทุนสุทธิต่อรุ่น และต้นทุนสุทธิต่อตัว และ 2) ผลตอบแทนการผลิต ได้แก่ ผลตอบแทนจากตัวแพะ ผลตอบแทนจากมูลแพะ รายได้รวมต่อรุ่น กำไรสุทธิต่อรุ่น และกำไรสุทธิต่อตัว

3.3 ปัญหาและข้อเสนอแนะการเลี้ยงแพะเนื้อ

ปัญหาและข้อเสนอแนะการเลี้ยงแพะเนื้อ ประกอบด้วย 1) ด้านความรู้ความสามารถของตัวเกษตรกร 2) ด้านการผลิตแพะเนื้อ และ 3) ด้านการตลาดแพะเนื้อ

3.4 การได้รับและความต้องการการส่งเสริมการเลี้ยงแพะเนื้อ

การได้รับและความต้องการการส่งเสริมการเลี้ยงแพะเนื้อ ประกอบด้วย 5 ประเด็น ได้แก่ 1) ด้านการถ่ายทอดความรู้จากเจ้าหน้าที่ 2) ด้านการสนับสนุนของหน่วยงานภาครัฐ 3) ด้านแหล่งเงินทุน 4) ด้านช่องทางการสื่อสารเรียนรู้ และ 5) ด้านวิธีการส่งเสริม

3.5 แนวทางการส่งเสริมการเลี้ยงแพะเนื้อเชิงธุรกิจของเกษตรกรในจังหวัดสุราษฎร์ธานี

แนวทางการส่งเสริมการเลี้ยงแพะเนื้อเชิงธุรกิจของเกษตรกรในจังหวัดสุราษฎร์ธานี ประกอบด้วย 1) การวิเคราะห์ความเป็นไปได้ในการลงทุน 2) การเปรียบเทียบความแตกต่างระหว่างการได้รับและความต้องการการส่งเสริม 3) การศึกษาความสัมพันธ์ระหว่างปัจจัยสภาพทั่วไปและสภาพการผลิตแพะเนื้อของเกษตรกร (X) กับปัจจัยความต้องการการส่งเสริม (Y) และ 4) การสังเคราะห์แนวทางการส่งเสริมการเลี้ยงแพะเนื้อเชิงธุรกิจของเกษตรกร

4. สมมติฐานการวิจัย

การวิจัยเรื่องการส่งเสริมการเลี้ยงแพะเนื้อเชิงธุรกิจของเกษตรกรในจังหวัดสุราษฎร์ธานี ผู้วิจัยได้กำหนดสมมติฐานการวิจัยไว้ จำนวน ๓ ข้อ ดังนี้

4.1 การวิเคราะห์ความเป็นไปได้ในการลงทุน

การเลี้ยงแพะเนื้อของเกษตรกรในจังหวัดสุราษฎร์ธานี มีความเป็นไปได้ในการลงทุนเชิงธุรกิจ

4.2 การวิเคราะห์ผลตอบแทน

ปัจจัยด้านสภาพทั่วไปและสภาพการผลิตแพะเนื้อของเกษตรกร มีอย่างน้อย 1 ปัจจัยมีผลต่อความต้องการการส่งเสริมการเลี้ยงแพะเนื้อของเกษตรกร

5. ขอบเขตของการวิจัย

การวิจัยเรื่องการส่งเสริมการเลี้ยงแพะเนื้อเชิงธุรกิจของเกษตรกรในจังหวัดสุราษฎร์ธานี มีขอบเขตการวิจัย จำนวน 5 ข้อ ดังนี้

5.1 ขอบเขตด้านเนื้อหา ผู้วิจัยได้กำหนดเนื้อหาสำหรับการวิจัยครั้งนี้ไว้ในประเด็นต่าง ๆ ได้แก่ 1) สภาพทั่วไป และสภาพการผลิตแพะเนื้อของเกษตรกร 2) ต้นทุนและผลตอบแทนการผลิตแพะเนื้อของเกษตรกร 3) ปัญหาและข้อเสนอแนะการเลี้ยงแพะเนื้อของเกษตรกร 4) การได้รับและความต้องการการส่งเสริมการเลี้ยงแพะเนื้อของเกษตรกร และ 5) แนวทางการส่งเสริมการเลี้ยงแพะเนื้อเชิงธุรกิจของเกษตรกร

5.2 ขอบเขตด้านประชากร การวิจัยครั้งนี้กำหนดขอบเขตประชากร ได้แก่ เกษตรกรผู้เลี้ยงแพะเนื้อที่ขึ้นทะเบียนกับสำนักงานปศุสัตว์จังหวัดสุราษฎร์ธานีในปี 2563

5.3 ขอบเขตด้านตัวแปร การวิจัยครั้งนี้ มีตัวแปรที่ใช้ในการวิจัย 2 ประเภท คือ (1) ตัวแปรต้น (Independent Variable) ได้แก่ สภาพทั่วไปของเกษตรกร สภาพการผลิตแพะเนื้อ ต้นทุน

และผลตอบแทนการผลิต และปัญหาและข้อเสนอแนะ (2) ตัวแปรตาม ได้แก่ ความต้องการการส่งเสริมการเลี้ยงแพะเนื้อเชิงธุรกิจของเกษตรกรในจังหวัดสุราษฎร์ธานี

5.4 ขอบเขตด้านพื้นที่ การวิจัยครั้งนี้กำหนดพื้นที่ที่ทำการวิจัย เป็นจังหวัดสุราษฎร์ธานี

5.5 ขอบเขตด้านเวลา ผู้วิจัยกำหนดระยะเวลาการวิจัยครอบคลุม ระยะการเตรียมการวิจัย ระยะดำเนินการวิจัย และระยะสรุป รายงานผลการวิจัย ตั้งแต่เดือนสิงหาคม 2564 ถึง เดือนกรกฎาคม 2565 รวมระยะเวลา 12 เดือน

6. นิยามศัพท์เฉพาะ

การวิจัยเรื่องการส่งเสริมการเลี้ยงแพะเนื้อเชิงธุรกิจของเกษตรกรในจังหวัดสุราษฎร์ธานี มีนิยามศัพท์เฉพาะงานวิจัยเพื่อให้เกิดความเข้าใจตรงกัน จำนวน 4 ข้อ ดังนี้

6.1 การส่งเสริม หมายถึง การสนับสนุนในด้านกระบวนการพัฒนาความรู้ให้เกษตรกรผู้เลี้ยงแพะเนื้อ เพื่อมุ่งพัฒนาประสิทธิภาพการผลิต ก่อให้เกิดพัฒนารายได้ ทำให้เกษตรกรผู้เลี้ยงแพะเนื้อที่มีคุณภาพชีวิตที่ดี

6.2 เกษตรกร หมายถึง เกษตรกรผู้เลี้ยงแพะเนื้อในจังหวัดสุราษฎร์ธานี

6.3 แพะเนื้อ หมายถึง สัตว์เคี้ยวเอื้องขนาดเล็ก (สามารถย่อยอาหารหยาบ เช่น หญ้า ใบไม้ และฟางได้) และให้ผลผลิตในรูปแบบของเนื้อเป็นหลัก

6.4 การเลี้ยงแพะเนื้อเชิงธุรกิจ หมายถึง การทำกิจกรรมเกี่ยวกับแพะเนื้อ ตั้งแต่การบริหารปัจจัยการผลิต การจัดการกระบวนการการผลิตให้ได้ผลผลิตตามเป้าหมาย จนกระทั่งจำหน่ายผลผลิตออกสู่ตลาด จนเกิดเป็นรายได้ที่สามารถนำมาเลี้ยงตนเองและครอบครัวได้

6.5 แบบจำลองการสื่อสารตามแนวคิดของเบอร์โกล เดวิด เค เบอร์โกล (David K. Berlo) หมายถึง กระบวนการสื่อสาร ที่ประกอบด้วย 4 ปัจจัย ได้แก่ ผู้ส่งสาร ข่าวสาร ช่องทางการสื่อสาร และผู้รับสาร

6.6 โมเดลธุรกิจ Canvas หมายถึง แบบจำลองธุรกิจแพะเนื้อ โดยอธิบายผ่านองค์ประกอบ 9 องค์ประกอบ ได้แก่ ผลิตสินค้าอะไร กลุ่มลูกค้าคือใคร จำหน่ายผ่านช่องทางใด จำหน่ายที่ไหน ปัจจัยการผลิตมีอะไรบ้าง เครือข่าย/คู่คือใคร และมีรายได้และค่าใช้จ่ายอย่างไร รวมถึงมีกำไรจากผลผลิตอะไร

6.7 ผลตอบแทนการลงทุน หมายถึง กำไรที่ได้จากการลงทุน โดยการนำรายได้ทั้งหมดมาหักลบกับต้นทุนที่ลงทุนไป

7. ประโยชน์ที่คาดว่าจะได้รับ

ผลของการวิจัย เรื่องการส่งเสริมการเลี้ยงแพะเนื้อเชิงธุรกิจของเกษตรกรในจังหวัดสุราษฎร์ธานี จะทำให้ทราบถึงสภาพทั่วไปและสภาพการผลิตแพะเนื้อของเกษตรกร ต้นทุนการผลิตแพะเนื้อ ปัญหาและข้อเสนอแนะของเกษตรกร การได้รับและความต้องการการส่งเสริมการเลี้ยงแพะเนื้อของเกษตรกร และแนวทางการส่งเสริมการเลี้ยงแพะเนื้อเชิงธุรกิจให้กับเกษตรกรจังหวัดสุราษฎร์ธานี ซึ่งมีประโยชน์ที่จะได้รับใน 4 ด้าน ดังนี้

7.1 ด้านผู้วิจัย

เพื่อเป็นประโยชน์แก่ผู้วิจัยในการสร้างองค์ความรู้ใหม่ และเป็นแนวทางในการวิจัยเพื่อพัฒนางานส่งเสริมด้านแพะเนื้อของจังหวัดสุราษฎร์ธานีต่อไป

7.2 ด้านประชากรเป้าหมาย

เพื่อเป็นประโยชน์แก่เกษตรกรผู้เลี้ยงแพะเนื้อในจังหวัดสุราษฎร์ธานีในการวางแผนการลงทุน การผลิต การจัดการ และการตลาดในการผลิตแพะเนื้อเชิงธุรกิจ

7.3 ด้านหน่วยงาน

เพื่อเป็นประโยชน์แก่สาขาวิชาสัตวศาสตร์ คณะวิทยาศาสตร์และเทคโนโลยี มหาวิทยาลัยราชภัฏสุราษฎร์ธานี ในพันธกิจด้านการบริการวิชาการแก่ชุมชนท้องถิ่น ซึ่งงานวิจัยนี้สามารถนำมาใช้กำหนดแผนการดำเนินงาน โครงการบริการวิชาการด้านแพะของสาขาวิชา เพื่อนำองค์ความรู้ไปแก้ไขปัญหาของเกษตรกร นอกจากนี้ ยังมีประโยชน์แก่หน่วยงานภาครัฐที่เกี่ยวข้อง ได้แก่ สภาเกษตรกรจังหวัดสุราษฎร์ธานี สำนักงานปศุสัตว์จังหวัดสุราษฎร์ธานี และมหาวิทยาลัยในพื้นที่ ในการนำข้อมูลที่ได้จากการวิจัยไปใช้สนับสนุนและส่งเสริมในการวางแผนด้านการผลิต การจัดการ และการตลาดให้แก่เกษตรกร

7.4 ด้านวิชาการ

เพื่อเป็นประโยชน์แก่หน่วยงาน และสถาบันการศึกษาในการจัดทำฐานข้อมูลความรู้การเลี้ยงแพะเนื้อเชิงธุรกิจให้แก่เกษตรกร และเป็นฐานข้อมูลกำหนดนโยบายและแนวทางในการส่งเสริมและพัฒนางานแพะของจังหวัดสุราษฎร์ธานี นอกจากนี้ ยังเป็นการเผยแพร่ข้อมูลด้านงานแพะให้แก่เกษตรกรในรูปแบบของสื่อต่างๆ อาทิเช่น หนังสือ แผ่นพับ และวิดีโอ เป็นต้น เพื่อเป็นประโยชน์ในด้านการผลิตให้แก่เกษตรกรผู้ที่สนใจ

บทที่ 2

วรรณกรรมที่เกี่ยวข้อง

การศึกษาทบทวนวรรณกรรม และผลงานวิจัยที่เกี่ยวข้องกับการวิจัยเรื่องการส่งเสริมการเลี้ยงแพะเนื้อเชิงธุรกิจของเกษตรกรในจังหวัดสุราษฎร์ธานี ผู้วิจัยได้ทำการทบทวนวรรณกรรมที่เกี่ยวข้องในประเด็นต่าง ๆ เพื่อนำมาใช้ในการกำหนดกรอบแนวคิด หลักการ ทฤษฎี รวมทั้งการกำหนดประเด็นคำถามในการสร้างเครื่องมือในการเก็บรวบรวมข้อมูล เพื่อการวิเคราะห์และอภิปรายผลการศึกษา ประกอบด้วยสาระสำคัญ จำนวน 5 ประเด็น ดังนี้

1. บริบทพื้นที่ และสถานการณ์การผลิตแพะเนื้อในจังหวัดสุราษฎร์ธานี
  - 1.1. บริบทพื้นที่ของจังหวัดสุราษฎร์ธานี
  - 1.2. สถานการณ์การผลิตแพะในจังหวัดสุราษฎร์ธานี
2. การเลี้ยงแพะเนื้อเชิงธุรกิจ
  - 2.1. ข้อมูลกายภาพ
  - 2.2. ข้อมูลพันธุ์
  - 2.3. ข้อมูลด้านเศรษฐกิจการเลี้ยงแพะ
  - 2.4. การคิดต้นทุนและผลตอบแทนการผลิต
  - 2.5. การศึกษาความเป็นไปได้ของโครงการ
3. แนวคิดทฤษฎีที่เกี่ยวข้องกับโมเดลธุรกิจ
4. แนวคิดทฤษฎีที่เกี่ยวข้องกับการส่งเสริมและพัฒนาการเกษตร
  - 4.1. รูปแบบในการส่งเสริมและพัฒนาการเกษตร
  - 4.2. วิธีการส่งเสริมการเกษตร
  - 4.3. เทคนิคและวิธีการสื่อสารในการส่งเสริมและพัฒนาการเกษตร
  - 4.4. ทฤษฎีการสื่อสาร
5. ผลงานวิจัยที่เกี่ยวข้อง
  - 5.1. งานวิจัยเกี่ยวกับสภาพการผลิต และการตลาดแพะเนื้อ
  - 5.2. งานวิจัยเกี่ยวกับต้นทุนและผลตอบแทน และความเป็นไปได้ในการลงทุนการเลี้ยงแพะเนื้อเชิงธุรกิจ
  - 5.3. งานวิจัยเกี่ยวกับความต้องการและแนวทางการส่งเสริมการเลี้ยงแพะเนื้อ

1. บริบทพื้นที่ และสถานการณ์การผลิตแพะเนื้อในจังหวัดสุราษฎร์ธานี

เกษตรกรในจังหวัดสุราษฎร์ธานีมีความสนใจในการเลี้ยงแพะเนื้อเป็นจำนวนมาก เนื่องจากใช้พื้นที่ในการเลี้ยงน้อย ซึ่งบริบทพื้นที่ของจังหวัดสุราษฎร์ธานีก็มีส่วนสำคัญต่อระบบการผลิต โดยพื้นที่แต่ละพื้นที่จะมีระดับความเหมาะสมแตกต่างกันออกไป และข้อมูลสถานการณ์การผลิตแพะเนื้อของจังหวัดสุราษฎร์ธานีในปีที่ผ่านมาที่มีส่วนสำคัญในการคาดการณ์ หรือวางแผนการผลิตในอนาคต โดยมีรายละเอียด ดังนี้

1.1 บริบทพื้นที่ของจังหวัดสุราษฎร์ธานี

เทศบาลนครสุราษฎร์ธานี (2555) กล่าวในข้อมูลพื้นฐานไว้ว่า จังหวัดสุราษฎร์ธานี ตั้งอยู่ทางฝั่งตะวันออกของภาคใต้ มีเนื้อที่ประมาณ 12,391 ตารางกิโลเมตร หรือ 8,057,125 ไร่ ซึ่งเป็นจังหวัดที่มีพื้นที่มากที่สุดในภาคใต้ และมากเป็นอันดับที่ 6 ของประเทศไทย โดยมีรายละเอียด ดังนี้

1.1.1 ลักษณะภูมิประเทศ จังหวัดสุราษฎร์ธานี มีสภาพภูมิประเทศที่หลากหลาย ได้แก่ ภูมิประเทศแบบที่ราบชายฝั่งทะเล ที่ราบสูง รวมทั้งภูมิประเทศแบบภูเขา ซึ่งกินพื้นที่ของจังหวัดถึงร้อยละ 49 ของพื้นที่ทั้งหมด ลักษณะภูมิประเทศดังกล่าวก่อให้เกิดลุ่มน้ำน้อยใหญ่ เช่น ลุ่มน้ำตาปี พุมดวง ท่าทอง และไชยา เป็นต้น โดยแม่น้ำลำคลองทุกสายจะไหลลงสู่อ่าวไทย ลักษณะภูมิประเทศของจังหวัดสุราษฎร์ธานี สามารถสรุปได้ ดังนี้

- 1) ภูมิประเทศแบบที่สูง-ภูเขาสลับซับซ้อน ได้แก่ อำเภอกิวิร์ฐนิคม พระแสง ท่าฉาง ไชยา ท่าชนะ เวียงสระ ชัยบุรี และวิภาวดี
- 2) ภูมิประเทศแบบที่ราบชายฝั่งทะเล ได้แก่ อำเภอเมือง และพุนพิน
- 3) ภูมิประเทศแบบที่ราบสูงด้านตะวันออก ได้แก่ อำเภอดอนสัก กาญจนดิษฐ์ เวียงสระ และบ้านนาสาร
- 4) ภูมิประเทศแบบเกาะในอ่าวไทย ได้แก่ อำเภอเกาะสมุย เกาะพะงัน หมู่เกาะอ่างทอง และบริวาร รวม 42 เกาะ

1.1.2 ลักษณะภูมิอากาศ จังหวัดสุราษฎร์ธานี มีสภาพภูมิอากาศแบบมรสุมเขตร้อน อยู่ภายใต้อิทธิพลของลมมรสุมตะวันออกเฉียงใต้ มีช่วงฤดูฝนยาวนาน คือ ระหว่างเดือนพฤษภาคม - มกราคม จะมีปริมาณฝนมากที่สุด

1.1.3 พื้นที่เหมาะสมสำหรับการเลี้ยงแพะเนื้อ จังหวัดสุราษฎร์ธานีมีพื้นที่ที่เหมาะสมในระดับปานกลาง จำนวน 3,601,735 ไร่ เหมาะสมในระดับน้อย จำนวน 1,544,370 ไร่ และพื้นที่ที่ไม่เหมาะสม 3,034,764 ไร่ ดังแสดงในตารางที่ 2.1

ตารางที่ 2.1 พื้นที่ของจังหวัดสุราษฎร์ธานีตามเขตความเหมาะสมสำหรับการเลี้ยงแพะ

ระดับ	พื้นที่ในเขตความเหมาะสม (ไร่)				รวม
	เหมาะสมสูง	เหมาะสมปานกลาง	เหมาะสมน้อย	ไม่เหมาะสม	
	(S1)	(S2)	(S3)	(N)	
จังหวัดสุราษฎร์ธานี		3,601,735	1,544,370	3,034,764	8,180,869
เมืองสุราษฎร์ธานี		191,639	1,999	15,619	209,257
กาญจนดิษฐ์		488,547	23,998	160,011	672,556
ดอนสัก		150,142	18,804	58,467	227,413
เกาะสมุย		54,562	92,794	24,810	172,166
เกาะพะงัน				76,553	76,533
ไชยา		324,859	18,487	68,128	411,474
ท่าชนะ		370,489	22,279	235,962	628,730
คีรีรัฐนิคม		340,565		136,657	477,215
บ้านตาขุน		20,512	72,421	816,781	909,714
พนม		164,877	102,737	495,119	762,733
ท่าฉาง		310,647	76,377	295,609	682,633
บ้านนาสาร		138,859	141,656	200,202	480,717
บ้านนาเดิม			108,083	8,299	116,382
เคียนซา		358,643	56,491	55,359	470,493
เวียงสระ		203,650		36,886	240,536
พระแสง		214,589	201,005	28,171	443,765
พุนพิน		269,154	230,151	97,203	596,508
ชัยบุรี			246,026	45,753	291,779
วิภาวดี			131,062	179,183	310,245
รวม		3,601,734	1,544,370	3,034,764	8,180,869

ที่มา : สำนักงานเกษตรและสหกรณ์จังหวัดสุราษฎร์ธานี (2563, น.1-2)

1.2 สถานการณ์การผลิตแพะเนื้อของจังหวัดสุราษฎร์ธานี

สำนักงานปศุสัตว์จังหวัดสุราษฎร์ธานี (2564) รายงานว่า ทางสำนักงานมีแนวทางในการส่งเสริมและพัฒนาเกี่ยวกับงานแพะทั้งด้านการผลิต การแปรรูป และการตลาด โดยส่งเสริมให้เกษตรกรรวมกลุ่มบริหารจัดการผลผลิต และการตลาดอย่างยั่งยืน ตามแนวปรัชญาของเศรษฐกิจพอเพียง โดยสถานการณ์และแนวโน้มการผลิตแพะในจังหวัดสุราษฎร์ธานี ประกอบด้วย 1) ข้อมูลการผลิตแพะปี 2560-2563 ของจังหวัดสุราษฎร์ธานี 2) ข้อมูลการขึ้นทะเบียนเกษตรกรผู้เลี้ยงแพะ และสายพันธุ์ที่นิยมเลี้ยงในจังหวัดสุราษฎร์ธานี โดยมีรายละเอียดดังนี้

1.2.1 ข้อมูลการผลิตแพะปี 2560 - 2563 ของจังหวัดสุราษฎร์ธานี

จากการรายงานของสำนักงานปศุสัตว์จังหวัดสุราษฎร์ธานี ปี 2563 ในภาพรวมการเลี้ยงแพะของจังหวัด มีแนวโน้มเพิ่มขึ้นอย่างต่อเนื่อง โดยข้อมูลการผลิตแพะในจังหวัดสุราษฎร์ธานี มีรายละเอียดตามตารางที่ 2.2

ตารางที่ 2.2 ข้อมูลการผลิตด้านปศุสัตว์ (แพะเนื้อ) ของจังหวัดสุราษฎร์ธานี ปี 2560 – 2563

ปี	จำนวนเกษตรกรผู้เลี้ยงสัตว์ (ครัวเรือน)	ปริมาณการผลิต (ตัว)
2560	463	11,058
2561	435	12,276
2562	525	11,720
2563	557	11,167

ที่มา : สำนักงานเกษตรและสหกรณ์จังหวัดสุราษฎร์ธานี (2563, น.26)

1.2.2 ข้อมูลการขึ้นทะเบียนเกษตรกรผู้เลี้ยงแพะ

จากการรายงานข้อมูลการขึ้นทะเบียนของเกษตรกรผู้เลี้ยงแพะของสำนักงานปศุสัตว์จังหวัดสุราษฎร์ธานี ปี 2563 พบว่า มีเกษตรกรผู้เลี้ยงแพะกระจายตัวอยู่ทุกพื้นที่ของจังหวัด รายละเอียดดังตารางดังตารางที่ 2.3

ตารางที่ 2.3 ข้อมูลการขึ้นทะเบียนเกษตรกรผู้เลี้ยงแพะ

ลำดับ	อำเภอ	จำนวนเกษตรกร (ครัวเรือน)	ชนิดสินค้าแพะเนื้อ	
			เนื้อที่เลี้ยง (ไร่)	ผลผลิต (ตัว)
1	เมืองสุราษฎร์ธานี	37	37	1,020
2	กาญจนดิษฐ์	186	186	3428
3	ดอนสัก	15	15	790
4	เกาะสมุย	3	3	225
5	ไชยา	26	26	330
6	ท่าชนะ	87	87	708
7	คีรีรัฐนิคม	16	16	620
8	บ้านตาขุน	5	5	85
9	พนม	7	7	320
10	ท่าฉาง	8	8	186

ตารางที่ 2.3 (ต่อ)

ลำดับ	อำเภอ	ชนิดสินค้าแพะเนื้อ		
		จำนวนเกษตรกร (ครัวเรือน)	เนื้อที่เลี้ยง (ไร่)	ผลผลิต (ตัว)
11	บ้านนาสาร	8	8	138
12	บ้านนาเดิม	10	10	254
13	เคียนซา	20	20	447
14	เวียงสระ	20	20	236
15	พระแสง	30	30	1043
16	พุนพิน	33	33	772
17	ชัยบุรี	10	10	243
18	วิภาวดี	4	4	186
รวม		525	525	11,031

ที่มา : สำนักงานเกษตรและสหกรณ์จังหวัดสุราษฎร์ธานี (2563, น.27)

1.2.3 สายพันธุ์ที่นิยมเลี้ยงในจังหวัดสุราษฎร์ธานี

สำนักงานปศุสัตว์จังหวัดสุราษฎร์ธานี (2563) รายงานว่า สายพันธุ์แพะที่นิยมเลี้ยงมากที่สุดในพื้นที่จังหวัดสุราษฎร์ธานี ได้แก่ พันธุ์บอร์ พันธุ์เอง โกลนูเบียน และพันธุ์ซานเน โดยมียุทธศาสตร์ดังนี้

1) พันธุ์บอร์ (Boer) ปัจจุบันประเทศไทยนิยมเลี้ยงแพะพันธุ์นี้เพื่อผลิตเป็นแพะเนื้อมากขึ้น เพราะเป็นแพะเนื้อที่มีขนาดรูปร่างใหญ่ ลำสัน มีลำตัวใหญ่ยาวและกว้าง มีกล้ามเนื้อและกระดูกโครงร่างใหญ่แข็งแรง ลักษณะสีลำตัวเป็นสีขาวมีสีน้ำตาลแดงที่หัวและคอ หัวโหนกนูน ตั้งงูมโค้งและงุ้มลง เขาอนไปด้านหลังและงอโค้งลงด้านล่าง ใบหูยาวและห้อยลง มีเคราแต่ไม่มีติ่ง (Wattle) ที่ได้คอ น้ำหนักตัวเฉลี่ยของตัวผู้อยู่ที่ ประมาณ 70 - 90 กิโลกรัม ส่วนตัวเมียมีน้ำหนักตัวเฉลี่ยอยู่ที่ 50 - 65 กิโลกรัม แม่พันธุ์แพะมีอัตราการให้ลูกแฝดสูง โดยมีจำนวนลูก 2 - 3 ตัวต่อครอก แพะพันธุ์นี้มีข้อดีในการเลี้ยงเป็นแพะเนื้อ เพราะมีขนาดใหญ่ให้เนื้อมาก หนังจะมีคุณภาพดี อัตราการเจริญเติบโตดีหากมีการดูแลให้อาหารชั้นเสริม แต่มีข้อด้อยในเรื่องของการที่แม่พันธุ์แพะให้นมน้อยไม่เพียงพอในการเลี้ยงลูกแฝด

2) พันธุ์เอง โกลนูเบียน (Anglo Nubian) เป็นแพะพันธุ์ที่เกิดจากการปรับปรุงพันธุ์โดยการผสมพันธุ์ ระหว่างแพะอียิปต์พันธุ์ซาไรบี แพะอินเดียพันธุ์จามาปารีและแพะจากสวิสเซอร์แลนด์พันธุ์ทอกเก้นเบิร์ก ซึ่งได้มีการดำเนินการพัฒนาสายพันธุ์ในประเทศอังกฤษ เนื่องจากแพะพันธุ์นี้สืบเชื้อสายมาจากแพะในเขตร้อน จึงสามารถที่จะปรับตัวเข้ากับสภาพอากาศร้อนได้ดีกว่าแพะพันธุ์ยุโรป แพะพันธุ์เอง โกลนูเบียนนี้นั้นมีสีหลายสีตั้งแต่สีดำ น้ำตาล เทา และสีขาว แพะพันธุ์นี้มีสีอะไรก็ได้

ไม่ถือว่าผิดปกติลักษณะประจำพันธุ์ ลักษณะทั่วไปเป็นแพะขนาดใหญ่ ลำตัวยาวและกว้างเมื่อโตเต็มวัย เพศผู้มีน้ำหนักประมาณ 70 กิโลกรัม เพศเมียมีน้ำหนักประมาณ 60 กิโลกรัม ความสูง ที่หัวไหล่ 75-100 เซนติเมตร หัวโหนกนูน ใบหูใหญ่ยาวและห้อยตกลง ตั้งจมูกโค้งและสันจมูกโค้งงุ้ม ไม่มีติ่ง (Wattle) ได้ คอ ตัวผู้มักมีเครา แต่ตัวเมียไม่มี ปกติไม่มีเขาแต่บางตัวอาจมีเขาขนาดเล็ก เขาจะมีลักษณะสั้นเอนแนบติดกับหลังหัว แพะพันธุ์นี้ให้นมเฉลี่ยประมาณวันละ 1 กิโลกรัม สามารถผลิตน้ำนมได้เฉลี่ยประมาณ 300 กิโลกรัม ตลอดระยะเวลาให้นมนานประมาณ 300 วัน แม่พันธุ์แพะมีอัตราของการคลอดลูกแฝดสูง เฉลี่ยอยู่ที่ที่ครอกละ 1.6-1.9 ตัว ข้อดีของแพะพันธุ์นี้ คือ มีขนที่สั้นและนุ่มละเอียดเป็นมัน จึงสามารถทนทานและสามารถปรับตัวในสภาพอากาศร้อนได้ดี รวมทั้งแพะพันธุ์นี้มีช่วงขยายซึ่งเป็นลักษณะดีที่จะช่วยทำให้การรีดนมง่าย อีกทั้งไม่เสี่ยงต่อการเป็นโรคเต้านมอักเสบ

3) พันธุ์ซาเนน (Saanen) เป็นแพะพันธุ์ที่ให้ปริมาณน้ำนมสูงมากจนกระทั่งได้รับฉายาว่าเป็นราชินีแห่งแพะนม มีถิ่นกำเนิดอยู่ในประเทศสวิสเซอร์แลนด์ มีสีขาว แต่บางตัวอาจจะเป็นสีครีมหรือสีเทา มีติ่ง 2 ตีง หรืออาจจะมีติ่งก็ได้ ใบหูสั้นตั้งตรงชี้ไปข้างหน้า หัวมีลักษณะแบน ตั้งจมูกลาดตรงเรียวยาว แนวสันหลังตรงขนานไปกับพื้น การคัดเลือกพ่อพันธุ์จะนิยมเลือกตัวที่มีเขา เพราะมักจะพบการเป็นกระเทยในแพะพันธุ์นี้ค่อนข้างสูง ส่วนแม่แพะพันธุ์นี้มีอัตราของการคลอดลูกแฝดที่ค่อนข้างสูง เฉลี่ยอยู่ที่ประมาณ 1.9 ตัว เมื่อโตเต็มที่ตัวผู้มีน้ำหนักประมาณ 70-90 กิโลกรัม ตัวเมียหนักประมาณ 50-60 กิโลกรัม ความสูงที่วัดได้จากหัวไหล่ประมาณ 75-90 เซนติเมตร มีเต้านมที่ใหญ่ หัวนมเป็นรูปปรีวยาวซึ่งตรงตามลักษณะของพันธุ์แพะนมที่ดี จะมีน้ำนมเฉลี่ยวันละ 3 กิโลกรัม มีระยะเวลาให้นมประมาณ 250 วัน ผลผลิตน้ำนมรวมประมาณ 820 กิโลกรัม จะมีข้อด้อยตรงที่ไม่ค่อยทนทานต่อสภาพความร้อน ดังนั้น ในประเทศเขตร้อนต้องเลี้ยงขังคอกในเวลากลางวัน หรือควรมีการเลี้ยงแบบปล่อยแปลงในตอนเช้าและเย็นเท่านั้น แพะจึงจะให้ผลผลิตน้ำนมได้ดีตามศักยภาพ ด้านลักษณะนิสัยของแพะพันธุ์นี้ถือว่าเป็นแพะที่ฉลาด แส่นรู้มีการเรียนรู้ได้ดี สามารถฝึกฝนให้ยอมรับการรีดนมได้ง่าย ซึ่งถือเป็นลักษณะนิสัยที่พึงประสงค์และจำเป็นมากสำหรับแพะนม

จากข้อมูลการเลี้ยงแพะในจังหวัดสุราษฎร์ธานี พบว่า มีเกษตรกรที่หันมาจับอาชีพการเลี้ยงแพะทั้งเป็นอาชีพเสริมและอาชีพหลักเพิ่มขึ้นทุกปี ทำให้แนวโน้มการผลิตแพะเนื้อของจังหวัดเพิ่มขึ้น นอกจากนี้ จะเห็นได้ว่าสายพันธุ์ที่เกษตรกรภายในจังหวัดนิยมเลี้ยงเป็นสายพันธุ์ที่มีความทนทานและเหมาะสมต่อสภาพภูมิศาสตร์ของภาคใต้

2. การเลี้ยงแพะเนื้อเชิงธุรกิจ

สำนักงานเกษตรและสหกรณ์จังหวัดสุราษฎร์ธานี (2563) กล่าวว่า ในการเลี้ยงแพะเชิงธุรกิจ เกษตรกรมีความจำเป็นอย่างยิ่งที่จะต้องทราบข้อมูลเบื้องต้นก่อนที่จะดำเนินการเลี้ยงไม่ว่าจะเป็นข้อมูลกายภาพ และข้อมูลพันธุ์ และข้อมูลการผลิต ประกอบการตัดสินใจ เพื่อวางแผนการลงทุน และการพัฒนาการเลี้ยงให้มีมาตรฐาน ซึ่งจะส่งผลต่อประสิทธิภาพการผลิต โดยมีรายละเอียด ดังนี้

2.1 ข้อมูลกายภาพ

เกษตรกรมีความจำเป็นอย่างยิ่งที่จะต้องทราบข้อมูลกายภาพก่อนเริ่มดำเนินการ ได้แก่ โรงเรือน รูปแบบการเลี้ยงอาหารและการให้อาหาร โรคแพะที่สำคัญ และปฏิทินการผลิตและดูแลแพะ โดยมีรายละเอียด ดังนี้

2.1.1 โรงเรือน โรงเรือนควรตั้งในพื้นที่ดอนน้ำไม่ท่วม กันแดดกันฝน มีแสงสว่าง อากาศถ่ายเท สะอาด และมีรั้วล้อมรอบควรรยกพื้นสูงจากพื้นดิน 1.50 - 1.60 เมตร ปูพื้นด้วยไม้ระแนงขนาด 1 x 23 นิ้ว ร่องห่างของไม้ 1 นิ้ว เพื่อให้มูลแพะลอดผ่านได้สะดวก ภายในโรงเรือนประกอบด้วย รางหญ้า รางอาหารชั้น และภาชนะใส่น้ำรวมทั้งแขวนก้อนเกลือแร่ ให้แพะแทะเลียกินอย่างทั่วถึงและเพียงพอ รายละเอียดดังตารางที่ 2.4

ขนาดโรงเรือน	รายละเอียด
โรงเรือนพ่อพันธุ์แพะขนาด 3 x 5 เมตร	เลี้ยงแพะพ่อพันธุ์ 1 – 2 ตัว
โรงเรือนแพะรวม ขนาด 6 x 12 เมตร	แบ่งซอยเป็นคอกย่อย ตามกลุ่มขนาดของแพะ ประกอบด้วย <ol style="list-style-type: none"> 1) แพะตั้งท้องก่อนคลอด 2) แพะเลี้ยงลูกอ่อน 3) คอกคลอด 4) คอกอนุบาลลูกแพะ 5) คอกแพะรุ่น

ที่มา : สำนักงานเกษตรและสหกรณ์จังหวัดสุราษฎร์ธานี (2563, น.23)

2.1.2 รูปแบบการเลี้ยง การเลี้ยงแพะโดยทั่วไปสามารถแบ่งรูปแบบการเลี้ยงได้ 4 รูปแบบ ได้แก่ 1) การเลี้ยงแบบปล่อย 2) การเลี้ยงแบบผูกล่ํา 3) การเลี้ยงแบบกึ่งขังกึ่งปล่อย และ 4) การเลี้ยงแบบขังคอกตลอดเวลา โดยมีรายละเอียดดังนี้

1) **การเลี้ยงแบบปล่อย** ให้แพะหากินเองตามธรรมชาติ และผสมพันธุ์เอง มักเลี้ยงบริเวณที่มีหญ้า กลางวันจะต้อนให้อยู่ที่มีร่มเงา มักไม่มีการสร้างคอกหรือโรงเรือน แต่จะปล่อยให้อาศัยตามร่มไม้

2) **การเลี้ยงแบบผูกล่ํา** เป็นการผูกล่ําแพะไว้กับที่ อาจเป็นหลักไม้ปักหรือเป็นตอไม้หรือต้นไม้ที่บริเวณโดยรอบมีหญ้าให้แพะกินเพียงพอ วันหนึ่งอาจมีการย้าย 2-3 จุด เพื่อให้ได้กินหญ้าได้มาก ส่วนตอนเย็นจะย้ายมาขังคอก

3) **การเลี้ยงแบบกึ่งขังกึ่งปล่อย** ลักษณะคล้ายการเลี้ยงแบบปล่อย แต่จะสร้างคอกหรือโรงเรือนสำหรับกักขังตอนกลางคืน โรงเรือนมีแต่หลังคาเท่านั้น ตอนเช้าต้อนให้แพะออกหากินตามทุ่งหรือที่มีหญ้า

4) **การเลี้ยงแบบขังคอกตลอดเวลา** เป็นการเลี้ยงในคอกหรือโรงเรือนตลอดเวลา โดยให้น้ําและอาหารในคอก แต่อาจมีการปล่อยแพะออกไปหากิน ข้างนอกบ้าง พื้นที่คอกมักยกสูง และลาดเอียงหรืออาจเป็นพื้นดินธรรมดา แต่มีการรองพื้นด้วยแกลบ เกษตรกรสามารถเลือกรูปแบบการเลี้ยงที่เหมาะสมกับตนเอง โดยพิจารณาจากวัตถุประสงค์ ประสพการณ์ จำนวนแพะ จำนวนทุน และสภาพแวดล้อมที่เลี้ยง

2.1.3 อาหารและการให้อาหาร แพะแต่ละช่วงอายุ แต่ละสถานะ จะมีความต้องการทางโภชนาที่แตกต่างกัน ทำให้อัตราส่วนการให้อาหารไม่เท่ากัน ซึ่งอาหารแพะสามารถจำแนกได้เป็นประเภทต่างๆ โดยมีรายละเอียดดังนี้

1) **ประเภทของวัตถุดิบอาหารสัตว์** วัตถุดิบอาหารสัตว์ หมายถึง วัตถุหรือสารใดๆ ก็ตามไม่ว่าจะได้จากแหล่งธรรมชาติหรือจากการสังเคราะห์ที่สัตว์กินแล้วมีคุณค่าทางโภชนาการในแง่ของการให้โภชน หรือก่อให้เกิดประโยชน์อย่างใดอย่างหนึ่งแก่สัตว์โดยครอบคลุมทั้งส่วนที่ให้สารอาหาร และไม่ให้สารอาหารที่ผสมอยู่ในสูตรอาหารสัตว์สามารถจำแนกตามส่วนประกอบหลักทางโภชนาการออกได้เป็น 4 กลุ่ม คือ อาหารหยาบ อาหารข้น อาหารเสริมประเภทแร่ธาตุ และอาหารเสริมประเภทวิตามิน โดยมีรายละเอียดดังนี้

(1) **อาหารหยาบ (Roughage)** เป็นอาหารที่มีเยื่อใยสูงเกินกว่า 18 เปอร์เซ็นต์ของวัตถุแห้ง มีลักษณะฟาม ส่วนใหญ่ได้จากพืชอาหารสัตว์ (Forage crop) และผลพลอยได้จากการเกษตร (Agriculture by-product) สามารถแบ่งได้เป็น อาหารหยาบสด อาหารหยาบแห้ง อาหารหยาบหมัก และผลพลอยได้ทางการเกษตร โดยมีรายละเอียดดังนี้

ก. อาหารหยาบสด (*pasture, and green forage*) หมายถึง อาหารหยาบที่อยู่ในสภาพสด มีความชื้นสูง 70 – 85 เปอร์เซ็นต์ ได้แก่ พืชที่ตัดสดมาให้สัตว์กิน และพืชอาหารสัตว์ในทุ่งหญ้าที่สัตว์เข้าไปแทะเล็ม เช่น หญ้าแพงโกลา หญ้าเนเปียร์ หญ้ากินีสีม่วง หญ้าขน หญ้ารูซี่ กระจดิน เปลือกและต้นข้าวโพด และทางปาล์มน้ำมัน เป็นต้น

ข. อาหารหยาบแห้ง (*dry forages and roughages*) เป็นการเก็บรักษาอาหารหยาบไว้ใช้ในยามขาดแคลน ด้วยการนำเอาอาหารหยาบสดมาตากแดด 2 – 3 แดด หรือการอบด้วยความร้อนให้เหลือความชื้นไม่เกิน ร้อยละ 15 ซึ่งในสภาพนี้เชื้อราและราเมือกเจริญได้ยาก จึงสามารถเก็บไว้ได้นานขึ้น

ค. อาหารหยาบหมัก (*silage*) เป็นการเก็บถนอมอาหารวิธีหนึ่ง โดยการนำอาหารหยาบสดมาหั่นเป็นชิ้นเล็กๆ ขนาด 2-3 เซนติเมตร นำไปบรรจุลงในภาชนะ เช่น บ่อหมัก (silo) หรือถังพลาสติก แล้วอัดให้แน่นปิดฝาให้สนิทไม่ให้อากาศเข้าเมื่อครบ 21 วัน จะมีสภาพเป็นกรดมี pH ประมาณ 3.5 -4.2 และมีความชื้น 70 – 75 เปอร์เซ็นต์ ถ้าใช้เกลือเม็ด 0.25 เปอร์เซ็นต์ของน้ำหนักอาหารหยาบสด โรยบริเวณด้านบนของอาหารหยาบก่อนปิดฝาดังจะช่วยป้องกันไม่ให้เกิดเชื้อราบริเวณด้านบนได้

ง. ผลพลอยได้จากการเกษตร และอุตสาหกรรมอาหาร ในแต่ละปีประเทศไทยสามารถผลิตพืชผลทางการเกษตรได้หลายชนิด และเป็นจำนวนมาก จึงทำให้มีผลพลอยได้ต่างๆ มากตามไปด้วย นอกจากนี้แล้วการขยายตัวของโรงงานอุตสาหกรรมที่เกี่ยวข้องกับการเกษตรก็เพิ่มขึ้นทุกปีจึงทำให้มีเศษเหลือทิ้งต่างๆ อยู่มาก ซึ่งสามารถนำผลพลอยได้ทางการเกษตรและจากโรงงานอุตสาหกรรมเหล่านี้มาปรับใช้เป็นอาหารของแพะได้อย่างกว้างขวาง ตัวอย่างผลพลอยได้จากการเกษตรที่สำคัญ และนำมาใช้โดยทั่วไป ได้แก่ ฟางข้าว เปลือกสับประรด ยอดอ้อย ต้นข้าวโพดฝักอ่อน เป็นต้น

(2) อาหารข้น (*Concentrate*) เป็นอาหารที่มีคุณค่าทางอาหารสูง เยื่อใยต่ำ แพะสามารถย่อย และนำไปใช้ประโยชน์ได้สูง ได้จากเมล็ดธัญพืช และผลพลอยได้จากโรงงานต่างๆ ใช้เสริมกับอาหารหยาบเพื่อให้แพะสุขภาพสมบูรณ์เพิ่มผลผลิตทั้งการให้นม หรือการให้น้ำนมสูงขึ้น ซึ่งอาหารข้นสามารถแบ่งออกเป็น วัตถุดิบอาหารข้นประเภทพลังงาน โปรตีน และอาหารข้นสำเร็จรูป โดยมีรายละเอียดดังนี้

ก. วัตถุดิบอาหารข้นประเภทพลังงาน เป็นวัตถุดิบที่ให้พลังงานในระดับสูง พลังงานที่ได้จากวัตถุดิบเหล่านี้จะอยู่ในรูปของคาโบไฮเดรตที่ใช้ประโยชน์ได้ง่าย เช่น แป้ง และน้ำตาล วัตถุดิบประเภทนี้มีโปรตีน น้อยกว่า 20 เปอร์เซ็นต์และเยื่อใยน้อยกว่า 18 เปอร์เซ็นต์ เช่น ปลายข้าว ข้าวโพด รำละเอียด มันสำปะหลัง เป็นต้น

ข. *วัตถุดิบอาหารชั้นประเภทโปรตีน* เป็นวัตถุดิบที่ให้โปรตีนสูงกว่า 20 เปอร์เซ็นต์และส่วนใหญ่ เป็นโปรตีนที่มีคุณภาพดีมักจะมีระดับกรดอะมิโน เช่น ไลซีน เมทไธโอนีน และทรีโอนีนสูง มีเยื่อใยน้อยกว่า 18 เปอร์เซ็นต์ เช่น กากถั่วเหลือง กากถั่วลิสง กากเมล็ดฝ้าย ใบกระถินป่น กากเนื้อในเมล็ดปาล์ม และกากเบียร์ เป็นต้น

ค. *อาหารชั้นสำเร็จรูป* คือ วัตถุดิบอาหารชั้นที่ผสมเสร็จแล้ว หรือหัวอาหารที่ได้จากการผสมวัตถุดิบต่างๆ เพื่อให้มีสารอาหารเหมาะสมครบถ้วนตามความต้องการของสัตว์ มีทั้งชนิดผง และที่ผ่านกระบวนการอัดเป็นเม็ด เพื่อลดฝุ่น เพิ่มความน่ากิน และสะดวกต่อการนำไปใช้โดยทั่วไปจะนำอาหารชั้นมาใช้เสริมร่วมกับอาหารหยาบที่เป็นอาหารพื้นฐานในสัตว์เลี้ยงเอื้อง เพื่อให้สัตว์ได้รับสารอาหารเพียงพอต่อการให้ผลผลิตที่สูงขึ้น

(3) *อาหารเสริมประเภทแร่ธาตุ (Mineral supplements)* ถึงแม้ว่าส่วนใหญ่สัตว์ต้องการแร่ธาตุในปริมาณน้อย แต่ก็จำเป็นต้องให้สัตว์กิน ในทางปฏิบัติอาจให้แร่ธาตุเสริมแก่แพะโดยผสมในสูตรอาหาร เช่น เปลือกหอยป่น ไลแคลเซียมฟอสเฟต กระจุกป่น และแร่ธาตุปลิกซ์อยเสริมในรูปพรีมิกซ์ เป็นต้น หรืออาจให้แร่ธาตุก้อนแขวนไว้ภายในโรงเรือนให้แพะเลียกินได้ตลอดเวลา

(4) *อาหารเสริมประเภทวิตามิน (Vitamin supplements)* วิตามินที่แนะนำให้เสริมลงในอาหาร ได้แก่ วิตามิน เอ ดี อี เค และวิตามินบี โดยเสริมในรูปพรีมิกซ์หากไม่มีของแพะก็อาจใช้พรีมิกซ์ของโคเนื้อแทนได้

2) *อาหาร TMR (Total mixed ration)* หรืออาหารผสมสำเร็จ หรืออาหารผสมเสร็จ ไชยวรรณ วัฒนจันทร์ และคณะ (2564) กล่าวว่า อาหาร TMR หมายถึง การนำอาหารหยาบและอาหารชั้นมาผสมให้เข้ากันในอัตราส่วนที่เหมาะสม โดยจะมีอัตราส่วนอาหารหยาบ 40 - 60 ส่วน ต่ออาหารชั้น 60 - 40 ส่วน และมีโปรตีน (crude protein) ประมาณ 12-16 เปอร์เซ็นต์ (ขึ้นอยู่กับวัตถุประสงค์ของการเลี้ยง) มีปริมาณเยื่อใยชนิด NDF (neutral detergent) และ ADF (acid detergent fiber) ประมาณ 30-35 เปอร์เซ็นต์ และ 20-25 เปอร์เซ็นต์ ตามลำดับ สำหรับเยื่อใยที่นำมาผสมในอาหารต้องมีขนาดชิ้นเล็ก 2-3 เซนติเมตร เพื่อเลี่ยงการเลือกกิน ทั้งนี้ ยังมีพลังงานและแร่ธาตุครบตามความต้องการของสัตว์ ซึ่งข้อดีของการใช้อาหาร TMR คือ สามารถลดปัญหาการเลือกกินเฉพาะอาหารชั้นได้ และช่วยเพิ่มปริมาณการกินได้ของอาหาร ทำให้ได้รับโภชนาการครบถ้วน

3) *การให้อาหาร* แพะจะมีความต้องการโภชนาที่แตกต่างกันตามช่วงอายุ และสถานะ โดยมีรายละเอียดดังตารางที่ 2.5

ตารางที่ 2.5 อาหารและการให้อาหาร

อายุ/ระยะ	ชนิดอาหาร	ปริมาณการกิน (กรัม/ตัว/วัน)
แรกเกิด – 3 วัน	น้ำนมเหลือง	เต็มที่ วันละ 3 – 5 ครั้ง
อายุ 4 วัน - 2 สัปดาห์	- นมแพะ - วิตามิน + แร่ธาตุ	0.5 – 1 ลิตรต่อตัว แบ่งให้กินวันละ 2 ครั้ง
อายุ 2 - 6 สัปดาห์	- นมสด/นมเทียม - อาหารชั้นที่มีโปรตีนรวม ร้อยละ 22 - หย้าแห้งผสมถั่วหรือหย้าสด - วิตามิน + แร่ธาตุ	- 0.5 – 1 ลิตรต่อตัว แบ่งให้กินวันละ 2 ครั้ง - เริ่มให้วันละน้อยก่อนแล้วค่อยๆเพิ่มปริมาณขึ้น - ให้กินเต็มที่
อายุ 4 เดือน – ให้ลูก	- อาหารหยาบ เช่น หย้าสด - อาหารชั้นที่มีโปรตีนรวม ร้อยละ 18-20 - วิตามิน + แร่ธาตุผสม	- ให้กินเต็มที่
แม่พันธุ์อุ้มท้อง แม่พันธุ์ที่หยุครีดนม และพ่อพันธุ์	- อาหารหยาบ - อาหารชั้นที่มีโปรตีนรวม ร้อยละ 16-18 - วิตามิน + แร่ธาตุผสม	- ให้กินเต็มที่ - ขึ้นกับปริมาณน้ำนมที่รีดได้ โดยให้อาหาร 0.3-0.5 กิโลกรัม/น้ำนมที่รีดได้ 1 ลิตร
แม่พันธุ์ระยะให้นม	- อาหารหยาบ	- ให้กินเต็มที่
ตัวอย่างสูตรอาหาร		
โปรตีนรวมร้อยละ 18- 20	ข้าวโพด 12 กก./ รำละเอียด 24 กก./ กากมะพร้าว 40 กก./ กากถั่วเหลือง 8 กก./ เนื้อและกระดูกป่น 10 กก./ กากน้ำตาล 5 กก./ เกลือป่น 1 กก.	
โปรตีนรวมร้อยละ 16-18	กากมะพร้าว 40 กก./ ข้าวโพด 25 กก./ กากถั่วเหลือง 15 กก./ รำละเอียด 10 กก./ กากน้ำตาล 8 กก./ กระดูกป่น 1 กก./ เกลือป่น 1 กก.	

ที่มา : สำนักงานเกษตรและสหกรณ์จังหวัดสุราษฎร์ธานี (2563, น.16-17)

2.1.4 โรคแพะที่สำคัญ แพะตามคำนิยามทั่วไปที่มีกลิ่นหืน จะเป็นสัตว์ที่เลี้ยงง่าย โตไว ใช้ต้นทุนต่ำ แต่แท้จริงแล้วแพะเป็นสัตว์ชนิดหนึ่งที่เป็นโรคง่ายหรือเรียกได้ว่าเป็นสัตว์อ้อมโรค ซึ่งจะกล่าวเฉพาะโรคแพะที่สำคัญ ได้แก่ โรคท้องอืด โรคปอดบวม โรคกีบเน่า โรคบิด โรคปากเท้าเปื่อย โรค布鲁เซลลาซิส โรคข้อและสมองอักเสบ โรคมงค่อพิษเทียม โรคแอนแทรกซ และโรคคอบวม โดยมีรายละเอียดดังนี้

1) **โรคท้องอืด (Bloat)** เกิดจากการหมักในกระเพาะอาหารเนื่องจากการกินหญ้าอ่อนหรือพืชใบอ่อนมากเกินไป กระเพาะอาหารพองลมขึ้นทำให้สวาปทางซ้ายของแพะ

ป้องกัน อาการขั้นสุดท้าย และล้มลง อ้าปากหายใจ ร้องเสียงดัง ลิ้นสีคล้ำ สามารถป้องกันได้โดยไม่ต้องให้แพะกินพืชหญ้าหรือพืชตระกูลถั่วที่ขึ้นเกินไป

2) *โรคปอดบวม (Pneumonia)* เป็นโรคที่เกี่ยวข้องกับระบบทางเดินหายใจที่พบได้บ่อยในสภาวะอากาศที่หนาวเย็นและชื้นเกินไป หรือการเลี้ยงแพะในคอกที่หนาแน่นจนทำให้การระบายอากาศเกิดขึ้นได้ลำบาก และมีการหมักหมมของอุจจาระ ปัสสาวะ ทำให้มีกลิ่นเหม็นของแอมโมเนียสะสมอยู่ ซึ่งจะทำให้เกิดการระคายเคืองระบบทางเดินหายใจของแพะได้ โรคนี้จะทำให้เกิดมีอาการปอดชื้น มีน้ำหรือหนองคั่งอยู่ในปอดทำให้มีอาการปอดบวมและปอดอักเสบ รวมถึงอาจเกิดการอักเสบที่หลอดลมทำให้แพะหายใจลำบาก หอบ มีไข้สูง จี๊ดจ๊าด ออและจามบ่อยๆ แพะจะซึม เมื่ออาหาร น้ำหนักลด ลูกเล็กลูกจนเนื่องจากการหายใจที่ลำบากทำให้ไม่สามารถได้รับออกซิเจนเต็มที่ บางครั้งแพะไม่ยอมนอนต้องยืนกางขาหอบหายใจ และหายใจเสียงดัง รายที่มีการติดเชื้อรุนแรงอาจเกิดการอักเสบและมีหนองที่ต่อมน้ำเหลืองในช่องอก (Mediastinal lymph nodes) ร่วมด้วย

3) *โรคกีบเน่า (Foot rot)* เกิดจากเชื้อแบคทีเรีย *Bacteroides nodosus* มีอาการเดินขาเก ผลกีบเน่ามีกลิ่นเหม็น สามารถป้องกันได้โดยการตัดแต่งกีบเป็นประจำปกติ รักษาความสะอาด อย่าให้พื้นคอกสกปรก ชื้นแฉะ และหลีกเลี่ยงสิ่งของมีคม เช่น ตะปูไม่วางบนพื้นทำให้กีบทำเป็นแผล

4) *โรคบิด (Coccidia)* เชื้อบิด (coccidian) เป็นโปรโตซัวที่ทำให้เกิดอาการท้องเสียได้เป็นประจำในแพะอายุน้อยจะมีง่ายต่อการติดโรคและเกิดอาการรุนแรง โรคบิดอาจเป็นสาเหตุของความสูญเสียในสัตว์ที่ต้องการผลผลิตแบบที่ไม่แสดงอาการให้เห็นชัดเจน อาการของโรคมักพบในขณะที่สัตว์เกิดความเครียด ได้แก่ การเปลี่ยนอาหาร สภาพอากาศเปลี่ยนแปลง ขณะตั้งท้อง ขณะหย่านม เมื่อมีการทำงานกับตัวสัตว์ (เช่น ตัดเขา หรือจี้เขา ทำวัคซีนเจาะเลือด) ซึ่งลูกแพะอายุตั้งแต่ 1-4 เดือน จะเป็นอายุที่อ่อนไหวต่อการติดโรค เป็นช่วงที่ทำให้เกิดโรคอย่างรุนแรง และเกิดความเสียหายต่อการผลิตสัตว์

5) *โรคปากและเท้าเปื่อย (Foot and mouth diseases)* มีสาเหตุมาจากการติดเชื้อไวรัสกลุ่ม Parapoxvirus ทำให้เกิดผื่นเม็ดตุ่มคล้ายลมพิษขึ้นที่บริเวณรอบริมฝีปากและเหงือก หรืออาจพบได้ที่บริเวณเต้านม หัวนม และบริเวณเยื่ออ่อนรอบๆ ทวารหนัก เมื่อตุ่มผื่นนี้แตกออกจะทำให้เกิดความเจ็บปวดมากจนทำให้แพะไม่สามารถกินน้ำและอาหารได้ ส่งผลถึงความอ่อนแอ และร่างกายทรุดโทรมลงอย่างมาก ในกรณีที่บาดแผลเกิดการติดเชื้อแทรกซ้อนจากแบคทีเรียจะยิ่งเพิ่มความเสียหายแก่บาดแผลและตัวสัตว์มากขึ้น ทำให้เกิดภาวะติดเชื้อเข้าสู่กระแสเลือดได้ นอกจากนี้โรคนี้ยังเป็นโรคติดต่อจากสัตว์สู่คนได้ ซึ่งทำให้เกิดโรคผิวหนังและแผลพุพอง

6) *โรค布鲁เซลลาซิส หรือโรคแท้งติดต่อ (Brucellosis)* มีสาเหตุจากการติดเชื้อ布鲁เซล-ล่า เมลลิเทนซิส (*Brucella melitensis*) เป็นโรคติดต่อ ชนิดเรื้อรังเกิดกับสัตว์เลี้ยงลูกด้วยนมแทบทุกชนิด เช่น โค กระบือ แพะ แกะ สุกร รวมทั้งเป็นโรคติดต่อระหว่างสัตว์และคน สัตว์จะมีอาการแท้งในช่วง 2 เดือนสุดท้ายของการตั้งท้อง โดยฝูงที่พบโรคครั้งแรกมักจะมีการแท้งแทบทุกตัว และอัตราการแท้งจะลดลงในการตั้งท้องครั้งต่อไป นอกจากนี้อาจพบอาการเด่นม อักเสบ ขาเจ็บ และข้ออักเสบ และบางครั้งจะมีอาการทางระบบประสาท ตัวผู้ล้มจะมีอาการ อักเสบบวม โรคนี้ในสัตว์ไม่สามารถรักษาได้ การตรวจเลือดเพื่อทดสอบโรคและกำจัดสัตว์ป่วย เป็นวิธีเดียวในการควบคุมและกำจัดโรคให้หมดจากฟาร์มอย่างได้ผล

7) *โรคข้อและสมองอักเสบ (Caprice Arthritis Encephalitis; CAE)* เกิดจากเชื้อไวรัส Viral Leukoencephalomyelitis ซึ่งเป็นเชื้อรีโทรไวรัส (Retrovirus) ทำให้เกิดโรค หลังจากใช้ระยะฟักตัวเป็นเวลานานและเมื่อสัตว์ได้รับเชื้อเพียงครั้งเดียวการติดเชื้อจะยังคงอยู่ไปตลอดชีวิต นอกจากนี้เชืชนิดนี้ยังก่อให้เกิดอาการของข้ออักเสบในแพะ (Arthritic diseases) จึงทำให้มีการเรียกกลุ่มอาการของโรคที่เกิดจากเชื้อไวรัสชนิดนี้ว่า Caprice Arthritis Encephalitis Syndrome (CAE) เป็นโรคที่ทำให้เกิดอาการเกี่ยวกับระบบประสาทในแพะ ทำให้แพะเกิดอาการ เดินไม่ได้ ล้มลงนอน และลุกไม่ขึ้นคล้ายกับเป็นอัมพาต ซึ่งแพะมักจะมีอาการแสดงอาการป่วยในช่วงฤดูฝน เนื่องจากความเครียดแต่ไวรัส CAE นี้ไม่พบว่ามีรายงานการเกิดโรคในคน

8) *โรคมงค่อพิชเทียม (Meloidosis) หรือโรคมงค่อพิชเทียม (Meloidosis)* เกิดจากเชื้อแบคทีเรียในกลุ่ม *Pseudomonas* เป็นโรคที่ทำให้เกิดตุ่มหนองในส่วนของต่อมเหงื่อ และอวัยวะภายใน ลักษณะของหนองที่เกิดขึ้นจะเป็นหนองข้นเหนียวคล้ายครีมหรือน้ำเหนียว หนองจะมีสีเหลือง หรือสีเหลืองอมเขียว ซึ่งโรคนี้อาจส่งผลทำให้สัตว์เกิดความเจ็บปวดเป็นอย่างมาก และอาจลุกลามไปยังอวัยวะอื่นๆ ได้ เช่น ข้อขา ระบบประสาท และปอด เป็นต้น ซึ่งหากมีการลุกลามไปยังอวัยวะใดก็จะทำให้สัตว์แสดงอาการของโรคตามความเสียหายที่เกิดขึ้นของอวัยวะที่ถูกทำลายนั้น

9) *โรคแอนแทรกซ์ (Anthrax)* เกิดจากเชื้อแบคทีเรีย *Bacillus anthracis* โรคแอนแทรกซ์หรือโรคกาฬ เป็นโรคที่มีความรุนแรง และก่อให้เกิดความเสียหายต่อวงการปศุสัตว์เป็นอย่างมาก เป็นโรคที่เมื่อเกิดการระบาดขึ้นแล้วจะทำให้สัตว์มีอาการแบบเฉียบพลันและป่วยตายในระยะเวลาอันสั้น ทั้งนี้ยังมีการระบาดของโรคได้อย่างรวดเร็วทำให้มีอัตราการตายที่สูงมากถ้าหากไม่มีมาตรการในการควบคุมป้องกันการแพร่ระบาดของโรคอย่างเคร่งครัดและมีประสิทธิภาพ นอกจากนี้โรคแอนแทรกซ์ยังเป็นโรคติดต่อจากสัตว์ที่สามารถติดสู่คนได้ (Zoonosis) ซึ่งจะก่อให้เกิดปัญหาด้านการสาธารณสุขของประเทศเขตร้อน

10) โรคคอบวม (*Hemorrhagic septicemia*) เกิดจากเชื้อแบคทีเรียชื่อ *Pasteurella multocida* เป็นโรคติดต่อในปศุสัตว์ที่ร้ายแรงอีกโรคหนึ่ง ซึ่งโรคนี้อาจเกิดขึ้นได้ทั้งโค กระบือ แพะ แกะ สุกร เป็นโรคระบาดที่เกิดขึ้นเกือบทุกฤดู โดยเฉพาะอย่างยิ่งในช่วงฤดูฝนที่มีสภาพอากาศเปลี่ยนแปลงบ่อยส่งผลต่อสุขภาพของสัตว์ ทำให้เกิดความเครียด และระบบภูมิคุ้มกันของร่างกายลดต่ำลงก็จะทำให้มีการระบาดของโรคได้

2.1.5 ปฏิทินการผลิตและดูแลแพะ จะทราบถึงวงจรการผลิตแพะในรอบ 1 ปี ของการผลิต ตั้งแต่แพะเริ่มการผสมพันธุ์ ตั้งท้อง คลอด เลี้ยงลูก และหย่านมลูก โดยมีรายละเอียด ดังตารางที่ 2.6

ตารางที่ 2.6 ปฏิทินการผลิตและดูแลแพะ

อายุ/กิจกรรม	เดือน											
	ม.ค.	ก.พ.	มี.ค.	เม.ย.	พ.ค.	มิ.ย.	ก.ค.	ส.ค.	ก.ย.	ต.ค.	พ.ย.	ธ.ค.
ฤดูกาลผสมพันธุ์แพะรอบที่ 1									←→			
ฤดูคลอดแพะรอบที่ 1	←→											
ช่วงขุนแพะเพื่อจำหน่ายรอบที่ 1	←→											
ช่วงจำหน่ายแพะรอบที่ 1					←→							
ฤดูกาลผสมพันธุ์แพะรอบที่ 2			←→									
ฤดูคลอดแพะรอบที่ 2								←→				
ช่วงขุนแพะเพื่อจำหน่ายรอบที่ 2								←→				
ช่วงจำหน่ายแพะรอบที่ 2										←→		
ทำวัคซีนปากและเท้าเปื่อย รอบที่ 1				←→								
ทำวัคซีนปากและเท้าเปื่อย รอบที่ 2										←→		

ที่มา : สำนักงานเกษตรและสหกรณ์จังหวัดสุราษฎร์ธานี (2563, น.16)

2.2 ข้อมูลพันธุ์แพะ

แพะแต่ละสายพันธุ์จะมีลักษณะทางกายภาพที่แตกต่างกัน และจะมีลักษณะเด่นประจำพันธุ์ที่แตกต่างกันออกไป โดยแต่ละสายพันธุ์จะมีรายละเอียดดังตารางที่ 2.7

ตารางที่ 2.7 ข้อมูลพันธุ์แพะ

พันธุ์แพะ	รายละเอียดพันธุ์
	<p>แพะพันธุ์พื้นเมือง (Native) แพะพื้นเมืองภาคใต้มีลักษณะคล้ายกับแพะแกมบิงกัตจังของมาเลเซีย ตัวมีขนาดเล็ก มีสีหลากหลาย ใบหูเล็กตั้ง สามารถผสมพันธุ์ได้ตลอดปี ตก ลูกปีละ 2 ครอก ใช้พื้นที่เลี้ยงต่อตัวน้อย มีความทนทานต่อสภาพแวดล้อม กินอาหารพวกพืชได้หลายชนิด</p> <ul style="list-style-type: none"> • น้ำหนักแรกเกิด 1-1.5 กก. หย่านม 8-9 กก. • โตเต็มที่เพศผู้หนัก 25-30 กก. เพศเมีย 20 กก. สามารถผสมพันธุ์ได้ตลอดปี
	<p>แพะพันธุ์แองโกลนูเบียน (Anglo nubian) เป็นแพะกึ่งเนื้อกึ่งนม มีสีเดียวในตัว หรือมีสีต่างปน สันจมูก มีลักษณะเป็นเส้นโค้ง ใบหูยาวปรกลง</p> <ul style="list-style-type: none"> • น้ำหนักแรกเกิด 2.5 กก. • โตเต็มที่ตัวผู้หนัก 60-70 กก. ตัวเมียหนัก 50-60 กก. • ผลผลิตนมเฉลี่ย 1.5 ลิตร/วัน • ระยะการให้นมประมาณ 165-200 วัน
	<p>แพะพันธุ์บอร์ (Boer) เป็นแพะเนื้อ มีลำตัวสีขาว หัวและคอจะมีสีแดง ใบหูยาวปรกลง</p> <ul style="list-style-type: none"> • น้ำหนักแรกเกิด 4 กก. น้ำหนักหย่านม 20 กก. • โตเต็มที่ตัวผู้หนัก 65-90 กก. ตัวเมีย 55-70 กก. • ผลผลิตนมเฉลี่ย 1.3 – 1.8 ลิตร/วัน • ระยะการให้นมประมาณ 120 วัน

ที่มา : สำนักงานเกษตรและสหกรณ์จังหวัดสุราษฎร์ธานี (2563, น.24-25)

ข้อมูลพื้นฐานเกี่ยวกับการจัดการและการผลิตแพะจะช่วยให้เกษตรกรมีความสามารถในการผลิตแพะ แต่อย่างไรก็ตามเจ้าหน้าที่และหน่วยงานภาครัฐหรือผู้มีส่วนเกี่ยวข้องในการ

ส่งเสริมและพัฒนา ควรจัดให้มีการบริการความรู้ทางด้านวิชาการ ทั้งในรูปแบบทฤษฎีและปฏิบัติ เพื่อให้เกษตรกรประสบความสำเร็จในการผลิตมากยิ่งขึ้น

2.3 ข้อมูลด้านเศรษฐกิจการเลี้ยงแพะเนื้อ

ข้อมูลด้านเศรษฐกิจการเลี้ยงแพะเนื้อ ได้แก่ การลงทุนและต้นทุนการผลิตแพะ การคิดต้นทุนและผลตอบแทนการผลิต และการศึกษาความเป็นไปได้ของโครงการ โดยมีรายละเอียด ดังนี้

2.3.1 การลงทุนและต้นทุนการผลิตแพะ

1) การลงทุนเลี้ยงแพะ สำนักงานเกษตรและสหกรณ์จังหวัดสุราษฎร์ธานี (2563) ได้รายงานจากการรวบรวมข้อมูลการลงทุนเลี้ยงแพะเนื้อจากเครือข่ายผู้ผลิตแพะเนื้อ กรมปศุสัตว์ โดยได้จัดทำข้อมูลค่าใช้จ่ายและรายได้สำหรับการลงทุนเลี้ยงแพะ ปีที่ 1 – 5 ใน พื้นที่ 2 ไร่ (เริ่มต้นเลี้ยงแพะ 20 ตัว) 3 ไร่ (เริ่มต้นเลี้ยงแพะ 30 ตัว) และ 5 ไร่ (เริ่มต้นเลี้ยงแพะ 50 ตัว) พบว่า เกษตรกรมีรายได้เฉลี่ยต่อปี 220,048 บาท 340,679 บาท และ 555,359 บาท ตามลำดับ และเมื่อสิ้นปีที่ 5 เกษตรกรมีแพะคงเหลือ มีมูลค่า 154,000 บาท 254,000 บาท และ 402,000 บาท ตามลำดับ สำหรับค่าใช้จ่ายในการลงทุนเลี้ยงแพะสรุปได้ดังตารางที่ 2.8

ตารางที่ 2.8 ค่าใช้จ่ายในการลงทุนเลี้ยงแพะ

ปีที่	พื้นที่ 2 ไร่ (เริ่มต้นเลี้ยงแพะ 20 ตัว)			พื้นที่ 3 ไร่ (เริ่มต้นเลี้ยงแพะ 30 ตัว)			พื้นที่ 5 ไร่ (เริ่มต้นเลี้ยงแพะ 50 ตัว)		
	รายจ่าย	รายได้	ผลตอบแทน	รายจ่าย	รายได้	ผลตอบแทน	รายจ่าย	รายได้	ผลตอบแทน
1	197,200	189,553	-7,647	290,800	290,660	-140	488,000	479,299	-8,701
2	57,680	225,398	167,718	85,440	336,687	251,247	200,960	560,633	359,673
3	72,000	222,105	150,105	106,240	347,718	241,478	223,920	569,446	345,526
4	69,840	242,600	172,760	104,080	376,533	272,453	229,600	602,472	372,872
5	69,840	222,586	150,746	106,240	351,769	245,556	233,920	564,943	331,023
รวม	466,560	1,100,242	633,682	692,800	1,703,394	1,010,594	1,376,400	2,776,793	1,400,393

หมายเหตุ : ต้นทุนการผลิตแพะจังหวัดภูเก็ต ปี 2562

ที่มา : สำนักงานเกษตรและสหกรณ์จังหวัดสุราษฎร์ธานี (2563, น.31)

เกษตรกรผู้เลี้ยงแพะจะต้องมีการศึกษาข้อมูลด้านเศรษฐกิจก่อนการเริ่มต้นการลงทุนการเลี้ยง เพื่อสำรวจความพร้อมทั้งด้านสภาพพื้นที่ เงินทุน และความรู้เบื้องต้นเกี่ยวกับการเลี้ยง ซึ่งในบางครั้งข้อมูลด้านเศรษฐกิจ โดยเฉพาะต้นทุนและผลตอบแทนในช่วง 5 ปีในการเลี้ยง เมื่อเทียบกันในทางปฏิบัติอาจมีตัวเลขของต้นทุนและผลตอบแทนที่คลาดเคลื่อนไป เพราะเมื่อมีการลงทุนการเลี้ยงแพะจริง ความสามารถ ประสบการณ์ และสภาพปัญหาที่เกษตรกรแต่ละรายประสบจะมีความแตกต่างกัน ส่งผลให้ต้นทุนและผลตอบแทนแตกต่างกัน

2) **ต้นทุนการผลิตแพะ** สำนักงานเศรษฐกิจการเกษตรที่ 8 (2563) ได้สำรวจต้นทุนการผลิตแพะ เมื่อปี 2562 พบว่ามีต้นทุนการผลิตแพะ 107.76 บาท/กก. โดยแพะที่ได้สำรวจมีจำนวนวันที่เลี้ยงเฉลี่ย 153.18 วัน น้ำหนักเมื่อขายเฉลี่ย 25 กก./ตัว รายละเอียดตามตารางที่ 2.9

ตารางที่ 2.9 ต้นทุนการผลิตแพะ

รายงาน	เฉลี่ย		
	เงินสด	ประเมิน	รวม
1. ต้นทุนผันแปร	1,470.32	1,075.00	2,545.32
1.1 ค่าแรง	198.47	651.28	849.75
1.2 ค่าวัสดุ	1,271.85	423.28	1,695.13
1.3 ค่าเสียโอกาสในการลงทุน	-	0.43	0.43
2. ต้นทุนคงที่	-	148.66	148.66
2.1 ค่าเช่าที่ดิน	-	51.57	51.57
2.2 ค่าเสื่อมโรงเรือนและอุปกรณ์	-	63.69	63.69
2.3 ค่าเสียโอกาสโรงเรือนและอุปกรณ์	-	3.40	3.40
3. ต้นทุนการผลิตทั้งหมด	1,470.32	1,223.66	2,693.98
4. ต้นทุนการผลิตทั้งหมด ต่อ นน. 1 กก. (บาท/กก.)	58.81	48.95	107.76
5. ราคาที่เกษตรกรขายได้ (บาท/ตัว)	3,625.00	-	3,625.00
6. ราคาที่เกษตรกรขายได้ (บาท/กก.)	145.00	-	145.00
7. ผลตอบแทนสุทธิต่อตัว (บาท/ตัว)	2,154.68	-	931.02
8. ผลตอบแทนสุทธิต่อ นน. 1 กก. (บาท/กก.) 86.19	86.19	-	37.24
37.24			
น้ำหนักเมื่อเฉลี่ยต่อตัว (กก.)			25.00
อัตราการเจริญเติบโต ADG			22.64
อัตราแลกเนื้อ FCR จำนวนวันที่เลี้ยงเฉลี่ย			2.54
จำนวนวันที่เลี้ยงเฉลี่ย			153.18

หมายเหตุ : ต้นทุนการผลิตแพะจังหวัดภูเก็ต ปี 2562

ที่มา : สำนักงานเกษตรและสหกรณ์จังหวัดสุราษฎร์ธานี (2563, น.30)

2.3.2 การคิดต้นทุนและผลตอบแทนการผลิต

เมื่อเกษตรกรมีการตัดสินใจว่าจะลงทุนในการเลี้ยงแพะ สิ่งที่เกษตรกรจำเป็นต้องทราบ คือ ต้นทุนการผลิต เพื่อให้ทราบว่าธุรกิจของตนได้กำไรมากน้อยเพียงใด และเพื่อเป็นข้อมูลให้ทราบว่าการผลิต ณ จุดใด ที่ทำให้ต้นทุนการผลิตสูงหรือต่ำ และจะเป็นการนำข้อมูลดังกล่าวไปใช้ในการ

แก้ไขปรับปรุงให้ดีขึ้น ซึ่งในเรื่องของแนวคิดต้นทุนการผลิตเกษตรจะต้องทราบข้อมูลเบื้องต้นเกี่ยวกับต้นทุนการผลิต ได้แก่ ประเภทของต้นทุนการผลิต และการคิดต้นทุนและผลตอบแทนผลิตผลจากสัตว์พันธุ์ โดยมีรายละเอียด ดังนี้

1) *ประเภทของต้นทุนการผลิต* ประเภทของต้นทุนการผลิตทางเศรษฐศาสตร์แบ่งออกเป็น 2 ประเภท ได้แก่ ต้นทุนคงที่ และต้นทุนผันแปร โดยมีรายละเอียด ดังนี้

(1) *ต้นทุนคงที่ (Fixed Cost)* หมายถึง ต้นทุนที่เกิดจากปัจจัยการผลิตที่คงที่ เช่น เมื่อเช่าที่ดินเพื่อใช้ในการผลิตในฤดูกาลผลิตหนึ่ง ไม่ว่าจะทำการผลิตน้อยหรือมาก หรือไม่นำมาใช้ในการผลิตเลย ก็ยังคงต้องเสียค่าเช่าที่เสมอ

(2) *ต้นทุนผันแปร (Variable Cost)* หมายถึง ต้นทุนที่เกิดจากปัจจัยผันแปรนี้จะเปลี่ยนแปลงไปตามจำนวนแห่งการผลิต เช่น ถ้าใส่ปุ๋ยมากค่าปุ๋ยก็จะมาก ค่าแรงงานต่างๆ ที่ใช้ในการผลิต เมื่อผลิตมากต้องใช้คนงานมาก ค่าแรงงานจึงมากไปด้วย ถ้าไม่ทำการผลิตต้นทุนผันแปรจะไม่มี แต่อาจจะมีต้นทุนคงที่อยู่

2) *การคิดต้นทุนและผลตอบแทนผลิตผลจากสัตว์พันธุ์* ในการผลิตแพะเชิงธุรกิจ เกษตรกรจะมุ่งเป้าไปที่ผลตอบแทนที่จะได้รับการลงทุน จึงมีความจำเป็นที่จะต้องคิดต้นทุนและผลตอบแทนจากการดำเนินกิจการ โดยมีรายละเอียด ดังนี้

(1) *การคิดต้นทุน* ในการผลิตแพะเชิงธุรกิจ เกษตรกรจะมุ่งเป้าไปที่ผลตอบแทนที่จะได้รับการลงทุน จึงมีความจำเป็นที่จะต้องคิดต้นทุนและผลตอบแทนจากการดำเนินกิจการ โดยมีรายละเอียด ดังนี้

ส่วนที่ 1 ต้นทุนคงที่ทั้งหมด ได้แก่

ก. *ค่าใช้จ่ายที่ดิน* การคิดค่าเช่าที่ดินจะประเมินให้เท่ากับอัตราค่าเช่าที่ดินในท้องถิ่นนั้น ทั้งนี้ถ้าเป็นที่ดินของตนเองเจ้าของที่ดินจะต้องเสียค่าภาษีที่ดินจำนวนหนึ่ง ดังนั้น ในกรณีที่เป็นที่ดินของตนเอง ค่าภาษีที่ดินจัดเป็นค่าใช้จ่ายที่เป็นเงินสด และต้องนำไปหักออกจากค่าเช่าที่ดิน ค่าใช้จ่ายส่วนที่เหลือจึงเป็นค่าใช้จ่ายที่ดินในส่วนที่ไม่เป็นเงินสด แต่ถ้าเป็นที่ดินเช่าค่าใช้ที่ดินก็จัดเป็นค่าใช้จ่ายที่เป็นเงินสดทั้งหมด ซึ่งประเมินตามอัตราค่าเช่าที่ดินในท้องถิ่นนั้น

ตัวอย่าง การแสดงการคำนวณค่าเช่าที่ดิน

อัตราค่าเช่าที่ดินในท้องถิ่นเท่ากับไร่ละ 300 บาท ค่าภาษีที่ดินไร่ละ 5 บาท

รายการ	เงินสด	ไม่เป็นเงินสด	ค่าใช้จ่ายรวม (บาท)
กรณีที่ 1 เกษตรกรที่มีที่ดินเป็นของตนเอง	5	$(300-5) = 295$	300
กรณีที่ 2 เกษตรกรไม่มีที่ดินเป็นของตนเอง	300	-	300

ข. ค่าเสื่อมเครื่องมือและอุปกรณ์คงทน การคิดค่าเสื่อมเครื่องมือและอุปกรณ์คงทน

ค. ค่าดอกเบี้ย/ค่าเสียโอกาสของเครื่องมือและอุปกรณ์คงทน มีหลักการคิดเช่นเดียวกับการคิดค่าดอกเบี้ยหรือค่าเสียโอกาสเงินลงทุนในค่าใช้จ่ายผันแปร กล่าวคือ ถ้าเกษตรกรกู้ยืมเงินมาลงทุนซื้อเครื่องมืออุปกรณ์ก็ต้องเสียค่าดอกเบี้ยเงินกู้จำนวนหนึ่ง และถือเป็นค่าใช้จ่ายที่เป็นเงินสด แต่ถ้าเกษตรกรใช้เงินทุนของตนเองซื้อ ก็จำเป็นที่จะต้องคิดค่าเสียโอกาสให้กับเงินลงทุนนั้นและถือเป็นค่าใช้จ่ายที่ไม่เป็นเงินสด

การคิดค่าเสียโอกาสเงินลงทุนสำหรับเครื่องมืออุปกรณ์คงทนหรือทรัพย์สินคงที่ที่มีอายุการใช้งานมากกว่า 1 ปี มีวิธีการคำนวณได้ 2 วิธี คือ

วิธีที่ 1 ค่าเสียโอกาสของเงินลงทุน = $\frac{\text{มูลค่าต้นของทรัพย์สิน} + \text{มูลค่าคงเหลือสุดท้าย}}{2} \times \text{อัตราดอกเบี้ย}$

ตัวอย่าง การแสดงการคิดค่าเสียโอกาสวิธีที่ 1

เกษตรกรซื้อเครื่องสับหญ้ามา 1 เครื่อง ราคามูลค่า 7,800 บาท คาดว่าน่าจะมีอายุการใช้งานได้ 7 ปี และเมื่อหมดอายุการใช้งานแล้ว คาดว่าจะขายได้ 800 บาท กำหนดให้อัตราเงินฝากธนาคารร้อยละ 7

$$= \frac{(7,800 + 800)}{2} \times 0.07$$

$$= 301 \text{ บาท}$$

การคิดค่าเสียโอกาสของเงินลงทุนวิธีนี้ เราจะได้ค่าเสียโอกาสของเงินลงทุนที่เท่ากันทุกปีตลอดอายุการใช้งานของทรัพย์สินถ้าอัตราดอกเบี้ยไม่เปลี่ยนแปลง

วิธีที่ 2 ค่าเสียโอกาสของเงินลงทุน = $\frac{\text{มูลค่าต้นของสินทรัพย์} + \text{มูลค่าคงเหลือสุดท้าย}}{2} \times \text{อัตราดอกเบี้ย}$

ตัวอย่าง การแสดงการคิดค่าเสียโอกาสวิธีที่ 2 (ใช้ข้อมูลเดียวกับวิธีที่ 1)

ขั้นตอนที่ 1 คำนวณค่าเสื่อมเครื่องตัดหญ้า โดยการหาค่าเฉลี่ยแบบเท่ากันทุกปี

$$= \frac{(7,800 - 800)}{7}$$

$$= 1,000 \text{ บาท}$$

ขั้นตอนที่ 2 คำนวณค่าเสียโอกาสของเงินลงทุน

ปีที่ 1 ค่าเสียโอกาสของเงินลงทุน = $\frac{7,800 + (7,800 - 1,000)}{2} \times 0.07 = 511$

บาท

ปีที่ 2 ค่าเสียโอกาสของเงินลงทุน = $\frac{7,800 + (6,800 - 1,000)}{2} \times 0.07 = 476$ บาท

ปีที่ 3	ค่าเสียโอกาสของเงินลงทุน = $\frac{7,800+(5,800-1,000)}{2} \times 0.07 = 441$ บาท
ปีที่ 4	ค่าเสียโอกาสของเงินลงทุน = $\frac{7,800+(4,800-1,000)}{2} \times 0.07 = 406$ บาท
ปีที่ 5	ค่าเสียโอกาสของเงินลงทุน = $\frac{7,800+(3,800-1,000)}{2} \times 0.07 = 371$ บาท
ปีที่ 6	ค่าเสียโอกาสของเงินลงทุน = $\frac{7,800+(2,800-1,000)}{2} \times 0.07 = 336$ บาท
ปีที่ 7	ค่าเสียโอกาสของเงินลงทุน = $\frac{7,800+(1,800-1,000)}{2} \times 0.07 = 301$ บาท

ในการคำนวณหาต้นทุนการผลิตของเกษตรกร โดยทั่วไปมักจะไม่นำเงินถึงค่าใช้จ่ายที่ไม่เป็นเงินสด เพราะเห็นว่าปัจจัยการผลิตดังกล่าวไม่ได้ซื้อเข้ามาเป็นตัวเงิน แต่ในทางเศรษฐศาสตร์ จำเป็นจะต้องประเมินค่าใช้จ่ายสำหรับปัจจัยการผลิตที่นำมาใช้ทุกชนิด

ส่วนที่ 2 การคิดต้นทุนผันแปรทั้งหมด ได้แก่

ก. ค่าแรงงาน ได้แก่ ค่าแรงงานของคน สัตว์ และเครื่องจักรที่ใช้ในการผลิตสัตว์ ซึ่งสามารถแบ่งออกได้เป็นหลายขั้นตอนของกิจกรรมการผลิต เช่น ค่าแรงงานในการเลี้ยง ค่าแรงในการตัดหญ้า ค่าแรงในการขนย้ายสัตว์ เป็นต้น

ตัวอย่าง การแสดงการคำนวณค่าแรงงาน

ในการเลี้ยงแพะเนื้อ จำนวน 100 ตัว เกษตรกรใช้แรงงานในครอบครัว จำนวน 2 คน โดยมีการทำงานวันละ 8 ชั่วโมง ทั้งเดือน อัตราค่าจ้างแรงงานในท้องถิ่นเท่ากับวันละ 300 บาท (ต่อการทำงาน 8 ชั่วโมง)

$$\begin{aligned} \text{ดังนั้น ค่าแรงในการเลี้ยงสัตว์ทั้งเดือน} &= \text{อัตราค่าจ้างรายชั่วโมง} \times \text{จำนวนชั่วโมงทำงานต่อวัน} \times \text{จำนวนวันทำงาน} \\ &\quad \times \text{จำนวนคน} \\ &= \frac{300}{8} \times 8 \times 30 \times 1 = 9,000 \text{ บาท / เดือน} \end{aligned}$$

ข. ค่าวัสดุ ได้แก่ ค่าพันธุ์ ค่ายา ค่าวัคซีน และค่าวัสดุอุปกรณ์การเกษตรที่มีมูลค่า และให้ถือว่าอุปกรณ์เหล่านั้นหมดสภาพ หรือมีอายุการใช้งานปีเดียว โดยการนำค่าอุปกรณ์เหล่านั้นมาคิดรวมด้วยกัน เพื่อช่วยให้ง่ายต่อการวิเคราะห์

ค. ค่าใช้จ่ายอื่นๆ เช่น ค่าซ่อมแซมอุปกรณ์การเกษตร ค่าดอกเบี้ย หรือค่าเสียโอกาสของเงินลงทุน ค่าน้ำ ค่าไฟฟ้า เป็นต้น สำหรับค่าดอกเบี้ยและค่าเสียโอกาสเงินลงทุน จะคิดค่าดอกเบี้ยในกรณีที่เกษตรกรไปกู้ยืมเงินมาลงทุน ในกรณีนี้ถือว่าเป็นค่าใช้จ่ายที่เป็นเงินสด แต่ถ้าเกษตรกรใช้เงินทุนตนเองทั้งหมด ในกรณีจำเป็นที่จะต้องคิดค่าเสียโอกาสของเงินลงทุน โดยคิดจากค่าใช้จ่ายผันแปรทั้งหมดที่เป็นเงินสดและไม่เป็นเงินสด ด้วยเหตุผลที่ว่าหากเกษตรกรเอาเงินจากการทำกิจกรรมนี้ ไปลงทุนทำกิจการอื่น หรือนำไปฝากธนาคาร เกษตรกรก็จะได้รับผลตอบแทนหรือดอกเบี้ย

จำนวนหนึ่ง นอกจากนี้ถ้าเกษตรกรไม่ทำกิจการนี้และออกไปทำงานนอกฟาร์มก็จะได้ค่าตอบแทนที่สามารถนำไปฝากธนาคาร ก็ย่อมได้ดอกเบี้ยมาจำนวนหนึ่ง

ตัวอย่าง การแสดงการคิดค่าเสียโอกาสเงินลงทุนหรือดอกเบี้ย

ในการเลี้ยงแพะเนื้อพ่อแม่พันธุ์ต่อการให้ลูก 1 รุ่น ใช้ระยะเวลา 270 วัน (9 เดือน) ตั้งแต่เพาะตั้งท้องจนกระทั่งหย่านมลูกและขุนจำหน่าย เกษตรกรมีต้นทุนแปรทั้งที่เป็นเงินสด และไม่เป็นเงินสดในการผลิต ดังนี้

รายการ	เงินสด	ไม่เป็นเงินสด	ค่าใช้จ่ายรวม (บาท)
ค่าแรงงาน (ค่าจ้างเลี้ยง)	1,440	100	1,540
ค่าวัสดุ (ค่าอาหาร ค่ายา ค่าวัคซีน ฯลฯ)	320	-	320
ค่าใช้จ่ายอื่นๆ (ค่าซ่อมแซมอุปกรณ์... ฯลฯ)	30	-	30
รวม	1,790	100	1,890

อัตราดอกเบี้ยเงินกู้ในท้องถิ่นเท่ากับร้อยละ 7 ต่อปี และอัตราดอกเบี้ยเงินฝากประจำเท่ากับร้อยละ 3 ต่อปี

สำหรับต้นทุนผันแปรที่เป็นเงินสด มีวิธีการคิด ได้ 3 กรณี ดังนี้

วิธีที่ 1 กรณีที่เกษตรกรกู้ยืมเงินมาลงทุนเลี้ยงแพะ ให้คิดจากค่าดอกเบี้ยของเงินลงทุน

$$\begin{aligned} \text{ค่าดอกเบี้ยของเงินลงทุน} &= \text{ต้นทุนผันแปรที่เป็นเงินสดระยะเวลาเลี้ยง (เดือน)} \times \frac{\text{อัตราดอกเบี้ยเงินกู้}}{12} \\ &= 1,790 (8 \text{ เดือน}) \times \frac{0.07}{12} \\ &= 11 \text{ บาท} \end{aligned}$$

วิธีที่ 2 กรณีที่เกษตรกรกู้ยืมเงินมาลงทุนเลี้ยงแพะบางส่วนและใช้เงินทุนของตนเองบางส่วน ให้คิดค่าดอกเบี้ยในส่วนของเงินทุนที่กู้ยืมมา และคิดค่าเสียโอกาสของเงินทุนในส่วนที่เป็นเงินทุนของตนเอง เช่น เงินที่กู้ยืมมาลงทุนร้อยละ 30 และเงินตนเองที่ลงทุน ร้อยละ 70

$$\begin{aligned} \text{ดังนั้น ค่าดอกเบี้ยของเงินลงทุน} &= \text{ต้นทุนผันแปรที่เป็นเงินสดในส่วนที่กู้ยืมมาลงทุน (เดือน)} \times \frac{\text{อัตราดอกเบี้ยเงินกู้}}{12} \\ &= 1,790 \times \frac{30}{100} \times \frac{0.07}{12} \\ &= 0.30 \text{ บาท} \end{aligned}$$

$$\begin{aligned} \text{ค่าเสียโอกาสเงินลงทุน} &= \text{ต้นทุนผันแปรที่เป็นเงินสดในส่วนที่เป็นเงินทุนตนเอง (เดือน)} \times \frac{\text{อัตราดอกเบี้ยเงินกู้}}{12} \\ &= 1,790 \times \frac{70}{100} \times \frac{0.07}{12} \\ &= 0.73 \text{ บาท} \end{aligned}$$

วิธีที่ 3 กรณีที่เกษตรกรใช้เงินทุนของตนเองทั้งหมด ให้คิดค่าเสียโอกาสของเงินลงทุน

$$\begin{aligned} \text{ค่าเสียโอกาสเงินลงทุน} &= \text{ต้นทุนผันแปรที่เป็นเงินสด (เดือน)} \times \frac{\text{อัตราดอกเบี้ยเงินฝาก}}{12} \\ &= 1,790 \times \frac{0.03}{12} \\ &= 4.48 \text{ บาท} \end{aligned}$$

สำหรับต้นทุนผันแปรที่ไม่เป็นเงินสด อาจจะคิดว่าเสียโอกาสของเงินลงทุนหรือไม่นำมาคิดก็ได้ หากคิดจะได้ดังนี้

$$\begin{aligned} \text{ค่าเสียโอกาสเงินลงทุน} &= \text{ต้นทุนผันแปรที่เป็นเงินสด (เดือน)} \times \frac{\text{อัตราดอกเบี้ยเงินฝาก}}{12} \\ &= 100 \times \frac{0.03}{12} \\ &= 0.25 \text{ บาท} \end{aligned}$$

ค่าใช้จ่ายสำหรับดอกเบี้ยเงินลงทุน หรือค่าเสียโอกาสเงินลงทุนที่คำนวณได้นี้ จะต้องนำไปรวมกับค่าใช้จ่ายผันแปรรายการอื่นๆ แยกตามประเภทค่าใช้จ่ายที่เป็นเงินสด และค่าใช้จ่ายที่ไม่เป็นเงินสด และเมื่อรวมรายการค่าใช้จ่ายทุกรายการแล้ว จึงจะได้ต้นทุนผันแปรทั้งหมด

(2) *การคิดผลตอบแทน* ในขั้นตอนแรกจะคำนวณหารายได้การจำหน่ายผลผลิตทั้งหมดซึ่งเท่ากับปริมาณผลผลิตคูณด้วยราคาผลผลิต ขั้นตอนต่อมาคำนวณหากำไรสุทธิ โดยการนำรายได้ทั้งหมดหักออกด้วยค่าใช้จ่ายในการผลิตทั้งหมด และสามารถคำนวณหากำไรสุทธิต่อหน่วยผลผลิตได้โดยการนำราคาที่เกษตรกรได้รับต่อ 1 หน่วยผลผลิต หักด้วยต้นทุนการผลิตต่อ 1 หน่วยผลผลิต หรือเท่ากับกำไรสุทธิหารด้วยปริมาณผลผลิต

จากข้อมูลข้างต้น หากเกษตรกรมีความรู้ความเข้าใจเกี่ยวกับต้นทุนและผลตอบแทนจากการผลิตผลผลิตแต่ละชนิด และการหาข้อมูลต้นทุนและผลตอบแทนการผลิตจากหลายๆ แหล่งข้อมูล จะช่วยให้เกษตรกรสามารถตัดสินใจในการวางแผนลงทุนได้ง่ายขึ้น

2.3.3 การศึกษาความเป็นไปได้ของโครงการ

รัชนี โตอาจ (2565) ได้กล่าวไว้ว่า การศึกษาความเป็นไปได้ของโครงการ เพื่อให้มั่นใจได้ว่าโครงการนั้นมีความเป็นไปได้ในทางปฏิบัติ มีผลตอบแทนที่คุ้มค่าต่อการลงทุน และสามารถใช้ทรัพยากรได้อย่างมีประสิทธิภาพ โดยไม่ก่อให้เกิดผลกระทบต่อสิ่งแวดล้อมและสังคม และสามารถทำให้บรรลุวัตถุประสงค์ที่กำหนดไว้ภายใต้ข้อจำกัดทางด้านงบประมาณและเวลาดังนั้น การศึกษาความเป็นไปได้ของโครงการจึงจำเป็นต้องวิเคราะห์โครงการทางด้านอุปสงค์หรือ

ตลาด ทางด้านเทคนิค ทางด้านการเงินและเศรษฐศาสตร์ ทางด้านการบริหารจัดการ ทางด้านสังคม และสิ่งแวดล้อม

ในการวิเคราะห์ความเป็นไปได้ทางการเงินเพื่อจัดลำดับความสำคัญในการตัดสินใจลงทุน รวมทั้งเพื่อให้การตัดสินใจลงทุนมีความเหมาะสมและมีประสิทธิภาพนั้น ต้องอาศัยเครื่องมือทางการเงินเข้ามาช่วยในการวิเคราะห์ โดยมีการจัดทำประมาณการกระแสเงินสดที่คาดว่าจะเกิดขึ้นในอนาคตก่อน แล้วนำมาคำนวณผ่านเครื่องมือต่างๆ ที่สำคัญ ได้แก่ 1) ระยะเวลาคืนทุน (Payback Period: PB) 2) มูลค่าปัจจุบันสุทธิ (Net Present Value: NPV) 3) อัตราผลตอบแทนคิดลด (Internal Rate of Return: IRR) และ 4) อัตราส่วนผลตอบแทนต่อต้นทุน (B/C ratio) โดยมีรายละเอียดดังนี้

1) ระยะเวลาคืนทุน (Payback Period: PB) หมายถึง ระยะเวลาของการลงทุนที่กระแสเงินสดรับสุทธิจากโครงการเท่ากับกระแสเงินสดจ่ายสุทธิพอดี ระยะเวลาคืนทุนเป็นเครื่องมือในการประเมินความเป็นไปได้ของการลงทุนอย่างง่ายและไม่ซับซ้อน แต่มีจุดอ่อนตรงที่ไม่ได้นำเรื่องค่าของเงินตามเวลามาพิจารณาและไม่ให้ความสำคัญกับกระแสเงินสดที่ได้รับภายหลังระยะเวลาคืนทุน ทำให้อาจเกิดการตัดสินใจเลือกโครงการลงทุนที่ผิดพลาดได้ ดังนั้นในบางกรณีอาจแก้ปัญหาโดยนำกระแสเงินสดมาปรับลดด้วยอัตราคิดลด ซึ่งเป็นการสะท้อนมูลค่าเงินตามเวลาก่อน แล้วค่อยนำมาคำนวณหาระยะเวลาคืนทุน หรือที่เรียกว่า ระยะเวลาคืนทุนแบบคิดลด (discount payback period : DPB) โดยมีรายละเอียดดังนี้

สูตรการคำนวณ

ระยะเวลาคืนทุน = เงินสดจ่ายลงทุนสุทธิเมื่อเริ่มโครงการ - กระแสเงินสดรับสุทธิตายปีสะสมไปเรื่อยๆ จนเงินจ่ายลงทุนสุทธิเมื่อเริ่มโครงการเท่ากับศูนย์

ตัวอย่าง บริษัทแห่งหนึ่งมีโครงการขยายกำลังการผลิตโดยการซื้อเครื่องจักรใหม่เพิ่มเติม ใช้เงินลงทุนเริ่มแรก 600,000 บาท และมีกระแสเงินสดรับสุทธิในแต่ละปี ดังนี้

ปีที่	กระแสเงินสดรับสุทธิ (บาท)
1	100,000
2	130,000
3	250,000
4	200,000
5	140,000

จกคำนวณหาระยะเวลาคืนทุนของโครงการนี้

$$\begin{aligned} \text{ระยะเวลาคืนทุน} &= 600,000 - 100,000 - 130,000 - 250,000 - \\ &\underline{12,000} \\ &20,000 \\ &= 3.6 \text{ ปี} \end{aligned}$$

จากตัวอย่างข้างต้นจะเห็นว่าในปีที่ 1 ปีที่ 2 และปีที่ 3 ได้รับเงินมา 100,000 + 130,000 + 250,000 รวมเป็น 480,000 บาท และในปีที่ 4 หากได้รับอีก 120,000 บาท ก็จะรวมเป็น 600,000 บาท ซึ่งเท่ากับทุนพอดี ดังนั้นจึงกล่าวได้ว่าในปีที่ 4 นั้นใช้เวลาในการได้เงิน 120,000 บาทเพียงครึ่งปีกว่าๆ หรือ คำนวณจาก $120,000 \div 200,000$ จะเท่ากับ 0.6 ระยะเวลาคืนทุนจึงเท่ากับ 3.6 ปี

เกณฑ์การตัดสินใจ

โดยทั่วไปเกณฑ์ตัดสินใจว่าจะลงทุนหรือไม่นั้นจะพิจารณาจากระยะเวลาคืนทุนที่คำนวณได้เปรียบเทียบกับระยะเวลาที่ยอมรับได้ ซึ่งอาจแตกต่างกันไปในแต่ละโครงการขึ้นอยู่กับว่าโครงการนั้นๆ มีความต้องการเงินต้นคืนกลับมาในช่วงเวลาใด ยกตัวอย่างเช่น ถ้าระยะเวลา 5 ปี คือระยะเวลาที่โครงการต้องการเงินต้นคืนกลับมา การตัดสินใจจะเป็นดังนี้

หาก ระยะเวลาคืนทุน ≤ 5 ปี ก็ตัดสินใจลงทุน

หาก ระยะเวลาคืนทุน > 5 ปี ก็ตัดสินใจไม่ลงทุน

วิธีการคำนวณระยะเวลาคืนทุนนี้ เป็นการพิจารณาอย่างคร่าวๆ และมีความสะดวกในการเปรียบเทียบหรือจัดลำดับโครงการ โดยเฉพาะโครงการขนาดเล็ก การคืนทุนเร็วจะช่วยให้โครงการมีสภาพคล่องดีขึ้นและมีความเสี่ยงน้อยลง แต่ก็มีจุดอ่อนตรงที่ไม่ได้นำเรื่องค่าของเงินตามเวลามาพิจารณาและไม่ให้ความสำคัญกับกระแสเงินสดที่ได้รับภายหลังระยะเวลาคืนทุน

2) **มูลค่าปัจจุบันสุทธิ (Net Present Value: NPV)** คือ ผลต่างระหว่างมูลค่าปัจจุบันรวมของกระแสเงินสดรับสุทธิตลอดอายุโครงการกับมูลค่าปัจจุบันของเงินลงทุน โดยใช้ อัตราคิดลด (discount rate) ตัวใดตัวหนึ่งมาปรับมูลค่าของกระแสเงินสดที่เกิดขึ้นในแต่ละช่วงเวลาให้มาอยู่ที่จุดเดียวกัน คือ ณ ปัจจุบัน วิธีมูลค่าปัจจุบันสุทธิ หรือ NPV นับเป็นเครื่องมือในการประเมินความเป็นไปได้ของการลงทุนที่ได้รับความนิยมอย่างแพร่หลาย เนื่องจากมีการนำเรื่องค่าของเงินตามเวลามาร่วมพิจารณา และเป็นการคำนวณกระแสเงินสดที่เกิดขึ้นตลอดอายุโครงการโดยมีรายละเอียดดังนี้

สูตรการคำนวณ

$$NPV = \sum_{t=1}^n \frac{CF_t}{(1+k)^t} - I$$

หรือ

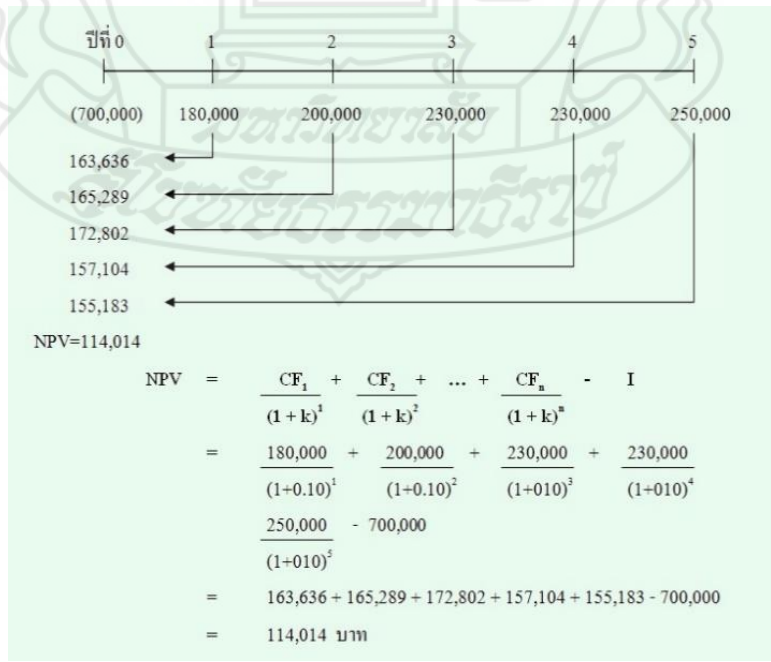
$$NPV = \frac{CF_1}{(1+k)^1} + \frac{CF_2}{(1+k)^2} + \dots + \frac{CF_n}{(1+k)^n} - I$$

- กำหนดให้ CF_t = กระแสเงินสดรับสุทธิ ณ ปีที่ t
- I = เงินสดจ่ายลงทุนของโครงการ
- k = ค่าของทุนหรืออัตราผลตอบแทนที่ต้องการ
- n = อายุโครงการ

ตัวอย่าง บริษัท เจริญผล จำกัด กำลังพิจารณานำสินค้าตัวใหม่ออกสู่ตลาด โดยใช้เงินลงทุนเริ่มแรก 700,000 บาท อายุโครงการ 5 ปี และคาดว่าจะมีกระแสเงินสดรับสุทธิในแต่ละปีดังนี้

ปีที่	กระแสเงินสดรับสุทธิ (บาท)
1	180,000
2	200,000
3	230,000
4	230,000
5	250,000

ค่าของทุนเท่ากับ 10% จงคำนวณหามูลค่าปัจจุบันสุทธิของโครงการ และบริษัทควรตัดสินใจลงทุนในโครงการนี้หรือไม่

เกณฑ์การตัดสินใจ

เกณฑ์การตัดสินใจสำหรับวิธีมูลค่าปัจจุบันสุทธิ คือ ถ้ามูลค่าปัจจุบันสุทธิที่คำนวณได้ของโครงการมีค่ามากกว่า 0 ก็ตัดสินใจลงทุนหรือยอมรับโครงการนั้น หากมูลค่าปัจจุบันสุทธิมีค่าน้อยกว่า 0 หรือ มีค่าเป็นลบก็ไม่ลงทุนในโครงการดังกล่าวเนื่องจากไม่คุ้มค่าที่จะลงทุน สำหรับในกรณีที่มีโครงการลงทุนที่น่าสนใจมากกว่า 1 โครงการ จะต้องจัดอันดับโครงการโดยเรียงลำดับตามมูลค่าปัจจุบันสุทธิที่คำนวณได้จากค่ามากไปหาค่าน้อย

3) อัตราผลตอบแทนคิดลด (Discount Rate) คือ อัตราคิดลด (discount rate) ที่ทำให้มูลค่าปัจจุบันของกระแสเงินสดรับสุทธิตลอดอายุโครงการเท่ากับเงินสดจ่ายลงทุนสุทธิพอดี หรือกล่าวอีกนัยหนึ่ง คือ อัตราคิดลดที่ทำให้มูลค่าปัจจุบันสุทธิของโครงการเท่ากับศูนย์ เป็นอัตราผลตอบแทนเฉลี่ยต่อปีที่ผู้ลงทุนจะได้รับจากการลงทุนตลอดอายุโครงการนั่นเอง ในทางปฏิบัติ IRR นิยมนำมาใช้เป็นเกณฑ์ในการประเมินโครงการอย่างแพร่หลาย เนื่องจากวิธี IRR นี้มีการแสดงค่าผลตอบแทนเป็นร้อยละ ซึ่งทำให้เข้าใจง่ายและมีความสะดวกในการเปรียบเทียบระหว่างโครงการต่างๆที่เป็นทางเลือกของการลงทุนที่มีอยู่ขณะนั้น โดยมีรายละเอียดดังนี้

สูตรการคำนวณ

จาก IRR คือ อัตราคิดลดที่ทำให้มูลค่าปัจจุบันสุทธิของโครงการเท่ากับศูนย์

จากสูตร

$$NPV = \sum_{t=1}^n \frac{CF_t}{(1+k)^t} - I$$

เมื่อ $NPV = 0$

$$I = \sum_{t=1}^n \frac{CF_t}{(1+k)^t}$$

ดังนั้น k คือ อัตราผลตอบแทนคิดลด หรือ IRR นั่นเอง

กำหนดให้ I = เงินสดจ่ายลงทุนของโครงการ
 NPV = มูลค่าปัจจุบันของกระแสเงินสดรับสุทธิ
 CF_t = กระแสเงินสดรับสุทธิ ณ ปีที่ t
 N = อายุโครงการ

ตัวอย่าง บริษัทโชคอำนวย จำกัด กำลังพิจารณาขยายกำลังการผลิต โดยมีเงินลงทุนเริ่มแรก 600,000 บาท อายุโครงการ 4 ปี และคาดว่าจะมีกระแสเงินสดรับสุทธิในแต่ละปีดังนี้

ปีที่	กระแสเงินสดรับสุทธิ (บาท)
1	150,000
2	180,000
3	200,000
4	230,000

จงคำนวณหาอัตราผลตอบแทนคิดลดของโครงการนี้

$$\begin{aligned}
 \text{จาก } I &= \sum_{t=1}^n \frac{CF_t}{(1+k)^t} \\
 I &= \frac{CF_1}{(1+k)^1} + \frac{CF_2}{(1+k)^2} + \frac{CF_3}{(1+k)^3} + \frac{CF_4}{(1+k)^4} \\
 600,000 &= \frac{150,000}{(1+k)^1} + \frac{180,000}{(1+k)^2} + \frac{200,000}{(1+k)^3} + \frac{230,000}{(1+k)^4} \\
 k &= 9.46 \%
 \end{aligned}$$

เกณฑ์การตัดสินใจ

สำหรับเกณฑ์ตัดสินใจว่าจะลงทุนหรือไม่นั้นจะพิจารณา ดังนี้

หาก $IRR > r$ ก็ตัดสินใจลงทุน

หาก $IRR < r$ ก็ตัดสินใจไม่ลงทุน โดย r คือ ต้นทุนเงินทุน (cost of capital) ของโครงการ

4) อัตราส่วนผลตอบแทนต่อต้นทุน (B/C ratio) คือ อัตราส่วนระหว่างมูลค่าปัจจุบันสุทธิของกระแสเงินสดที่ได้รับตลอดอายุโครงการกับเงินลงทุนเริ่มแรกของโครงการนั้น เป็นการเปรียบเทียบระหว่างผลตอบแทนในรูปของกระแสรายได้ที่เกิดขึ้นในอนาคตตลอดอายุโครงการที่มีการปรับค่าให้เป็นมูลค่าปัจจุบันแล้วกับเงินลงทุนเริ่มแรกของโครงการที่เกิดขึ้นในปัจจุบัน โดยมีรายละเอียดดังนี้

สูตรการคำนวณ

$$\text{B/C ratio} = \frac{\sum_{t=1}^n \frac{B_t}{(1+k)^t}}{\sum_{t=1}^n \frac{C_t}{(1+k)^t}}$$

กำหนดให้ B_t	=	กระแสเงินสดรับ ณ ปีที่ t
C_t	=	กระแสเงินสดจ่าย ณ ปีที่ t
k	=	อัตราคิดลด
n	=	อายุโครงการ

เกณฑ์การตัดสินใจ

สำหรับเกณฑ์การตัดสินใจของวิธีอัตราส่วนผลตอบแทนต่อต้นทุน คือ หากค่าอัตราส่วนผลตอบแทนต่อต้นทุนที่คำนวณได้ของโครงการมีค่ามากกว่า 1 ก็ตัดสินใจลงทุนหรือยอมรับโครงการนั้น เนื่องจากโครงการจะได้รับผลตอบแทนจากกระแสเงินสดรับทั้งหมดในรูปมูลค่าปัจจุบันสูงกว่าเงินที่ลงทุนไป อย่างไรก็ตามในกรณีที่มีทางเลือกหลายโครงการและแต่ละโครงการมีขนาดของเงินลงทุนไม่เท่ากัน อัตราส่วนผลตอบแทนต่อต้นทุนเพียงอย่างเดียวไม่สามารถชี้ชัดได้ว่าโครงการใดดีกว่ากัน ยกตัวอย่างเช่น โครงการ ก. และโครงการ ข. มี B/C ratio เท่ากัน คือ 1.5 เท่า ดังนี้

ตารางที่ 2.10 แสดง B/C ratio และ NPV กรณีที่เงินลงทุนไม่เท่ากัน

โครงการ	มูลค่าปัจจุบันสุทธิของกระแสเงินสดรับ (ล้านบาท)	เงินลงทุนเริ่มแรก (ล้านบาท)	B/C ratio (เท่า)	NPV (ล้านบาท)
โครงการ ก	75	50	1.5	25
โครงการ ข	15	10	1.5	5

หากพิจารณาจากอัตราส่วน B/C ratio พบว่าทั้ง 2 โครงการไม่แตกต่างกันเพราะมีค่า B/C ratio เท่ากัน แต่ในความเป็นจริงแล้วเนื่องจากจำนวนเงินลงทุนของทั้ง 2 โครงการนี้ไม่เท่ากัน โดยโครงการ ก. ใช้เงินลงทุน 50 ล้านบาทมากกว่าโครงการ ข. ที่ใช้เงินลงทุนเพียง 10 ล้านบาท และโครงการ ก. ให้ผลตอบแทนสูงกว่า โดยหากพิจารณาจากมูลค่าปัจจุบันสุทธิ หรือ NPV โครงการ ก. จะมี NPV มากกว่าโครงการ ข. ถึง 20 ล้านบาท ดังนั้นในทางปฏิบัติกรณีดังกล่าวจึงต้องพิจารณาค่า B/C ratio ควบคู่กับ NPV หรือเกณฑ์อื่นด้วย

3. แนวคิด ทฤษฎีเกี่ยวกับโมเดลธุรกิจ

Alexander Osterwalder และ Yves Pigneur (2563) ให้นิยามเกี่ยวกับโมเดลธุรกิจไว้ว่าเป็นสิ่งที่แสดงให้เห็นว่าองค์กรหนึ่งๆ สร้าง ส่งต่อ และใช้ประโยชน์จากคุณค่าได้อย่างไร โดย Alexander Osterwalder ได้พัฒนาและนำเสนอ Business Model Canvas (BMC) และมีการอธิบายโมเดลดังกล่าวผ่านองค์ประกอบ 9 ช่อง ซึ่งครอบคลุมใน 4 ด้านหลักของธุรกิจ ได้แก่ ลูกค้า สิ่งที่

นำเสนอ โครงสร้างพื้นฐาน และการสร้าง นอกจากนี้ โมเดลดังกล่าวยังมีประโยชน์ 2 ประการ ได้แก่ 1) ช่วยแจกแจงองค์ประกอบต่างๆ เพื่อให้ผู้ประกอบการเข้าใจในโมเดลธุรกิจของตนเอง และ 2) ฝึกคิดเป็นภาพเพื่อจดจำได้ง่ายขึ้น รายละเอียดดังภาพที่ 2.1

ภาพที่ 2.1 Business Model Canvas (BMC)

จากภาพที่ 2.1 Business Model Canvas (BMC) สามารถอธิบายองค์ประกอบทั้ง 9 องค์ประกอบ ดังนี้

4.1 ช่องที่ 1 การเสนอคุณค่า (Value proposition) คือ สินค้าที่ผู้ผลิตพยายามแก้ไข ปัญหาของลูกค้าและสร้างความพึงพอใจให้กับลูกค้าด้วยการเสนอคุณค่า

4.2 ช่องที่ 2 กลุ่มลูกค้า (Customer segment) ผู้ผลิตต้องทราบว่าผลิตสินค้านี้เพื่อมา จำหน่ายให้ใคร หรือใครจะเป็นผู้ซื้อคนสำคัญ โดยผู้ผลิตสามารถจะตอบสนองความต้องการของ ลูกค้าซึ่งอาจจะมีเพียงกลุ่มเดียว หรือหลายกลุ่มก็ได้

4.3 ช่องที่ 3 ช่องทางการเข้าถึงลูกค้า (Distribution channels) สินค้าจะถูกส่งมอบ ให้กับลูกค้าผ่านการสื่อสาร การกระจายสินค้าและบริการ และช่องทางการขายต่างๆ

4.4 ช่องที่ 4 ความสัมพันธ์กับลูกค้า (Customer relationships) ผู้ผลิตจะสร้างและ รักษาความสัมพันธ์กับลูกค้าแต่ละกลุ่มเอาไว้ โดยอาจจะกำหนดวิธีการสร้างความสัมพันธ์กับลูกค้า เช่น มีการให้คำปรึกษาแนะนำหรือช่วยเหลือหลังการจำหน่าย มีการส่งข้อมูลสินค้าให้ลูกค้าเก่า ได้รับก่อน เป็นต้น

4.5 ช่องที่ 5 กระแสรายได้ (Revenue streams) เมื่อการเสนอคุณค่าประสบความสำเร็จ กระแสรายได้จะเกิดตามมา

4.6 ช่องที่ 6 ทรัพยากรหลัก (Key resource) เราต้องใช้วัตถุดิบ เครื่องมือ เครื่องจักร และคนงาน รวมทั้งทรัพยากรอะไรอีกที่จะผลิตสินค้าหรือบริการที่เราขายอยู่นั้น ตรงนี้แหละที่ทำให้เราทราบว่าเราต้องใช้เงินทุนมากหรือน้อยเพียงใด

4.7 ช่องที่ 7 กิจกรรมหลัก (Key activities) ในการนำเสนอและส่งมอบสิ่งต่างๆ ที่กล่าวมาแล้วข้างต้น ผู้ผลิตจำเป็นที่จะต้องใช้ทรัพยากรหลัก

4.8 ช่องที่ 8 คู่ค้าและเครือข่ายสนับสนุน (Key partners) การทำธุรกิจจำเป็นต้องมีพันธมิตรทางธุรกิจ ต้องมีทั้งผู้ขายวัตถุดิบ คู่ค้าและเครือข่ายต่างๆ ซึ่งต้องพึ่งพาในการจัดจำหน่าย หรือช่วยประชาสัมพันธ์ให้

4.9 ช่องที่ 9 โครงสร้างต้นทุน (Cost structure) ต้นทุนของสินค้า รวมทั้งค่าใช้จ่ายต่างๆ ทั้งคงที่และผันแปรของกิจการเพื่อให้เราสามารถตั้งราคาและจำหน่ายสินค้าได้กำไร และยังช่วยให้เราหาวิธีการต่างๆ ในการลดต้นทุนอีกด้วย

ดังนั้น โมเดลธุรกิจจึงมีความสำคัญในการช่วยตัดสินใจก่อนที่จะเริ่มธุรกิจ แต่หากมีการทำธุรกิจไปแล้วก็ยังสามารถนำโมเดลธุรกิจมาปรับปรุง หรือพัฒนาให้ดีขึ้นกว่าเดิม

4. แนวคิดทฤษฎีที่เกี่ยวข้องกับการส่งเสริมและพัฒนาการเกษตร

พงษ์ศักดิ์ อังกลสิทธิ์ (2563) ได้ให้ความหมายการส่งเสริมและพัฒนาการเกษตร ไว้ว่าเป็นกระบวนการพัฒนาความรู้ของเกษตรกรจากการนำเทคโนโลยีที่เหมาะสมผสมผสานกับภูมิปัญญาท้องถิ่น เพื่อมุ่งพัฒนาผลผลิตที่เหมาะสมกับการใช้ทรัพยากรธรรมชาติ ก่อให้เกิดการพัฒนารายได้ เศรษฐกิจ ทำให้ชีวิตครอบครัวเกษตรกรอยู่พอดี กินพอดี และมีความสุขอันเป็นผลต่อการพัฒนาชุมชน ให้มีความมั่นคงและมั่งคั่งในที่สุด ซึ่งการวิจัยเป็นอีกหนึ่งกระบวนการที่จะช่วยให้การส่งเสริมและพัฒนาการเกษตรมีประสิทธิภาพมากขึ้น โดยในที่นี้ผู้วิจัยจะกล่าวถึง รูปแบบวิธีการ เทคนิค ประเภทของสื่อที่ใช้ในการส่งเสริมและพัฒนาการเกษตร และทฤษฎีการสื่อสาร โดยมีรายละเอียด ดังนี้

4.1 รูปแบบในการส่งเสริมและพัฒนาการเกษตร

รูปแบบของการส่งเสริมและพัฒนาการเกษตรแบ่งออกได้เป็น 2 รูปแบบ ได้แก่ รูปแบบการส่งเสริมและพัฒนาการเกษตรโดยทั่วไป และรูปแบบทางเลือก ดังนี้ โดยมีรายละเอียด ดังนี้

4.1.1 รูปแบบการส่งเสริมและการพัฒนาการเกษตร โดยทั่วไป ได้แก่

- 1) การส่งเสริมรูปแบบอย่างเป็นทางการ (Conventional Extension Approach)
- 2) การส่งเสริมในรูปแบบการอบรมและเยี่ยมเยียน (Training and Visiting System Approach)

4.1.2 รูปแบบการส่งเสริมและพัฒนาการเกษตรทางเลือก (Alternative Approaches)

ประกอบด้วย

- 1) รูปแบบการส่งเสริมมุ่งพัฒนาผลผลิตการเกษตรเฉพาะอย่าง (Commodity Specialized)
- 2) การส่งเสริมและการพัฒนาแบบมีส่วนร่วม (Agriculture Extension Participatory Approach)
- 3) การส่งเสริมในรูปแบบของโครงการ (Project Approach)
- 4) การส่งเสริมในรูปแบบของการพัฒนาระบบฟาร์ม (The Farming System Development Approach)
- 5) การส่งเสริมในรูปแบบของการร่วมรับผิดชอบในค่าใช้จ่าย (Cost Sharing Approach)
- 6) การส่งเสริมในรูปแบบการส่งเสริมและการพัฒนาการเกษตรแบบเกษตรพันธะสัญญา (Contact Farming Approach)

4.2 วิธีการส่งเสริมการเกษตร (Agricultural Extension Methods)

วิธีการส่งเสริมการเกษตร เป็นกระบวนการนำความรู้วิชาการ และเทคโนโลยีไปสู่เกษตรกร เป็นลักษณะของการถ่ายทอด ซึ่งอาจจะเรียกว่าเป็นวิธีการสอน หรือฝึกอบรม วัตถุประสงค์มุ่งที่จะให้เกษตรกรสามารถสร้างความสนใจ ความรู้ และนำไปสู่การปฏิบัติของเกษตรกรได้อย่างมีประสิทธิภาพ ทั้งนี้จำเป็นต้องมีปัจจัยเงื่อนไขประกอบของแต่ละวิธีการ หรืออาจจะเรียกว่าเทคนิควิธีก็ได้ และยังมีปัจจัยเกี่ยวกับผู้ถ่ายทอดหรือนักส่งเสริมด้วย จึงจะสามารถวัดประสิทธิภาพของแต่ละวิธีได้ โดยมีรายละเอียดดังนี้

4.2.1 การส่งเสริมและพัฒนาการเกษตรโดยอิงบุคคลเป้าหมายเป็นเกณฑ์ (Number of Target Population Oriented) โดยวิธีนี้จะมีลักษณะแตกต่างกันหลายแบบด้วยกัน ดังนี้

- 1) วิธีการส่งเสริมแบบบุคคลต่อบุคคล (Individual Method)
- 2) วิธีการส่งเสริมโดยกลุ่มบุคคล (Group Method)
- 3) วิธีการส่งเสริมแบบมวลชน (Mass Method)

4.2.2 การส่งเสริมโดยอิงวัตถุประสงค์เป็นเกณฑ์ (Purpose Oriented) การดำเนินการส่งเสริม โดยวิธีนี้จะมีลักษณะแตกต่างกันหลายแบบด้วยกัน ดังนี้

- 1) การส่งเสริมโดยการเลือกการส่งเสริมแบบเรื่องเดียว (Single Topic Approach)
- 2) การส่งเสริมโดยการเลือกการส่งเสริมหลายๆ เรื่อง เป็นเรื่องที่เกี่ยวข้องพร้อมๆ กัน (Integrated Approach of Package Approach)
- 3) การส่งเสริมโดยการเลือกเรื่องทั้งหมดเกี่ยวกับฟาร์มและบ้านเรือน (Farm and Home Approach)
- 4) การส่งเสริมโดยการเลือกท้องที่ใดท้องที่หนึ่งเป็นเป้าหมายในลักษณะ Intensive

4.2.3 การส่งเสริมโดยอิงเจ้าหน้าที่เป็นเกณฑ์ (Change Agent Oriented) นับเป็นวิธีการส่งเสริมอีกวิธีหนึ่ง โดยวิธีนี้จะมีลักษณะแตกต่างกันหลายแบบด้วยกัน ดังนี้

- 1) การใช้ Change Agent ที่มีความรู้แบบกว้าง (Generalist approach) โดยถ่ายทอดแบบกว้างๆ หรือทั่วไป ไม่เป็นรายวิชาหรือเฉพาะอย่าง (Specific)
- 2) การใช้ทีมนักวิชาการ (Team approach) กลุ่มผู้นำการเปลี่ยนแปลง ประกอบด้วยนักส่งเสริมที่เชี่ยวชาญเฉพาะสาขา เช่น พืช ปศุสัตว์ การจัดการฟาร์ม เข้าไปในหมู่บ้านเป็นทีม
- 3) การใช้เจ้าหน้าที่ จากหน่วยงานที่เกี่ยวข้องหลายหน่วย (Interagency หรือ Cooperative approach) ดำเนินการคล้ายวิธีที่ 2 แต่เจ้าหน้าที่มาจากหลายหน่วยงานที่เกี่ยวข้อง นักส่งเสริม พัฒนาการ เข้าไปร่วมกันทำงาน อาจจะเข้าไปพร้อมกันหรือคนละครั้งก็ได้โดยประสานงานกันในการพัฒนาการเกษตร
- 4) การใช้เจ้าหน้าที่เป็น สื่อมวลชน (Change Agent as Mass Media Approach) โดยการนำเอาสื่อมวลชนต่างๆ เช่น วิทยุ หรือสิ่งพิมพ์ โทรทัศน์ และอื่นๆ มาเป็นตัวก่อให้เกิดการเปลี่ยนแปลง (Change Agent) ในความคิดของเกษตรกร

4.2.4 วิธีการส่งเสริมโดยอิงเทคโนโลยีสารสนเทศเป็นเกณฑ์ (Information Technology Oriented)

4.2.5 วิธีการส่งเสริมโดยอิงชุมชนเป็นเกณฑ์ (Community Oriented) โดยวิธีนี้จะมีลักษณะแตกต่างกันหลายแบบด้วยกัน ดังนี้

- 1) ศูนย์ถ่ายทอดเทคโนโลยีประจำตำบล
- 2) ศูนย์การเรียนรู้ประจำตำบล

3) การถ่ายทอดความรู้ กิจกรรมชุมชน/วิสาหกิจชุมชน/ประชารัฐพัฒนา
แบบบูรณาการ *Social Enterprise*

4.3 เทคนิคและวิธีการสื่อสารตามวิธีการในการส่งเสริมและพัฒนาการเกษตร

เฉลิมศักดิ์ ตุ่มหิรัญ (2563) กล่าวว่า การส่งเสริมและพัฒนาการเกษตรมีเทคนิคและวิธีการในการส่งเสริมและพัฒนาการเกษตรไว้หลายวิธีด้วยกัน ได้แก่ การบรรยาย การพบปะพูดคุย และเยี่ยมเยียน การสาธิต และการจัดทัศนศึกษา โดยมีรายละเอียดดังนี้

4.3.1 การบรรยาย มีจุดมุ่งหมายเพื่อให้เกษตรกรเกิดความรู้อย่างเข้าใจ ซึ่งนักส่งเสริมต้องเข้าใจเรื่องที่จะอธิบายมาเป็นอย่างดี เรียงลำดับความได้ดี ไม่วกวน มีความสัมพันธ์เชื่อมโยงกันโดยตลอด ควรพูดให้ช้าลงเมื่อถึงเนื้อหาที่เข้าใจยาก เพื่อเกษตรกรสนใจติดตามฟังและควรยกตัวอย่างประกอบอยู่เสมอ หรืออาจสอดแทรกมุขตลกลงไปบ้าง โดยเรื่องตลกนั้นต้องเข้ากับเรื่องที่พูดได้ดี ซึ่งจะช่วยลดความเครียดทางด้านวิชาการของการบรรยาย นอกจากนี้ นักส่งเสริมจะต้องพูดเกี่ยวกับเรื่องราวที่เตรียมมาอย่างชัดเจน ใช้คำพูดเข้าใจง่าย และระวังมิให้เรื่องที่พูดเต็มไปด้วยศัพท์ทางวิชาการ ควรอธิบายเฉพาะศัพท์ทางเทคนิคที่บุคคลเป้าหมายควรทราบเท่านั้น โดยอธิบายให้เข้าใจอย่างแจ่มชัด

4.3.2 การพบปะ พูดคุย และเยี่ยมเยียน เป็นการสร้างความสัมพันธ์ที่ดีในการทำงานร่วมกันระหว่างเกษตรกรและนักส่งเสริม และเผยแพร่ความรู้ข้อมูลข่าวสาร ทำให้นักส่งเสริมเข้าใจกลุ่มเป้าหมายและสภาพแวดล้อมของกลุ่มเป้าหมาย ทำให้เกิดการเรียนรู้ได้ดี เนื่องจากบรรยากาศบริเวณบ้านหรือจุดปฏิบัติงานของบุคคลเป้าหมายมีลักษณะเป็นกันเอง ไม่เป็นทางการ การเรียนรู้จะเริ่มจากการสอบถามปัญหาหรือพูดคุยแลกเปลี่ยนเรียนรู้กัน การส่งเสริมด้วยวิธีการนี้ นักส่งเสริมอาจเริ่มต้นจากการทักทายด้วยวาจาและทำที่สุภาพ ถามถึงทุกข์สุขของบุคคลเป้าหมาย จากนั้นจึงค่อยเริ่มสนทนาในหัวเรื่องที่เป็นที่สนใจหรือเป็นประโยชน์กับทั้งสองฝ่าย บรรยากาศในการสนทนาควรให้ทั้งสองฝ่ายได้มีโอกาสพูด ไม่ใช่ฝ่ายหนึ่งฝ่ายใดพูดหรือฟังเพียงอย่างเดียว นอกจากนี้ เรื่องใดที่ควรหรือสมควรในการนำมาสนทนาและการแสดงความรู้สึกออกมาต้องพอเหมาะพอดีกับกาลเทศะและบุคคล นักส่งเสริมการเกษตรควรรับฟังความคิดเห็นของบุคคลเป้าหมายไม่ยึดมั่นแต่ความคิดเห็นของตนเองเท่านั้น ควรสนใจรับฟังปัญหาและแสดงออกซึ่งความจริงใจและตั้งใจที่จะช่วยเหลือปัญหาของบุคคลเป้าหมาย

4.3.3 การสาธิต (Demonstration) เป็นสื่อกิจกรรมที่ช่วยเผยแพร่ข้อมูล ความรู้ สารสนเทศ โดยการอธิบายประกอบการกระทำ หรือแสดงให้กลุ่มเป้าหมายเห็นว่าทำอะไร ซึ่งในการกระทำนั้นต้องใช้เครื่องมือ หรือวัสดุต่างๆ ร่วมด้วย ผู้ที่ทำการสาธิตจะต้องเป็นวิทยากรผู้

ชำนาญในเรื่องนั้นๆ โดยกลุ่มเป้าหมายเป็นผู้สังเกต และให้กลุ่มเป้าหมายได้มีโอกาสลงทำและมีโอกาสวัดผลที่เกิดขึ้นจากการกระทำนั้นด้วยสายตา ซึ่งสามารถแบ่งประเภทของการสาธิต ได้เป็น 2 ประเภท ดังนี้

1) การสาธิตวิธี (method demonstration) เป็นสื่อกิจกรรมที่แสดงให้เห็นถึงวิธีการปฏิบัติหรือวิธีการทำบางสิ่งบางอย่าง โดยแสดงถึงวัสดุ-อุปกรณ์ที่ต้องใช้ แสดงถึงวิธีการปฏิบัติหรือวิธีการทำและอธิบายถึงขั้นตอนต่างๆ ในการปฏิบัติ การสาธิตวิธีนี้เป็นสื่อกิจกรรมที่ใช้เวลาค่อนข้างสั้นและค่าใช้จ่ายไม่สูงนัก จึงเป็นสื่อกิจกรรมที่นำมาใช้อย่างแพร่หลาย

2) การสาธิตผล (result demonstration) เป็นสื่อกิจกรรมที่แสดงถึงผลของการนำความคิดหรือวิธีการปฏิบัติใหม่ไปใช้ โดยให้กลุ่มเป้าหมายได้เห็น ได้ยิน และได้สัมผัสผลที่เกิดขึ้น ซึ่งการสาธิตวิธีนี้จะต้องใช้เวลาค่อนข้างมาก และค่าใช้จ่ายค่อนข้างสูง

4.3.4 การจัดทัศนศึกษา ก่อนการใช้ทัศนศึกษาเป็นสื่อเพื่อการเผยแพร่สารสนเทศ ควรพิจารณาสิ่งต่อไปนี้

1) ความเหมาะสมของการใช้ทัศนศึกษา โดยต้องเหมาะสมกับเนื้อหาข้อมูลความรู้ สารสนเทศที่ต้องการ

2) ความเหมาะสมกับความสนใจ ความต้องการ อายุ พื้นฐานการศึกษา และประสบการณ์ของกลุ่มบุคคลเป้าหมาย

3) ความเหมาะสมด้านเวลา คือ เป็นกิจกรรมที่เหมาะสมกับลำดับการเผยแพร่ความรู้และระยะเวลาที่มีอยู่ สามารถจัดทัศนศึกษาได้เสร็จสมบูรณ์ตามกำหนดเวลา

4) มีวัตถุประสงค์ ของการจัดทัศนศึกษาที่ชัดเจน และสอดคล้องกับวัตถุประสงค์หลักของการเผยแพร่ข้อมูล ความรู้ สารสนเทศ

5) ความสามารถในการจัดทัศนศึกษา ให้สำเร็จตามวัตถุประสงค์ ที่กำหนด และความสามารถในการแก้ไขปัญหาอุปสรรคที่อาจเกิดขึ้น

6) สื่อประเภทอื่น ที่อาจสามารถนำมาใช้ทดแทนการทัศนศึกษาดังกล่าวได้

กระบวนการส่งเสริมและพัฒนาการเกษตรเป็นกระบวนการสำคัญที่จะนำไปสู่การพัฒนาคุณภาพชีวิตเกษตรกร รวมถึงครอบครัวของเกษตรกร โดยรูปแบบ วิธีการและเทคนิคส่งเสริมนั้น ขึ้นอยู่กับการบริบท ความเหมาะสม และการประเมินชุมชนว่าควรใช้รูปแบบวิธีการและเทคนิคใด ซึ่งเจ้าหน้าที่ถือได้ว่าเป็นผู้ส่งสารที่สำคัญที่จะทำให้เกิดการพัฒนา (เฉลิมศักดิ์ คุ่มหิรัญ, 2563)

4.4 ประเภทของสื่อที่ใช้ในการส่งเสริมและพัฒนาการเกษตร

การเลือกใช้สื่อในการส่งเสริมและพัฒนาการเกษตร ต้องมีการวิเคราะห์ความเหมาะสมกับบริบทของกลุ่มเป้าหมายและพื้นที่ และควรเป็นไปตามความต้องการของกลุ่มเป้าหมาย โดยประเภทสื่อที่ใช้ในการส่งเสริมและพัฒนาการเกษตร ได้แก่ สื่อบุคคล สื่อกิจกรรม สื่อชุมชน สื่อมวลชน หรือสื่อเทคโนโลยีสารสนเทศ โดยมีรายละเอียดดังนี้

4.4.1 สื่อบุคคล นับว่าเป็นสื่อที่ยังทรงอิทธิพลต่อการติดต่อสื่อสาร และการถ่ายทอดเทคโนโลยีหรือนวัตกรรมการเกษตรมาตั้งแต่อดีตจนถึงปัจจุบัน เพราะสื่อและช่องทางในการเผยแพร่เทคโนโลยีการเกษตรมักขึ้นอยู่กับสื่อบุคคลเป็นหลักมากกว่าการใช้สื่อประเภทอื่น ๆ เช่น การส่งข้อมูลข่าวสารผ่านผู้เชี่ยวชาญ ผ่านผู้นำชุมชน ผ่านผู้ใหญ่บ้าน ผ่านนักส่งเสริมการเกษตร อย่างไรก็ตามในชุมชนที่เริ่มมีความก้าวหน้าสู่การพัฒนาต่าง ๆ จะพบว่าเกษตรกรบางกลุ่มเริ่มมีการใช้สื่อผสมระหว่างสื่อบุคคล สื่อมวลชน เช่น วิทยุ โทรทัศน์ และสิ่งสิ่งพิมพ์ มากยิ่งขึ้น รวมทั้งสื่อสมัยใหม่ต่าง ๆ ที่กำลังได้รับความนิยมในปัจจุบัน

4.4.2 สื่อกิจกรรม เป็นสื่อที่มีความหลากหลายและยืดหยุ่นในตัวเองสูง เพราะเป็นสื่อที่ประกอบด้วยกิจกรรมและกระบวนการต่าง ๆ ที่มุ่งเน้นสู่จุดประสงค์ที่หลากหลายแตกต่างกันไป เช่น กิจกรรมเพื่อนำไปสู่การชักจูงใจ หรือการโน้มน้าวใจเกี่ยวกับการเปิดรับเทคโนโลยีการเกษตรต่าง ๆ การฝึกอบรมเป็นอีกสื่อกิจกรรมหนึ่งที่เป็นสื่อกระบวนการที่ต้องใช้ทั้งศิลปะในการถ่ายทอดทั้งความรู้และทักษะในการสร้างปฏิสัมพันธ์ เพื่อมุ่งสู่ความเข้าใจร่วมกันระหว่างผู้ให้การอบรมกับผู้รับการอบรม เป็นต้น ทั้งนี้ สื่อกิจกรรมหลักที่ใช้ในการส่งเสริมเผยแพร่ นวัตกรรมหรือเทคโนโลยีการเกษตรต่าง ๆ อาจแบ่งได้เป็น 2 แนวทางใหญ่ ๆ คือ

1) **สื่อกิจกรรมที่เน้นกระบวนการกลุ่มหรือการทำงานร่วมกันเป็นกลุ่ม** เช่น การประชุมระดมสมอง การจัดเวทีแลกเปลี่ยนความคิดเห็นระหว่างกัน การจัดประกวดต่าง ๆ การไปศึกษาดูงาน การบรรยาย การสัมมนา การประชุมเชิงปฏิบัติการต่างๆ เป็นต้น

2) **สื่อกิจกรรมที่เน้นเป็นรายบุคคลหรือเป็นรายย่อย** เช่น การสาธิต การเยี่ยมฟาร์มหรือเยี่ยมบ้านเกษตรกร การทำสัญญาหรือข้อตกลงต่างๆ ร่วมกัน การจัดทำฟาร์มตัวอย่างหรือเรียกว่าแปลงสาธิต การโทรศัพท์สอบถาม รวมทั้งการใช้โทรสารในการติดต่อสื่อสารระหว่างกันด้วย

4.4.3 สื่อชุมชน ในที่นี้หมายถึงสื่อประเภทต่างๆ ที่สมาชิกในชุมชนใช้ในการติดต่อสื่อสารระหว่างกันและกันภายในชุมชน ไม่ว่าจะเป็นสื่อบุคคลที่สามารถแบ่งออกเป็นสื่อบุคคลประเภทเป็นคนในชุมชนด้วยตนเอง เช่น ผู้นำต่าง ๆ รวมทั้งผู้นำทางความคิด ได้แก่ ผู้ใหญ่บ้าน กำนัน อสม. พระ ฯลฯ และสื่อบุคคลที่เป็นคนนอกชุมชน แต่เข้ามาเกี่ยวข้องกับคนใน

ชุมชน ได้แก่ เกษตรตำบล เจ้าหน้าที่ ธ.ก.ส. เจ้าหน้าที่จากหน่วยงานต่าง ๆ พนักงานขายสารเคมี การเกษตรของบริษัทต่าง ๆ เป็นต้น นอกจากนี้ ยังมีสื่อกระจายเสียงต่าง ๆ เช่น หอกระจายข่าว วิทยุชุมชน นอกจากนั้นก็อาจจะเป็นสื่อกิจกรรมต่าง ๆ เช่น สื่อกิจกรรมที่เกี่ยวข้องกับวัฒนธรรม ประเพณี พิธีกรรม รวมทั้งการทำกิจกรรมเฉพาะกิจต่าง ๆ ร่วมกัน เช่น กลุ่มออมทรัพย์ชุมชน ธนาคารชุมชน เป็นต้น

4.4.4 สื่อมวลชน ลักษณะที่โดดเด่นของสื่อประเภทนี้ คือ มักเป็นเครื่องมือในการติดต่อสื่อสารแบบทางเดียว มีความรวดเร็วและเข้าถึงกลุ่มคนได้เป็นจำนวนมาก ภายในระยะเวลาอันสั้นและรวดเร็ว โดยภาพรวมแล้วสื่อประเภทต่าง ๆ ของสื่อมวลชนเป็นสื่อที่มีราคาแพง เพราะต้องใช้ทั้งบุคลากรที่มีความสามารถและมีทักษะเฉพาะด้าน เนื่องจากจำเป็นต้องมีการใช้เครื่องมือ ใช้เทคโนโลยีต่าง ๆ ตลอดจนระบบโครงข่ายคมนาคมที่มีความพร้อม เมื่อมีการนำสื่อมวลชนมาใช้เป็นส่วนหนึ่งของเครื่องมือเพื่อการพัฒนาการเกษตรได้ในระยะหนึ่งแล้ว พบว่ายังมีปัญหาอยู่มาก โดยเฉพาะการเปิดรับและนำเทคโนโลยีหรือนวัตกรรมใหม่ ๆ ไปใช้ ทั้งนี้เนื่องจากการเปิดรับเทคโนโลยีหรือนวัตกรรมเกษตรในบางประเด็นและในบางโอกาส จำเป็นต้องใช้ระยะเวลาในการยอมรับนวัตกรรมนั้น ๆ นับชั่วอายุคน ไม่ใช่แค่เพียงช่วงเวลาสั้น ๆ ของการส่งผ่านข้อมูลจากผู้ส่งสารหรือผู้รับสารที่เป็นกลุ่มเป้าหมายเท่านั้น

4.4.5 สื่อเทคโนโลยีสารสนเทศและการสื่อสาร บางครั้งเรียกว่าสื่ออิเล็กทรอนิกส์ (e-media) นับว่าเป็นสื่อหนึ่ง que เริ่มมีความจำเป็นหรือเริ่มมีความสำคัญมากยิ่งขึ้นในปัจจุบันจริงๆ แล้ว สื่อประเภทนี้นับว่าเป็นสื่อที่สามารถมีบทบาทที่เป็นได้ทั้งสื่อส่วนบุคคล (individual/personal) แต่ในขณะเดียวกันก็สามารถเป็นสื่อมวลชน (mass) ได้ด้วย เพราะสื่อประเภทนี้สามารถที่จะส่งข้อมูลข่าวสารสู่กลุ่มเป้าหมายกลุ่มใหญ่หรือกลุ่มคนจำนวนมากได้ สื่อประเภทเทคโนโลยีสารสนเทศและการสื่อสารที่ได้รับความนิยมในการเข้าใช้มากขึ้นเรื่อยๆ ทั้งในกลุ่มเกษตรกร ตลอดจนทุกฝ่ายที่เกี่ยวข้องกับการส่งเสริมการเกษตรหรือการพัฒนาการเกษตร ได้แก่

1) อีเมล (e-mail) เป็นสื่อที่ไม่มีข้อจำกัดทั้งในเรื่องระยะเวลา ระยะทาง อายุ และชนชาติ

2) Mailing list เป็นการส่ง E-mail อัตโนมัติถึงทุกคนที่เกี่ยวข้องที่ได้ลงทะเบียนไว้ร่วมกัน

3) Newsgroup ส่วนใหญ่อยู่ในรูปกระดานข่าวที่จัดทำขึ้นเพื่อกลุ่มใดกลุ่มหนึ่งโดยเฉพาะ สื่อประเภทนี้ต่างจาก Mailing list ตรงที่ว่า Newsgroup จะเป็นระบบอัตโนมัติที่มีการส่งข่าวสารเฉพาะเรื่องนั้น ๆ ถึงกลุ่มสมาชิกเป็นประจำตามกำหนด ที่ผู้ใช้สามารถ

เรียกดูหรือเรียกมาใช้เมื่อใดก็ได้ จะมีผู้ดูแลรักษาข้อมูลต่าง ๆ ของสมาชิกที่สามารถพร้อมใช้ได้ตลอดเวลา

- 4) *Chat-room* เป็นการพูดคุยหรือแลกเปลี่ยนข้อมูลข่าวสารแบบสด
- 5) *World Wide Web* เป็นเครื่องมือในการค้นหาข้อมูลต่าง ๆ ซึ่งมีการออกแบบกราฟฟิกที่เอื้อต่อการใช้งานมากที่สุด
- 6) *Search Engine* ทำหน้าที่ในการจัดหมวดหมู่ระบบการสืบค้นข้อมูลข่าวสารต่าง ๆ เพื่อให้ผู้ใช้สามารถเข้าถึงข้อมูลข่าวสารได้อย่างรวดเร็วและมีประสิทธิภาพมากที่สุด

4.4 ทฤษฎีการสื่อสาร

เฉลิมศักดิ์ ตุ่มหิรัญ (2563) ได้ให้ความหมายของการสื่อสาร (communication) ไว้ว่าเป็นกระบวนการแลกเปลี่ยนถ่ายทอดข้อมูล ข่าวสาร ความรู้ ความคิดระหว่างบุคคลโดยผ่านสื่อเพื่อให้เกิดการรับรู้ ความเข้าใจ และเกิดการตอบสนองระหว่างผู้ส่งสาร และผู้รับสาร ได้ตรงตามวัตถุประสงค์ของการสื่อสาร โดยที่การสื่อสารเป็นศาสตร์อย่างหนึ่งที่มีความสำคัญต่อการบริหารงานส่งเสริมและพัฒนากิจการเกษตร เนื่องจากการทำงานที่ต้องทำงานร่วมกับเกษตรกร ผู้บริหารจึงจำเป็นต้องมีการวิเคราะห์รูปแบบการและวิธีการติดต่อสื่อสารกับเกษตรกร เพื่อให้บรรลุถึงวัตถุประสงค์ของการส่งเสริมและพัฒนากิจการเกษตร โดยทฤษฎีการสื่อสารที่เกี่ยวข้องกับงานส่งเสริมและพัฒนากิจการเกษตร ได้แก่ 1) ทฤษฎีของเอเวอร์เร็ด เอ็ม โรเจอร์ส และ 2) ทฤษฎีและแบบจำลองการสื่อสารของเบอร์โล โดยมีรายละเอียดดังนี้

4.4.1 ทฤษฎีของเอเวอร์เร็ด เอ็ม โรเจอร์ส เอเวอร์เร็ด

เอ็ม. โรเจอร์ส (Everett M. Rogers) ได้ดัดแปลงและกำหนดองค์ประกอบสำคัญของการแพร่กระจายนวัตกรรมออกเป็น 4 ประเด็น ได้แก่ 1) แนวความคิด หรือข้อปฏิบัติวิวัตใหม่ 2) ซึ่งส่งผ่านสื่อการติดต่อ 3) ในช่วงเวลาหนึ่ง และ 4) การแพร่ไปยังสมาชิกในสังคม โดยเมื่อพิจารณาจากองค์ประกอบของกระบวนการแพร่กระจายแล้ว จะเห็นว่าการสื่อสารเป็นปัจจัยสำคัญที่ทำให้แนวความคิดใหม่กระจายแพร่หลายไปในสังคมต่าง ๆ

ทั้งนี้ โรเจอร์สได้เสนอแนะว่า การแพร่กระจายเป็นการสื่อสารประเภทพิเศษเกี่ยวข้องกับข่าวสารที่เป็นแนวความคิดหรือประดิษฐ์กรรมใหม่ ส่วนการสื่อสาร (communication) เกี่ยวข้องกับข่าวสารทุกชนิดทั้งเก่าและใหม่ จึงมีความหมายกว้างกว่า ด้วยเหตุดังกล่าวโรเจอร์สจึงใช้คำว่า “นวัตกรรม” (communication of innovation) แทนคำว่า “การเผยแพร่ นวัตกรรม” (diffusion innovations)

จากคำนิยามข้างต้นจึงสรุปได้ว่า การแพร่กระจายถือเป็นการสื่อสารกระบวนการที่ประดิษฐ์กรรมหรือแนวความคิดใหม่แพร่กระจายไปยังสมาชิกของสังคม หรือประชาชนผู้รับสารนั่นเอง

องค์ประกอบแรกนวัตกรรม (innovation) หมายถึง ความคิด (idea) การปฏิบัติ (practice) หรือวัตถุ(object) ซึ่งบุคคลผู้รับพิจารณาเห็นว่า "ใหม่" ฉะนั้น ความคิด หรือวัตถุอาจจะล้ำสมัยในระบบสังคมหนึ่ง แต่ถ้าหากนำไปใช้กับอีกสังคมหนึ่ง และคนในสังคมนั้นพิจารณาเห็นว่าใหม่ ก็ถือได้ว่าความคิดหรือวัตถุนั้นเป็นนวัตกรรม ในวงการวิจัยสื่อสารมวลชน คำว่านวัตกรรมครอบคลุมถึง ข่าวสาร (Information) ซึ่งถือว่าเป็นส่วนหนึ่งของความคิดด้วย องค์ประกอบที่สำคัญอีกอย่าง คือ เวลา (Time) เพราะการแพร่กระจายนั้นต้องอาศัยเวลาอย่างมาก กระบวนการปลุกย่อยที่ขึ้นอยู่กับเวลา คือ 1) กรรมวิธีของการตัดสินใจหรือที่นิยมเรียกว่า การรับ (the innovation - decision process or the adoption process) 2) การรับแนวความคิดใหม่ เร็วหรือช้า (Innovativeness) และ 3) อัตราการรับ (Rate of adoption) ส่วนองค์ประกอบการสื่อสารนั้น การค้นคว้าส่วนมากเน้นเฉพาะ "สื่อของการสื่อสาร" โดยมักจะแบ่งเป็นสื่อมวลชน และสื่อบุคคล

ทฤษฎีการสื่อสารนวัตกรรมหรือการเผยแพร่ นวัตกรรมของโรเจอร์ส ได้รับการอ้างอิงแพร่หลายทั่วโลก โดยเฉพาะอย่างยิ่งในส่วนที่เกี่ยวข้อง "กระบวนการยอมรับนวัตกรรม" (adoption process) ซึ่งเดิมได้อธิบายว่า คือกระบวนการตัดสินใจในการยอมรับหรือปฏิเสธนวัตกรรม เป็นกระบวนการที่เกิดขึ้นในสมองที่บุคคลจะต้องผ่านขั้นหรือระยะต่าง ๆ ตั้งแต่ขั้นแรกที่รู้เรื่องหรือมีความรู้เกี่ยวกับนวัตกรรมไปจนถึงขั้นตัดสินใจที่จะยอมรับหรือปฏิเสธนวัตกรรม และในที่สุดถึงขั้นยืนยันการตัดสินใจที่ทำไปแล้ว กระบวนการยอมรับนวัตกรรมนี้ ประกอบด้วย 5 ขั้นตอนคือ

1) *ขั้นการรับรู้หรือการตื่นตัว (awareness stage)* คือ การที่บุคคลได้รับรู้ว่ามีแนวคิด หรือวิทยาการใหม่ ๆ แต่ยังไม่มีความรู้ที่ลึกซึ้งในเนื้อหาและรายละเอียดต่าง ๆ การรับรู้ที่สำคัญของกระบวนการยอมรับได้แก่ การรับรู้ที่สามารถกระตุ้นให้เกิดความสนใจที่จะศึกษาหาความรู้ในนวัตกรรมเพิ่มเติม หรือการรับรู้ที่จะนำไปสู่ขั้นต่อไปของกระบวนการยอมรับ เพราะการรับรู้แต่ละครั้งไม่จำเป็นจะต้องมีกระบวนการยอมรับขั้นอื่น ๆ ตามมาเสมอไป ดังนั้น การรับรู้เรื่องที่ตรงกับปัญหาความต้องการ หรือสามารถที่จะมองเห็นประโยชน์ที่จะเกิดตามมาได้อย่างเด่นชัด (perceived advantage) เหล่านี้ย่อมกระตุ้นให้เกิดความสนใจได้ง่ายกว่าการรับรู้ในเรื่องทั่ว ๆ ไป

2) *ขั้นความสนใจ (interest stage)* คือ การที่บุคคลเกิดความสนใจที่จะศึกษาหาความรู้เกี่ยวกับวิทยาการแผนใหม่ ขั้นนี้ยังไม่มีการประเมินวิทยาการแผนใหม่เข้ากับสถานการณ์ที่แท้จริงของแต่ละบุคคลเพียงแต่ต้องการความรู้เพิ่ม สิ่งสำคัญในขั้นนี้ ได้แก่ ความรู้

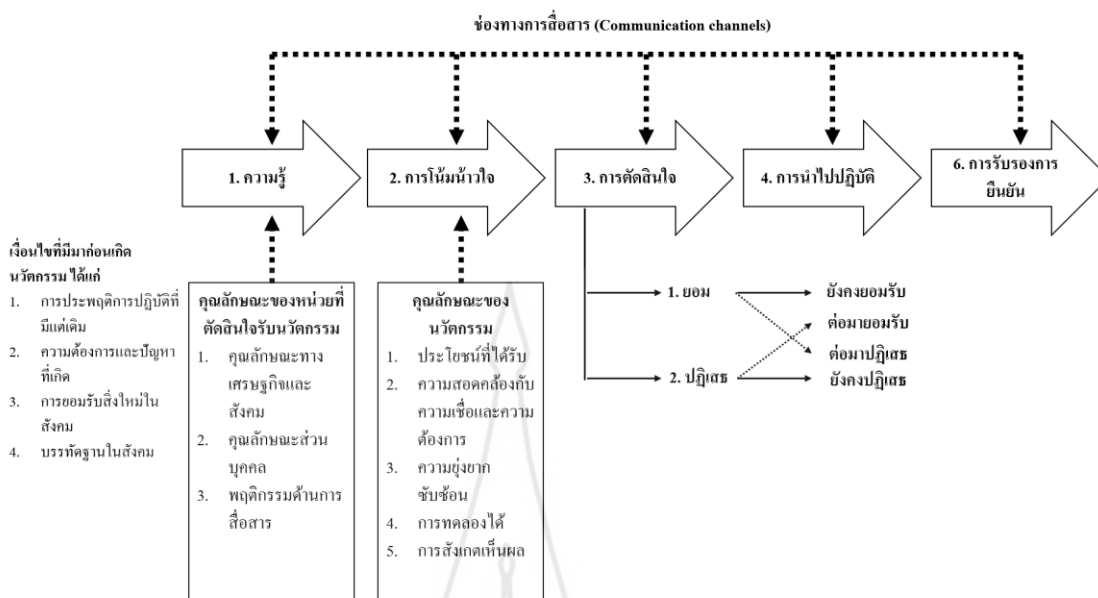

(cognitive or knowing) ความสนใจศึกษาหาความรู้ของบุคคล นอกจากจะขึ้นอยู่กับความสามารถทางสมองแล้ว ในการรับความรู้อย่างขึ้นอยู่กับจิตลักษณะบางประการของบุคคลนั้นด้วย เป็นต้นว่า ความหั่นสมัย การชอบเปลี่ยนแปลง ทักษะคติและปทัสฐานของระบบสังคม (social system norms) ที่ทันสมัย มีระบบสื่อสารที่ดี สิ่งเหล่านี้จะช่วยกระตุ้นการแสวงหาความรู้ในขั้นนี้ได้เป็นอย่างดี

3) *ขั้นการไตร่ตรองหรือประเมินผล (evaluation stage)* บุคคลใช้ความสามารถทางสมองเพื่อจะประเมินวิทยาการแผนใหม่ให้เข้ากับสถานการณ์ของตน ขั้นนี้เป็น การทดลองในระดับความคิด (Mental Trial) ถ้าบุคคลมีความรู้สึกที่ วิทยาการแผนใหม่มีคุณค่าและมีประโยชน์ ก็จะลงมือทดลองทำดูในขั้นที่ 4 ซึ่งเป็นการทดลองในภาคปฏิบัติ ความสำคัญของขั้นนี้ คือ การสร้างความรู้สึที่ดี (affective) ต่อวิทยาการแผนใหม่ เพราะความรู้และข้อมูลต่าง ๆ ในขั้นที่ 2 จะเป็นรากฐานที่ทำขั้นนี้ คือการประเมินประสพผลสำเร็จและต่อเนื่องไปยังกระบวนการในขั้นที่ 4

4) *ขั้นการทดลอง(Trial Stage)* คือการได้ลงมือทดลองทำดูเพียงบางส่วน ในสถานการณ์จริงของบุคคล เป็นการย้ายความแน่ใจว่าผลจะดีจริงอย่างที่คิดในขั้นประเมินหรือไม่ ในขั้นนี้ความรู้เกี่ยวกับวิธีทำ(how-to-knowledge) จะมีความสำคัญมาก เพราะจะเป็นผลต่อเนื่องของการตัดสินใจที่จะยอมรับหรือไม่ยอมรับ หรือการเปลี่ยนแปลงอื่น ๆ ตามมา

5) *ขั้นการนำปฏิบัติหรือการยอมรับ(Adoption Stage)* คือขั้นสุดท้ายของกระบวนการตัดสินใจยอมรับ ในขั้นนี้เกี่ยวข้องกับพฤติกรรม (behavior) ที่สามารถสังเกตเห็นได้ง่ายกว่าในขั้นอื่น ๆตามกระบวนการ โรเจอร์สได้ค้นพบว่า สื่อมวลชนมีประสิทธิผลเฉพาะในช่วงการก่อให้เกิดการตื่นตัวหรือการตระหนักและความสนใจเท่านั้น ส่วนในขั้นตอนการทดลองใช้ การประเมินผล และการยอมรับนั้น สื่อบุคคลมีประสิทธิผลมากกว่าต่อมา โรเจอร์สได้ปรับปรุงกระบวนการรับนวัตกรรมเสียใหม่ให้ทันสมัย ถูกต้องและสอดคล้องกับสภาพสังคม โดยเรียกว่า “กระบวนการตัดสินใจรับนวัตกรรม” (innovation-decision process) ซึ่งแสดงเป็นแผนภาพได้ ดังภาพที่ 2.2

ภาพที่ 2.2 แบบจำลองขั้นตอนกระบวนการการตัดสินใจยอมรับนวัตกรรมของโรเจอร์ส

นอกจากนี้ โรเจอร์ส ยังได้กล่าวถึงกระบวนการตัดสินใจยอมรับนวัตกรรม 5 ขั้นตอน ดังนี้

1) **ขั้นหาความรู้ (knowledge)** ในขั้นนี้บุคคลรับรู้ว่าคุณนวัตกรรมนั้นมีอยู่ และพยายามหาความรู้และนวัตกรรมออกเป็น 3 ด้านคือ

(1) **การรู้จักนวัตกรรม (awareness knowledge)** เป็นความรู้ที่ทำให้เกิดการตื่นตัวรู้จักเกี่ยวกับนวัตกรรม เป็นความรู้ที่ว่านวัตกรรมนั้นเกิดขึ้นแล้ว และนวัตกรรมนั้นทำหน้าที่อะไร

(2) **ความรู้ในวิธีการใช้นวัตกรรม (how to knowledge)** ความรู้ประเภทนี้ได้จากการติดต่อกับสื่อมวลชน การติดต่อหน่วยงานที่เผยแพร่คุณนวัตกรรมนั้น ความรู้ประเภทนี้จะช่วยให้ใช้นวัตกรรมได้อย่างถูกต้อง การขาดความรู้ด้านนี้จะทำให้เกิดการปฏิเสธนวัตกรรม

(3) **ความรู้เกี่ยวกับหลักการ (principle knowledge)** ความรู้ประเภทนี้เป็นความรู้ถึงหลักการที่ลึกซึ้ง หรือเป็นเบื้องหลังของนวัตกรรม หลักการที่จะช่วยให้นวัตกรรมบรรลุผล

2) **ขั้นโน้มน้าวใจ (persuasion)** ในขั้นนี้บุคคลมีทัศนคติพึงพอใจหรือไม่ พึงพอใจในนวัตกรรม บุคคลจะเริ่มแสวงหาข้อมูลอย่างกระตือรือร้น เริ่มมีความสนใจและแสวงหารายละเอียดเกี่ยวกับนวัตกรรมเพิ่มเติมด้วยความตั้งใจ บุคคลจะมีการประเมินผลของนวัตกรรมและฟังฟังข้อมูลจากบุคคลใกล้เคียงทัศนคติเกี่ยวกับนวัตกรรมสามารถแบ่งออกได้เป็น 2 ประเภท คือ

(1) *ทัศนคติเฉพาะที่มีต่อนวัตกรรม* คือ ทัศนคติที่เห็นด้วยหรือไม่เห็นด้วย ชอบหรือไม่ชอบประโยชน์ของนวัตกรรม ทัศนคตินี้มีอิทธิพลต่อนวัตกรรมที่กำลังเผยแพร่ และนวัตกรรมที่จะมีการเผยแพร่ในอนาคต

(2) *ทัศนคติทั่วไปที่มีต่อการเปลี่ยนแปลง* คือ ทัศนคติอย่างกว้าง ๆ ที่เอื้ออำนวยให้กลุ่มเป้าหมายเปลี่ยนแปลง ซึ่งทัศนคติชนิดนี้เป็นทัศนคติที่ดีต่อนวัตกรรม ทำให้ประชาชนรู้จักพัฒนาตนเองและแสวงหาข่าวสารเกี่ยวกับนวัตกรรมที่จะเป็นประโยชน์ต่อตัวเอง

3) *การตัดสินใจ (decision)* มีแนวทางการตัดสินใจเกี่ยวกับนวัตกรรมใน 2 ลักษณะคือ

(1) *การยอมรับนวัตกรรม (adoption)* หมายถึง การตัดสินใจที่จะยอมรับนวัตกรรมมาใช้ให้ดีที่สุดเท่าที่จะทำได้

(2) *การปฏิเสธนวัตกรรม (rejection)* หมายถึง การตัดสินใจที่จะไม่ยอมรับนวัตกรรมมาใช้ การตัดสินใจที่จะยอมรับหรือปฏิเสธนวัตกรรมนี้ ขึ้นอยู่กับความสามารถในการทดลองใช้ในปริมาณจำกัดของนวัตกรรม นวัตกรรมใดที่บุคคลสามารถทดลองใช้ได้ จะทำให้บุคคลนั้นรู้สึกเสียภัยในการตัดสินใจยอมรับนวัตกรรมน้อยลง และนำไปสู่การยอมรับนวัตกรรมในที่สุด

4) *ขั้นการนำนวัตกรรมไปใช้ (implementation)* เป็นขั้นที่บุคคลทดลองใช้นวัตกรรมนั้นกับสถานการณ์ของตนเอง โดยเป็นการทดลองเป็นบางส่วนเพื่อดูผลดี และเพื่อดูว่าประโยชน์ที่ได้รับนั้นมากพอที่จะยอมรับไปปฏิบัติอย่างเต็มที่หรือไม่

5) *ขั้นการยืนยัน (confirmation)* เป็นขั้นที่บุคคลจะแสวงหาข่าวสารเพิ่มเติม เพื่อสนับสนุนหรือยืนยันการตัดสินใจเกี่ยวกับนวัตกรรมที่ได้ลงมือใช้ไป ในขั้นนี้บุคคลอาจเปลี่ยนใจไปในทางตรงข้ามได้ถ้าได้รับข้อมูลใหม่ที่ขัดแย้งกับข้อมูลที่ได้รับมา ขั้นยืนยันนี้จะเกิดขึ้นหลังจากการตัดสินใจไประยะเวลาหนึ่งแล้ว ในขั้นนี้บุคคลใกล้ชิดจะมีบทบาทมาก

ท้ายที่สุดโรเจอร์สยังเห็นว่า กระบวนการตัดสินใจรับนวัตกรรม อาจนำไปสู่การรับหรือการปฏิเสธนวัตกรรมก็ได้ การตัดสินใจรับนวัตกรรมอาจมีการเปลี่ยนแปลงไปในทิศทางตรงข้ามได้ในภายหลัง ความไม่ต่อเนื่องในการรับนวัตกรรมซึ่งเป็นการตัดสินใจปฏิเสธนวัตกรรมหลังจากตัดสินใจรับไปแล้ว อาจเกิดขึ้นเมื่อบุคคลไม่พอใจนวัตกรรมในภายหลัง หรือนวัตกรรมถูกแทนที่ด้วยแนวคิดอื่นที่ดีกว่า ในทางกลับกันมีความเป็นไปได้เช่นกันที่บุคคลจะรับนวัตกรรมในภายหลังแม้ว่าจะเคยตัดสินใจปฏิเสธนวัตกรรม ซึ่งการตัดสินใจลักษณะนี้มีมักเกิดขึ้นในขั้นสุดท้ายคือการยืนยัน

นอกจากกระบวนการตัดสินใจรับนวัตกรรมแล้ว โรเจอร์สยังได้จำแนกกลุ่มผู้รับนวัตกรรมออกเป็น 5 ประเภท ได้แก่ 1) กลุ่มผู้รับสิ่งใหม่ก่อนคนอื่น (Innovators) 2) กลุ่มผู้รับสิ่งใหม่เร็ว (early adopters) 3) กลุ่มผู้รับสิ่งใหม่ส่วนมาก (early majority) 4) กลุ่มผู้รับล่าช้าส่วนมาก (late majority) และ 5) กลุ่มล่าหลัง (laggards) โดยแต่ละกลุ่มมีรายละเอียด ดังนี้

1) *กลุ่มผู้รับสิ่งใหม่ก่อนคนอื่น (innovators)* หรือ "นวัตกรรม" คือผู้ที่ยอมรับนวัตกรรมเป็นกลุ่มแรก เป็นกลุ่มที่มีความเป็นสากลสูง กล้าเสี่ยง นิยมของแปลกใหม่ ความสนใจและลักษณะนิสัยเช่นนี้ ทำให้นวัตกรรมเกิดตัวเองจากสังคมท้องถิ่น นวัตกรรมจำเป็นต้องเป็นผู้ที่มีฐานะทางเศรษฐกิจดีพอที่จะรับความเสี่ยงจากนวัตกรรมที่ไม่ก่อให้เกิดกำไร นอกจากนั้น ต้องมีความสามารถในการทำความเข้าใจกับความรู้หรือเทคนิคที่ซับซ้อน แม้ว่านวัตกรรมอาจไม่เป็นผู้ที่สังคมยอมรับหรือประสบความสำเร็จในการใช้นวัตกรรม แต่หน้าที่หลักของนวัตกรรมคือการนำสิ่งใหม่ๆ จากภายนอกมาสู่สังคมตน

2) *กลุ่มผู้รับสิ่งใหม่เร็ว (early adopters)* เป็นกลุ่มคนที่สามารถประสานอยู่กับสังคมได้ดีกว่านวัตกรรม มีความเป็นท้องถิ่นสูง เป็นผู้นำความคิดเห็นในท้องถิ่นซึ่งคนส่วนใหญ่ที่เชื่อถือยอมรับคำแนะนำและข้อมูลจากผู้นำความคิด บุคคลกลุ่มนี้มักถูกจัดให้เป็นผู้นำการเปลี่ยนแปลง และทำหน้าที่เป็นผู้เร่งการแพร่กระจายนวัตกรรมในท้องถิ่น โดยทำหน้าที่เป็นต้นแบบการตัดสินใจ ประเมินคุณค่านวัตกรรม และถ่ายทอดข้อมูลให้กับเพื่อนพ้องในสังคมโดยวิธีการสื่อสารระหว่างบุคคล

3) *กลุ่มผู้รับสิ่งใหม่ส่วนมาก (early majority)* คือ ผู้ที่ยอมรับนวัตกรรมก่อนคนทั่วไปในสังคม กลุ่มผู้รับเร็วส่วนมากนี้มีปฏิสัมพันธ์กับเพื่อนพ้องในสังคม แต่มักไม่เป็นผู้นำ คนกลุ่มนี้ไม่เป็นคนแรกที่ลองแนวคิดใหม่ แต่ก็ไม่ใช่คนสุดท้ายที่จะรับ

4) *กลุ่มผู้รับล่าช้าส่วนมาก (late majority)* คือ ผู้ที่ยอมรับนวัตกรรมภายหลังจากที่คนส่วนมากรับนวัตกรรมแล้ว เพราะความจำเป็นทางเศรษฐกิจหรือแรงกดดันทางสังคม คนกลุ่มนี้จะรับนวัตกรรมเมื่อสังคมให้คุณค่าและพึงพอใจในตัวนวัตกรรม คนกลุ่มนี้มักมีฐานะไม่ดีนัก ดังนั้น ความไม่มั่นใจในนวัตกรรมต้องถูกกำจัดให้หมด ก่อนที่จะชักจูงให้คนกลุ่มนี้รับนวัตกรรม

5) *กลุ่มล่าหลัง (Laggards)* คือ กลุ่มที่ยอมรับนวัตกรรมช้าที่สุดในสังคมแทบจะไม่มีลักษณะของผู้นำความคิด บางครั้งถูกโคตเดี๋ยวกจากเครือข่ายทางสังคม การตัดสินใจมักขึ้นอยู่กับสิ่งที่คนรุ่นก่อนๆ เคยทำ ซึ่งกว่ากลุ่มล่าหลังจะรับนวัตกรรม นวัตกรรมนั้นก็แทบจะถูกแทนที่ด้วยแนวคิดใหม่ๆ ที่ได้พัฒนาขึ้นมา กลุ่มล่าหลังนี้มีความสงสัยในนวัตกรรมและผู้นำการ

เปลี่ยนแปลง กลุ่มผู้รับทั้ง 5 กลุ่มนี้กระจายอยู่ในสังคม สามารถแสดงเป็นเส้นโค้งรูประฆัง (normal distribution)

4.4.2 ทฤษฎีและแบบจำลองการสื่อสารของเบอร์โล เบอร์โล (David K. Berlo)

เบอร์โล เบอร์โล (David K. Berlo) เป็นผู้คิดกระบวนการของการสื่อสาร ไว้ในลักษณะแบบจำลองการสื่อสาร ที่เรียกว่า S M C R Model อันประกอบด้วย

1) ผู้ส่ง (source) ต้องเป็นผู้ที่มีทักษะความชำนาญในการสื่อสาร โดยมีความสามารถในการเข้ารหัสข้อมูลข่าวสาร มีทัศนคติที่ดีต่อผู้รับสารเพื่อผลในการสื่อสาร มีระดับความรู้ที่ดีเกี่ยวกับข้อมูลข่าวสารที่จะส่ง และควรมีความสามารถในการปรับระดับของข้อมูลให้เหมาะสมและง่ายต่อระดับความรู้ของผู้รับสารตลอดจนมีพื้นฐานทางสังคมและวัฒนธรรมที่สอดคล้องกับผู้รับสารด้วย

2) ข่าวสาร (message) เป็นส่วนที่เกี่ยวข้องทางด้านเนื้อหา สัญลักษณ์ หรือวิธีการส่งข้อมูลข่าวสารนั้น

3) ช่องทางในการส่ง (channel) หมายถึง วิธีการที่จะส่งข่าวสารโดยการให้ผู้รับข่าวสารข้อมูลผ่านประสาทสัมผัสทั้ง 5 หรือเพียงส่วนใดส่วนหนึ่ง เช่น การฟัง การดู การสัมผัส การลิ้มรส หรือการได้กลิ่น

4) ผู้รับ (receiver) ต้องเป็นผู้มีทักษะความชำนาญในการสื่อสาร โดยมีความสามารถในการถอดรหัสข้อมูลข่าวสาร เป็นผู้มีทัศนคติ ระดับความรู้ และพื้นฐานทางสังคม วัฒนธรรม เช่นเดียวกันหรือคล้ายคลึงกับผู้ส่งสาร จึงจะทำให้การสื่อสารนั้นบรรลุวัตถุประสงค์จากแบบจำลองข้างต้นเห็นได้ว่าการสื่อสารเป็นกระบวนการที่เริ่มจากการสื่อสารแบบง่าย ที่มีเพียงผู้พูด คำพูด และผู้ฟัง พัฒนามาเป็นกระบวนการที่มีความซับซ้อนมากขึ้น อันเนื่องจากการเปลี่ยนแปลงของสังคม วัฒนธรรม และเทคโนโลยี ดังนั้นแบบจำลองการสื่อสารจึงเป็นสิ่งแสดงถึงการสื่อสารในแต่ละยุคสมัยแต่อย่างไรก็ตามนักส่งเสริมการเกษตรสามารถนำแบบจำลองการสื่อสารในแต่ละแบบมาปรับใช้ในงานการส่งเสริมการเกษตร

5. ผลงานวิจัยที่เกี่ยวข้อง

การทบทวนวรรณกรรมในส่วนของงานวิจัยที่เกี่ยวข้องมีความสำคัญยิ่ง ในการกำหนดกรอบแนวคิด กำหนดตัวแปรต้น ตัวแปรตาม และวิธีการดำเนินการวิจัย ซึ่งในงานวิจัยเรื่องการเลี้ยงแพะเนื้อเชิงธุรกิจของเกษตรกรในจังหวัดสุราษฎร์ธานี ได้แบ่งงานวิจัยที่เกี่ยวข้องเป็น 3 หัวข้อ ได้แก่ งานวิจัยเกี่ยวกับสภาพการผลิต และการตลาดแพะเนื้อ งานวิจัยที่เกี่ยวกับต้นทุนการผลิต การลงทุน

เลี้ยง และความเป็นไปได้ในการส่งเสริมการเลี้ยงแพะเนื้อเชิงธุรกิจ และงานวิจัยที่เกี่ยวกับความต้องการการส่งเสริม และแนวทางการส่งเสริมการเลี้ยงแพะเนื้อ โดยมีรายละเอียด ดังนี้

5.1 งานวิจัยที่เกี่ยวกับสภาพการผลิต และการตลาดแพะเนื้อ

วิภาวี ศรีเจริญ และคณะ (2563) ศึกษาสภาพการเลี้ยงและความต้องการเลี้ยงแพะเชิงธุรกิจของเกษตรกรในเครือข่ายศูนย์วิจัยและบำรุงพันธุ์สัตว์สุราษฎร์ธานี ใช้กลุ่มตัวอย่างจำนวน 378 ราย โดยวิธีสุ่มอย่างง่ายและเก็บข้อมูลโดยใช้แบบสอบถาม พบว่า เกษตรกรส่วนใหญ่มีประสบการณ์การเลี้ยงแพะ 1 – 5 ปี มีแพะระหว่าง 21 – 40 ตัว สายพันธุ์หลักเป็นแพะลูกผสม เลี้ยงแบบกึ่งขังกึ่งปล่อย ราคาที่จำหน่ายได้ระหว่าง 141 – 160 บาท มีรายได้จากการเลี้ยงแพะ 84,722.22 บาท/ปี และใช้ทุนตนเองในการทำฟาร์ม ค่าเฉลี่ยความต้องการการเลี้ยงแพะเชิงธุรกิจ พบว่า ความต้องการการเลี้ยงแพะลูกผสม ความต้องการการใช้พ่อพันธุ์ในการปรับปรุงพันธุ์ ความต้องการการใช้เทคโนโลยีด้านการป้องกันและรักษาโรค ความต้องการใช้อาหารข้น ความต้องการการทำวัคซีนในแพะ ความต้องการจำหน่ายในประเทศ ความต้องการการส่งเสริมการประกวดแพะ และความต้องการการสนับสนุนพันธุ์แพะจากกรมปศุสัตว์ มีความต้องการอยู่ในระดับมาก ปัญหาและอุปสรรคของเกษตรกรที่สำคัญ 3 อันดับแรก ได้แก่ ขาดแคลนแม่พันธุ์ ขาดแคลนเวชภัณฑ์ยา และขาดการปรับปรุงพันธุ์ ข้อเสนอแนะส่วนใหญ่ พบว่ามี 2 ประเด็น ได้แก่ เกษตรกรต้องการให้มีการผสมเทียมแพะ และการหาวิธีการลดต้นทุนค่าอาหาร

สมยศ พงษ์หว่า และคณะ (2561) ศึกษาการเลี้ยงแพะในระบบการทำฟาร์มและวิถีชีวิตของชาวมุสลิมภาคใต้ : กรณีศึกษาในตำบลท่าแพ อำเภอท่าแพ จังหวัดสตูล เก็บข้อมูลโดยการสัมภาษณ์กลุ่มตัวอย่างครัวเรือนเกษตรกรที่ จำนวน 245 ครัวเรือน และสัมภาษณ์เชิงลึกเกี่ยวกับระบบการทำฟาร์มของครัวเรือนที่มีการเลี้ยงแพะและมีระบบการผลิตทางการเกษตรที่แตกต่างกัน จำนวน 12 ครัวเรือน ผลการศึกษา พบว่า ผู้เลี้ยงแพะส่วนใหญ่เป็นเกษตรกรรายย่อย มีการปลูกพืชและเลี้ยงสัตว์ผสมผสานกันไป ในฟาร์ม สามารถจำแนกประเภทฟาร์มที่มีการเลี้ยงแพะควบคู่กับการเกษตรอื่นออกเป็น 6 ประเภท ตามความแตกต่างของลักษณะ โครงสร้างการผลิตทางการเกษตรและผลทางเศรษฐกิจที่เกิดขึ้นจากการทำฟาร์ม ผู้เลี้ยงแพะส่วนใหญ่มีการเลี้ยงเพื่อเป็นกิจกรรมเสริม การใช้ประโยชน์จากแพะส่วนใหญ่เป็นไปทั้งเพื่อพิธีกรรมทางศาสนาและไม่ใช่พิธีกรรมทางศาสนา เกษตรกรรายย่อยเลี้ยงแพะเพื่อเป็นแหล่งเงินออมและมีการขายแพะเมื่อมีความจำเป็นทางการเงิน อย่างไรก็ตามมีความเป็นไปได้ว่าฟาร์มบางประเภทสามารถเลี้ยงแพะโดยมีวัตถุประสงค์ในเชิงพาณิชย์ได้หากมีการจัดการให้เหมาะสมกับบริบทของฟาร์ม โดยเฉพาะอย่างยิ่งการจัดการด้านพืชอาหารแพะ

สุธา โอมณี (2560) ศึกษารูปแบบการเลี้ยง และวิถีการตลาดแพะเนื้อ กรณีศึกษา จังหวัดสุราษฎร์ธานี การวิจัยเป็นการวิจัยเชิงสำรวจ โดยใช้กลุ่มตัวอย่าง จำนวน 69 ราย จากการศึกษา พบว่า ประชากรแพะเนื้อ จำนวน 5,425 ตัว เป็นเกษตรกรที่เลี้ยงแพะเนื้อ จำนวน 289 ราย ปริมาณแพะที่เกษตรกร

เลี้ยงเฉลี่ยต่อฟาร์มเท่ากับ 19.00 ตัว เมื่อแยกตามอำเภอ พบว่า อำเภอที่มีประชากรแพะมากที่สุด คือ อำเภอไชยา 725 ตัว อำเภอคีรีรัฐนิคม 663 ตัว และอำเภอกาญจนดิษฐ์ 622 ตัว ตามลำดับ วิธีการเลี้ยงแพะในแต่ละขนาดฟาร์มจะมีความแตกต่างกันขึ้นกับหลายปัจจัย ฟาร์มขนาดเล็กใช้วิธีการเลี้ยงแบบกึ่งขังกึ่งปล่อยมากที่สุด ส่วนฟาร์มขนาดกลางและขนาดใหญ่ใช้วิธีการเลี้ยงแบบขังคอกตลอดเวลามากที่สุด แหล่งจำหน่ายแพะเนื้อเกษตรกรสามารถแบ่งได้ 3 แหล่ง คือ (ก) ภายในจังหวัด โดยจำหน่ายแพะให้กับผู้บริโภครีหรือพ่อค้าคนกลาง (ข) ภายในจังหวัดและแหล่งต่างจังหวัด และ (ค) แหล่งต่างจังหวัด โดยเกษตรกรส่วนใหญ่จำหน่ายแพะภายในจังหวัด ให้กับเพื่อนเกษตรกรเพื่อไปเลี้ยงต่อและจำหน่ายให้กับผู้บริโภคโดยตรง การจำหน่ายใช้วิธีการชั่งน้ำหนักราคาแพะในช่วงของการศึกษาอยู่ในช่วง 70 – 120 บาทต่อกิโลกรัม ปัญหาอุปสรรคในการประกอบอาชีพการเลี้ยงแพะเนื้อ ที่พบมากที่สุด คือ ด้านการตลาด เกษตรกรส่วนใหญ่ไม่ทราบแหล่งจำหน่ายแพะที่แน่นอน คิดเป็นร้อยละ 95.65

พัฒนศักดิ์ ปทุมวัน และคณะ (2562) ศึกษาการตลาดและช่องทางการจัดจำหน่าย เพื่อพัฒนา ระบบสารสนเทศสนับสนุนเครือข่ายเกษตรกรผู้เลี้ยงแพะเนื้อ ในเขตภาคตะวันออกเฉียงเหนือ เพื่อให้ได้ข้อมูลการตลาดและช่องทางการจัดจำหน่ายแพะ ระบบสารสนเทศที่สนับสนุนการสร้างตลาดและช่องทางการจำหน่ายแพะในพื้นที่ภาคตะวันออกเฉียงเหนือ และการสร้างเครือข่ายเกษตรกรผู้เลี้ยงและจำหน่ายแพะจากระบบสารสนเทศสนับสนุนเครือข่ายเกษตรกรผู้เลี้ยงแพะเนื้อในเขตภาคตะวันออกเฉียงเหนือ โดยประชากรที่ใช้ในการศึกษา ได้แก่ เกษตรกรผู้เลี้ยงแพะเนื้อ ในพื้นที่ 8 จังหวัด ประกอบด้วย จังหวัดนครราชสีมา บุรีรัมย์ สุรินทร์ ศรีสะเกษ อุบลราชธานี ยโสธร ชัยภูมิ และอำนาจเจริญ โดยมีจำนวนกลุ่มตัวอย่าง 210 ตัวอย่าง เครื่องมือที่ใช้ในการวิจัย ได้แก่ การสัมภาษณ์เชิงลึก และระบบวิเคราะห์ต้นแบบระบบสารสนเทศ ผลการวิจัยพบว่า 1) ด้านการตลาด มี 4 กลุ่ม ประกอบด้วย ตลาดชุมชน ตลาดแพะมีชีวิต ตลาดแพะพ่อแม่พันธุ์ และ ตลาดอาหารแปรรูปจากเนื้อและน้ำมันแพะ ส่วนด้านช่องทางการจัดจำหน่ายแพะของเกษตรกร มี 6 ช่องทาง ประกอบด้วย การจำหน่ายพ่อแม่พันธุ์ระหว่างเกษตรกรด้วยกัน การจำหน่ายให้กับชาวบ้านทั่วไป การจำหน่ายให้ชาวมุสลิม การจำหน่ายให้กับกลุ่มหรือเครือข่ายเกษตรกรผู้เลี้ยงแพะ การจำหน่ายให้กับเกษตรกรผู้เลี้ยงแพะที่รับซื้อเพื่อรวบรวมแพะขายให้กับพ่อค้ารวบรวมท้องถิ่นรายใหญ่ และการจำหน่ายให้พ่อค้ารวบรวมท้องถิ่นรายย่อย 2) ด้านระบบสารสนเทศสนับสนุนเครือข่ายเกษตรกรผู้เลี้ยงแพะเนื้อในเขตภาคตะวันออกเฉียงเหนือสามารถสนับสนุนเกษตรกรในการสร้างความน่าเชื่อถือและขยายตลาดพ่อแม่พันธุ์แพะ 3) ด้านเครือข่ายเกษตรกรผู้เลี้ยงแพะที่เกิดขึ้นจากระบบ ส่งผลให้เกิดการรวมตัวกันของเกษตรกรในระบบสารสนเทศฯ กับ

นิรุจน์ พันธุ์ศรี และพิสมัย พงษ์วัน (2561) ศึกษาปัจจัยที่มีผลต่อการขยายตัวของ การเลี้ยงแพะในพื้นที่จังหวัดบุรีรัมย์ จากการสัมภาษณ์กลุ่มตัวอย่างจำนวน 100 ราย ผลการศึกษา พบว่า รูปแบบการ

เลี้ยงแพะร้อยละ 55.00 เป็นสมาชิกกลุ่ม แพะที่เลี้ยงส่วนใหญ่อยู่ระหว่าง 8 - 49 ตัว มีพื้นที่ในการเลี้ยงแพะ 2.44 ไร่ ลักษณะการเลี้ยงแบบขังคอกสลับปล่อยในแปลงหญ้า ใช้พ่อพันธุ์ในการผสมพันธุ์ร้อยละ 100 มีรายได้จากการเลี้ยงแพะ 22,911.76 บาท/ปี ราคาแพะเฉลี่ย 107.21 บาทต่อกิโลกรัม จำหน่ายพ่อพันธุ์ราคาเฉลี่ย 15,000 บาทต่อตัว แม่พันธุ์ราคา 5,500 บาท/ตัว การจำหน่ายแพะร้อยละ 70 จะจำหน่ายผ่านกลุ่มหรือสหกรณ์ สำหรับปัจจัยที่ส่งผลต่อการขยายตัวของการเลี้ยงแพะเกษตรกรมีความคิดเห็นว่า กลุ่มควรมีผู้นำที่ดี มีการบูรณาการและการส่งเสริมอาชีพการเลี้ยงแพะอย่างต่อเนื่องของกรมปศุสัตว์ ราคาสูงใจ มีนโยบายส่งเสริมชีพการเลี้ยงแพะของรัฐบาลอย่างต่อเนื่อง และมีตลาดรองรับชัดเจน นอกจากนี้ เกษตรกรยังต้องการให้กลุ่มมีความเข้มแข็ง มีปัจจัยพื้นฐานและสภาพทั่วไปที่เหมาะสมต่อการเลี้ยงแพะ และมีเจ้าหน้าที่ปศุสัตว์ในพื้นที่ให้การส่งเสริมอาชีพเลี้ยงแพะอย่างต่อเนื่อง

ศุชา โอมณี และบติ คำสีเขียว (2559) ศึกษาการเลี้ยงแพะเนื้อและการตลาดในภาคใต้ กรณีศึกษาจังหวัดสุราษฎร์ธานี ใช้วิธีการศึกษาโดยการสำรวจเก็บข้อมูลจากกลุ่มตัวอย่างจำนวน 48 ราย ผลจากการศึกษา พบว่า เกษตรเลี้ยงแพะและปศุสัตว์อื่นเป็นอาชีพรองและอาชีพเสริม ด้านสภาพการเลี้ยงพบว่าเกษตรกรเลี้ยงแพะไว้เพื่อขาย รองลงมา จะเลี้ยงไว้เพื่อประกอบพิธีกรรมทางศาสนา สายพันธุ์ที่นิยมเลี้ยงร้อยละ 95 เป็นพันธุ์ลูกผสมสายพันธุ์เนื้อ การผสมพันธุ์ใช้พ่อพันธุ์คุมฝูง ราคาขายมีชีวิตอยู่ที่ 120 - 150 บาทต่อกิโลกรัม โดยแพะส่วนใหญ่ขายให้กับลูกค้าภายในจังหวัด และส่งออกนอกจังหวัดเพียงเล็กน้อย ปัญหาหลักของเกษตรกรผู้เลี้ยงแพะ คือ ปัญหาด้านการตลาด

5.2 งานวิจัยที่เกี่ยวกับต้นทุนและผลตอบแทน และความเป็นไปได้ในการลงทุนการเลี้ยงแพะเนื้อเชิงธุรกิจ

กรรณิศา บุญทองเรือง และจิรัชญา บุญช่วย (2561) ศึกษาและวิเคราะห์ความคุ้มค่าทางการเงินจากการลงทุนเลี้ยงแพะขุน ของกลุ่มวิสาหกิจชุมชนในจังหวัดตรัง เป็นการศึกษาต้นทุน ผลตอบแทน และความคุ้มค่าทางการเงินจากการลงทุนเลี้ยงแพะขุน ผลจากการวิจัย พบว่า ต้นทุนการเลี้ยงแพะส่วนใหญ่เป็นต้นทุนด้านโรงเรือน ค่าพันธุ์แพะ ค่าเครื่องสับหญ้า ส่วนค่าใช้จ่ายในการดำเนินงาน ส่วนใหญ่เป็นค่าใช้จ่ายเกี่ยวกับค่าแรงงาน ค่าอาหาร ค่ายารักษาโรค ค่าน้ำมันเชื้อเพลิง และค่าวัสดุสิ้นเปลือง ตามลำดับรายได้ 87% มาจากการจำหน่ายเนื้อแพะ และอีก 13% มาจากการจำหน่ายมูลแพะ มีระยะเวลาคืนทุน 1.23 ปี มูลค่าปัจจุบันเท่ากับ 8,741.50 บาท อัตราส่วนของผลตอบแทนต่อต้นทุน เท่ากับ 1.17 และอัตราผลตอบแทนภายในเท่ากับร้อยละ 9.40 การลงทุนในโครงการเลี้ยงแพะขุนของวิสาหกิจชุมชนในจังหวัดตรังมีความคุ้มค่าสามารถยอมรับได้ในเชิงธุรกิจ

ชาญชัย วงษาเสน (2560) ศึกษาความเป็นไปได้ในการลงทุนเลี้ยงแพะเนื้อเพื่อเป็นอาชีพเสริมในจังหวัดอุบลราชธานี ผลจากการศึกษา พบว่า การเลี้ยงแพะเนื้อของเกษตรกรรายย่อยเพื่อเป็นอาชีพเสริมส่วนใหญ่เกษตรกรเริ่มเลี้ยงจากฟาร์มขนาดเล็ก (พ่อพันธุ์เฉลี่ย 1 ตัว แม่พันธุ์เฉลี่ย 20 ตัว อายุการใช้งาน 5

ปี) ต้นทุนรวมทั้งสิ้น (TC) เท่ากับ 688,005 บาท ต้นทุนคงที่ (TFC) เท่ากับ 322,400 บาท ต้นทุนผันแปร (TVC) เท่ากับ 365,605 บาท และต้นทุนเฉลี่ย 3,887 บาท ต่อตัว ส่วนใหญ่จำหน่ายแพะเทศเมีย เพื่อทำพันธุ์ ในราคา 5,500 บาทต่อตัว และแพะเทศผู้สำหรับบริโภค (แพะมีชีวิต) ในราคา 3,500 บาทต่อตัว เฉลี่ยกำไรสุทธิ 1,262 บาทต่อตัว การวิเคราะห์ความเป็นไปได้ทางการเงิน พบว่า มูลค่าปัจจุบัน สุทธิ (NPV) เท่ากับ 84,363 บาท อัตราผลตอบแทนภายในของฟาร์ม (IRR) เท่ากับ 22 % และมีระยะคืนทุนโครงการเลี้ยงแพะเนื้อ (PB) เท่ากับ 3 ปี 9 เดือน ตามลำดับ ดังนั้น จึงมีความเป็นไปได้ในการลงทุนเลี้ยงแพะเนื้อ สำหรับวิถีทางตลาดแพะเนื้อจากสัดส่วน 100 % พบว่า ส่งออกไปยังสาธารณรัฐประชาธิปไตยประชาชนลาว 50% สาธารณรัฐสังคมนิยมเวียดนาม 40% และภายในประเทศ 10 % โดยผ่านผู้รวบรวมในท้องถิ่นและส่งต่อไปยังพ่อค้าคนกลางในประเทศและต่างประเทศ

ปริญญา เฉิด โฉม และคณะ (2558) ศึกษาความเป็นไปได้ในการลงทุนเลี้ยงแพะเชิงพาณิชย์ในภาคใต้ของประเทศไทย เก็บรวบรวมข้อมูลโดยใช้แบบสอบถามเชิงโครงสร้าง และสัมภาษณ์รายบุคคล เกษตรกรผู้เลี้ยงแพะเชิงพาณิชย์ 72 ราย ผู้บริโภคเนื้อแพะ 123 ราย และผู้แปรรูปผลิตภัณฑ์จากเนื้อแพะ 29 ราย ในพื้นที่จังหวัดสงขลาและสตูล (ภาคใต้ตอนล่าง) 117 ราย และจังหวัดนครศรีธรรมราช (ภาคใต้ตอนบน) 96 ราย รวมทั้งสิ้น 213 ราย โดยวิเคราะห์ต้นทุนผลตอบแทนและความเป็นไปได้ในการลงทุนเลี้ยงแพะเชิงพาณิชย์ ผลจากการศึกษา พบว่า ต้นทุนการผลิตแพะในพื้นที่ภาคใต้ตอนบนเฉลี่ย 5,438 บาทต่อตัว ต่ำกว่าต้นทุนเฉลี่ยของภาคใต้ตอนล่าง 5,719.81 บาทต่อตัว แต่กลับมีรายได้เฉลี่ย 9,219 บาทต่อตัว สูงกว่าในพื้นที่ภาคใต้ตอนบนที่มีรายได้เฉลี่ย 7,899 บาทต่อตัว ส่งผลให้เกษตรกรในภาคใต้ตอนล่างมีกำไรสุทธิเฉลี่ย 3,500 บาทต่อตัว สูงกว่ากำไรสุทธิเฉลี่ยของภาคใต้ตอนบน 2,461 บาทต่อตัว เมื่อพิจารณาความเป็นไปได้ของโครงการเลี้ยงแพะเชิงพาณิชย์ในพื้นที่ภาคใต้ตอนบนและตอนล่าง พบว่ามี ค่า NPV มีค่ามากกว่า 0 BCR มีค่ามากกว่า 1 และ IRR มีค่ามากกว่า ร้อยละ 7 นั่นคือ โครงการเลี้ยงแพะเชิงพาณิชย์ทั้งสองพื้นที่ มีความเป็นไปได้ในการผลิต หรือคุ้มค่าในการลงทุน ส่วนปัญหาและอุปสรรคในการผลิตแพะเชิงพาณิชย์ พบว่าเกษตรกรร้อยละ 78 ประสบปัญหาด้านการผลิต โดยเฉพาะปัญหาด้านโรคสัตว์ (โรคท้องเสียและพยาธิ) และด้านอาหารสัตว์ (อาหารชั้นมีราคาสูงและขาดแคลนอาหารหยาบ) ในสัดส่วนร้อยละ 42 เท่ากัน รองลงมาคือ ด้านพันธุ์สัตว์ (ราคาสูงและขาดแคลน) ด้านสิ่งแวดล้อม (ขาดแคลนเงินทุนดำเนินการ) และร้อยละ 17 ประสบปัญหาด้านการตลาด (ราคาแพะไม่แน่นอนและขาดข้อมูลข่าวสารการตลาด)

ชุตตา แก้วละเอียด (2558) ศึกษาการพัฒนาการตลาดแพะเพื่อเพิ่มมูลค่าทางเศรษฐกิจของเกษตรกรผู้เลี้ยงแพะในจังหวัดสงขลา เก็บรวบรวมข้อมูลโดยใช้แบบสอบถาม กลุ่มตัวอย่าง จำนวน 546 คน ผลจากการวิจัย พบว่า ต้นทุนการเลี้ยงแพะประกอบด้วยต้นทุนผันแปรและต้นทุนคงที่ โดยต้นทุนผันแปรมีมูลค่าค่อนข้างสูง ค่าพันธุ์แพะที่เกษตรกรซื้ออามีสัดส่วนของต้นทุนสูงที่สุด ในส่วนผลตอบแทนเฉลี่ยที่

ได้มาจากการจำหน่ายแพะมีชีวิตเป็นส่วนสำคัญที่สุด และปริมาณผลผลิตที่จุดคุ้มทุน โดยคำนวณจากราคาขายของแพะหนึ่งตัวเฉลี่ย 7,000 บาท คือ เกษตรกรควรจะเลี้ยงแพะให้ได้น้ำหนักอยู่ที่ 17.1 กิโลกรัมต่อตัว จึงจะคุ้มทุน โดยจำหน่ายที่ราคา 152.7 บาทต่อกิโลกรัม ส่วนผลการหาแนวทางพัฒนาการตลาดและศักยภาพการแข่งขันของผู้เลี้ยงแพะในจังหวัดสงขลา โดยการ SWOT Analysis พบว่า แพะเนื้อในจังหวัดสงขลา มีจุดแข็งและโอกาส คือมีพื้นที่การเลี้ยงที่เพียงพอ ผู้ผลิตก็สนใจที่จะเลี้ยงแพะ และเจ้าหน้าที่ของรัฐก็พร้อมที่จะสนับสนุน อีกทั้งผู้บริโภคหลักซึ่งเป็นชาวไทยมุสลิมและนักท่องเที่ยวมีความนิยมบริโภคแพะเป็นจำนวนมาก แม้มีจุดอ่อนและอุปสรรคบ้าง เช่น เกษตรกรยังขาดการวางแผนด้านการผลิต การแปรรูป และการตลาดที่ดี อีกทั้งการโฆษณาประชาสัมพันธ์ยังมีน้อย ควรมีกิจกรรมพัฒนาการตลาดผลิตภัณฑ์จากแพะเนื้อ คือ กลยุทธ์การสร้างเครือข่ายให้กว้างขวางและเข้มแข็ง และกลยุทธ์การขยายช่องทางการตลาดของแพะเนื้อให้มีหลากหลายระดับ มีตัวแทนเพิ่มขึ้นทั้งตลาดระดับท้องถิ่น ตลาดระดับจังหวัด ตลาดภายในประเทศและตลาดต่างประเทศ โดยอาศัยการวางแผนร่วมกันระหว่างหน่วยงานต่าง ๆ ทั้งภาครัฐและภาคเอกชน

5.3 งานวิจัยที่เกี่ยวกับความต้องการการส่งเสริมและแนวทางการส่งเสริมการเลี้ยงแพะเนื้อ

เพ็ญแข สายเชื้อ และจิรพรรณ ทองแท่น (2564) ศึกษาปัจจัยที่มีผลต่อการดำเนินโครงการระบบส่งเสริมการเลี้ยงสัตว์แบบแปลงใหญ่ด้านปศุสัตว์ กรณีศึกษา : กลุ่มเกษตรกรแปลงใหญ่แพะเนื้อเมืองสรรค์ อำเภอศรีนครินทร์ จังหวัดชัยนาท โดยศึกษาจากกลุ่มตัวอย่าง จำนวน 41 ราย รวบรวมข้อมูลโดยใช้แบบสอบถาม พบว่า เกษตรกรมีจำนวนแพะเฉลี่ย 44.78 ตัว ส่วนใหญ่เลี้ยงแพะพันธุ์ลูกผสม รายได้จากการขายผลผลิตแพะในช่วงปีที่ผ่านมาเฉลี่ย 56,829.27 บาท และมีรายได้จากการขายมูลแพะเฉลี่ย 1,321.95 บาท เกษตรกรมีความคิดเห็นต่อปัจจัยที่มีผลต่อการดำเนินโครงการในภาพรวมอยู่ในระดับมากที่สุด และมีความคิดเห็นต่อผลลัพธ์ของการดำเนินโครงการ โดยรวมอยู่ในระดับมาก เมื่อทำการเปรียบเทียบความคิดเห็นของเกษตรกรต่อปัจจัยที่มีผลต่อการดำเนินโครงการจำแนกตามปัจจัยส่วนบุคคล พบว่า เพศมีความคิดเห็นต่อปัจจัยที่มีผลต่อการดำเนินโครงการ ในด้านการดูแลเอาใจใส่ของเจ้าหน้าที่ แตกต่างกันอย่างมีนัยสำคัญทางสถิติ 0.05 และอาชีพหลักมีความคิดเห็นต่อปัจจัยที่มีผลต่อการดำเนินโครงการในด้านการดูแลเอาใจใส่ของเจ้าหน้าที่ และด้านการนำเทคโนโลยีและนวัตกรรมมาใช้แตกต่างกันที่ระดับนัยสำคัญทางสถิติ 0.05 เมื่อเปรียบเทียบความแตกต่างของความคิดเห็นของเกษตรกรต่อผลลัพธ์ของการดำเนินโครงการ จำแนกตามปัจจัยส่วนบุคคล พบว่า อายุมีผลต่อผลลัพธ์การดำเนินโครงการในด้านการพัฒนาคุณภาพการผลิตแตกต่างกัน ที่ระดับนัยสำคัญทางสถิติ 0.05 ระดับการศึกษา และสถานภาพทางสังคม มีผลต่อผลลัพธ์การดำเนินโครงการในด้านการตลาด แตกต่างกันอย่างมีนัยสำคัญทางสถิติ 0.05 และจากการวิเคราะห์ความสัมพันธ์ระหว่างปัจจัยที่มีผลต่อการดำเนินโครงการกับผลลัพธ์ของการดำเนินโครงการ

พบว่า ปัจจัยที่มีผลต่อการดำเนินโครงการ ด้านการสนับสนุนการดำเนินงานส่งเสริมการเกษตรแปลงใหญ่ มีความสัมพันธ์กับผลลัพธ์ของการดำเนินโครงการ อย่างมีระดับนัยสำคัญทางสถิติที่ 0.05 ปัญหาอุปสรรค และข้อเสนอแนะของเกษตรกรพบว่า เกษตรกรส่วนใหญ่มีความต้องการให้ภาครัฐสนับสนุนปัจจัยการผลิตและให้ความรู้อย่างเพียงพอและเหมาะสม และควรให้เจ้าหน้าที่เข้าไปติดตามดูแลให้คำแนะนำมากยิ่งขึ้น

สมนึก ลิ้มเจริญ และคณะ (2564) ศึกษาแนวทางการส่งเสริมการเลี้ยงแพะเนื้อใน 3 จังหวัดชายแดนใต้ของประเทศไทย เป็นการวิจัยแบบผสมผสาน โดยใช้แบบสัมภาษณ์เชิงโครงสร้าง มีกลุ่มตัวอย่าง 396 ราย และเก็บข้อมูลเชิงคุณภาพจากเจ้าหน้าที่ภาครัฐที่สนับสนุนและส่งเสริมการเลี้ยงแพะเนื้อจำนวน 15 ราย พบว่า เกษตรกรที่เลี้ยงส่วนใหญ่เป็นรายย่อย นับถือศาสนาอิสลาม การเลี้ยงแพะเนื้อเพื่อจำหน่าย ใช้วิธีเหมาเป็นรายตัว ราคาเฉลี่ย 3,806.70 บาทต่อตัว เกษตรกรมีความต้องการการส่งเสริมการเลี้ยงแพะเนื้อในระดับมาก และแนวทางการเลี้ยงแพะเนื้อ ได้เสนอให้เห็นถึงองค์ประกอบของการสื่อสารที่สำคัญ 4 ส่วน ได้แก่ 1) แหล่งข้อมูลข่าวสารหรือถ่ายทอด คือ เจ้าหน้าที่ปศุสัตว์ หน่วยงานภาคเอกชนและผู้ทรงคุณวุฒินสาขาสัตวศาสตร์ ที่มีความรู้ความชำนาญด้านการเลี้ยงแพะเนื้อ 2) ตัวสาร หรือข่าวสารเกี่ยวกับปัจจัยการผลิตที่สำคัญ ด้านการเลือกซื้อแพะและการผสมพันธุ์ การปฏิบัติเลี้ยงดูแพะ อาหารและการให้อาหาร และการป้องกันรักษาโรค 3) ช่องทางของการถ่ายทอดและสื่อที่ใช้ คือ การศึกษาดูงานฟาร์มแพะที่ประสบความสำเร็จ การส่งเสริมผ่านสื่อโทรทัศน์ และจัดตั้งกลุ่มเกษตรกร 4) ผู้รับสารหรือผู้ได้รับการถ่ายทอดคือเกษตรกรผู้เลี้ยงแพะ ส่วนกระบวนการถ่ายทอดความรู้ นั้น ผู้ถ่ายทอดจะเริ่มกระบวนการถ่ายทอดความรู้จากด้านการผลิตแพะเนื้อจากความรู้พื้นฐานที่ง่ายไปสู่ความรู้การใช้เทคโนโลยีและนวัตกรรมการผลิตตามลำดับ โดยวิธีการอธิบายความรู้กับการปฏิบัติจริงในการเลี้ยงแพะเนื้อ

สมนึก ลิ้มเจริญ และคณะ (2563) ศึกษาโมเดลการส่งเสริมเพื่อพัฒนาธุรกิจการเลี้ยงแพะเนื้อในจังหวัดชายแดนใต้ มีวัตถุประสงค์เพื่อพัฒนาและเสนอโมเดลที่เหมาะสมสำหรับการส่งเสริมเพื่อพัฒนาธุรกิจการเลี้ยงแพะเนื้อของเกษตรกรในจังหวัดชายแดนภาคใต้ทำการวิจัยแบบผสมผสาน โดยเก็บข้อมูลเชิงปริมาณมีเครื่องมือ คือ แบบสอบถามและแบบประเด็นคำถาม สำหรับการสัมภาษณ์ จาก 1) เกษตรกรผู้เลี้ยงแพะเนื้อในจังหวัด ชายแดนภาคใต้ที่ได้จากการสุ่มแบบชั้นภูมิ 396 ราย 2) ผู้บริ โภคเนื้อแพะ 100 ราย 3) ร้านอาหารหรือภัตตาคารเนื้อแพะ 40 ราย 4) พ่อค้าแพะเนื้อ 50 ราย ที่ได้จากการสุ่มแบบเจาะจง และเก็บข้อมูลเชิงคุณภาพ 5) เจ้าหน้าที่องค์กรภาครัฐที่สนับสนุนและส่งเสริมการเลี้ยงแพะเนื้อ จำนวน 15 ราย และ 6) นักวิชาการและผู้เชี่ยวชาญด้านการผลิตและการตลาด จำนวน 25 ราย ส่วนการวิเคราะห์ข้อมูลมีทั้งเชิงปริมาณและเชิงพรรณนา โดยใช้สถิติพื้นฐาน และการวิเคราะห์ SWOT ผลการวิจัย พบว่า ความต้องการส่งเสริมการเลี้ยงแพะ 27 ประเด็น ผ่านสื่อทางการส่งเสริม คือ เจ้าหน้าที่จากหน่วยงานปศุสัตว์และฟาร์มเอกชน วิธีการส่งเสริมเป็นแบบอบรมเชิงปฏิบัติการและศึกษาดูงาน และต้องการได้รับการสนับสนุนหรือ

อำนวยความสะดวกจากเจ้าหน้าที่หน่วยงานปศุสัตว์ และการพัฒนาโมเดลการส่งเสริมและพัฒนาธุรกิจการเลี้ยงแพะเนื้อในจังหวัดชายแดนภาคใต้โมเดลผ่านกระบวนการระบบ ห่วงโซ่อุปทาน ปัจจัยส่วนประสมทางตลาด และหลักการสื่อสาร (SMCR) โมเดลที่เหมาะสมสำหรับการส่งเสริมเพื่อพัฒนาธุรกิจการเลี้ยงแพะเนื้อ คือ การถ่ายทอดความรู้ไปสู่เกษตรกรผ่านหลักการสื่อสาร ทั้งในส่วนของผู้ส่งสารคือเจ้าหน้าที่ปศุสัตว์ และตัวสารคือ ความรู้ที่เจ้าหน้าที่ปศุสัตว์ให้แก่เกษตรกร ช่องทางการสื่อสาร ใช้ระบบการฝึกอบรมและเยี่ยมชมการผลิตของเกษตรกร การจัดตั้งกลุ่มเกษตรกรหรือเครือข่าย โดยผ่านช่องทางที่หลากหลาย ผู้รับสาร เกษตรกรผู้เลี้ยงแพะเนื้อ ได้รับความรู้ในการผลิตสามารถพัฒนาเป็นระบบธุรกิจการเลี้ยงแพะเนื้อต่อไป

รัชนีญา สัตย์หาพงษ์ และรัชนีธรรม พงษ์แก้ว (2560) ศึกษาแนวทางการส่งเสริมความเข้มแข็งชมรมแพะ-แกะลพบุรี จัดเก็บข้อมูลโดยใช้แบบสัมภาษณ์สมาชิกชมรมแพะ-แกะ ลพบุรี ทั้งหมด จำนวน 205 ราย ผลจากการศึกษา พบว่า เกษตรกรผู้เลี้ยงแพะเนื้อสมาชิกชมรมแพะ-แกะลพบุรี ส่วนใหญ่เคยได้รับความรู้จากเจ้าหน้าที่ปศุสัตว์ (ร้อยละ 95.60) เคยเข้ารับการฝึกอบรมด้านอาหารและการให้อาหารแพะมากที่สุด (ร้อยละ 67.30) และมีประสบการณ์ในการศึกษาคูงานด้านการรวมกลุ่มและการสร้างเครือข่ายมากที่สุด (ร้อยละ 53.70) ส่วนใหญ่ มีปัญหาการขาดความรู้ด้านต่าง ๆ อยู่ในระดับน้อย โดยปัญหาการเข้าถึงแหล่งเงินทุนเป็นปัญหาที่พบเป็นอันดับแรก (2.06) ส่วนการส่งเสริมและสนับสนุนจากหน่วยงานที่เกี่ยวข้องในด้านต่าง ๆ พบว่า ปัญหาในประเด็นผลผลิตออกสู่ตลาดน้อย ไม่เพียงพอกับความต้องการพบเป็นอันดับแรก (2.50) ด้านความต้องการการส่งเสริมรายบุคคลด้านการฝึกอบรม ต้องการการฝึกอบรมด้านการตลาดและการจำหน่ายมากที่สุด (3.95) ความต้องการการส่งเสริมและสนับสนุนจากหน่วยงานราชการมีความต้องการให้กำหนดราคาซื้อขายแพะทุกประเภทอย่างเป็นธรรมมากที่สุด (4.14) มีความต้องการการส่งเสริมความเข้มแข็งของชมรมมากที่สุดในเรื่อง ต้องการให้เจ้าหน้าที่ปศุสัตว์ให้คำแนะนำ อำนวยความสะดวกในการเลี้ยงแพะของเกษตรกรอย่างเต็มกำลังความสามารถ (4.32)

ศิววรรณ ขำตรี และคณะ (2556) ศึกษาสภาพปัญหาและความต้องการของการเลี้ยงแพะตามโครงการส่งเสริมการเลี้ยงแพะเนื้อเชิงพาณิชย์ในเขตพื้นที่ 5 จังหวัดชายแดนภาคใต้ ประชากรที่ใช้ในการวิจัยครั้งนี้ ได้แก่ เกษตรกรผู้เลี้ยงแพะใน โครงการส่งเสริมการเลี้ยงแพะเนื้อเชิงพาณิชย์ในเขตพื้นที่ 5 จังหวัดชายแดนภาคใต้ ของกรมปศุสัตว์ กลุ่มตัวอย่างที่ศึกษาเป็นเกษตรกรผู้เลี้ยงแพะจำนวน 123 คน เครื่องมือที่ใช้ในการวิจัย คือ แบบสอบถาม ผลการศึกษาสภาพปัญหาและความต้องการของการเลี้ยงแพะพบว่า โรงเรือนมีปัญหาที่เกิดจากกลิ่นของมูลแพะและการหมักหมมของมูลแพะที่ส่งผลต่อสุขภาพของแพะ เกษตรกรส่วนใหญ่มีความต้องการเครื่องมือทุนแรงสำหรับการกวาดเก็บมูลแพะ ผลการวิเคราะห์ความสัมพันธ์ระหว่างสภาพ โดยทั่วไปกับสภาพปัญหาและความต้องการของการเลี้ยงแพะ พบว่า ความ

ต้องการเครื่องมือทุนแรงสำหรับการกวาดเก็บมูลแพะ และการหมักหมมของมูลแพะที่ส่งผลต่อสุขภาพของแพะ ขึ้นอยู่กับจำนวนแพะที่เกษตรกรเลี้ยง

จากการที่ผู้วิจัยได้ทบทวนวรรณกรรมทั้ง 5 ประเด็น สามารถประมวลความรู้ในการส่งเสริมการเลี้ยงแพะเนื้อเชิงธุรกิจ เพื่อนำไปใช้ในการกำหนดกรอบแนวคิดการวิจัย และวิธีการดำเนินการวิจัยต่อไป

บทที่ 3

วิธีดำเนินการวิจัย

การวิจัย เรื่อง การส่งเสริมการเลี้ยงแพะเนื้อเชิงธุรกิจของเกษตรกรในจังหวัดสุราษฎร์ธานี เป็นการวิจัยเชิงสำรวจ (Survey Research) เพื่อศึกษา 1) สภาพทั่วไปและสภาพการผลิตแพะเนื้อของเกษตรกร 2) ต้นทุนและผลตอบแทนการผลิตแพะเนื้อ 3) ปัญหาและข้อเสนอแนะการเลี้ยงแพะเนื้อ 4) การได้รับและความต้องการการส่งเสริมการเลี้ยงแพะเนื้อของเกษตรกร และ 5) แนวทางการส่งเสริมการเลี้ยงแพะเนื้อเชิงธุรกิจของเกษตรกรในจังหวัดสุราษฎร์ธานี โดยผู้วิจัยได้กำหนดวิธีดำเนินการวิจัย เป็นขั้นตอน ดังนี้

1. ประชากรและกลุ่มตัวอย่าง
2. เครื่องมือที่ใช้ในการวิจัย
3. การเก็บรวบรวมข้อมูล
4. การวิเคราะห์ข้อมูล

1. ประชากรและกลุ่มตัวอย่าง

งานวิจัยนี้ได้กำหนดประชากรและกลุ่มตัวอย่างที่ใช้ในการวิจัย ดังนี้

1.1 ประชากร

ประชากรที่ใช้ในการวิจัย คือ เกษตรกรผู้เลี้ยงแพะเนื้อในจังหวัดสุราษฎร์ธานี ที่ขึ้นทะเบียนเกษตรกรกับสำนักงานปศุสัตว์จังหวัดสุราษฎร์ธานี ปี 2563 จำนวนรวมทั้งหมด 557 ราย (สำนักงานปศุสัตว์จังหวัดสุราษฎร์ธานี, 2563)

1.2 กลุ่มตัวอย่างและการคัดเลือกกลุ่มตัวอย่าง

กลุ่มตัวอย่างที่ใช้ในการวิจัยครั้งนี้ คือ เกษตรกรผู้เลี้ยงแพะเนื้อในจังหวัดสุราษฎร์ธานี ใช้การคำนวณหาขนาดของกลุ่มตัวอย่าง (sample size) จากประชากร จำนวน 557 ราย ใช้สูตรการคำนวณหาขนาดของกลุ่มตัวอย่างของ ทาโร ยามานะ (Taro Yamane) โดยกำหนดระดับความคลาดเคลื่อน 0.05 (Yamane 1973: 1088 อ้างถึงในจินดา ขลิบทอง, 2557)

$$n = \frac{N}{1+Ne^2}$$

โดย n = ขนาดของกลุ่มตัวอย่าง

N = ขนาดของประชากร

e = ความคลาดเคลื่อนที่ยอมรับให้เกิดขึ้น

$$\begin{aligned} \text{ขนาดของกลุ่มตัวอย่าง} &= \frac{[557]}{1 + ([557] ([0.05])^2)} \\ &= 233 \\ \text{กลุ่มตัวอย่างในการวิจัย (n)} &= 233 \text{ คน} \end{aligned}$$

ดังนั้น กลุ่มตัวอย่างที่ใช้ในการวิจัยครั้งนี้มีจำนวน 233 คน คิดเป็นร้อยละ 41.83 ของประชากรที่ใช้ในการวิจัยทั้งหมด จากนั้นทำการสุ่มตัวอย่างแบบง่าย (simple sampling) โดยการจับฉลากให้ได้ตัวอย่างตามขนาดของกลุ่มตัวอย่าง

2. เครื่องมือที่ใช้ในการวิจัย

เครื่องมือที่ใช้ในการวิจัยครั้งนี้ ได้แก่ แบบสัมภาษณ์ เป็นเครื่องมือในการเก็บรวบรวมข้อมูล โดยแบบสัมภาษณ์ มีลักษณะคำถามทั้งแบบปลายปิด (Close-ended Question) และแบบปลายเปิด (Open-ended Question) ผู้วิจัยได้กำหนด 1) ลักษณะของเครื่องมือที่ใช้ในการวิจัย และ 2) วิธีการสร้างเครื่องมือ โดยมีรายละเอียดดังนี้

2.1 ลักษณะของเครื่องมือที่ใช้ในการวิจัย

2.1.1 แบบสัมภาษณ์ มีลักษณะเป็นคำถามปลายเปิดและคำถามปลายปิด แบ่งออกเป็น 4 ตอน ดังนี้

ตอนที่ 1 สภาพทั่วไปและสภาพการผลิตของเกษตรกร ประกอบด้วย

ตอนที่ 1.1 สภาพทั่วไปของเกษตรกร ประกอบด้วย 1) ข้อมูลทั่วไปของเกษตรกร ได้แก่ เพศ อายุ ศาสนา และระดับการศึกษา 2) ข้อมูลทางสังคมของเกษตรกร ได้แก่ จำนวนสมาชิกในครัวเรือน จำนวนแรงงานในครัวเรือน และการเป็นสมาชิกกลุ่มหรือสถาบันการเกษตร และ 3) ข้อมูลเศรษฐกิจของเกษตรกร ได้แก่ อาชีพหลัก อาชีพรอง รายได้ของเกษตรกร และพื้นที่ทำการเกษตร โดยคำถามมีลักษณะเป็นคำถามปลายปิดและปลายเปิด เพื่อให้เลือกตอบหรือเติมข้อความในช่องว่าง มีจำนวน 11 ข้อ

ตอนที่ 1.2 สภาพการผลิตและเนื้อของเกษตรกร ประกอบด้วย 1) ข้อมูลการทำฟาร์มทั่วไป ได้แก่ ประสบการณ์การเลี้ยงแพะ แรงงานที่ใช้ในการเลี้ยงแพะ การเข้าร่วมกลุ่ม

เลี้ยงแพะ และแหล่งทุนที่ใช้ทำฟาร์ม 2) ข้อมูลการจัดการฟาร์ม ได้แก่ โรงเรือน รูปแบบการเลี้ยง ประเภทอาหารที่ใช้เลี้ยง และโปรแกรมวัคซีน 3) ข้อมูลสัตว์ในฟาร์ม ได้แก่ ขนาดฝูง จำนวนพ่อพันธุ์-แม่พันธุ์ สายพันธุ์พ่อพันธุ์-แม่พันธุ์ และราคาพ่อพันธุ์-แม่พันธุ์ และ 4) ข้อมูลเศรษฐกิจแพะในฟาร์ม ได้แก่ ปริมาณแพะที่ผลิตได้ต่อปี ปริมาณแพะที่จำหน่ายต่อปี รูปแบบการจำหน่าย น้ำหนักแพะที่จำหน่าย ราคาแพะที่จำหน่าย ตลาดจำหน่ายแพะ ช่องทางการจำหน่าย ปริมาณมูลแพะต่อเดือน และราคามูลแพะต่อกระสอบ โดยคำถามมีลักษณะเป็น คำถามปลายปิดและปลายเปิด เพื่อให้เลือกตอบหรือเติมข้อความในช่องว่าง มีจำนวน 21 ข้อ

ตอนที่ 2 ต้นทุนและผลตอบแทนการผลิตแพะเนื้อ ประกอบด้วย 1) ต้นทุนการผลิต ได้แก่ ค่าใช้จ่ายคงที่ ค่าใช้จ่ายในการดำเนินงาน ต้นทุนสุทธิต่อรุ่น และต้นทุนสุทธิต่อตัว โดยคำถามมีลักษณะปลายเปิด เพื่อให้เติมข้อความในช่องว่างมีจำนวน 4 ข้อ และ 2) ผลตอบแทนการผลิต ได้แก่ ผลตอบแทนจากตัวแพะ ผลตอบแทนจากมูลแพะ รายได้รวมต่อรุ่น กำไรสุทธิต่อรุ่น และกำไรสุทธิต่อตัว โดยคำถามมีลักษณะปลายเปิด เพื่อให้เติมข้อความในช่องว่าง มีจำนวน 5 ข้อ

ตอนที่ 3 ปัญหาและข้อเสนอแนะในการเลี้ยงแพะเนื้อของเกษตรกร ประกอบด้วย 4 ประเด็น ได้แก่ ด้านความรู้ความสามารถของตัวเกษตรกร ด้านการผลิตแพะเนื้อ ด้านการตลาดแพะเนื้อ และด้านการตลาดแพะเนื้อ โดยคำถามให้ตอบ 2 ส่วน คือ คำถามเกี่ยวกับปัญหากำหนดเป็นลักษณะคำถามปลายปิด และคำถามเกี่ยวกับข้อเสนอแนะเป็นคำถามลักษณะปลายเปิด เพื่อให้เติมข้อความลงในช่องว่าง โดยคำถามเกี่ยวกับปัญหา กำหนดให้ผู้ตอบเลือกตอบตามมาตราลิเคอร์ต (Likert type scale) มีจำนวน 17 ข้อ ซึ่งมีเกณฑ์กำหนดค่าคะแนนการประเมิน 5 ระดับ ดังนี้

ระดับปัญหา	ค่าคะแนน
ปัญหาน้อยที่สุด	กำหนดเท่ากับ 1 คะแนน
ปัญหาน้อย	กำหนดเท่ากับ 2 คะแนน
ปัญหาปานกลาง	กำหนดเท่ากับ 3 คะแนน
ปัญหามาก	กำหนดเท่ากับ 4 คะแนน
ปัญหามากที่สุด	กำหนดเท่ากับ 5 คะแนน

ตอนที่ 4 การได้รับ และความต้องการการส่งเสริมการเลี้ยงแพะเนื้อของเกษตรกร ประกอบด้วย 5 ประเด็น ได้แก่ 1) ด้านการถ่ายทอดความรู้จากเจ้าหน้าที่ 2) ด้านการสนับสนุนของหน่วยงานภาครัฐ 3) ด้านแหล่งเงินทุน 4) ด้านช่องทางการสื่อสารเรียนรู้ และ 5) ด้านวิธีการส่งเสริม โดยมีรายละเอียด ดังนี้

คำถามเกี่ยวกับการได้รับและความต้องการการส่งเสริม ได้แก่ 1) ด้านการถ่ายทอดความรู้จากเจ้าหน้าที่ 2) ด้านการสนับสนุนของหน่วยงานภาครัฐ 3) ด้านแหล่งเงินทุน 4) ด้านช่องทางการสื่อสารเรียนรู้ และ 5) ด้านวิธีการส่งเสริม โดยให้เลือกตอบตามมาตราลิกเคอร์ต (Likert type scale) มีจำนวน 23 ข้อ ซึ่งมีเกณฑ์กำหนดค่าคะแนนการประเมิน 5 ระดับ ดังนี้

ระดับการได้รับการส่งเสริม	ค่าคะแนน
ได้รับน้อยที่สุด	กำหนดเท่ากับ 1 คะแนน
ได้รับน้อย	กำหนดเท่ากับ 2 คะแนน
ได้รับปานกลาง	กำหนดเท่ากับ 3 คะแนน
ได้รับมาก	กำหนดเท่ากับ 4 คะแนน
ได้รับมากที่สุด	กำหนดเท่ากับ 5 คะแนน

2.2 วิธีการสร้างเครื่องมือ

เครื่องมือที่ใช้ในการวิจัยครั้งนี้เป็นแบบสัมภาษณ์ ผู้วิจัยได้สร้างเครื่องมือตามลำดับขั้นตอน ดังนี้

2.2.1 ทบทวนวรรณกรรม ศึกษาแนวคิดทฤษฎี และผลงานวิจัยต่าง ๆ ที่เกี่ยวข้องของสำหรับใช้เป็นกรอบแนวคิดในการวิจัย

2.2.2 กำหนดกรอบของเนื้อหาและข้อคำถาม ให้สอดคล้องกับแนวคิดและวัตถุประสงค์การวิจัย

2.2.3 ดำเนินการสร้างเครื่องมือ ที่เป็นแบบสัมภาษณ์ฉบับร่าง

2.2.4 นำเครื่องมือที่จัดทำเสนอต่ออาจารย์ที่ปรึกษาวิทยานิพนธ์ เพื่อพิจารณาตรวจสอบด้านความตรงในเนื้อหา (Content Validity โดยความตรงตามเนื้อหา (content validity) หมายถึง คุณสมบัติของเครื่องมือที่สามารถวัดได้ตามเนื้อหาที่ต้องการวัด โดยมีความครอบคลุมเนื้อหา ครบถ้วนตามวัตถุประสงค์ โดยผู้วิจัยดำเนินการตรวจสอบความตรงตามเนื้อหา ก่อนการเก็บรวบรวมข้อมูลภาคสนาม เพื่อตรวจสอบว่าแบบสัมภาษณ์ที่สร้างขึ้นมานั้นสามารถวัดผลได้ตรงตามที่ต้องการ ครอบคลุมเนื้อหาขอบเขตของเนื้อหาการวิจัย ความถูกต้องของภาษา ความเข้าใจตรงกับข้อคำถาม โดยใช้วิธีการทางสถิติตรวจสอบค่าความตรง คือ ค่าดัชนีความสอดคล้องของข้อคำถามแต่ละข้อกับวัตถุประสงค์ (Index of Item-Objective Congruence: IOC) โดยหากค่าดัชนีความสอดคล้องที่ได้ เท่ากับหรือมากกว่า 0.50 แสดงว่าข้อคำถามนั้นวัดตรงกับเนื้อหา/วัตถุประสงค์ที่กำหนด จึงสามารถนำข้อคำถามนั้นไปใช้ได้ แต่หากค่าดัชนีความสอดคล้องที่

ค่านวนต่ำกว่า 0.50 แสดงว่า ข้อคำถามนั้น วัดไม่ตรงกับเนื้อหาที่กำหนด ผู้วิจัยจะต้องปรับปรุงแก้ไขจนข้อความมีคุณภาพตามเกณฑ์ที่กำหนด โดยมีดำเนินการ ดังนี้

1) *ปรับปรุงเครื่องมือ* โดย นำเครื่องมือ (แบบสัมภาษณ์) กับวัตถุประสงค์ที่ปรับปรุงตามคำแนะนำของอาจารย์ที่ปรึกษาวิทยานิพนธ์ เสนอผู้เชี่ยวชาญด้านเนื้อหา จำนวน 3 ท่าน ได้แก่ 1) ดร.ฉันทนฤตน์ คุ้มครอง 2) นางสาวกมลพรรณ เจือกโวัน และ 3) นายภูวดล เหมชะรา เพื่อพิจารณาว่าแบบสัมภาษณ์สอดคล้องกับวัตถุประสงค์หรือไม่ โดยกำหนดคะแนนผลการพิจารณา ดังนี้

+1 หมายถึง แน่ใจว่าข้อคำถามวัดตรงกับเนื้อหา/วัตถุประสงค์ที่กำหนด

0 หมายถึง ไม่แน่ใจว่าข้อคำถามวัดตรงกับเนื้อหา/วัตถุประสงค์ที่กำหนด

-1 หมายถึง แน่ใจว่าข้อคำถามวัดตรงกับเนื้อหา/วัตถุประสงค์ที่กำหนด

2) เมื่อผู้เชี่ยวชาญแต่ละคนพิจารณาแล้ว ผู้วิจัยนำคะแนนของผู้เชี่ยวชาญแต่ละคนในแต่ละข้อคำถามมาหาค่าเฉลี่ยที่เรียกว่า ดัชนีความสอดคล้อง (IOC) โดยคำนวณจากสูตร ดังนี้

$$IOC = \frac{\sum R}{n}$$

เมื่อ IOC แทน แบบวัดความสอดคล้องระหว่างข้อคำถามกับนิยามปฏิบัติการ

$\sum R$ แทน ผลบวกของคะแนนผู้เชี่ยวชาญ

n แทน จำนวนผู้เชี่ยวชาญ

จากการทดสอบ ค่าดัชนีความสอดคล้อง (IOC) มากกว่า 0.5 ทุกข้อคำถาม แสดงว่าข้อคำถามนั้น วัดตรงกับเนื้อหา/วัตถุประสงค์ที่กำหนด จึงสามารถนำข้อคำถามนั้นไปใช้ได้ (ไพบูรณ์ คะเชนทรพรรค, 2561)

2.2.5 การทดสอบความเที่ยง ผู้วิจัยนำเครื่องมือ (แบบสัมภาษณ์) ที่ผ่านการตรวจสอบแก้ไขตามคำแนะนำของอาจารย์ที่ปรึกษาวิทยานิพนธ์และการตรวจสอบความตรงตามเนื้อหาจากผู้เชี่ยวชาญ นำไปทดสอบกับกลุ่มประชากรที่ไม่ใช่เป็นกลุ่มตัวอย่างในการศึกษาหรือมีลักษณะใกล้เคียงกับประชากรของการวิจัย จำนวน 30 ราย จากนั้นจึงนำผลที่ได้มาทดสอบหาความเที่ยง (Reliability Consistency) ตามวิธีการหาค่าสัมประสิทธิ์แอลฟา (Alpha Coefficient) โดยใช้โปรแกรมคอมพิวเตอร์สำเร็จรูป ได้ค่าความเที่ยงของแบบสัมภาษณ์ โดยจำแนกตามตอนของเครื่องมือการวิจัย ปรากฏว่าได้ค่าสัมประสิทธิ์ความเที่ยงของครอนบาค ตอนที่ 4 เท่ากับ 0.911

และตอนที่ 5 เท่ากับ 0.875 ซึ่งพบว่าได้ค่าความเชื่อมั่นมากกว่า 0.7 ดังนั้นแบบสัมภาษณ์ในการวิจัยครั้งนี้ จึงผ่านเกณฑ์การยอมรับได้ ตามที่ Jump, N. (1978, อ้างถึงใน มานิต ลาเกลี้ยง, 2558, น.35) ได้เสนอเกณฑ์การยอมรับสำหรับงานวิจัยเชิงสำรวจไว้ว่าค่า Cronbach มากกว่าและเท่ากับ 0.7 ซึ่งค่าที่ได้มีความน่าเชื่อถือได้ จึงสามารถนำไปใช้เก็บข้อมูลจากกลุ่มตัวอย่างต่อไป

3. การเก็บรวบรวมข้อมูล

ผู้วิจัยได้ดำเนินการเก็บรวบรวมข้อมูลจากกลุ่มตัวอย่าง คือ เกษตรกรผู้เลี้ยงแพะในจังหวัดสุราษฎร์ธานี จำนวน 233 คน ซึ่งเก็บตัวอย่างระหว่างเดือนธันวาคม 2564 ถึงเดือนเมษายน 2565 โดยใช้เครื่องมือ คือ แบบสัมภาษณ์ มีขั้นตอนการดำเนินการ ดังนี้

3.1 ประสานงานผู้ที่เกี่ยวข้อง ผู้วิจัยได้ประสานงานกับนักวิชาการ สัตวบาล หรือปศุสัตว์ประจำอำเภอ เพื่อชี้แจงรายละเอียดการวิจัยและขอความร่วมมือในการนัดหมายเกษตรกรเพื่อเก็บข้อมูล

3.2 ชี้แจงรายละเอียดการวิจัย ผู้วิจัยได้ชี้แจงรายละเอียด วัตถุประสงค์และความสำคัญของงานวิจัยแก่เกษตรกรที่เป็นกลุ่มตัวอย่าง

3.3 ตรวจสอบความถูกต้องและความสมบูรณ์ของข้อมูล ผู้วิจัยทำการตรวจสอบความถูกต้องและความสมบูรณ์ของแบบสัมภาษณ์ทุกข้อ และหากแบบสัมภาษณ์มีข้อมูลไม่สมบูรณ์สอบถามข้อมูลเพิ่มเติมจากผู้ตอบแบบสัมภาษณ์ เพื่อให้มีความครบถ้วนสมบูรณ์ก่อนนำมาใช้

3.4 นำไปวิเคราะห์ข้อมูลทางสถิติ ผู้วิจัยนำแบบสัมภาษณ์ที่ได้รับการตรวจสอบความถูกต้องและความสมบูรณ์ของข้อมูลแล้ว ไปวิเคราะห์ข้อมูลทางสถิติโดยโปรแกรมสำเร็จรูปต่อไป

4. การวิเคราะห์ข้อมูล

ข้อมูลที่ได้จากการเก็บรวบรวมข้อมูลจากแบบสัมภาษณ์เกษตรกรผู้เลี้ยงแพะเนื้อในจังหวัดสุราษฎร์ธานี ทั้งหมดจำนวน 233 ชุด นำมาประมวลผลโดยใช้โปรแกรมสำเร็จรูปเพื่อวิเคราะห์ข้อมูลเชิงสถิติ โดยนำแบบสัมภาษณ์ที่รวบรวมได้มาดำเนินการ ดังนี้

4.1 การตรวจสอบข้อมูล (Editing) เมื่อได้รับแบบสัมภาษณ์คืนมาแล้ว ได้มีการตรวจสอบ ความสมบูรณ์ของการตอบแบบสัมภาษณ์

4.2 การลงรหัส (Coding) นำแบบสัมภาษณ์ที่มีความสมบูรณ์ มาลงรหัสตามที่ได้กำหนดรหัสไว้ล่วงหน้า สำหรับคำถามปลายปิด (Closed-end Question) โดยแบ่งส่วนการวิเคราะห์

ออกเป็นส่วนๆ และสำหรับคำถามปลายเปิด (Open-ended Question) วิเคราะห์โดยการวิเคราะห์เชิงเนื้อหา (content analysis) โดยการวิเคราะห์ความคิดเห็นที่มีความหมายคล้ายคลึงกัน เพื่อนำมาประกอบการอภิปรายผล

4.3 การประมวลผลโดยคอมพิวเตอร์ นำข้อมูลจากแบบสัมภาษณ์ที่ลงรหัสแล้วมาบันทึกโดยโปรแกรมสำเร็จรูปทางสถิติ เพื่อคำนวณค่าทางสถิติ โดยวิเคราะห์จำนวน 5 ตอน โดยมีรายละเอียดดังนี้

ตอนที่ 1 สภาพทั่วไปและสภาพการผลิตแพะเนื้อของเกษตรกร ใช้สถิติเชิงพรรณนา ได้แก่ ค่าความถี่ ค่าร้อยละ ค่าเฉลี่ย ค่าต่ำสุด ค่าสูงสุด และส่วนเบี่ยงเบนมาตรฐาน ในแต่ละประเด็น

1.1 สภาพทั่วไปของเกษตรกร ประกอบด้วย 1) ข้อมูลทั่วไปของเกษตรกร ได้แก่ เพศ อายุ ศาสนา และระดับการศึกษา 2) ข้อมูลทางสังคมของเกษตรกร ได้แก่ จำนวนสมาชิกในครัวเรือน จำนวนแรงงานในครัวเรือน และการเป็นสมาชิกกลุ่มหรือสถาบันการเกษตร และ 3) ข้อมูลเศรษฐกิจของเกษตรกร ได้แก่ อาชีพหลัก อาชีพรอง รายได้ของเกษตรกร และพื้นที่ทำการเกษตร ใช้สถิติเชิงพรรณนา ได้แก่ ค่าความถี่ ค่าร้อยละ ค่าเฉลี่ย ค่าต่ำสุด ค่าสูงสุด และส่วนเบี่ยงเบนมาตรฐาน ในแต่ละประเด็น

1.2 สภาพการผลิตแพะเนื้อของเกษตรกร ประกอบด้วย 1) ข้อมูลการทำฟาร์มทั่วไป ได้แก่ ประสบการณ์การเลี้ยงแพะ แรงงานที่ใช้ในการเลี้ยงแพะ การเข้าร่วมกลุ่มเลี้ยงแพะ และแหล่งทุนที่ใช้ทำฟาร์ม 2) ข้อมูลการจัดการฟาร์ม ได้แก่ โรงเรือน รูปแบบการเลี้ยง ประเภทอาหารที่ใช้เลี้ยง และโปรแกรมวัคซีน 3) ข้อมูลสัตว์ในฟาร์ม ได้แก่ ขนาดฝูง จำนวนพ่อพันธุ์-แม่พันธุ์ สายพันธุ์พ่อพันธุ์-แม่พันธุ์ และราคาพ่อพันธุ์-แม่พันธุ์ และ 4) ข้อมูลเศรษฐกิจแพะในฟาร์ม ได้แก่ ปริมาณแพะที่ผลิตได้/ปี ปริมาณแพะที่จำหน่าย/ปี รูปแบบการจำหน่าย น้ำหนักแพะที่จำหน่าย ราคาแพะที่จำหน่าย ตลาดจำหน่ายแพะ ช่องทางการจำหน่าย และกลุ่มลูกค้า ปริมาณมูลแพะต่อเดือน และราคามูลแพะต่อกระสอบ ใช้สถิติเชิงพรรณนา ได้แก่ ค่าความถี่ ค่าร้อยละ ค่าเฉลี่ย ค่าต่ำสุด ค่าสูงสุด และส่วนเบี่ยงเบนมาตรฐาน

ตอนที่ 2 ต้นทุนและผลตอบแทนการผลิตแพะเนื้อของเกษตรกร ประกอบด้วย 1) ต้นทุนการผลิต ได้แก่ ค่าใช้จ่ายคงที่ ค่าใช้จ่ายในการดำเนินงาน ต้นทุนสุทธิต่อรุ่น และต้นทุนสุทธิต่อตัว โดยคำถามมีลักษณะปลายเปิด เพื่อให้เติมข้อความในช่องว่างมีจำนวน 4 ข้อ และ 2) ผลตอบแทนการผลิต ได้แก่ ผลตอบแทนจากตัวแพะ ผลตอบแทนจากมูลแพะ รายได้รวมต่อรุ่น กำไรสุทธิต่อรุ่น และกำไรสุทธิต่อตัว เป็นคำถามปลายเปิด ใช้สถิติเชิงพรรณนา ได้แก่ ค่าเฉลี่ย และค่าร้อยละ

ตอนที่ 3 ปัญหาและข้อเสนอแนะของเกษตรกร

1) ระดับความสำคัญของปัญหา เป็นคำถามปลายปิด วิเคราะห์โดยใช้สถิติเชิงพรรณนา ได้แก่ ค่าความถี่ ค่าร้อยละ ค่าเฉลี่ย และส่วนเบี่ยงเบนมาตรฐาน สำหรับการให้คะแนนและแปลความหมาย มีการให้คะแนนและแปลความหมายผลคะแนนโดยนำค่าเฉลี่ยของคะแนนในแต่ละข้อมาจัดกลุ่มเป็นระดับโดยใช้เกณฑ์จากค่าน้ำหนักเฉลี่ย ดังนี้

$$\begin{aligned} \text{ช่วงคะแนน} &= \frac{\text{คะแนนสูงสุด} - \text{คะแนนต่ำสุด}}{\text{จำนวนระดับ}} \\ &= \frac{5 - 1}{5} \\ &= 0.80 \end{aligned}$$

ดังนั้น

ค่าน้ำหนักเฉลี่ยระหว่าง 1.00 – 1.80	หมายถึง มีปัญหาระดับน้อยที่สุด
ค่าน้ำหนักเฉลี่ยระหว่าง 1.81 – 2.60	หมายถึง มีปัญหาระดับน้อย
ค่าน้ำหนักเฉลี่ยระหว่าง 2.61 – 3.40	หมายถึง มีปัญหาระดับปานกลาง
ค่าน้ำหนักเฉลี่ยระหว่าง 3.41 – 4.20	หมายถึง มีปัญหาระดับมาก
ค่าน้ำหนักเฉลี่ยระหว่าง 4.21 – 5.00	หมายถึง มีปัญหาระดับมากที่สุด

2) ข้อเสนอแนะในการส่งเสริมการเลี้ยงแพะเนื้อเชิงธุรกิจ เป็นคำถามปลายเปิด (Open-ended Question) วิเคราะห์โดยการวิเคราะห์เนื้อหา (content analysis) โดยการวิเคราะห์ความคิดเห็นที่มีความหมายคล้ายคลึงกัน จัดกลุ่มแล้วนำเสนอผลการวิจัยต่อไป

ตอนที่ 4 การได้รับและความต้องการการส่งเสริมการเลี้ยงแพะเนื้อของเกษตรกร ประกอบด้วย 5 ประเด็น ได้แก่ 1) ด้านการถ่ายทอดความรู้จากเจ้าหน้าที่ 2) ด้านการสนับสนุนของหน่วยงานภาครัฐ 3) ด้านแหล่งเงินทุน 4) ด้านช่องทางการสื่อสารเรียนรู้ และ 5) ด้านวิธีการส่งเสริม เป็นคำถามปลายปิด วิเคราะห์โดยใช้สถิติเชิงพรรณนา ได้แก่ ค่าความถี่ ค่าร้อยละ ค่าเฉลี่ย และส่วนเบี่ยงเบนมาตรฐาน สำหรับการให้คะแนนและแปลความหมาย มีการให้คะแนนและแปลความหมายผลคะแนนโดยนำค่าเฉลี่ยของคะแนนในแต่ละข้อมาจัดกลุ่มเป็นระดับโดยใช้เกณฑ์จากค่าน้ำหนักเฉลี่ย ดังนี้

$$\begin{aligned} \text{ช่วงคะแนน} &= \frac{\text{คะแนนสูงสุด} - \text{คะแนนต่ำสุด}}{\text{จำนวนระดับ}} \\ &= \frac{5 - 1}{5} \end{aligned}$$

= 0.80

ดังนั้น

ค่าน้ำหนักเฉลี่ยระหว่าง 1.00 – 1.80	หมายถึง มีการได้รับ/ความต้องการระดับน้อยที่สุด
ค่าน้ำหนักเฉลี่ยระหว่าง 1.81 – 2.60	หมายถึง มีการได้รับ/ความต้องการระดับน้อย
ค่าน้ำหนักเฉลี่ยระหว่าง 2.61 – 3.40	หมายถึง มีการได้รับ/ความต้องการระดับปานกลาง
ค่าน้ำหนักเฉลี่ยระหว่าง 3.41 – 4.20	หมายถึง มีการได้รับ/ความต้องการระดับมาก
ค่าน้ำหนักเฉลี่ยระหว่าง 4.21 – 5.00	หมายถึง มีการได้รับ/ความต้องการระดับมากที่สุด

ตอนที่ 5 การวิเคราะห์และสังเคราะห์แนวทางการส่งเสริมการเลี้ยงแพะเนื้อเชิงธุรกิจของเกษตรกร

ผู้วิจัยกำหนดการวิเคราะห์แนวทางการส่งเสริมการเลี้ยงแพะเนื้อเชิงธุรกิจของเกษตรกรไว้ 4 ประเด็น ดังนี้

- 1) การวิเคราะห์ความเป็นไปได้ในการลงทุนเลี้ยงแพะเนื้อเชิงธุรกิจของเกษตรกรในจังหวัดสุราษฎร์ธานี
- 2) การวิเคราะห์เพื่อเปรียบเทียบความแตกต่างระหว่างกลุ่มข้อมูล โดยการเปรียบเทียบการได้รับและความต้องการการส่งเสริมการเลี้ยงแพะเนื้อเชิงธุรกิจของเกษตรกร โดยใช้สถิติการทดสอบค่าที (Paired t-test) ในการทดสอบ
- 3) การวิเคราะห์ความสัมพันธ์ระหว่างปัจจัย โดยศึกษาความสัมพันธ์ระหว่างสภาพทั่วไปและสภาพการผลิตแพะเนื้อของเกษตรกร (X) กับปัจจัยความต้องการการส่งเสริมการเลี้ยงแพะเนื้อของเกษตรกร (Y) โดยใช้สถิติการวิเคราะห์การถดถอยพหุคูณ (Multiple Regression) ในการทดสอบ
- 4) การสังเคราะห์แนวทางการส่งเสริมการส่งเสริม การเลี้ยงแพะเนื้อเชิงธุรกิจของเกษตรกร โดยการใช้ Business Model Canvas มาทำโมเดลธุรกิจ สังเคราะห์ข้อได้เปรียบและข้อเสียเปรียบเพื่อหาแนวทางการพัฒนา และใช้ทฤษฎีแบบจำลองการสื่อสารของโรเจอร์ส (SMCR) มาสร้างกรอบแนวทางการส่งเสริมการเลี้ยงแพะเนื้อเชิงธุรกิจของเกษตรกรในจังหวัดสุราษฎร์ธานี

บทที่ 4

ผลการวิเคราะห์ข้อมูล

การวิเคราะห์ข้อมูลการวิจัย เรื่อง การส่งเสริมการเลี้ยงแพะเนื้อเชิงธุรกิจของเกษตรกรในจังหวัดสุราษฎร์ธานี มีวัตถุประสงค์เพื่อศึกษา 1) สภาพทั่วไป และสภาพการผลิตแพะเนื้อของเกษตรกร 2) ต้นทุนและผลตอบแทนการผลิตแพะเนื้อของเกษตรกร 3) ปัญหาและข้อเสนอแนะการส่งเสริมการเลี้ยงแพะเนื้อของเกษตรกร 4) การได้รับ และความต้องการการส่งเสริมการเลี้ยงแพะเนื้อของเกษตรกร และ 5) วิเคราะห์แนวทางการส่งเสริมการเลี้ยงแพะเนื้อเชิงธุรกิจ โดยใช้เครื่องมือเป็นแบบสัมภาษณ์ ในการเก็บรวบรวมข้อมูล วิเคราะห์ข้อมูลโดยใช้โปรแกรมคอมพิวเตอร์สำเร็จรูป และนำเสนอผลการวิเคราะห์ข้อมูล โดยใช้วิธีการบรรยายประกอบตาราง ตามลำดับ จำนวน 5 ตอน ดังนี้

ตอนที่ 1 สภาพทั่วไป และสภาพการผลิตแพะเนื้อของเกษตรกร

ตอนที่ 2 ต้นทุนและผลตอบแทนการผลิตแพะเนื้อของเกษตรกร

ตอนที่ 3 ปัญหาและข้อเสนอแนะในการเลี้ยงแพะเนื้อของเกษตรกร

ตอนที่ 4 การได้รับ และความต้องการการส่งเสริมการเลี้ยงแพะเนื้อของเกษตรกร

ตอนที่ 5 แนวทางการส่งเสริมการเลี้ยงแพะเนื้อเชิงธุรกิจของเกษตรกร

ตอนที่ 1 สภาพทั่วไป และสภาพการผลิตแพะเนื้อของเกษตรกร

ผลการวิเคราะห์ข้อมูลเกี่ยวกับสภาพทั่วไป และสภาพการผลิตแพะเนื้อของเกษตรกร ประกอบด้วย ตอนที่ 1.1 สภาพทั่วไปของเกษตรกร และตอนที่ 1.2 สภาพการผลิตของเกษตรกร โดยมีผลการศึกษาดังนี้

1.1 สภาพทั่วไปของเกษตรกร

สภาพทั่วไปของเกษตรกร ประกอบด้วย 1) ข้อมูลทั่วไปของเกษตรกร ได้แก่ เพศ อายุ ศาสนา และระดับการศึกษา 2) ข้อมูลทางสังคม ได้แก่ จำนวนสมาชิกในครัวเรือน จำนวนแรงงานในครัวเรือน และการเป็น

สมาชิกกลุ่มหรือสถาบันการเกษตร และ 3) ข้อมูลเศรษฐกิจของเกษตรกร ได้แก่ อาชีพหลัก อาชีพรอง รายได้ของเกษตรกร และพื้นที่ทำการเกษตร คำถามมีลักษณะเป็นคำถามปลายเปิดและปลายปิด เพื่อให้เลือกตอบหรือเติมข้อความในช่องว่าง มีจำนวน 11 ข้อ โดยมีผลการศึกษาดังตารางที่ 4.1, 4.2 และ 4.3

ตารางที่ 4.1 แสดงค่าจำนวน และร้อยละ ของข้อมูลทั่วไปของเกษตรกร

n = 233		
ข้อมูลทั่วไปของเกษตรกร	จำนวน (ราย)	ร้อยละ
1. เพศ		
ชาย	175	75.1
หญิง	58	24.9
2. อายุ		
น้อยกว่า 31 ปี	22	9.4
31 – 40 ปี	57	24.5
41 – 50 ปี	63	27.0
51 – 60 ปี	51	21.9
60 ปีขึ้นไป	40	17.2
ค่าต่ำสุด = 20 ปี ค่าสูงสุด = 75 ปี ค่าเฉลี่ย = 46.98 ปี SD = 12.741		
3. ศาสนา		
พุทธ	167	71.7
อิสลาม	65	27.9
คริสต์	1	0.4
4. ระดับการศึกษา		
ประถมศึกษา	93	39.9
มัธยมศึกษาตอนต้น (ม.3)	42	18.0
มัธยมศึกษาตอนปลาย (ม.6)	37	15.9
ปวส./อนุปริญญา	17	7.3
ปริญญาตรี	40	17.2
อื่นๆ ได้แก่ ไม่ได้รับการศึกษา	3	1.3

จากตารางที่ 4.1 แสดงค่าจำนวน และร้อยละ ของข้อมูลทั่วไปของเกษตรกร มีผลการศึกษาดังนี้

1. เพศ พบว่า เกษตรกรเป็นเพศชาย ร้อยละ 75.1 และเป็นเพศหญิง ร้อยละ 24.9
2. อายุ พบว่า เกษตรกรมีอายุเฉลี่ย เท่ากับ 46.98 ปี ได้แก่ อายุอยู่ในช่วง 41 – 50 ปี ร้อยละ 27.0 รองลงมาคือ ช่วงอายุ 31 – 40 ปี ร้อยละ 24.5 และช่วงอายุ 51 – 60 ปี ร้อยละ 21.9 ตามลำดับ
3. ศาสนา พบว่า เกษตรกรนับถือศาสนาพุทธ ร้อยละ 71.7 รองลงมาคือ ศาสนาอิสลาม ร้อยละ 27.9 และศาสนาคริสต์ ร้อยละ 0.4 ตามลำดับ
4. ระดับการศึกษา พบว่า เกษตรกรได้รับการศึกษาในระดับประถมศึกษา ร้อยละ 39.9 รองลงมาคือ มัธยมศึกษาตอนต้น (ม.3) ร้อยละ 18.0 และปริญญาตรี ร้อยละ 17.2 ตามลำดับ

ตารางที่ 4.2 แสดงค่าจำนวน และร้อยละ ของข้อมูลทางสังคมของเกษตรกร

n = 233

ข้อมูลทางสังคมของเกษตรกร	จำนวน (ราย)	ร้อยละ
1. จำนวนสมาชิกในครัวเรือน		
1-2 คน	41	17.6
3-4 คน	120	51.5
5-6 คน	59	25.3
7 คน ขึ้นไป	13	5.6
ค่าต่ำสุด = 1 คน ค่าสูงสุด = 15 คน ค่าเฉลี่ย = 4.04 คน SD = 1.794		
2. จำนวนแรงงานในครัวเรือน		
1 คน	23	9.9
2 คน	112	48.1
3 คน	42	18.0
4 คน	39	16.7
5 คนขึ้นไป	17	7.3
ค่าต่ำสุด = 1 คน ค่าสูงสุด = 13 คน ค่าเฉลี่ย = 2.73 คน SD = 1.485		
3. การเป็นสมาชิกกลุ่มหรือสถาบันการเกษตร		
ไม่เป็น	145	62.2
เป็น	88	37.8
- กลุ่มแม่บ้านการเกษตร	2	0.9
- กลุ่มส่งเสริมอาชีพ	3	1.3
- กลุ่มวิสาหกิจชุมชน	63	27.0
- แปลงใหญ่	6	2.6

ตารางที่ 4.2 (ต่อ)

ข้อมูลทางสังคมของเกษตรกร	จำนวน (ราย)	ร้อยละ
- YSF	1	0.4
- กลุ่มเกษตรกร	13	5.6

จากตารางที่ 4.2 แสดงค่าจำนวน และร้อยละ ของข้อมูลทางสังคมของเกษตรกร มีผลการศึกษา ดังนี้

1. จำนวนสมาชิกในครัวเรือน พบว่า เกษตรกรมีสมาชิกในครัวเรือนเฉลี่ย 4.04 คน ได้แก่ มีจำนวนสมาชิกในครัวเรือน อยู่ในช่วง 3 - 4 คน ร้อยละ 51.5 รองลงมาคือ ช่วง 5 - 6 คน ร้อยละ 25.3 และช่วง 1 -2 คน ร้อยละ 17.6 ตามลำดับ

2. จำนวนแรงงานในครัวเรือน พบว่า มีจำนวนแรงงานในครัวเรือนเฉลี่ย เท่ากับ 2.73 คน ได้แก่ มีแรงงานในครัวเรือน ร้อยละ 48.1 รองลงมาคือ ร้อยละ 18.0 และจำนวน 4 คน ร้อยละ 16.7 ตามลำดับ

3. การเป็นสมาชิกกลุ่มหรือสถาบันการเกษตร พบว่า เกษตรกรไม่เป็นสมาชิกกลุ่มหรือสถาบันการเกษตร ร้อยละ 62.2 และมีเกษตรกรที่เป็นสมาชิกกลุ่มหรือสถาบัน ร้อยละ 37.8 ซึ่งเกษตรกรที่เป็นสมาชิกกลุ่มหรือสถาบัน แบ่งออกเป็นสมาชิกกลุ่มวิสาหกิจชุมชน ร้อยละ 27.0 รองลงมาคือ กลุ่มเกษตรกร ร้อยละ 5.6 และกลุ่มแปลงใหญ่ ร้อยละ 2.6 ตามลำดับ

ตารางที่ 4.3 แสดงค่าจำนวน และร้อยละ ของข้อมูลทางเศรษฐกิจของเกษตรกร

n = 233

ข้อมูลทางเศรษฐกิจของเกษตรกร	จำนวน (ราย)	ร้อยละ
1. อาชีพหลัก		
ทำสวนยางพารา	69	29.6
ทำสวนปาล์ม/น้ำมัน	56	24.0
ทำสวนผลไม้	5	2.1
ค้าขาย	15	6.4
ทำฟาร์มเลี้ยงแพะ	23	9.9
รับราชการ	2	0.9
ลูกจ้าง/เจ้าหน้าที่ภาครัฐ	5	2.1

ตารางที่ 4.3 (ต่อ)

ข้อมูลทางเศรษฐกิจของเกษตรกร	จำนวน (ราย)	ร้อยละ
พนักงานบริษัท	8	3.4
รับจ้างทั่วไป	38	16.3
อื่นๆ ได้แก่ แม่บ้าน และข้าราชการเกษียณ	12	5.2
2. อาชีพรอง		
ค้าขาย	4	1.7
ทำฟาร์มเลี้ยงแพะ	207	88.9
รับจ้างทั่วไป	21	9.0
อื่นๆ ได้แก่ แม่บ้าน	1	0.4
3. รายได้ของเกษตรกร		
3.1 รายได้ในภาคการเกษตร		
น้อยกว่า 100,000 บาท	146	62.7
100,001 - 200,000 บาท	51	21.9
200,001 - 300,000 บาท	20	8.6
300,000 บาท ขึ้นไป	16	6.
ค่าต่ำสุด = 5,000 บาท ค่าสูงสุด = 1600,000 บาท ค่าเฉลี่ย = 153,766.06 บาท SD = 183625.233		
3.2 รายได้นอกภาคการเกษตร (n=54)		
น้อยกว่า 50,000 บาท	24	44.4
60,001 - 100,000 บาท	23	42.6
100,001 - 150,000 บาท	3	5.6
150,001 บาท ขึ้นไป	4	7.4
ค่าต่ำสุด = 10,000 บาท ค่าสูงสุด = 500,000 บาท ค่าเฉลี่ย = 83,759.26 บาท SD = 80208.204		
4. พื้นที่ทำการเกษตร		
4.1 ที่ดินของตนเอง (n=203)		
น้อยกว่า 5 ไร่	53	26.1
5 - 10 ไร่	69	34.0
11 - 15 ไร่	13	6.4
16 - 20 ไร่	24	11.8
มากกว่า 20 ไร่ ขึ้นไป	44	21.7
ค่าต่ำสุด = 1 ไร่ ค่าสูงสุด = 220 ไร่ ค่าเฉลี่ย = 16.83 ไร่ SD = 24.672		

ตารางที่ 4.3 (ต่อ)

ข้อมูลทางเศรษฐกิจของเกษตรกร	จำนวน (ราย)	ร้อยละ
....4.2 ที่ดินเช่า (n=1)		
น้อยกว่า 5 ไร่	1	100.0
ค่าต่ำสุด = 4 ไร่ ค่าสูงสุด = 4 ไร่ ค่าเฉลี่ย = 4.00 ไร่ SD = 0.0		
4.3 ที่ดินที่ผู้อื่นให้ทำกินเปล่า (n=7)		
น้อยกว่า 5 ไร่	6	85.7
5 - 10 ไร่	1	14.3
ค่าต่ำสุด = 1 ไร่ ค่าสูงสุด = 12 ไร่ ค่าเฉลี่ย = 5.12 ไร่ SD = 4.855		

จากตารางที่ 4.3 แสดงค่าจำนวน และร้อยละ ของข้อมูลทางเศรษฐกิจของเกษตรกร มีผลการศึกษาดังนี้

1. อาชีพหลัก พบว่า เกษตรกรมีอาชีพหลัก คือ ทำสวนยางพารา ร้อยละ 29.6 รองลงมาคือ ทำสวนปาล์ม น้ำมัน ร้อยละ 24.0 รับจ้างทั่วไป ร้อยละ 15.0 และทำฟาร์มเลี้ยงแพะ ร้อยละ 11.2 ตามลำดับ

2. อาชีพรอง พบว่า เกษตรกรมีอาชีพรอง คือ ทำฟาร์มเลี้ยงแพะ ร้อยละ 88.9 รองลงมาคือ รับจ้างทั่วไป ร้อยละ 9.0 และค้าขาย ร้อยละ 1.7

3. รายได้ของเกษตรกร ประกอบด้วย 1) รายได้ในภาคการเกษตร พบว่า เกษตรกรมีรายได้จากการทำอาชีพในภาคการเกษตรเฉลี่ย 153,766.06 บาทต่อปี โดยเกษตรกรมีรายได้น้อยกว่า 100,000 บาท ร้อยละ 62.7 รองลงมาคือ มีรายได้ในช่วง 100,001 - 200,000 บาท ร้อยละ 21.9 และมีรายได้อยู่ในช่วง 200,001 - 300,000 บาท ร้อยละ 8.6 ตามลำดับ และ 2) รายได้นอกภาคการเกษตร พบว่า เกษตรกรไม่มีรายได้จากการทำอาชีพนอกภาคการเกษตร จำนวน 179 ราย และมีเกษตรกรมีรายได้จากอาชีพนอกภาคการเกษตร จำนวน 54 ราย โดยเกษตรกรมีรายได้นอกภาคการเกษตรเฉลี่ย 83,759.26 บาท ได้แก่ มีรายได้น้อยกว่า 50,000 บาท ร้อยละ 44.4 รองลงมาคือ มีรายได้ในช่วง 60,001 - 100,000 บาท ร้อยละ 42.6 ตามลำดับ

4. พื้นที่ทำกินของเกษตรกร ประกอบด้วย 1) ที่ดินของตนเอง พบว่า เกษตรกรมีที่ดินทำกินที่เป็นของตนเองเฉลี่ย 16.83 ไร่ เกษตรกรมีพื้นที่ทำกินที่เป็นของตนเอง 5 - 10 ไร่ ร้อยละ 34.0 รองลงมาคือ น้อยกว่า 5 ไร่ ร้อยละ 26.1 และมากกว่า 20 ไร่ขึ้นไป ร้อยละ 21.7 ตามลำดับ และมีเกษตรกรที่ไม่มีที่ดินทำกินเป็นของตนเอง ร้อยละ 12.9 2) ที่ดินเช่า พบว่า เกษตรกรส่วนใหญ่ไม่มีที่ดิน

เช่า ร้อยละ 99.6 และมีที่ดินเช่าน้อยกว่า 5 ไร่ ร้อยละ 0.4 และ 3) ที่ดินที่ผู้อื่นให้ทำกินเปล่าโดยไม่ต้องเช่า พบว่า มีเกษตรกรที่มีที่ดินที่ผู้อื่นให้ทำกินเปล่า จำนวน 7 ราย ได้แก่ มีที่ดินที่ผู้อื่นให้ทำกินเปล่าน้อยกว่า 5 ไร่ ร้อยละ 85.7 รองลงมาคือ 5 - 10 ไร่ ร้อยละ 14.3 ตามลำดับ

1.2 สภาพการผลิตแพะเนื้อของเกษตรกร

ผลการวิเคราะห์ข้อมูลเกี่ยวกับสภาพการผลิตแพะเนื้อของเกษตรกร ประกอบด้วย 1) ข้อมูลการทำฟาร์มทั่วไป ได้แก่ ประสบการณ์การผลิตแพะ แรงงานที่ใช้ในการเลี้ยงแพะ การเข้าร่วมกลุ่มเลี้ยงแพะ และแหล่งทุนที่ใช้ทำฟาร์ม 2) ข้อมูลการจัดการฟาร์ม ได้แก่ โรงเรือน รูปแบบการเลี้ยง ประเภทอาหารที่ใช้เลี้ยงและโปรแกรมวัคซีน 3) ข้อมูลสัตว์ในฟาร์ม ได้แก่ ขนาดฝูง จำนวนพ่อพันธุ์-แม่พันธุ์ สายพันธุ์พ่อพันธุ์-แม่พันธุ์ และราคาพ่อพันธุ์-แม่พันธุ์ และ 4) ข้อมูลเศรษฐกิจแพะในฟาร์ม ได้แก่ ปริมาณแพะที่ผลิตได้ต่อปี ปริมาณแพะที่จำหน่ายต่อปี รูปแบบการจำหน่าย น้ำหนักแพะที่จำหน่าย ราคาแพะที่จำหน่าย ตลาดจำหน่ายแพะ ช่องทางการจำหน่าย ปริมาณมูลแพะต่อเดือน และราคามูลแพะต่อกระสอบ คำถามมีลักษณะเป็นคำถามปลายปิดและปลายเปิด เพื่อให้เลือกตอบหรือเติมข้อความในช่องว่าง มีจำนวน 21 ข้อ โดยมีผลการศึกษาดังรายละเอียดในตารางที่ 4.4, 4.5 และ 4.6

ตารางที่ 4.4 แสดงค่าจำนวน และร้อยละ ของข้อมูลการทำฟาร์มทั่วไป

n = 233

ข้อมูลการทำฟาร์มทั่วไป	จำนวน (ราย)	ร้อยละ
1. ประสบการณ์การผลิตแพะ		
1 - 3 ปี	145	62.2
4 - 6 ปี	48	20.6
7 - 9 ปี	17	7.3
10 - 12 ปี	13	5.6
13 - 15 ปี	3	1.3
15 ปี ขึ้นไป	7	3.0
ค่าต่ำสุด = 1 ปี ค่าสูงสุด = 30 ปี ค่าเฉลี่ย = 4.40 ปี SD = 4.571		
2. แรงงานที่ใช้ในการเลี้ยงแพะ		
2.1 แรงงานในครัวเรือน		
1 คน	122	52.4

ตารางที่ (ต่อ)

ข้อมูลการทำฟาร์มทั่วไป	จำนวน (ราย)	ร้อยละ
2 คน	94	40.3
3 คน	15	6.4
4 คน	1	0.4
5 คน	1	0.4
ค่าต่ำสุด = 1 คน ค่าสูงสุด = 2 คน ค่าเฉลี่ย = 1.56 คน SD = 0.67		
2.2 แรงงานนอกครัวเรือน (n=5)		
1 คน	4	80.0
2 คน	1	20.0
ค่าต่ำสุด = 1 คน ค่าสูงสุด = 2 คน ค่าเฉลี่ย = 2.5 คน SD = 0.18		
3. การเข้าร่วมกลุ่มเลี้ยงแพะ		
ไม่ได้เข้าร่วมกลุ่ม	140	60.1
เข้าร่วมกลุ่ม (ไม่จควิสาหกิจชุมชน)	30	12.9
เข้าร่วมกลุ่มวิสาหกิจชุมชน	63	27.0
4. แหล่งทุนที่ใช้ทำฟาร์ม		
เงินทุนส่วนตัว	233	100.0
ผู้ธนาคาร	6	2.6

จากตารางที่ 4.4 แสดงค่าจำนวน และร้อยละ ของข้อมูลการทำฟาร์มทั่วไป มีผลการศึกษาดังนี้

1. ประสบการณ์ในการเลี้ยงแพะ พบว่า เกษตรกรมีประสบการณ์ในการเลี้ยงแพะเฉลี่ย 4.40 ปี โดยมีประสบการณ์เลี้ยงอยู่ในช่วง 1 – 3 ปี ร้อยละ 62.2 รองลงมาคือ 4-6 ปี ร้อยละ 20.6 และ 7-9 ปี ร้อยละ 7.3 ตามลำดับ

2. แรงงานที่ใช้ในการเลี้ยงแพะ ประกอบด้วย 1) แรงงานในครัวเรือน พบว่า เกษตรกรใช้แรงงานในครัวเรือนเฉลี่ย 1.56 คน โดยใช้แรงงานในครัวเรือน จำนวน 1 คน ร้อยละ 52.4 รองลงมาคือ ใช้แรงงานในครัวเรือน จำนวน 2 คน ร้อยละ 40.3 และใช้แรงงานในครัวเรือน จำนวน 3 คน ร้อยละ 6.4 ตามลำดับ และ 2) แรงงานนอกครัวเรือน พบว่า เกษตรกรไม่ใช้แรงงานนอกครัวเรือน จำนวน 228

ราย มีเกษตรกรที่ใช้แรงงานนอกครัวเรือนจำนวน 5 ราย ได้แก่ มีแรงงานนอกครัวเรือน จำนวน 1 คน ร้อยละ 80.0 รองลงมาคือ มีแรงงานนอกครัวเรือน จำนวน 2 คน ร้อยละ 20.0 ตามลำดับ

3. การเข้าร่วมกลุ่มเลี้ยงแพะ พบว่า เกษตรกรไม่ได้เข้าร่วมกลุ่มเลี้ยงแพะ ร้อยละ 60.1 รองลงมาคือ เข้าร่วมกลุ่มวิสาหกิจชุมชน ร้อยละ 27.0 และเข้าร่วมกลุ่ม (ไม่ได้จัดวิสาหกิจ) ร้อยละ 12.9

4. แหล่งทุนที่ใช้ทำฟาร์ม พบว่า เกษตรกรทั้งหมดทำฟาร์มโดยใช้เงินทุนส่วนตัว ร้อยละ 100 รองลงมาคือ กู้ธนาคารร่วมด้วย ร้อยละ 2.6

ตารางที่ 4.5 แสดงค่าจำนวน และร้อยละ ของข้อมูลการจัดการฟาร์ม

n = 233		
รายการ	จำนวน (ราย)	ร้อยละ
1. โรงเรือน		
1.1 ความสูง (n = 231)		
น้อยกว่า 1 เมตร	55	23.9
1.01 – 1.50 เมตร	66	28.6
1.51 - 2.00 เมตร	95	41.1
2.51 – 3.00 เมตร	15	6.5
ค่าต่ำสุด = 0.50 เมตร ค่าสูงสุด = 3.00 เมตร ค่าเฉลี่ย = 1.60 เมตร SD = 0.52		
1.2 พื้นที่โรงเรือน		
น้อยกว่า 21 ตารางเมตร	43	18.4
21 - 80 ตารางเมตร	124	53.2
81 – 140 ตารางเมตร	33	14.2
มากกว่า 140 ตารางเมตร	33	14.2
ค่าต่ำสุด = 4.00 ตารางเมตร ค่าสูงสุด = 300 ตารางเมตร ค่าเฉลี่ย = 70 ตารางเมตร SD = 66.21		
2. รูปแบบการเลี้ยง		
แบบผูกล่าม	3	1.3
แบบปล่อย	18	7.7
แบบกึ่งขังกึ่งปล่อย	98	42.1
แบบขังคอกตลอดเวลา	114	48.9

ตารางที่ 4.5 (ต่อ)

รายการ	จำนวน (ราย)	ร้อยละ
3. อาหารที่ใช้เลี้ยง		
3.1 อาหารชั้น		
ไม่ใช่	39	16.7
กากปาล์ม	72	30.9
ผิวถั่วเหลือง	63	27.0
อาหารสำเร็จรูป	120	51.5
อาหารชั้นผสมเอง	21	9.0
อื่นๆ ได้แก่ ขี้เถ้า รำ และข้าวโพดหมักยีสต์	9	3.9
3.2 อาหารหยาบ		
หญ้าเนเปียร์	141	60.5
หญ้าแพงโกล่า	12	5.2
หญ้าพื้นเมือง/ตามธรรมชาติ	76	32.6
กระถิน	79	39.9
ทางปาล์มน้ำมัน	32	13.7
อื่นๆ ได้แก่ ต้นและใบกล้วย หญ้าหวาน	42	18.0
อิสราเอล หญ้าขน หญ้าลูซี่ และฟาง		
3.3 อาหาร TMR		
ใช่	40	17.2
ไม่ใช่	193	83.8
4. โปรแกรมวัคซีน		
ไม่ได้ทำ	130	55.8
ทำบ้างบางครั้ง	59	25.3
ทำตามโปรแกรม	44	18.9

จากตารางที่ 4.5 แสดงค่าจำนวน และร้อยละ ของข้อมูลการจัดการฟาร์ม มีผลการศึกษาดังนี้

1. โรงเรือน พบว่า 1) ความสูงโรงเรือน มีเกษตรกรที่ไม่ได้ยกพื้นโรงเรือน จำนวน 2 ราย และมีเกษตรกรที่ยกพื้นโรงเรือน จำนวน 231 ราย ซึ่งเกษตรกรที่ยกพื้นโรงเรือนจะใช้ความสูงโรงเรือนเฉลี่ย 1.60 เมตร โดยใช้ความสูง ระหว่าง 1.51 – 2.00 เมตร ร้อยละ 41.1 รองลงมาคือ 1.01 – 1.50 เมตร

ร้อยละ 28.6 และน้อยกว่า 1 เมตร ร้อยละ 24.5 ตามลำดับ และ 2) พื้นที่โรงเรือนเฉลี่ย 70 ตารางเมตร โดยเกษตรกรมีพื้นที่โรงเรือนขนาด 21 - 80 ตารางเมตรร้อยละ 53.2 รองลงมา คือ น้อยกว่า 21 ตารางเมตร ร้อยละ 18.4 ตามลำดับ

2. รูปแบบการเลี้ยง พบว่า เกษตรกรมีการเลี้ยงในรูปแบบขังคอกตลอดเวลา ร้อยละ 48.9 รองลงมา คือ แบบกึ่งขังกึ่งปล่อย ร้อยละ 42.1 และแบบปล่อย ร้อยละ 7.7

3. อาหารที่ใช้เลี้ยง เกษตรกรมีการใช้อาหาร 3 ประเภท ได้แก่ อาหารข้น อาหารหยาบ และอาหาร TMR โดยพบว่า 1) อาหารข้น เกษตรกรใช้อาหารข้น เป็นอาหารสำเร็จรูป ร้อยละ 51.5 รองลงมา คือ กากปาล์ม ร้อยละ 30.9 และฟิวต์หัวเหลือง ร้อยละ 27.0 2) อาหารหยาบ เกษตรกรใช้หญ้าเนเปียร์ ร้อยละ 60.5 รองลงมาคือ กระถิน ร้อยละ 39.9 และหญ้าพื้นเมือง/ตามธรรมชาติ ร้อยละ 32.6 ตามลำดับ และ 3) อาหาร TMR เกษตรกรไม่ได้ใช้ ร้อยละ 82.8 และได้ใช้ ร้อยละ 17.2 ตามลำดับ

4. โปรแกรมวัคซีน พบว่า เกษตรกรไม่ได้ทำวัคซีน ร้อยละ 55.8 รองลงมาคือ ทำวัคซีนเป็นบางครั้ง ร้อยละ 25.3 และทำวัคซีนตามโปรแกรม ร้อยละ 18.9 ตารางที่ 4.6 แสดงค่าจำนวน และร้อยละ ของข้อมูลสัตว์ในฟาร์ม

n = 233

ข้อมูลสัตว์ในฟาร์ม	จำนวน (ราย)	ร้อยละ
1. ขนาดฝูง		
น้อยกว่า 21 ตัว	111	47.64
21 - 60 ตัว	87	37.34
61 ตัวขึ้นไป	35	15.02
ค่าต่ำสุด = 2 ตัว ค่าสูงสุด = 300 ตัว ค่าเฉลี่ย = 35.5 ตัว SD = 37.08		
2. จำนวนพ่อพันธุ์ (n = 230)		
1 ตัว	139	60.4
2 ตัว	56	24.3
3 ตัว	17	7.3
4 ตัว	8	3.4
5 ตัว ขึ้นไป	10	4.2
ค่าต่ำสุด = 1 ตัว ค่าสูงสุด = 8 ตัว ค่าเฉลี่ย = 1.70 ตัว SD = 1.186		
3. สายพันธุ์ (พ่อพันธุ์)		
พันธุ์บอร์	4	19.3

ตารางที่ 4.6 (ต่อ)

ข้อมูลสัตว์ในฟาร์ม	จำนวน (ราย)	ร้อยละ
พันธุ์แองโกลนูเบียน	6	2.6
พันธุ์พื้นเมือง	11	4.7
พันธุ์ลูกผสม	164	70.4
พันธุ์คาลาฮารี	2	0.9
อื่นๆ ได้แก่ ชาแนน	5	2.1
4. ราคาพ่อพันธุ์ (n- 224)		
น้อยกว่า 5,001 บาท	56	25.0
5,001 – 15,000 บาท	129	57.6
15,001 – 25,000 บาท	22	9.8
25,001 บาทขึ้นไป	17	7.6
ค่าต่ำสุด = 2,000 บาท ค่าสูงสุด = 200,000 บาท ค่าเฉลี่ย = 12,423.66 บาท SD = 16355.573		
5. จำนวนแม่พันธุ์		
1 – 15 ตัว	132	56.7
16 – 30 ตัว	6	29.2
31 – 45 ตัว	12	5.2
46 – 60 ตัว	12	5.2
61 ตัวขึ้นไป	8	3.8
ค่าต่ำสุด = 0.50 เมตร ค่าสูงสุด = 3.00 เมตร ค่าเฉลี่ย = 1.60 เมตร SD = 0.52		
6. สายพันธุ์ (แม่พันธุ์)		
พันธุ์บอร์	8	3.4
พันธุ์พื้นเมือง	10	4.3
พันธุ์ลูกผสม	212	91.0
พันธุ์คาลาฮารี	1	0.4
พันธุ์ชาแนน	2	0.9
ค่าต่ำสุด = 4.00 ตารางเมตร ค่าสูงสุด = 300 ตารางเมตร ค่าเฉลี่ย = 70 ตารางเมตร SD = 66.21		
7. ราคาแม่พันธุ์ (n - 231)		
น้อยกว่า 5,001 บาท	126	54.5
5,001 – 10,000 บาท	93	40.3
10,001 – 15,000 บาท	7	3.0

ตารางที่ 4.6 (ต่อ)

ข้อมูลสัตว์ในฟาร์ม	จำนวน (ราย)	ร้อยละ
15,001 – 20,000 บาท	1	0.4
มากกว่า 20,000 บาท	4	1.7
ค่าต่ำสุด = 1,000 บาท ค่าสูงสุด = 30,000 บาท ค่าเฉลี่ย = 6,050.64 บาท SD = 3697.85		

จากตารางที่ 4.6 แสดงค่าจำนวน และร้อยละ ของข้อมูลสัตว์ในฟาร์ม มีผลการศึกษาดังนี้

1. ขนาดฝูง พบว่า ในฟาร์มของเกษตรกรมีขนาดฝูงเฉลี่ย 35.5 ตัว โดยเกษตรกรมีขนาดฝูงแพะน้อยกว่า 21 ตัว ร้อยละ 47.64 รองลงมาคือ 21 - 60 ตัว ร้อยละ 37.34 และ 61 ตัวขึ้นไป ร้อยละ 15.02

2. พ่อพันธุ์ พบว่า เกษตรกรมีพ่อพันธุ์ในฟาร์มเฉลี่ย 1.70 ตัว โดยเกษตรกรมีพ่อพันธุ์ 1 ตัว ร้อยละ 60.4 รองลงมาคือ 2 ตัว ร้อยละ 24.3 และ 3 ตัว ร้อยละ 7.3 ตามลำดับ สายพันธุ์ของพ่อพันธุ์ที่เกษตรกรใช้ คือ พันธุ์ลูกผสม ร้อยละ 70.4 รองลงมาคือ พันธุ์บอร์ ร้อยละ 19.3 และพันธุ์พื้นเมือง ร้อยละ 4.7 ตามลำดับ ซึ่งมีเกษตรกรที่ไม่มีพ่อพันธุ์ในฟาร์ม จำนวน 3 ราย โดยจะใช้วิธีการยืมพ่อพันธุ์จากฟาร์มอื่นมาผสม ในส่วนของราคาพ่อพันธุ์มีราคาเฉลี่ย 12,423.66 บาทต่อตัว โดยเกษตรกรส่วนใหญ่ซื้อพ่อพันธุ์มาในราคา 5,001 – 15,000 บาท ร้อยละ 57.6 รองลงมาคือ ราคาน้อยกว่า 5,001 บาท ร้อยละ 25.0 และราคา 15,001 – 25,000 บาท ร้อยละ 9.8 ตามลำดับ และมีเกษตรกร จำนวน 9 ราย ที่ได้พ่อพันธุ์มาโดยไม่ต้องเสียค่าใช้จ่าย

3. แม่พันธุ์ พบว่า เกษตรกรมีแม่พันธุ์ในฟาร์มเฉลี่ย เท่ากับ 18.38 ตัว โดยเกษตรกรมีแม่พันธุ์อยู่ในช่วง 1 - 15 ตัว ร้อยละ 59.7 รองลงมาคือ อยู่ในช่วง 16 -30 ตัว ร้อยละ 29.2 อยู่ในช่วง 31 – 45 ตัว ร้อยละ 5.2 และอยู่ในช่วง 46 – 60 ตัว ร้อยละ 5.2 ตามลำดับ สายพันธุ์ของแม่พันธุ์ที่เกษตรกรใช้ คือ พันธุ์ลูกผสม ร้อยละ 91.0 รองลงมาคือ พันธุ์พื้นเมือง ร้อยละ 4.3 และพันธุ์บอร์ ร้อยละ 3.4 ตามลำดับ ในส่วนของราคาแม่พันธุ์มีราคาเฉลี่ย 6,050.64 บาทต่อตัว โดยเกษตรกรซื้อแม่พันธุ์มาในราคาน้อยกว่า 5,001 บาท ร้อยละ 54.5 รองลงมาคือ ราคา 5,001 – 10,000 บาท ร้อยละ 40.3 และราคา 10,001 – 15,000 บาท ร้อยละ 3.0 ตามลำดับ และมีเกษตรกร จำนวน 2 ราย ที่ได้แม่พันธุ์มาโดยไม่ต้องเสียค่าใช้จ่าย

ตารางที่ 4.7 แสดงค่าจำนวน และร้อยละ ของข้อมูลเศรษฐกิจแพะของฟาร์ม

n = 233

ข้อมูลเศรษฐกิจแพะของฟาร์ม	จำนวน (ราย)	ร้อยละ
1. ปริมาณแพะที่ผลิตได้ต่อปี		
น้อยกว่า 11 ตัว	105	45.1
11 – 30 ตัว	63	27.0
31 – 50 ตัว	30	12.9
51 – 70 ตัว	15	6.4
71 ตัวขึ้นไป	20	8.6
ค่าต่ำสุด = 1 ตัว ค่าสูงสุด = 250 ตัว ค่าเฉลี่ย = 29.18 ตัว SD = 39.86		
2. ปริมาณแพะที่จำหน่ายต่อปี		
น้อยกว่า 11 ตัว	143	61.4
11 – 30 ตัว	62	26.6
31 – 50 ตัว	12	5.2
51 – 70 ตัว	8	3.4
71 ตัวขึ้นไป	8	3.4
ค่าต่ำสุด = 1 ตัว ค่าสูงสุด = 130 ตัว ค่าเฉลี่ย = 17.40 ตัว SD = 21.6		
3. รูปแบบการจำหน่าย		
แพะมีชีวิต	233	100.0
เนื้อแพะ	3	1.3
อื่นๆ ได้แก่ แคงแพะ	1	0.4
4. น้ำหนักแพะที่จำหน่าย		
น้อยกว่า 21 กิโลกรัม	31	13.3
21 – 30 กิโลกรัม	164	70.4
มากกว่า 30 กิโลกรัม	38	16.3
ค่าต่ำสุด = 16 กิโลกรัม ค่าสูงสุด = 70 กิโลกรัม ค่าเฉลี่ย = 27.5 กิโลกรัม SD = 5.97		

ตารางที่ 4.7 (ต่อ)

ข้อมูลเศรษฐกิจแพะของฟาร์ม	จำนวน (ราย)	ร้อยละ
5. ราคาแพะที่จำหน่าย (บาทต่อกิโลกรัม)		
100 -120 บาท	62	26.6
121 – 140 บาท	82	35.2
141 – 160 บาท	89	38.2
ค่าต่ำสุด = 100 บาท ค่าสูงสุด = 160 บาท ค่าเฉลี่ย = 134.8 บาท SD = 15.31		
6. ตลาดจำหน่ายแพะ		
ภายในจังหวัด	119	51.1
ภายนอกจังหวัด	31	13.3
ภายในและภายนอกจังหวัด	83	35.6
7. ช่องทางการจำหน่ายแพะ		
จำหน่ายด้วยตนเอง	141	60.5
จำหน่ายผ่านกลุ่ม	47	20.2
จำหน่ายผ่านพ่อค้าคนกลาง	45	19.3
8. ปริมาณมูลแพะต่อเดือน (n = 143)		
น้อยกว่า 21 กระสอบ	55	38.46
21 – 50 กระสอบ	55	38.46
51 – 80 กระสอบ	13	9.09
80 กระสอบ ขึ้นไป	20	13.99
ค่าต่ำสุด = 2 กระสอบ ค่าสูงสุด = 300 กระสอบ ค่าเฉลี่ย = 50.42 กระสอบ SD = 53.16		
9. ราคามูลแพะต่อกระสอบ		
น้อยกว่า 31 บาท	12	8.39
31 – 40 บาท	71	49.65
41 – 50 บาท	56	39.16
50 บาทขึ้นไป	4	2.80
ค่าต่ำสุด = 28 บาท ค่าสูงสุด = 100 บาท ค่าเฉลี่ย = 43.62 บาท SD = 8.52		

จากตารางที่ 4.7 แสดงค่าจำนวน และร้อยละ ของข้อมูลเศรษฐกิจแพะของฟาร์ม มีผลการศึกษา ดังนี้

1. ปริมาณแพะที่ผลิตได้ต่อปี พบว่า ปริมาณแพะที่เกษตรกรสามารถผลิตได้ต่อปีเฉลี่ยเท่ากับ 29.18 ตัว โดยเกษตรกรมีปริมาณแพะที่ผลิตได้ต่อปีน้อยกว่า 11 ตัว ร้อยละ 45.1 รองลงมาคือ 11 – 30 ตัว ร้อยละ 27.0 และ 31 – 50 ตัว ร้อยละ 12.9 ตามลำดับ
2. ปริมาณแพะที่จำหน่ายต่อปี พบว่า ปริมาณแพะที่เกษตรกรจำหน่ายได้ต่อปีเฉลี่ย 17.40 ตัว โดยเกษตรกรสามารถจำหน่ายได้ต่อปีน้อยกว่า 11 ตัว ร้อยละ 61.4 รองลงมาคือ 31 – 50 ตัว ร้อยละ 26.6 และ 51 – 70 ตัว ร้อยละ 5.2 ตามลำดับ
3. รูปแบบการจำหน่าย พบว่า เกษตรกรทั้งหมดจำหน่ายแพะในรูปแบบแพะมีชีวิต ร้อยละ 100 จำหน่ายในรูปแบบของเนื้อแพะ ร้อยละ 1.3 และจำหน่ายในรูปแบบอื่นๆ ได้แก่ แกงแพะ ร้อยละ 0.4 ตามลำดับ
4. น้ำหนักแพะที่จำหน่าย พบว่า น้ำหนักแพะเฉลี่ยที่เกษตรกรจำหน่ายอยู่ที่ 27.5 กิโลกรัม ต่อตัว โดยเกษตรกรจำหน่ายแพะที่น้ำหนัก 21 – 30 กิโลกรัม ร้อยละ 70.4 รองลงมาคือ มากกว่า 30 กิโลกรัม ร้อยละ 16.3 และน้อยกว่า 21 กิโลกรัม ร้อยละ 13.3 ตามลำดับ
5. ราคาแพะที่จำหน่าย พบว่า เกษตรกรสามารถจำหน่ายแพะได้ราคาเฉลี่ย 134.8 บาทต่อกิโลกรัม โดยเกษตรกรจำหน่ายได้ที่ราคา 141 -160 บาทต่อกิโลกรัม ร้อยละ 38.2 รองลงมาคือ ราคา 121 – 140 บาทต่อกิโลกรัม ร้อยละ 35.2 และราคา 100 – 120 บาทต่อกิโลกรัม ร้อยละ 26.6 ตามลำดับ
6. ตลาดจำหน่ายแพะ พบว่า ตลาดจำหน่ายแพะของเกษตรกรเป็นตลาดภายในจังหวัด ร้อยละ 51.1 รองลงมาคือ ตลาดทั้งภายในและภายนอกจังหวัด ร้อยละ 35.6 และตลาดภายนอกจังหวัดเพียงอย่างเดียว ร้อยละ 13.3 ตามลำดับ
7. ช่องทางการจำหน่าย พบว่า เกษตรกรจำหน่ายด้วยตนเอง ร้อยละ 60.5 รองลงมาคือ จำหน่ายผ่านกลุ่ม ร้อยละ 20.2 และจำหน่ายผ่านพ่อค้าคนกลาง ร้อยละ 19.3 ตามลำดับ
8. ปริมาณมูลแพะต่อเดือน พบว่า มีปริมาณมูลแพะเฉลี่ยที่ 50.42 กระสอบ ปริมาณมูลแพะน้อยกว่า 21 ร้อยละ 38.46 และอยู่ในช่วง 21 – 50 กระสอบ ร้อยละ 38.46
9. ราคามูลแพะต่อกระสอบ พบว่า ราคาเฉลี่ยของมูลแพะเท่ากับ 43.62 บาท ต่อกระสอบ เกษตรกรจำหน่ายมูลแพะได้ราคา 31 – 40 บาทต่อกระสอบ ร้อยละ 49.65 รองลงมา คือ ราคา 41 – 50 บาทต่อกระสอบ ร้อยละ 39.16 และราคาต่ำกว่า 30 บาท ร้อยละ 8.39 ตามลำดับ

ตอนที่ 2 ต้นทุนและผลตอบแทนการผลิตพะเนื่อของเกษตรกร

ผลการวิเคราะห์ข้อมูลเกี่ยวกับต้นทุนและผลตอบแทนการผลิตพะเนื่อต่อรุ่นของเกษตรกร ประกอบด้วย 1) ต้นทุนการผลิต ได้แก่ ค่าใช้จ่ายคงที่ ค่าใช้จ่ายในการดำเนินงาน ต้นทุนสุทธิต่อรุ่น และ ต้นทุนสุทธิต่อตัว โดยคำถามมีลักษณะปลายเปิด เพื่อให้เติมข้อความในช่องว่างมีจำนวน 4 ข้อ และ 2) ผลตอบแทนการผลิต ได้แก่ ผลตอบแทนจากตัวพะเนื่อ ผลตอบแทนจากมูลพะเนื่อ รายได้รวมต่อรุ่น กำไรสุทธิต่อรุ่น และกำไรสุทธิต่อตัว โดยคำถามมีลักษณะปลายเปิด เพื่อให้เติมข้อความในช่องว่างมีจำนวน 5 ข้อ โดยมี ผลการศึกษา ดังตารางที่ 4.8

ตารางที่ 4.8 แสดงต้นทุนและผลตอบแทนการผลิตพะเนื่อต่อรุ่น

รายการ	①จำนวนเงิน	②จำนวนเงิน	ร้อยละ (จาก②)
	(เงินสด บาท)	(ไม่เป็นเงินสด บาท)	
n = 233			
1. ต้นทุนการผลิต			
1) ค่าใช้จ่ายคงที่			
- ค่าเสื่อมโรงเรือน		3,337	3.7
- ค่าเสื่อมพันธุ์สัตว์		3,804.76	4.3
รวมค่าใช้จ่ายคงที่		7,141.76	
2) ค่าใช้จ่ายในการดำเนินงาน			
- ค่าแรงงาน (ในครัวเรือน)		53,709.49*	60.0
- ค่าอาหาร	22,015.62		24.6
- ค่ายา วัคซีน แร่ธาตุ และวิตามิน	3,271.67		3.7
- ค่าน้ำ	416.47		0.5
- ค่าไฟฟ้า	616.94		0.7
- ค่าน้ำมันเชื้อเพลิง	2,341.16		2.5
รวมค่าใช้จ่ายในการดำเนินการ	28,661.86	82,371.35	
3) ต้นทุนสุทธิต่อรุ่น (บาทต่อรุ่น)		89,531.11	100.00
4) ต้นทุนสุทธิต่อตัว (บาทต่อตัว)		3,067.62	

ตารางที่ 4.8 (ต่อ)

รายการ	①จำนวนเงิน (เงินสด) (บาท)	②จำนวนเงิน (ไม่เป็นเงินสด) (บาท)	ร้อยละ (จาก②)
2. ผลตอบแทนการผลิต			
1) ตัวแพะ			
- ปริมาณแพะที่ผลิตได้เฉลี่ยต่อรุ่น (ตัว)	29.18		
- ปริมาณแพะที่จำหน่ายต่อรุ่น (ตัว)	17.4		
- น้ำหนักแพะเฉลี่ย (กิโลกรัมต่อตัว)	27.3		
- ราคาขายเฉลี่ย (บาทต่อกิโลกรัม)	134.80		
มูลค่าแพะที่ผลิตได้ต่อรุ่น (บาท)	107,383.57		
มูลค่าแพะคงเหลือในฟาร์ม (บาท)		64,032.70	
รายได้จากการจำหน่ายตัวแพะ (บาท)	43,350.87		
2) มูลแพะ			
- ปริมาณมูลแพะเฉลี่ยต่อรุ่น (กระสอบ)	554.62		
- ราคาดมูลแพะเฉลี่ย (บาทต่อกระสอบ)	43.62		

*คำนวณโดยเทียบเคียงจากค่าจ้างแรงงานรายชั่วโมงของเกษตรกร

**คำนวณจากแพะยังไม่ถึงเกณฑ์การจำหน่ายที่อยู่ในฟาร์ม

จากตารางที่ 4.8 แสดงต้นทุนและผลตอบแทนการผลิตแพะเนื้อต่อรุ่น มีผลการศึกษาดังนี้

1. ต้นทุนการผลิต จากข้อมูลเกษตรกรมีพ่อพันธุ์เฉลี่ย 1.70 ตัว และมีแม่พันธุ์เฉลี่ย 18.38 ตัว ในการผลิตแพะต่อรุ่น มีต้นทุนการผลิต ประกอบด้วย 1) ค่าใช้จ่ายคงที่ ได้แก่ ค่าเสื่อมโรงเรือน และค่าเสื่อมพันธุ์ และ 2) ค่าใช้จ่ายในการดำเนินงาน ได้แก่ ค่าแรงงาน (ในครัวเรือน) ค่าอาหาร ค่ายา วัคซีน แร่ธาตุ และวิตามิน ค่าน้ำ ค่าไฟฟ้า และค่าน้ำมันเชื้อเพลิง เมื่อคิดค่าใช้จ่ายคงที่ต่อรุ่น เท่ากับ 7,141.76 บาท และค่าใช้จ่ายในการดำเนินงาน เท่ากับ 82,371.35 บาท รวมต้นทุนการผลิตแพะต่อรุ่น เท่ากับ 89,531.11 บาท เมื่อพิจารณาต้นทุนการผลิตต่อตัวจะได้ เท่ากับ 3,067.62 บาทต่อตัว

2. ผลตอบแทนการผลิต ประกอบด้วย 1) ผลตอบแทนจากตัวแพะ และ 2) ผลตอบแทนจากมูลแพะ พบว่า เกษตรกรสามารถผลิตแพะเฉลี่ยต่อรุ่น เท่ากับ 29.18 ตัว มีน้ำหนักเฉลี่ย 27.30 กิโลกรัมต่อตัว และสามารถขายได้ราคา กิโลกรัมละ 134.80 บาท ซึ่งในรอบการผลิตแต่ละรุ่นเกษตรกรสามารถจำหน่ายแพะได้ 17.40 ตัว จึงได้รับผลตอบแทนจากตัวแพะ เท่ากับ 43,350.87 บาท และหากคิด

ผลตอบแทนการผลิตจากแพะที่คงเหลืออยู่ในฟาร์ม เท่ากับ 64,032.70 บาท รวมเป็นผลตอบแทนที่ได้จากตัวแพะต่อรุ่น เท่ากับ 107,383.57 บาท ส่วนปริมาณมูลแพะเฉลี่ย เท่ากับ 554.62 กระสอบ ขายได้ในราคากระสอบละ 43.62 บาท เกษตรกรจึงได้รับผลตอบแทนจากมูลแพะต่อรุ่น เท่ากับ 24,192.52 บาท เมื่อรวมผลตอบแทนทั้งจากตัวแพะและมูลแพะแล้วจะมีผลตอบแทน เท่ากับ 131,576.09 บาท

เมื่อพิจารณากำไรสุทธิต่อรุ่น พบว่า เกษตรกรจะมีกำไรต่อรุ่น เท่ากับ 42,044.89 บาท และเมื่อคิดกำไรต่อตัว เท่ากับ 1,440.88 บาทต่อตัว

ตอนที่ 3 ปัญหาและข้อเสนอแนะในการเลี้ยงแพะเนื้อของเกษตรกร

ผลการวิเคราะห์ข้อมูลเกี่ยวกับปัญหาและข้อเสนอแนะในการเลี้ยงแพะเนื้อของเกษตรกร ประกอบด้วย 1) ด้านความรู้ความสามารถของตัวเกษตรกร 2) ด้านการผลิตแพะเนื้อ 3) ด้านการตลาดแพะเนื้อ และ 4) ด้านการตลาดแพะเนื้อ โดยคำถามให้ตอบ 2 ส่วน คือ คำถามเกี่ยวกับปัญหา กำหนดเป็นลักษณะคำถามปลายปิด ซึ่งผู้ตอบเลือกตอบตามมาตราลิเคิร์ต (Likert type scale) มีจำนวน 17 ข้อ และคำถามเกี่ยวกับข้อเสนอแนะเป็นคำถามลักษณะปลายเปิด โดยมีผลการศึกษาดังนี้

3.1 ปัญหาในการเลี้ยงแพะเนื้อของเกษตรกร

ปัญหาในการเลี้ยงแพะของเกษตรกร ได้แก่ ด้านความรู้ความสามารถของตัวเกษตรกร ด้านการผลิตแพะเนื้อ ด้านการตลาดแพะเนื้อ และด้านการตลาดแพะ ผลปรากฏดังตารางที่ 4.9 และ 4.10

ตารางที่ 4.9 แสดงค่าเฉลี่ย ส่วนเบี่ยงเบนมาตรฐาน ของปัญหาในการเลี้ยงแพะเนื้อของเกษตรกร

n = 233

ปัญหาในการเลี้ยงแพะของเกษตรกร	$\bar{X}$	SD	แปลผล
1. ด้านความรู้ความสามารถของตัวเกษตรกร			
1.1 ขาดความรู้เรื่องการจัดการฟาร์มและโรงเรือน	2.75	0.965	ปานกลาง
1.2 ขาดความรู้เรื่องการคัดเลือกสายพันธุ์	2.75	0.955	ปานกลาง
1.3 ขาดความรู้เรื่องการผสมพันธุ์และการปรับปรุงพันธุ์	2.75	0.955	ปานกลาง
1.4 ขาดความรู้เรื่องอาหารและการให้อาหาร	2.76	0.979	ปานกลาง
1.5 ขาดความรู้เรื่องโรคและสุขภาพิบาล	3.42	1.318	มาก
เฉลี่ย	2.89	0.900	ปานกลาง

ตารางที่ 4.9 (ต่อ)

ปัญหาในการเลี้ยงแพะของเกษตรกร	$\bar{X}$	SD	แปลผล
2. ด้านการผลิตแพะเนื้อ			
2.1 ขาดพ่อแม่พันธุ์แพะที่ดี	2.97	1.071	ปานกลาง
2.2 ขาดการปรับปรุงสายพันธุ์ เช่น การผสมเทียม การย้ายฝากตัวอ่อน เป็นต้น	3.06	1.034	ปานกลาง
2.3 ขาดเครื่องมือ อุปกรณ์ และเทคโนโลยีด้านการเลี้ยงแพะ	2.88	1.078	ปานกลาง
2.4 ขาดวัคซีน ยา และเวชภัณฑ์	2.90	1.190	ปานกลาง
2.5 ขาดแคลนแรงงาน	2.09	1.169	น้อย
2.6 ราคาวัตถุดิบอาหารสัตว์/อาหารชั้นมีราคาแพง	2.75	1.109	ปานกลาง
2.7 พืชอาหารสัตว์ไม่เพียงพอต่อความต้องการ	2.88	1.264	ปานกลาง
2.8 ขาดการสนับสนุนจากหน่วยงานภาครัฐ	4.00	1.184	มาก
เฉลี่ย	2.97	0.747	ปานกลาง
3. ด้านการตลาดแพะเนื้อ			
3.1 ปัญหาพ่อค้ารับซื้อ/ราคาไม่เป็นธรรม	2.88	1.544	ปานกลาง
3.2 ความผันผวนของราคา	2.91	1.526	ปานกลาง
3.3 ไม่มีแหล่งจำหน่ายผลผลิต	3.17	1.580	ปานกลาง
3.4 ผลผลิตไม่เพียงพอต่อความต้องการของตลาด	2.24	1.471	ปานกลาง
เฉลี่ย	2.80	0.926	ปานกลาง

จากตารางที่ 4.9 แสดงค่าเฉลี่ย ส่วนเบี่ยงเบนมาตรฐาน ของปัญหาในการเลี้ยงแพะเนื้อของเกษตรกร มีผลการศึกษาดังนี้

1. ด้านความรู้ความสามารถของตัวเกษตรกร พบว่า เกษตรกรมีปัญหาในภาพรวมระดับปานกลาง ($\bar{X}=2.89, SD = 0.900$) เมื่อพิจารณารายข้อ พบว่า ข้อที่มีค่าเฉลี่ยสูงสุด ได้แก่ ขาดความรู้เรื่องโรคและสุขภาพสัตว์ทุกด้านเกษตรกร ($\bar{X}=3.42, SD = 1.318$) รองลงมาคือ ขาดความรู้เรื่องอาหารและการให้อาหาร ($\bar{X}=2.76, SD = 0.979$) ขาดความรู้เรื่องการจัดการฟาร์มและโรงเรือน ($\bar{X}=2.75, SD = 0.955$) ขาดความรู้เรื่องการคัดเลือกสายพันธุ์ ($\bar{X}=2.75, SD = 0.955$) และขาดความรู้เรื่องการผลิตและการปรับปรุงพันธุ์ ($\bar{X}=2.75, SD = 0.955$) ตามลำดับ

2. ด้านการผลิตแพะเนื้อ พบว่า เกษตรกรมีปัญหาในระดับปานกลาง ($\bar{X}=2.97, SD=0.747$) เมื่อพิจารณารายข้อ พบว่า ข้อที่มีค่าเฉลี่ยสูงสุด ได้แก่ ขาดการสนับสนุนจากหน่วยงานภาครัฐ ($\bar{X}=4.00, SD=1.184$) รองลงมาคือ ขาดการปรับปรุงสายพันธุ์ เช่น การผสมเทียม การย้ายฝากตัวอ่อน เป็นต้น ($\bar{X}=3.06, SD=1.034$) และขาดพ่อแม่พันธุ์แพะที่ดี ($\bar{X}=2.97, SD=1.071$) ตามลำดับ

3. ด้านการตลาดแพะเนื้อ พบว่า เกษตรกรมีปัญหาในระดับปานกลาง ($\bar{X}=2.80, SD=0.926$) เมื่อพิจารณารายข้อ พบว่า ข้อที่มีค่าเฉลี่ยสูงสุด ได้แก่ ไม่มีแหล่งจำหน่ายผลผลิต ($\bar{X}=3.17, SD=1.580$) รองลงมาคือ ความผันผวนของราคา ($\bar{X}=2.91, SD=1.526$) และปัญหาพ่อค้ารับซื้อ/ราคาไม่เป็นธรรม ($\bar{X}=2.88, SD=1.544$) ตามลำดับ

ตารางที่ 4.10 สรุปค่าเฉลี่ย ส่วนเบี่ยงเบนมาตรฐาน ของปัญหาในการเลี้ยงแพะเนื้อของเกษตรกร

n = 233

ปัญหาในการเลี้ยงแพะของเกษตรกร	$\bar{X}$	SD	แปลผล
1. ด้านความรู้ความสามารถของตัวเกษตรกร	2.89	0.900	ปานกลาง
2. ด้านการผลิตแพะเนื้อ	2.97	0.747	ปานกลาง
3. ด้านการตลาดแพะเนื้อ	2.80	0.926	ปานกลาง
เฉลี่ย	2.89	0.617	ปานกลาง

จากตารางที่ 4.10 สรุปค่าเฉลี่ย ส่วนเบี่ยงเบนมาตรฐาน ของปัญหาในการเลี้ยงแพะเนื้อของเกษตรกรโดยภาพรวมอยู่ในระดับปานกลาง ($\bar{X}=2.89, SD=0.617$) เมื่อพิจารณารายด้าน พบว่า ด้านที่มีค่าเฉลี่ยสูงสุดที่สุด ได้แก่ ด้านการผลิตแพะเนื้อ พบว่า เกษตรกรมีปัญหาในระดับปานกลาง ($\bar{X}=2.97, SD=0.747$) รองลงมาคือ ด้านความรู้ความสามารถของตัวเกษตรกร ($\bar{X}=2.89, SD=0.900$) และด้านการตลาดแพะเนื้อ ($\bar{X}=2.80, SD=0.926$) ตามลำดับ

3.2 ข้อเสนอแนะในการเลี้ยงแพะเนื้อของเกษตรกร

ข้อเสนอแนะในการเลี้ยงแพะเนื้อเชิงธุรกิจของเกษตรกร ประกอบด้วย ข้อเสนอแนะด้านเจ้าหน้าที่และหน่วยงานภาครัฐ ด้านการผลิตแพะเนื้อ ด้านการตลาด และด้านแหล่งเงินทุน ผลการวิเคราะห์ปรากฏดังตารางที่ 4.10

ตารางที่ 4.11 แสดงค่าจำนวน ร้อยละ ของข้อเสนอแนะของเกษตรกร

n = 233

ข้อเสนอแนะ	จำนวน (ราย)	ร้อยละ
1. ด้านเจ้าหน้าที่ และหน่วยงานภาครัฐ	138	59.23
1.1 ต้องการให้เจ้าหน้าที่ลงมาเยี่ยมเยียนเกษตรกร เพื่อจะให้เห็นสภาพปัญหาที่แท้จริงและร่วมวางแผนแก้ไขได้ตรงจุด	86	36.91
1.2 ระบบการส่งเสริมที่เป็นระบบ	52	22.32
2. ด้านการผลิตแพะเนื้อ	100	42.92
2.1 มาตรฐานฟาร์ม	53	22.75
2.2 โรค	47	20.17
3. ด้านการตลาด	100	42.92
3.1 ไม่มีตลาดจำหน่ายผลผลิต	37	15.88
3.2 การจัดการตลาดแพะในอนาคต เช่น จัดการรวมกลุ่มตลาดซื้อขายแพะ	48	20.60
3.3 การกำหนดมาตรฐานราคา	15	6.44
4. ด้านแหล่งเงินทุน	3	1.29
4.1 การให้คำแนะนำหรือสนับสนุนแหล่งเงินจากหน่วยงานภาครัฐ	3	1.29

จากตารางที่ 4.11 แสดงจำนวน ร้อยละ ของข้อเสนอแนะของเกษตรกร มีผลการศึกษาดังนี้

1. ด้านเจ้าหน้าที่ และหน่วยงานภาครัฐ เกษตรกรได้ให้ข้อเสนอแนะจำนวน 138 ราย คิดเป็นร้อยละ 59.23 โดยมีข้อเสนอจำนวน 2 ข้อ ได้แก่ 1) ต้องการให้เจ้าหน้าที่ลงมาเยี่ยมเยียนเกษตรกร เพื่อจะให้เห็นสภาพปัญหาที่แท้จริงและร่วมวางแผนแก้ไขได้ตรงจุด จำนวน 86 ราย คิดเป็นร้อยละ 36.91 และ 2) ระบบการส่งเสริมที่เป็นระบบ จำนวน 52 ราย คิดเป็นร้อยละ 22.32

2. ด้านการผลิตแพะเนื้อ เกษตรกรได้ให้ข้อเสนอแนะจำนวน 100 ราย คิดเป็นร้อยละ 42.92 โดยมีข้อเสนอแนะจำนวน 2 ข้อ ได้แก่ 1) มาตรฐานฟาร์ม จำนวน 53 ราย คิดเป็นร้อยละ 22.75 และ 2) โรค จำนวน 47 ราย คิดเป็นร้อยละ 20.17

3. ด้านการตลาด เกษตรกร เกษตรกรได้ให้ข้อเสนอแนะจำนวน 100 ราย คิดเป็นร้อยละ 42.92 โดยให้ข้อเสนอแนะจำนวน 3 ข้อ ได้แก่ 1) ไม่มีตลาดจำหน่ายผลผลิต จำนวน 37 ราย คิดเป็นร้อยละ 15.88 2) การจัดการตลาดแพะในอนาคต เช่น จัดการรวมกลุ่มตลาดซื้อขายแพะ จำนวน 48 ราย คิดเป็นร้อยละ 20.60 และ 3) การกำหนดมาตรฐานราคา จำนวน 15 ราย คิดเป็นร้อยละ 6.44

4. ด้านแหล่งเงินทุน เกษตรกรได้ให้ข้อเสนอแนะจำนวน 3 ราย คิดเป็นร้อยละ 1.29 โดยมีข้อเสนอแนะจำนวน 1 ข้อ ได้แก่ การให้คำแนะนำหรือสนับสนุนแหล่งเงินจากหน่วยงานภาครัฐ จำนวน 3 ราย คิดเป็นร้อยละ 1.29

ตอนที่ 4 การได้รับ และความต้องการการส่งเสริมการเลี้ยงแพะเนื้อของเกษตรกร

การได้รับ และความต้องการการส่งเสริมการเลี้ยงแพะเนื้อของเกษตรกร ประกอบด้วย 5 ประเด็น ได้แก่ 1) ด้านการถ่ายทอดความรู้จากเจ้าหน้าที่ 2) ด้านการสนับสนุนของหน่วยงานภาครัฐ 3) ด้านแหล่งเงินทุน 4) ด้านช่องทางการสื่อสารเรียนรู้ และ 5) ด้านวิธีการส่งเสริม เป็นคำถามปลายปิด ซึ่งผู้ตอบเลือกตอบตามมาตราลิกเคอร์ต (Likert type scale) มีจำนวน 23 ข้อ และ โดยมีผลการศึกษาดังตารางที่ 4.12 และ 4.13

ตารางที่ 4.12 แสดงค่าเฉลี่ย และส่วนเบี่ยงเบนมาตรฐาน ของการได้รับและความต้องการการส่งเสริมการเลี้ยงแพะเนื้อของเกษตรกร

n = 233

การส่งเสริมการเลี้ยงแพะเนื้อของเกษตรกร	การได้รับ			ความต้องการ		
	$\bar{x}$	SD.	แปลผล	$\bar{x}$	SD.	แปลผล
1. ด้านการถ่ายทอดความรู้จากเจ้าหน้าที่						
1.1 การจัดการฟาร์มและโรงเรือน	1.98	1.205	น้อย	4.00	1.243	มาก
1.2 การปรับปรุงพันธุ์	1.96	1.163	น้อย	4.02	1.239	มาก
1.3 การคัดเลือกสายพันธุ์และการผสมพันธุ์	1.96	1.159	น้อย	4.03	1.244	มาก
1.4 อาหารและการให้อาหาร	2.05	1.233	น้อย	4.07	1.258	มาก
1.5 โรคและสุขภาพบาล	2.01	1.214	น้อย	4.12	1.270	มาก
เฉลี่ย	1.99	1.157	น้อย	4.05	1.240	มาก
2. ด้านการสนับสนุนของหน่วยงานภาครัฐ						
2.1 พันธุ์สัตว์	1.55	0.860	น้อยที่สุด	4.03	1.244	มาก
2.2 พันธุ์พืชอาหารสัตว์	1.55	0.830	น้อยที่สุด	4.08	1.260	มาก
2.3 ยาและเวชภัณฑ์	1.92	1.168	น้อย	4.12	1.273	มาก
2.4 การทำวัคซีน	2.22	1.312	น้อย	4.14	1.239	มาก
2.5 การตรวจสุขภาพสัตว์	2.16	1.278	น้อย	4.18	1.250	มาก

ตารางที่ 4.12 (ต่อ)

การส่งเสริมการเลี้ยงแพะเนื้อของเกษตรกร	การได้รับ			ความต้องการ		
	$\bar{X}$	$SD.$	แปลผล	$\bar{X}$	$SD.$	แปลผล
2.6 การจัดการสุขาภิบาล หรือกำจัดของเสีย	1.77	1.037	น้อยที่สุด	4.15	1.241	มาก
2.7 มาตรฐานฟาร์ม	1.78	1.111	น้อยที่สุด	4.15	1.243	มาก
เฉลี่ย	1.85	0.899	น้อย	4.12	1.221	มาก
3. ด้านแหล่งเงินทุน						
3.1 โครงการรัฐบาล	1.28	0.636	น้อยที่สุด	3.40	1.600	ปานกลาง
3.2 กองทุนหมู่บ้าน	1.26	0.611	น้อยที่สุด	3.37	1.612	ปานกลาง
3.3 กลุ่มวิสาหกิจชุมชน	1.35	0.780	น้อยที่สุด	3.37	1.612	ปานกลาง
3.4 ธนาคาร	1.28	0.661	น้อยที่สุด	3.37	1.611	ปานกลาง
เฉลี่ย	1.29	0.611	น้อยที่สุด	3.38	1.602	ปานกลาง
4. ด้านช่องทางการสื่อสารเรียนรู้						
4.1 สื่อบุคคล	1.18	0.417	น้อยที่สุด	4.19	1.358	มาก
4.2 สื่อสิ่งพิมพ์	2.05	0.831	น้อย	2.70	1.213	ปานกลาง
4.3 สื่ออิเล็กทรอนิกส์	2.23	0.587	น้อย	2.89	1.268	ปานกลาง
เฉลี่ย	1.82	0.483	น้อย	3.26	0.871	ปานกลาง
5. ด้านวิธีการส่งเสริม						
5.1 บรรยาย	1.42	0.967	น้อยที่สุด	3.40	1.259	ปานกลาง
5.2 สาธิต	1.31	0.724	น้อยที่สุด	3.45	1.306	มาก
5.3 ฝึกปฏิบัติ	1.03	0.171	น้อยที่สุด	3.53	1.287	มาก
5.4 ทักษะศึกษา	1.03	0.171	น้อยที่สุด	2.21	1.400	น้อย
เฉลี่ย	1.20	0.417	น้อยที่สุด	3.15	0.971	ปานกลาง

จากตารางที่ 4.12 แสดงค่าเฉลี่ย และส่วนเบี่ยงเบนมาตรฐาน ของการได้รับและความต้องการการส่งเสริมการเลี้ยงแพะเนื้อของเกษตรกร โดยการได้รับการส่งเสริม มีผลการศึกษาดังนี้

1. ด้านการถ่ายทอดความรู้จากเจ้าหน้าที่ เกษตรกรได้รับในระดับน้อย ($\bar{X}=1.99, SD = 1.157$) เมื่อพิจารณารายชื่อ พบว่า เกษตรกรได้รับในระดับน้อยทุกข้อ ได้แก่ อาหารและการให้อาหาร ได้รับในระดับน้อย ($\bar{X}=2.05, SD = 1.233$) รองลงมาคือ โรคและสุขาภิบาลได้รับในระดับน้อย

($\bar{X}=2.01, SD = 1.214$) การจัดการฟาร์มและโรงเรือนได้รับในระดับน้อย ($\bar{X}=1.98, SD = 1.205$) การปรับปรุงพันธุ์ได้รับในระดับน้อย ($\bar{X}=1.96, SD = 1.163$) และการคัดเลือกสายพันธุ์และการผสมพันธุ์ได้รับในระดับน้อย ($\bar{X}=1.96, SD = 1.159$) ตามลำดับ

2. ด้านการสนับสนุนของหน่วยงานภาครัฐ เกษตรกรอยู่ในระดับน้อย ($\bar{X}=1.85, SD = 0.899$) เมื่อพิจารณารายข้อ พบว่า ข้อที่มีค่าเฉลี่ยสูงสุด ได้แก่ การทำวัคซีนได้รับในระดับน้อย ($\bar{X}=2.22, SD = 1.312$) การตรวจสุขภาพสัตว์ได้รับในระดับน้อย ($\bar{X}=2.16, SD = 1.278$) ยาและเวชภัณฑ์ได้รับในระดับน้อย ($\bar{X}=1.92, SD = 1.168$) มาตรฐานฟาร์มได้รับในระดับน้อยที่สุด ($\bar{X}=1.78, SD = 1.111$) การจัดการสุขภาพหรือกำจัดของเสียได้รับในระดับน้อยที่สุด ($\bar{X}=1.77, SD = 1.037$) พันธุ์สัตว์ได้รับในระดับน้อยที่สุด ($\bar{X}=1.55, SD = 0.860$) และพันธุ์พืชอาหารสัตว์ได้รับในระดับน้อยที่สุด ($\bar{X}=1.55, SD = 0.830$) ตามลำดับ

3. ด้านแหล่งเงินทุน เกษตรกรได้รับการส่งเสริมอยู่ในระดับที่สุด ($\bar{X}=1.29, SD = 0.611$) เมื่อพิจารณารายข้อ พบว่า เกษตรกรได้รับในระดับน้อยที่สุดทุกข้อ ได้แก่ กลุ่มวิสาหกิจชุมชนได้รับในระดับน้อยที่สุด ($\bar{X}=1.35, SD = 0.780$) โครงการรัฐบาลได้รับในระดับน้อยที่สุด ($\bar{X}=1.28, SD = 0.636$) และธนาคารได้รับในระดับน้อยที่สุด ($\bar{X}=1.28, SD = 0.661$) ตามลำดับ

4. ด้านช่องทางการสื่อสารเรียนรู้ เกษตรกรได้รับในระดับน้อย ($\bar{X}=1.82, SD = 0.483$) เมื่อพิจารณารายข้อ พบว่า ข้อที่มีค่าเฉลี่ยสูงสุด ได้แก่ สื่ออิเล็กทรอนิกส์ได้รับในระดับน้อย ($\bar{X}=2.23, SD = 0.587$) รองลงมาคือ สื่อสิ่งพิมพ์ได้รับในระดับน้อย ($\bar{X}=2.05, SD = 0.831$) และสื่อบุคคลได้รับในระดับน้อยที่สุด ($\bar{X}=1.18, SD = 0.417$) ตามลำดับ

5. ด้านวิธีการส่งเสริม เกษตรกรได้รับในระดับน้อยที่สุด ($\bar{X}=1.20, SD = 0.417$) เมื่อพิจารณารายข้อ พบว่า เกษตรกรได้รับในระดับน้อยที่สุดทุกข้อ ได้แก่ บรรยาย ($\bar{X}=1.42, SD = 0.967$) สาธิต ($\bar{X}=1.31, SD = 0.724$) ฝึกปฏิบัติ ($\bar{X}=1.03, SD = 0.171$) และทัศนศึกษา ($\bar{X}=1.03, SD = 1.399$) ตามลำดับ

ในส่วนของความต้องการการส่งเสริมการเลี้ยงแพะเนื้อของเกษตรกร มีผลการศึกษาดังนี้

1. ด้านการถ่ายทอดความรู้จากเจ้าหน้าที่ เกษตรกรมีความต้องการในภาพรวมอยู่ในระดับมาก ($\bar{X}=4.05, SD = 1.240$) เมื่อพิจารณารายข้อ พบว่า เกษตรกรต้องการได้รับการส่งเสริมในระดับมากทุกข้อ ได้แก่ โรคและสุขภาพมีความต้องการได้รับในระดับมาก ($\bar{X}=4.12, SD = 1.270$) รองลงมาคือ อาหารและการให้อาหารมีความต้องการในระดับมาก ($\bar{X}=4.07, SD = 1.258$) การคัดเลือกสายพันธุ์และการผสมพันธุ์มีความต้องการในระดับมาก ($\bar{X}=4.03, SD = 1.244$) การปรับปรุงพันธุ์มี

ความต้องการได้รับในระดับมาก ($\bar{X}=4.02, SD = 1.239$) และการจัดการฟาร์มและโรงเรือนมีความต้องการได้รับในระดับมาก ($\bar{X}=4.00, SD = 1.243$) ตามลำดับ

2. ด้านการสนับสนุนของหน่วยงานภาครัฐ เกษตรกรมีความต้องการในภาพรวมอยู่ในระดับมาก ($\bar{X}=4.12, SD = 1.221$) เมื่อพิจารณารายข้อ พบว่า เกษตรกรต้องการได้รับการส่งเสริมในระดับมากทุกข้อ ได้แก่ การตรวจสุขภาพสัตว์มีความต้องการได้รับในระดับมาก ($\bar{X}=4.18, SD = 1.250$) การจัดการสุขาภิบาลหรือกำจัดของเสียมีความต้องการได้รับในระดับมาก ($\bar{X}=4.15, SD = 1.241$) มาตรฐานฟาร์มมีความต้องการได้รับในระดับมาก ($\bar{X}=4.15, SD = 1.243$) การทำวัคซีนมีความต้องการได้รับในระดับมาก ($\bar{X}=4.14, SD = 1.239$) ยาและเวชภัณฑ์มีความต้องการได้รับในระดับมาก ($\bar{X}=4.12, SD = 1.273$) พันธุ์พืชอาหารสัตว์มีความต้องการได้รับในระดับมาก ($\bar{X}=4.08, SD = 1.260$) และพันธุ์สัตว์มีความต้องการได้รับในระดับมาก ($\bar{X}=4.03, SD = 1.244$) ตามลำดับ

3. ด้านแหล่งเงินทุน เกษตรกรต้องการได้รับการส่งเสริมในภาพรวมอยู่ในระดับที่ปานกลาง ($\bar{X}=3.38, SD = 1.602$) เมื่อพิจารณารายข้อ พบว่า เกษตรกรมีความต้องการได้รับการส่งเสริมในระดับปานกลางทุกข้อ ได้แก่ โครงการรัฐบาลมีความต้องการได้รับในระดับปานกลาง ($\bar{X}=3.40, SD = 1.600$) กองทุนหมู่บ้านมีความต้องการได้รับในระดับปานกลาง ($\bar{X}=3.37, SD = 1.612$) กลุ่มวิสาหกิจชุมชนมีความต้องการได้รับในระดับปานกลาง ($\bar{X}=3.37, SD = 1.612$) และธนาคารมีความต้องการได้รับในระดับปานกลาง ($\bar{X}=3.37, SD = 1.612$) ตามลำดับ

4. ด้านช่องทางการสื่อสารเรียนรู้ เกษตรกรต้องการได้รับการส่งเสริมในภาพรวมอยู่ในระดับปานกลาง ($\bar{X}=3.26, SD = 0.871$) เมื่อพิจารณารายข้อ พบว่า ข้อที่มีค่าเฉลี่ยสูงสุด ได้แก่ สื่อบุคคลมีความต้องการได้รับในระดับมาก ($\bar{X}=4.19, SD = 1.358$) รองลงมาคือ สื่ออิเล็กทรอนิกส์มีความต้องการได้รับในระดับปานกลาง ($\bar{X}=2.89, SD = 1.268$) และสื่อสิ่งพิมพ์มีความต้องการได้รับในระดับปานกลาง ($\bar{X}=2.70, SD = 1.213$) ตามลำดับ

5. ด้านวิธีการส่งเสริม เกษตรกรต้องการได้รับการส่งเสริมในภาพรวมอยู่ในระดับปานกลาง ($\bar{X}=3.15, SD = 0.971$) เมื่อพิจารณารายข้อ พบว่า ข้อที่มีค่าเฉลี่ยสูงสุด ได้แก่ ฝึกปฏิบัติมีความต้องการได้รับในระดับมาก ($\bar{X}=3.53, SD = 1.287$) รองลงมาคือ สาธิตมีความต้องการได้รับในระดับมาก ($\bar{X}=3.45, SD = 1.306$) บรรยายมีความต้องการได้รับในระดับปานกลาง ($\bar{X}=3.40, SD = 1.259$) และทัศนศึกษามีความต้องการได้รับในระดับน้อย ($\bar{X}=2.21, SD = 1.400$) ตามลำดับ

ตารางที่ 4.13 สรุปค่าเฉลี่ย และส่วนเบี่ยงเบนมาตรฐาน ของการได้รับและความต้องการการส่งเสริม การเลี้ยงแพะเนื้อของเกษตรกร

n = 233

การส่งเสริมการเลี้ยงแพะเนื้อ	การได้รับ			ความต้องการ		
	$\bar{X}$	SD.	แปลผล	$\bar{X}$	SD.	แปลผล
1. ด้านการถ่ายทอดความรู้จากเจ้าหน้าที่	1.99	1.157	น้อย	4.05	1.240	มาก
2. ด้านการสนับสนุนของหน่วยงานภาครัฐ	1.85	0.899	น้อย	4.12	1.221	มาก
3. ด้านแหล่งเงินทุน	1.29	0.611	น้อยที่สุด	3.38	1.602	ปานกลาง
4. ด้านช่องทางในการสื่อสารการเรียนรู้	1.82	0.483	น้อย	3.26	0.871	ปานกลาง
5. ด้านวิธีการส่งเสริม	1.20	0.417	น้อยที่สุด	3.15	0.971	ปานกลาง
รวม	1.63	0.543	น้อยที่สุด	3.59	0.902	มาก

จากตารางที่ 4.13 สรุปค่าเฉลี่ย และส่วนเบี่ยงเบนมาตรฐาน ของการได้รับและความ ต้องการการส่งเสริมการเลี้ยงแพะเนื้อของเกษตรกร มีผลการศึกษา ดังนี้

1. การได้รับการส่งเสริมการเลี้ยงแพะเนื้อของเกษตรกร พบว่า ในภาพรวมอยู่ในระดับ น้อยที่สุด ($\bar{X}=1.63, SD = 0.543$) เมื่อพิจารณารายประเด็น พบว่า ประเด็นที่เกษตรกรได้รับการส่งเสริม น้อยที่สุด ได้แก่ ด้านวิธีการส่งเสริม ($\bar{X}=1.20, SD = 0.417$) และด้านแหล่งเงินทุน ($\bar{X}=1.29, SD = 0.611$) ตามลำดับ และประเด็นที่เกษตรกรได้รับในระดับน้อย ได้แก่ ด้านช่องทางในการสื่อสารการ เรียนรู้ ($\bar{X}=1.82, SD = 0.483$) ด้านการสนับสนุนของหน่วยงานภาครัฐ ($\bar{X}=1.85, SD = 0.899$) และ ด้านการถ่ายทอดความรู้จากเจ้าหน้าที่ ($\bar{X}=1.99, SD = 1.157$) ตามลำดับ

2. ความต้องการการส่งเสริมการเลี้ยงแพะเนื้อของเกษตรกร พบว่า ในภาพรวมอยู่ใน ระดับมาก ($\bar{X}=3.59, SD = 0.902$) เมื่อพิจารณารายประเด็น พบว่า ประเด็นที่เกษตรกรมีความต้องการ การส่งเสริมในระดับมาก ได้แก่ ด้านการสนับสนุนของหน่วยงานภาครัฐ ($\bar{X}=4.12, SD = 1.221$) และ ด้านการถ่ายทอดความรู้จากเจ้าหน้าที่ ($\bar{X}=4.05, SD = 1.240$) และประเด็นที่เกษตรกรมีความต้องการ การส่งเสริมในระดับปานกลาง ได้แก่ ด้านแหล่งเงินทุน ($\bar{X}=3.38, SD = 1.602$) ด้านช่องทางในการ สื่อสารการเรียนรู้ ($\bar{X}=3.26, SD = 0.871$) ด้านวิธีการส่งเสริม ($\bar{X}=3.15, SD = 0.971$) ตามลำดับ

และเมื่อสอบถามในกรณีที่เกษตรกรได้รับการส่งเสริมการเลี้ยงแพะเนื้อแล้วจะรับรู้และ ปฏิบัติอย่างไร ได้ผลดังตารางที่ 4.13

ตารางที่ 4.14 แสดงค่าจำนวน และร้อยละการรับรู้และปฏิบัติเมื่อได้รับการส่งเสริมการส่งเสริมการเลี้ยงแพะเนื้อของเกษตรกร

n = 233

การรับรู้และปฏิบัติ	จำนวน	ร้อยละ
1. รับรู้และปฏิบัติทันที	26	11.2
2. รับรู้แต่ขอพิจารณาถ่วงน้ำหนักก่อน	33	14.2
3. รับรู้แต่ขอสังเกตและทราบข้อมูลจากกลุ่มผู้นำที่ปฏิบัติก่อน	123	52.8
4. ไม่แน่ใจโดยขอสังเกตและทราบข้อมูลจากคนส่วนใหญ่ที่ปฏิบัติก่อน	40	17.2
5. ไม่แน่ใจโดยยังไม่ปฏิบัติ	11	4.7
รวม	233	100.0

จากตารางที่ 4.14 จำนวนและร้อยละการรับรู้และปฏิบัติเมื่อได้รับการส่งเสริมการเลี้ยงแพะเนื้อของเกษตรกร พบว่า เกษตรกรส่วนใหญ่รับรู้แต่ขอสังเกตและทราบข้อมูลจากกลุ่มผู้นำที่ปฏิบัติก่อน ร้อยละ 52.8 รองลงมาคือ ไม่แน่ใจโดยขอสังเกตและทราบข้อมูลจากคนส่วนใหญ่ที่ปฏิบัติก่อน ร้อยละ 17.2 รับรู้แต่ขอพิจารณาถ่วงน้ำหนักก่อน ร้อยละ 14.2 รับรู้และปฏิบัติทันที ร้อยละ 11.2 และ ไม่แน่ใจโดยยังไม่ปฏิบัติ ร้อยละ 4.7 ตามลำดับ

ตอนที่ 5 แนวทางการส่งเสริมการเลี้ยงแพะเนื้อเชิงธุรกิจของเกษตรกรในจังหวัดสุราษฎร์ธานี

การวิเคราะห์แนวทางการส่งเสริมการเลี้ยงแพะเนื้อเชิงธุรกิจของเกษตรกร ผู้วิจัยกำหนดแนวทางการวิเคราะห์เป็น 4 ประเด็น ได้แก่

1. การวิเคราะห์ความเป็นไปได้ในการลงทุนเลี้ยงแพะเนื้อเชิงธุรกิจของเกษตรกรในจังหวัดสุราษฎร์ธานี
2. การวิเคราะห์เพื่อเปรียบเทียบความแตกต่างระหว่างกลุ่มข้อมูล โดยการเปรียบเทียบการได้รับและความต้องการการส่งเสริมการเลี้ยงแพะเนื้อเชิงธุรกิจของเกษตรกร โดยใช้สถิติการทดสอบค่าที (Paired t-test) ในการทดสอบ
3. การวิเคราะห์ความสัมพันธ์ระหว่างปัจจัยสภาพทั่วไปและสภาพการผลิตแพะเนื้อของเกษตรกร (X) กับปัจจัยความต้องการการส่งเสริมการเลี้ยงแพะเนื้อของเกษตรกร (Y) โดยใช้สถิติการวิเคราะห์การถดถอยพหุคูณ (Multiple Regression) ในการทดสอบ

4. การสังเคราะห์แนวทางการส่งเสริมการส่งเสริมการเลี้ยงแพะเนื้อเชิงธุรกิจของเกษตรกร โดยการใช้ Business Model Canvas มาทำโมเดลธุรกิจ สังเคราะห์ข้อได้เปรียบและข้อเสียเปรียบเพื่อหาแนวทางการพัฒนา และใช้ทฤษฎีแบบจำลองการสื่อสารของโรเจอร์ส (SMCR) มาสร้างกรอบแนวทางการส่งเสริมการเลี้ยงแพะเนื้อเชิงธุรกิจของเกษตรกรในจังหวัดสุราษฎร์ธานี

5.1 การวิเคราะห์ความเป็นไปได้ในการลงทุนเลี้ยงแพะเนื้อเชิงธุรกิจของเกษตรกร

ผู้วิจัยได้นำข้อมูลสภาพการผลิต ต้นทุนและผลตอบแทนการผลิตแพะเนื้อของเกษตรกรในจังหวัดสุราษฎร์ธานี มาวิเคราะห์ความเป็นไปได้ในการลงทุนเชิงธุรกิจ ซึ่งจากข้อมูลเกษตรกรมีจำนวนพ่อพันธุ์ต่อแม่พันธุ์ เท่ากับ 1.70 ตัว ต่อ 18.38 ตัว ความสามารถในการผลิต เท่ากับ 1.33 รุ่นต่อปี ปริมาณผลผลิตแพะแต่ละปี เท่ากับ 29.18 ตัว คิดเป็นร้อยละ 79.58 ของสมรรถภาพการผลิต โดยกำหนดระยะของการเลี้ยงไว้ที่ 7 ปี ในการวิเคราะห์หา 1) ระยะเวลาคืนทุน 2) มูลค่าปัจจุบันสุทธิ 3) อัตราผลตอบแทนภายใน และ 4) อัตราส่วนผลตอบแทนต่อต้นทุน (B/C ratio) เพื่อใช้ในการวิเคราะห์ความเป็นไปได้ในการลงทุน โดยแสดงข้อมูลดังตารางที่ 4.15

ตารางที่ 4.15 แสดงต้นทุนและผลตอบแทนการผลิตแพะเนื้อในระยะเวลา 7 ปี

รายการ/ปี	0	1	2	3	4	5	6	7
กระแสเงินสดจ่าย								
เงินลงทุน	-87,165.92	-132,331.17						
ค่าใช้จ่ายในการดำเนินงาน		109,828.44	109,828.44	109,828.44	109,828.44	109,828.44	109,828.44	109,828.44
กระแสเงินสดรับ								
ตัวแพะ		71,612.64	144,073.57	144,073.57	144,073.57	144,073.57	144,073.57	208,329.57
มูลแพะ		24,000.00	26,391.84	26,391.84	26,391.84	26,391.84	26,391.84	26,391.84
กระแสเงินสดสุทธิ	-87,165.92	-146,546.97	60,636.97	60,636.97	60,636.97	60,636.97	60,636.97	124,892.97

จากตารางที่ 4.15 แสดงต้นทุนและผลตอบแทนการผลิตแพะเนื้อในระยะเวลา 7 ปี มีผลการศึกษาดังนี้

1. ระยะเวลาคืนทุน (Payback Period: PB) หมายถึง ระยะเวลาของการลงทุนที่กระแสเงินสดรับสุทธิจากโครงการเท่ากับกระแสเงินสดจ่ายสุทธิพอดี ซึ่งระยะเวลาคืนทุนเป็นเครื่องมือในการประเมินความเป็นไปได้ของการลงทุนอย่างง่ายและไม่ซับซ้อน

โดยมีเกณฑ์การตัดสินใจ ดังนี้

หาก ระยะเวลาคืนทุน ≤ 5 ปี ก็ตัดสินใจลงทุน

หาก ระยะเวลาคืนทุน > 5 ปี ก็ตัดสินใจไม่ลงทุน

จากสูตร

$$\begin{aligned} \text{ระยะเวลาคืนทุน} &= \text{เงินสดจ่ายลงทุนสุทธิเมื่อเริ่มโครงการ} - \text{กระแสเงินสดรับสุทธิรายปี} \\ &\quad \text{สะสมไปเรื่อยๆ จนเงินจ่ายลงทุนสุทธิเมื่อเริ่มโครงการเท่ากับศูนย์} \\ &= 219,497.09 + 137,91.21 - 60,636.97 - 60,636.97 - 60,636.97 - \frac{51,377.39}{60636.97} \\ &= 4.8 \text{ ปี} \end{aligned}$$

แสดงว่าระยะเวลาคืนทุนของเกษตรกรผู้เลี้ยงแพะจังหวัดสุราษฎร์ธานี คือ 4.8 ปี ซึ่งวิเคราะห์ตามเกณฑ์การตัดสินใจแล้วสามารถลงทุนได้ เนื่องจากคืนทุนภายในระยะเวลา 5 ปี

2. มูลค่าปัจจุบันสุทธิ (Net Present Value: NPV) หมายถึง ผลต่างระหว่างมูลค่าปัจจุบันรวมของกระแสเงินสดรับสุทธิตลอดอายุโครงการกับมูลค่าปัจจุบันของเงินลงทุน โดยมีเกณฑ์การตัดสินใจ ดังนี้

ถ้ามูลค่าปัจจุบันสุทธิ (NPV) มีค่ามากกว่า 0 ก็ตัดสินใจลงทุน และ

ถ้ามูลค่าปัจจุบันสุทธิ (NPV) มีค่ามากกว่า 0 ก็ตัดสินใจลงทุน

จากสูตร

$$\begin{aligned} \text{ให้} \quad \text{NPV} &= \sum_{t=1}^n \frac{\text{CF}_t}{(1+k)^t} - I \\ \text{CF}_t &= \text{กระแสเงินสดรับสุทธิ ณ ปีที่ } t \\ I &= \text{เงินสดจ่ายลงทุนของโครงการ} \\ k &= \text{อัตราผลตอบแทนที่ต้องการ} \\ n &= \text{อายุของโครงการ} \\ \text{กำหนดให้} \quad k &= 10\% \\ n &= 7 \text{ ปี} \end{aligned}$$

ปีที่	กระแสเงินสดรับสุทธิ
1	-14,215.80
2	60,636.97
3	60,636.97
4	60,636.97
5	60,636.97
6	60,636.97
7	124,892.97

$$\begin{aligned}
 \text{NPV} &= \frac{-14,215.80}{(1+0.10)^1} + \frac{60,636.97}{(1+0.10)^2} + \frac{60,636.97}{(1+0.10)^3} + \frac{60,636.97}{(1+0.10)^4} + \frac{60,636.97}{(1+0.10)^5} + \frac{60,636.97}{(1+0.10)^6} + \frac{124,892.97}{(1+0.10)^7} - 219,497.09 \\
 &= \frac{-14,215.80}{1.10} + \frac{60,636.97}{1.21} + \frac{60,636.97}{1.33} + \frac{60,636.97}{1.46} + \frac{60,636.97}{1.61} + \frac{60,636.97}{1.77} + \frac{124,892.97}{1.95} - 219,497.09 \\
 &= -12,923.45 + 50,113.20 + 45,591.71 + 41,532.17 + 37,662.71 + 34,258.18 + 64,047.68 - 219,497.09 \\
 &= 260,282.20 - 219,497.09 \\
 \text{NPV} &= 40,785.11 \text{ บาท}
 \end{aligned}$$

แสดงว่ามูลค่าปัจจุบันสุทธิ (NPV) ของเกษตรกรผู้เลี้ยงแพะเนื้อจังหวัดสุราษฎร์ธานี คือ 40,785.11 บาท ซึ่งวิเคราะห์ตามเกณฑ์การตัดสินใจแล้วสามารถลงทุนได้ เนื่องจากมูลค่าปัจจุบันสุทธิ (NPV) มีค่ามากกว่า 0

3. อัตราผลตอบแทนภายใน (Internal Rate of Return: IRR) หมายถึง อัตราคิดลดที่ทำให้มูลค่าปัจจุบันสุทธิของโครงการเท่ากับศูนย์ โดยมีเกณฑ์การตัดสินใจ ดังนี้

ถ้าอัตราผลตอบแทนภายใน (IRR) มีค่ามากกว่า r ก็ตัดสินใจลงทุน และ

ถ้ามูลค่าปัจจุบันสุทธิ (IRR) มีค่าน้อยกว่า r ก็ตัดสินใจไม่ลงทุน โดย r คือ เงินลงทุน (cost of capital) ของโครงการ

จากสูตร
$$\text{NPV} = \sum_{t=1}^n \frac{CF_t}{(1+k)^t} - I \quad \text{เมื่อ } \text{NPV} = 0$$

$$I = \sum_{t=1}^n \frac{CF_t}{(1+k)^t}$$

ดังนั้น k คือ อัตราผลตอบแทนภายใน หรือ IRR

I = เงินสดจ่ายลงทุนของโครงการ

k = อัตราผลตอบแทนที่ต้องการ

n = อายุของโครงการ

$$\text{จาก } I = \sum_{t=1}^n \frac{CF_t}{(1+IRR)^t}$$

$$-219,497.09 = \frac{-14,215.80}{1.10} + \frac{60,636.97}{1.21} + \frac{60,636.97}{1.33} + \frac{60,636.97}{1.46} + \frac{60,636.97}{1.61} + \frac{60,636.97}{1.77} + \frac{124,892.97}{1.95}$$

$$IRR = 14.12\%$$

แสดงว่าอัตราผลตอบแทนภายใน (IRR) ของเกษตรกรผู้เลี้ยงแพะเนื้อจังหวัดสุราษฎร์ธานี มีค่าเท่ากับ 14.12% ซึ่งวิเคราะห์ตามเกณฑ์การตัดสินใจแล้วสามารถลงทุนได้ เนื่องจากอัตราผลตอบแทนภายใน (IRR) มีค่ามากกว่าเงินลงทุน

4. อัตราส่วนผลตอบแทนต่อต้นทุน (B/C ratio) หมายถึง อัตราส่วนระหว่างมูลค่าปัจจุบันสุทธิของกระแสเงินสดที่ได้รับตลอดอายุโครงการกับเงินลงทุนเริ่มแรกของโครงการนั้น เป็นการเปรียบเทียบระหว่างผลตอบแทนในรูปของกระแสรายได้ที่เกิดขึ้นในอนาคตตลอดอายุโครงการที่มีการปรับค่าให้เป็นมูลค่าปัจจุบันแล้วกับเงินลงทุนเริ่มแรกของโครงการที่เกิดขึ้นในปัจจุบัน โดยมีเกณฑ์การตัดสินใจ ดังนี้

หากค่าอัตราส่วนผลตอบแทนต่อต้นทุนที่คำนวณได้ของโครงการมีค่ามากกว่า 1 ก็ตัดสินใจลงทุนหรือยอมรับโครงการนั้น เนื่องจากโครงการจะได้รับผลตอบแทนจากกระแสเงินสดรับทั้งหมดในรูปมูลค่าปัจจุบันสูงกว่าเม็ดเงินที่ลงทุนไป

$$\text{จากสูตร } B/C \text{ ratio} = \frac{\sum_{t=1}^n \frac{B_t}{(1+k)^t}}{\sum_{t=1}^n \frac{C_t}{(1+k)^t}}$$

โดย B_t = กระแสเงินสดรับ ณ ปีที่ t

C_t = กระแสเงินสดจ่าย ณ ปีที่ t

k = อัตราคิดลด

n = อายุของโครงการ

ปีที่	กระแสเงินสดจ่าย ณ สิ้นปี	กระแสเงินสดรับ ณ สิ้นปี
0	87,165.92	
1	242,159.61	95,612.64
2	109,828.44	170,465.41
3	109,828.44	170,465.41
4	109,828.44	170,465.41
5	109,828.44	170,465.41
6	109,828.44	170,465.41
7	109,828.44	234,721.41
NPV 10%	674,688.93	794,822.53

$$\begin{aligned} \text{B/C ratio} &= \frac{794,822.53}{674,688.93} \\ &= 1.18 \end{aligned}$$

แสดงว่าอัตราส่วนผลตอบแทนต่อต้นทุน (B/C ratio) ของเกษตรกรผู้เลี้ยงแพะเนื้อจังหวัดสุราษฎร์ธานี มีค่าเท่ากับ 1.18 ซึ่งวิเคราะห์ตามเกณฑ์การตัดสินใจแล้วสามารถลงทุนได้ เนื่องจากอัตราส่วนผลตอบแทนต่อต้นทุนที่คำนวณได้ของโครงการมีค่ามากกว่า 1 โครงการจะได้รับผลตอบแทนจากกระแสเงินสดรับทั้งหมดในรูปแบบมูลค่าปัจจุบันสูงกว่าเงินที่ลงทุนไป

จากข้อมูลการวิเคราะห์ความเป็นไปได้ในการเลี้ยงแพะเชิงธุรกิจของเกษตรกรจังหวัดสุราษฎร์ธานี พบว่า มีระยะเวลาคืนทุนที่ 4.8 ปี มูลค่าปัจจุบันสุทธิ (NPV) เท่ากับ 40,785.11 บาท อัตราผลตอบแทนภายใน (IRR) เท่ากับ 14.12% และอัตราส่วนผลตอบแทนต่อต้นทุน (B/C ratio) เท่ากับ 1.18 ซึ่งสามารถสรุปได้ว่า การลงทุนเลี้ยงแพะเนื้อของเกษตรกรจังหวัดสุราษฎร์ธานีมีความเป็นไปได้ในเชิงธุรกิจ

5.2 การวิเคราะห์เปรียบเทียบความแตกต่างระหว่างกลุ่มข้อมูล โดยการเปรียบเทียบการได้รับและความต้องการการส่งเสริมการเลี้ยงแพะเนื้อเชิงธุรกิจของเกษตรกร โดยใช้สถิติการทดสอบค่าที (Paired t-test) ในการทดสอบ

การเปรียบเทียบการได้รับและความต้องการการส่งเสริมการเลี้ยงแพะเนื้อเชิงธุรกิจ โดยใช้สถิติการทดสอบค่าที (Paired t-test) ในการทดสอบ จากคำถามให้เลือกตอบโดยตอบตามมาตราลิเคิร์ต (Likert type scale) จำนวน 2 ส่วน ได้แก่ คำถามเกี่ยวกับการได้รับและความต้องการการส่งเสริมการเลี้ยงแพะเนื้อเชิงธุรกิจ ประกอบด้วย 5 ด้าน จำนวน 23 ข้อ ได้แก่ 1) ด้านการถ่ายทอดความรู้จากเจ้าหน้าที่ จำนวน 5 ข้อ 2) ด้านการสนับสนุนของหน่วยงานภาครัฐ จำนวน 7 ข้อ 3) ด้านแหล่งเงิน จำนวน 4 ข้อ 4) ด้านช่องทางการสื่อสารเรียนรู้ จำนวน 3 ข้อ และ 5) ด้านวิธีการส่งเสริม จำนวน 3 ข้อ โดยมีผลการศึกษา ดังตารางที่ 4.15 ดังนี้

ตารางที่ 4.16 แสดงค่าที (Paired t-test) ของการเปรียบเทียบการได้รับและความต้องการการส่งเสริมการเลี้ยงแพะเนื้อเชิงธุรกิจของเกษตรกร

การส่งเสริมการเลี้ยงแพะเนื้อ	การได้รับ		ความต้องการ		t	p
	$\bar{x}$	SD.	$\bar{x}$	SD.		
	1. ด้านการถ่ายทอดความรู้จากเจ้าหน้าที่	1.99	1.157	4.05		
2. ด้านการสนับสนุนของหน่วยงานภาครัฐ	1.85	0.899	4.12	1.221	-25.033	.000
3. ด้านแหล่งเงินทุน	1.29	0.611	3.38	1.602	-19.841	.000
4. ด้านช่องทางการสื่อสารเรียนรู้	1.82	0.483	3.26	0.871	-23.550	.000
5. ด้านวิธีการส่งเสริม	1.20	0.417	3.15	0.971	-29.121	.000
รวม	1.63	0.543	3.59	0.902	-31.047	0.000

แปลผล 1.00-1.80 = น้อยที่สุด 1.81-2.60 = น้อย 2.61-3.40 = ปานกลาง 3.41-4.20 = มาก 4.21-5.00 = มากที่สุด

จากตารางที่ 4.16 แสดงค่าที (Paired t-test) ของการเปรียบเทียบการได้รับและความต้องการการส่งเสริมการเลี้ยงแพะเนื้อเชิงธุรกิจของเกษตรกร พบว่า การได้รับและความต้องการการส่งเสริมการเลี้ยงแพะเนื้อเชิงธุรกิจของเกษตรกร ในภาพรวมเกษตรกรมีการได้รับและความต้องการการส่งเสริมที่แตกต่างกันอย่างมีนัยสำคัญทางสถิติที่ 0.05 ซึ่งแสดงให้เห็นว่าเกษตรกรได้รับการส่งเสริมทั้ง 5 ประเด็น ในระดับน้อยที่สุด และมีความต้องการที่จะได้รับการส่งเสริมในทั้ง 5 ประเด็น ในระดับมาก

นอกจากนี้ ผู้วิจัยได้วิเคราะห์เพื่อเปรียบเทียบความต้องการการส่งเสริมการเลี้ยงแพะระหว่างกลุ่มเกษตรกรตามประสบการณ์ ตามขนาดฝูงแพะในฟาร์ม และตามการเข้าร่วมกลุ่มเลี้ยงแพะ โดยมีผลการวิเคราะห์ ดังตารางที่ 4.16, 4.17 , 4.18 และ 4.19

ตารางที่ 4.17 แสดงค่าที (Independent t-test) เปรียบเทียบความต้องการการส่งเสริมการเลี้ยงแพะระหว่างกลุ่มเกษตรกรตามประสบการณ์

n = 233

ประสบการณ์การเลี้ยง	ความต้องการการส่งเสริม			F	p
	$\bar{x}$	SD.	แปลผล		
น้อยกว่าหรือเท่ากับ 4 ปี	3.75	0.735	มาก	15.092	.000
มากกว่า 4 ปี	3.22	1.134	ปานกลาง		

มีนัยสำคัญทางสถิติที่ 0.05

จากตารางที่ 4.17 แสดงค่าที (Independent t-test) เปรียบเทียบความต้องการการส่งเสริมการเลี้ยงแพะระหว่างกลุ่มเกษตรกรตามประสบการณ์ พบว่า กลุ่มเกษตรกรที่มีประสบการณ์การเลี้ยงน้อยกว่าหรือเท่ากับ 4 ปี กับกลุ่มเกษตรกรที่มีประสบการณ์การเลี้ยงมากกว่า 4 ปี มีความแตกต่างกันอย่างมีนัยสำคัญทางสถิติที่ 0.05 โดยกลุ่มเกษตรกรที่มีประสบการณ์การเลี้ยงน้อยกว่าหรือเท่ากับ 4 ปี มีความต้องการการส่งเสริมมากกว่ากลุ่มเกษตรกรที่มีประสบการณ์การเลี้ยงมากกว่า 4 ปี

ตารางที่ 4.18 แสดงค่าเฉลี่ย และส่วนเบี่ยงเบนมาตรฐาน ของความต้องการการส่งเสริมระหว่างกลุ่มเกษตรกรตามขนาดฝูงแพะในฟาร์ม

n = 233

ขนาดฝูง	ความต้องการการส่งเสริม			F	p
	$\bar{x}$	SD.	แปลผล		
น้อยกว่า 21 ตัว	3.38	0.944	ปานกลาง	7.005	.001
21 – 60 ตัว	3.71	0.900	มาก		
61 ตัวขึ้นไป	3.96	0.550	มาก		
รวม	3.59	0.910	มาก		

มีนัยสำคัญทางสถิติที่ 0.05

จากตารางที่ 4.18 แสดงค่าเฉลี่ย และส่วนเบี่ยงเบนมาตรฐาน ของความต้องการการส่งเสริมระหว่างกลุ่มเกษตรกรตามขนาดฝูงแพะในฟาร์ม พบว่า เกษตรกรที่มีขนาดฝูงน้อยกว่า 21 ตัว มีความต้องการการส่งเสริมอยู่ในระดับน้อย และเกษตรกรที่มีขนาดฝูง 21 ตัวขึ้นไป จะมีความต้องการการส่งเสริมน้อยกว่าเกษตรกรที่มีขนาดฝูงมากกว่า 21 ตัวขึ้นไป

ตารางที่ 4.19 แสดงค่าความแปรปรวน (Anova) เปรียบเทียบความต้องการการส่งเสริมระหว่างกลุ่มเกษตรกรตามขนาดฝูงแพะในฟาร์ม

n = 233

ขนาดฝูง (I)	ขนาดฝูง (J)	Mean Difference (I-J)	Std. Error	p
น้อยกว่า 21 ตัว	21 – 60 ตัว	-.32653*	.12594	.030
	61 ตัวขึ้นไป	-.57883*	.17050	.002
21 – 60 ตัว	น้อยกว่า 21 ตัว	.32653*	.12594	.030
	61 ตัวขึ้นไป	-.25230	.17604	.393
61 ตัวขึ้นไป	น้อยกว่า 21 ตัว	.57883*	.17050	.002
	21 – 60 ตัว	.25230	.17604	.393

*มีนัยสำคัญทางสถิติที่ 0.05

จากตารางที่ 4.19 แสดงค่าความแปรปรวน (Anova) เปรียบเทียบขนาดฝูงกับความต้องการการส่งเสริม พบว่า ขนาดฝูงมีผลต่อความต้องการการส่งเสริมอย่างมีนัยสำคัญทางสถิติ โดยเกษตรกรที่มีขนาดฝูงน้อยกว่า 21 ตัว จะมีความต้องการการส่งเสริมน้อยกว่าเกษตรกรที่มีขนาดฝูงมากกว่า 21 ตัวขึ้นไป

ตารางที่ 4.20 แสดงค่าที (Independent t-test) เปรียบเทียบความต้องการการส่งเสริมการเลี้ยงแพะระหว่างกลุ่มเกษตรกรตามการเข้าร่วมกลุ่มเลี้ยงแพะ

n = 233

การเข้าร่วมกลุ่มเลี้ยงแพะ	ความต้องการการส่งเสริม			F	p
	$\bar{x}$	SD.	แปลผล		
ไม่ได้เข้าร่วมกลุ่ม	3.41	1.035	มาก	28.003	.000
เข้าร่วมกลุ่ม (ทั้งจัดและไม่จัดวิสาหกิจชุมชน)	3.85	0.559	มาก		

มีนัยสำคัญทางสถิติที่ 0.05

จากตารางที่ 4.20 แสดงค่าที (Independent t-test) เปรียบเทียบความต้องการการส่งเสริมการเลี้ยงแพะระหว่างกลุ่มเกษตรกรตามการเข้าร่วมกลุ่มเลี้ยงแพะ พบว่า เกษตรกรที่ไม่เข้าร่วมกลุ่ม กับเกษตรกรที่เข้าร่วมกลุ่ม (ทั้งจัดและไม่จัดวิสาหกิจชุมชน) มีความแตกต่างกันอย่างมีนัยสำคัญทางสถิติที่ 0.05 โดยเกษตรกรที่ไม่เข้าร่วมกลุ่ม มีความต้องการการส่งเสริมน้อยกว่าเกษตรกรที่เข้าร่วมกลุ่ม (ทั้งจัดและไม่จัดวิสาหกิจชุมชน)

5.3 การวิเคราะห์ปัจจัยส่วนบุคคลและสภาพการผลิตแพะเนื้อของเกษตรกร (X) ที่มีผลต่อความต้องการการส่งเสริมการเลี้ยงแพะเนื้อของเกษตรกร (Y)

การศึกษาปัจจัยส่วนบุคคลของเกษตรกร และสภาพการผลิต (Xi) ที่มีผลต่อความต้องการการส่งเสริมการเลี้ยงแพะเนื้อของเกษตรกร (Y) โดยใช้สถิติการวิเคราะห์ความถดถอยพหุคูณ (Multiple Regression Analysis: MRA) ในการทดสอบเพื่อหาความสัมพันธ์ระหว่างตัวแปรตาม (Y) กับตัวแปรอิสระหลายตัว (Xi) ว่ามีความสัมพันธ์ในทิศทางใดและมีระดับความสัมพันธ์กับตัวแปรตามมากน้อยเพียงใด โดยผู้วิจัยได้กำหนดสัญลักษณ์ที่ใช้กับตัวแปรต่างๆ ดังสมการความสัมพันธ์ระหว่างตัวแปรอิสระกับตัวแปรตาม ดังนี้

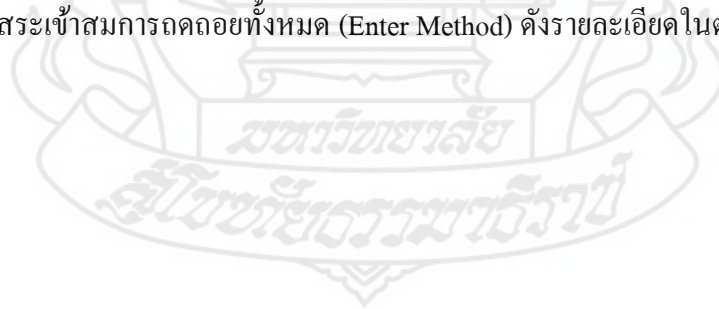
ตัวแปรอิสระทั้งหมดจำนวน 10 ตัว ได้แก่ อายุ (X1), ประสบการณ์ในการเลี้ยงแพะ (X2), แรงงานเลี้ยงแพะในครัวเรือน (X3), จำนวนพ่อพันธุ์ (X4), จำนวนแม่พันธุ์ (X5), ขนาดฝูง (X6), น้ำหนักแพะที่จำหน่าย (X7), ราคาแพะที่จำหน่ายต่อกิโลกรัม (X8), ต้นทุนการผลิต (X9) และผลตอบแทนการผลิต (X10) และตัวแปรตาม คือ ความต้องการการส่งเสริมการเลี้ยงแพะเนื้อของเกษตรกร (Y)

ผู้วิจัยได้กำหนดสมการความถดถอยพหุคูณ เพื่อหาความสัมพันธ์ระหว่างตัวแปรอิสระหลายตัวกับตัวแปรตาม ดังนี้

$$Y = a + b_1x_1 + b_2x_2 + b_3x_3 + b_4x_4 + b_5x_5 + b_6x_6 + b_7x_7 + b_8x_8 + b_9x_9 + b_{10}x_{10} + b_{11}x_{11}$$

เมื่อ	Y	=	ความต้องการการส่งเสริมการเลี้ยงแพะเนื้อ
	a	=	ค่าคงที่
	$b_1 - b_{10}$	=	ค่าสัมประสิทธิ์ถดถอย
	X1	=	อายุ
	X2	=	ประสบการณ์ในการเลี้ยงแพะ
	X3	=	แรงงานเลี้ยงแพะในครัวเรือน
	X4	=	จำนวนพ่อพันธุ์
	X5	=	จำนวนแม่พันธุ์
	X6	=	ขนาดฝูง
	X7	=	น้ำหนักแพะที่จำหน่าย
	X8	=	ราคาแพะที่จำหน่ายต่อกิโลกรัม
	X9	=	ต้นทุนการผลิต
	X10	=	ผลตอบแทนการผลิต

ความสัมพันธ์ระหว่างตัวแปรอิสระ กับตัวแปรตาม ใช้การวิเคราะห์ถดถอยพหุคูณด้วยการเลือกตัวแปรอิสระเข้าสมการถดถอยทั้งหมด (Enter Method) ดังรายละเอียดในตารางที่ 4.21 และ 4.22

ตารางที่ 4.21 แสดงความสัมพันธ์ระหว่างตัวแปรที่ใช้ในการวิเคราะห์ถดถอยพหุ

n = 233

ตัวแปร	Y	X1	X2	X3	X4	X5	X6	X7	X8	X9	X10
Y	1	-.054	-.166**	.090	.076	.163**	.188**	.024	-.190**	.054	.006
X1		1	.220**	-.247**	.004	.000	.060	-.003	.097	.016	.060
X2			1	-.017	.159**	.058	.138*	.040	.120*	.091	.198**
X3				1	.039	.159**	.139*	.156**	-.096	.117*	.006
X4					1	.497**	.478**	.010	-.014	.435**	.274**
X5						1	.898**	.151*	-.177**	.514**	.484**
X6							1	.240**	-.123*	.417**	.543**
X7								1	-.129*	.044*	.504**
X8									1	-.045	-.040
X9										1	.219**
X10											1

* มีนัยสำคัญทางสถิติที่ระดับ 0.05 ** มีนัยสำคัญยิ่งทางสถิติที่ระดับ 0.01

จากตารางที่ 4.21 แสดงความสัมพันธ์ระหว่างตัวแปรที่ใช้ในการวิเคราะห์ถดถอยพหุ เมื่อหาค่าความสัมพันธ์ระหว่างตัวแปรอิสระกับตัวแปรอิสระด้วยกัน โดยใช้ค่าสถิติสหสัมพันธ์แบบเพียร์สัน (Pearson Product Moment Correlation; r) พบว่า ตัวแปรอิสระส่วนใหญ่มีความสัมพันธ์ซึ่งกันและกันในระดับต่ำ ตามเกณฑ์การวัดระดับความสัมพันธ์ พบว่าส่วนใหญ่ไม่เกิดปัญหาความสัมพันธ์ระหว่างตัวแปรด้วยกันเอง (Multicollinearity) ซึ่งจะทำให้ค่า R^2 เปลี่ยน เพราะค่าสัมประสิทธิ์สหสัมพันธ์ของตัวแปรอิสระทั้งหมดไม่มีค่าใกล้เคียงกับ 0.80 - 1.00 ส่วนตัวแปรอิสระที่มีความสัมพันธ์ซึ่งกันและกันในระดับสูง ได้แก่ จำนวนแม่พันธุ์กับขนาดฝูง เพราะค่าสัมประสิทธิ์สหสัมพันธ์ของตัว

แปรอิสระมีค่า เท่ากับ 0.898 เนื่องจากจำนวนแม่พันธุ์มีผลต่อปริมาณการให้ผลผลิต ซึ่งเป็นการขยายฝูง
แพะภายในฟาร์มให้มีปริมาณมากขึ้น

ตารางที่ 4.22 แสดงค่าตัวแปรที่มีผลต่อปัจจัยความต้องการการส่งเสริม

n = 233

ตัวแปร	Unstandardized		Standardized	t	Sig.
	Coefficients		Coefficients		
	B	Std. Error	Beta		
ค่าคงที่	4.952	.682		7.264	.000
อายุ	.000	.005	-.005	-.079	.937
ประสบการณ์ในการเลี้ยง	-.036	.013	-.171	-2.743	.007**
แรงงานเลี้ยงแพะ (ในครัวเรือน)	.079	.090	.048	.874	.383
จำนวนพ่อพันธุ์	.019	.057	.028	.330	.742
จำนวนแม่พันธุ์	-.009	.007	-.154	-1.200	.232
ขนาดฝูงที่จำหน่าย	.009	.004	.375	2.294	.023*
น้ำหนักแพะที่จำหน่าย	-.008	.010	-.007	-.820	.413
ราคาแพะที่จำหน่าย	-.009	.004	-.153	-2.373	.019*

R = 0.321, R² = 0.103, SEE = 0.873, F = 3.169

* มีนัยสำคัญทางสถิติที่ระดับ 0.05 ** มีนัยสำคัญยิ่งทางสถิติที่ระดับ 0.01

จากตารางที่ 4.22 แสดงความสัมพันธ์ระหว่างตัวแปรอิสระหลายตัวกับตัวแปรตาม ได้
สมการความถดถอยพหุคูณ ดังนี้

$$Y = a - .166x_2 + .163x_5 + 1.88x_6 - .163x_8$$

แสดงว่าปัจจัยด้านสภาพการผลิต (Xi) ที่มีผลต่อความต้องการการส่งเสริมการเลี้ยงแพะ
เนื้อของเกษตรกร (Y) ได้แก่ ประสบการณ์ในการเลี้ยงแพะ (X2), จำนวนแม่พันธุ์ (X5), ขนาดฝูง (X6)
และราคาแพะที่จำหน่ายต่อกิโลกรัม (X8) โดยประสบการณ์การเลี้ยงแพะ และราคาแพะที่จำหน่ายต่อ
กิโลกรัมมีความสัมพันธ์เชิงลบกับความต้องการการส่งเสริม กล่าวคือ หากเกษตรกรมีประสบการณ์มาก
และสามารถจำหน่ายแพะได้ในราคาสูง (บาทต่อกิโลกรัม) จะทำให้ความต้องการการส่งเสริมของ
เกษตรกรน้อยลง เนื่องจากประสบการณ์ที่ผ่านมาจะทำให้เกษตรกรได้ลองผิดลองถูก จนเกิดความ
ชำนาญที่ทำให้ประสิทธิภาพการผลิตอยู่ในระดับดี ซึ่งประสบการณ์ยังรวมไปถึงการมีเครือข่ายการ
สนับสนุนและกลุ่มลูกค้า ทำให้ไม่มีอุปสรรคในเรื่องตลาด และราคาจำหน่ายที่สูงจะสร้างความพึง

พอใจให้เกษตรกร เนื่องจากได้ผลตอบแทนเป็นที่น่าพอใจ เป็นผลให้ความต้องการการส่งเสริมลดลง ส่วนจำนวนแม่พันธุ์ และขนาดฝูง มีความสัมพันธ์เชิงบวกกับความต้องการการส่งเสริม กล่าวคือ หากเกษตรกรมีจำนวนแม่พันธุ์มาก และขนาดฝูงใหญ่ จะทำให้ความต้องการการส่งเสริมของเกษตรกรสูงตาม เนื่องจากปริมาณสัตว์ที่เยอะจะทำให้เกษตรกรมีความกังวลเรื่องการจัดการฟาร์ม มาตรฐานฟาร์ม ประสิทธิภาพการผลิต และตลาดที่จะจำหน่าย เป็นผลให้ความต้องการการส่งเสริมเพิ่มมากขึ้น

5.4 การสังเคราะห์แนวทางการส่งเสริมการเลี้ยงแพะเนื้อเชิงธุรกิจของเกษตรกร

การสังเคราะห์แนวทางการส่งเสริมการเลี้ยงแพะเนื้อเชิงธุรกิจของเกษตรกร ผู้วิจัยได้นำผลการวิเคราะห์ข้อมูลที่ได้ และใช้แนวคิด ทฤษฎีที่เกี่ยวข้องมาใช้กำหนดแนวทางการส่งเสริม ดังนี้

5.4.1 การสังเคราะห์ปัจจัยที่เกี่ยวกับการพัฒนาการเลี้ยงแพะเนื้อของเกษตรกร

ผู้วิจัยได้กำหนดการสังเคราะห์แนวทางการพัฒนาการเลี้ยงแพะเนื้อของเกษตรกร ใน 5 ปัจจัย ได้แก่ ปัจจัยส่วนบุคคล ปัจจัยด้านการผลิต ปัจจัยด้านความต้องการ ปัจจัยด้านปัญหาและข้อเสนอแนะ และปัจจัยด้านความสัมพันธ์และความแตกต่างของตัวแปร ได้ผลดังตารางที่ 4.23

ตารางที่ 4.23 การสังเคราะห์แนวทางการพัฒนาการส่งเสริมการเลี้ยงแพะเนื้อของเกษตรกร

ปัจจัย	ข้อได้เปรียบ (Advantages)	ข้อเสียเปรียบ (Disadvantages)	แนวทางการพัฒนา (Development)
1. ปัจจัยส่วนบุคคล	1) อายุ 2) ระดับการศึกษา 3) แรงงานในครัวเรือน	1) ประกอบอาชีพหลายอย่าง ทำให้มีปัญหาเรื่องเวลา 2) เกษตรกรส่วนใหญ่ไม่ได้เข้าร่วมกลุ่มผลิตแพะ	(1) ศึกษาและประเมินพฤติกรรม การรับข้อมูลข่าวสาร ของเกษตรกร (2) การสร้างกลุ่มหรือเครือข่ายเกษตรกรผู้เลี้ยงแพะในพื้นที่
2. ปัจจัยด้านการผลิต	1) เกษตรกรมีความพร้อมด้านปัจจัยการผลิต ได้แก่ เงินทุน โรงเรือน พันธุ์สัตว์และแรงงาน	1) การพัฒนาสายพันธุ์ 2) การใช้ยา การรักษาโรค 3) การจัดการสุขภาพและ การทำมาตรฐานฟาร์ม 4) การทำบัญชีฟาร์ม	(3) การพัฒนาและปรับปรุงสายพันธุ์พ่อแม่พันธุ์แพะเนื้อให้มีคุณภาพ

ตารางที่ 4.22 (ต่อ)

ปัจจัย	ข้อได้เปรียบ (Advantages)	ข้อเสียเปรียบ (Disadvantages)	แนวทางการพัฒนา (Development)
	2) ความอุดมสมบูรณ์ ของพืชอาหารสัตว์		(4) การให้ความรู้และฝึก ปฏิบัติการผลิตอาหารสัตว์ต้นทุน ต่ำ (5) ส่งเสริมและพัฒนาพันธุ์พืช การจัดการพืชอาหารสัตว์และ การสำรองพืชอาหารสัตว์ช่วง หน้าแล้ง (6) การให้ความรู้และฝึก ปฏิบัติการการจัดการโรงเรือน และการกำจัดของเสีย (7) ส่งเสริมและพัฒนาศักยภาพ เกษตรกรในการตรวจสอบสภาพ สัตว์และการใช้ยาด้วยตนเอง (8) ส่งเสริมและพัฒนาให้ฟาร์ม เกษตรกรให้ได้รับมาตรฐาน ฟาร์ม (9) ส่งเสริมและให้ความรู้ เกี่ยวกับการทำบัญชีฟาร์มแก่ เกษตรกร (10) ส่งเสริมและพัฒนางานวิจัย และนวัตกรรมด้านการผลิตแพะ เนื้อ
3. ปัจจัยด้านการ ได้รับและความ ต้องการ	จังหวัดสุราษฎร์ธานีมี หน่วยงานภาครัฐที่ เกี่ยวข้องกับ การ ส่งเสริมและพัฒนาด้าน	เกษตรกรได้รับการส่งเสริม การเลี้ยงแพะในภาพรวมอยู่ ในระดับน้อยในทุกด้าน ได้แก่ 1) ด้านการถ่ายทอด	(11) สร้างความร่วมมือระหว่าง หน่วยงานที่เกี่ยวข้องและ สถานศึกษาในพื้นที่ เพื่อให้ ความรู้ด้านปัจจัยการผลิต

ตารางที่ 4.23 (ต่อ)

ปัจจัย	ข้อได้เปรียบ (Advantages)	ข้อเสียเปรียบ (Disadvantages)	แนวทางการพัฒนา (Development)
	ปศุสัตว์จำนวนมาก และมีความหลากหลาย	ความรู้จากเจ้าหน้าที่ 2) ด้านการสนับสนุนจากหน่วยงานภาครัฐ 3) ด้านแหล่งเงินทุน 4) ด้านช่องทางการสื่อสารเรียนรู้ และ 5) ด้านวิธีการส่งเสริมและเกษตรกรมีความต้องการที่จะได้รับการส่งเสริมในระดับมาก แต่มีขีดจำกัดอยู่ 2 ประเด็น คือ 1) หน่วยงานภาครัฐยังไม่สามารถดำเนินงานเข้าถึงกลุ่มเกษตรกรได้อย่างทั่วถึง 2) หน่วยงานภาครัฐขาดการบูรณาการการทำงานระหว่างหน่วยงาน (ทำงานเดียวกัน แต่ต่างคนต่างทำ)	กระบวนการผลิต และการตลาดแพะเนื้อ (12) การผลักดันให้ภาคประชาชน และภาคเอกชนเข้ามามีส่วนร่วมในการพัฒนางานแพะของจังหวัด
4. ปัจจัยด้านปัญหาและข้อเสนอแนะ	เกษตรกรมีความพร้อมรับการเรียนรู้ ทั้งในภาคทฤษฎีและปฏิบัติ	1) เกษตรกรขาดความรู้เรื่องโรคและการสุขาภิบาล 2) ขาดการสนับสนุนจากหน่วยงานภาครัฐ 3) ไม่มีตลาดจำหน่ายผลผลิต	(13) การส่งเสริมและพัฒนาความรู้เกษตรกรด้านโรค การใช้ยาและการสุขาภิบาล (14) การวิจัยเพื่อการพัฒนาตลาดแพะ
5. ปัจจัยด้านความสัมพันธ์และความแตกต่างของตัวแปร	ปัจจัยด้านสภาพการผลิต ได้แก่ ประสิทธิภาพการเลี้ยงราคาแพะที่จำหน่ายต่อกิโลกรัม จำนวนแม่	1) ประสิทธิภาพต้องใช้เวลาในการทดลองถูก 2) ไม่มีระบบการตลาดรองรับและไม่มีกำหนดราคาที่เป็นมาตรฐาน	(15) ส่งเสริมและพัฒนาโดยการแปรรูปตัวแพะ และมูลแพะเพื่อเพิ่มมูลค่าสินค้า (16) ส่งเสริมและประชาสัมพันธ์โดยสร้างความรู้ความเข้าใจ

ตารางที่ 4.23 (ต่อ)

ปัจจัย	ข้อได้เปรียบ (Advantages)	ข้อเสียเปรียบ (Disadvantages)	แนวทางการพัฒนา (Development)
	พันธุ์ และ ขนาดฝูง มี ความสัมพันธ์กับความ ต้องการการส่งเสริมการ เลี้ยงแพะเนื้อ ของ เกษตรกร	3) จำนวนแม่พันธุ์ และ ขนาดฝูง ขึ้นอยู่กับระบบ การ จัด การ และ ประสิทธิภาพการผลิตของ เกษตรกร	เกี่ยวกับคุณค่าทางโภชนาของเนื้อ แพะ เพื่อเพิ่มการบริโภคเนื้อแพะ ภายในจังหวัด

จากตารางที่ 4.23 การสังเคราะห์แนวทางการพัฒนาการส่งเสริมการเลี้ยงแพะเนื้อของเกษตรกร ใน 5 ปัจจัย พบว่า

1) ปัจจัยส่วนบุคคลของเกษตรกร สามารถสังเคราะห์ได้ดังนี้

ข้อได้เปรียบ ได้แก่ 1) อายุ ของเกษตรกรจะเฉลี่ยอยู่ที่ 46.98 ปี ซึ่งเป็นช่วงอายุที่ยังมีความกระตือรือร้นหรือยังเปิดรับการเรียนรู้ 2) ระดับการศึกษา เกษตรกรส่วนใหญ่ได้รับการศึกษาสามารถอ่านออก เขียนได้ ซึ่งเป็นข้อดีที่สามารถจัดรูปแบบการเรียนรู้ได้หลากหลายรูปแบบ และ 3) แรงงานในครัวเรือน เป็นแรงงานหลักในการเลี้ยง ซึ่งจะช่วยลดค่าแรงงานจากภายนอก

ข้อเสียเปรียบ ได้แก่ 1) เกษตรกรประกอบอาชีพหลายอย่าง ทำให้มีปัญหาเรื่องเวลา หรือการจัดการสรรเวลา ทำให้การจัดการเรียนรู้ไม่มีประสิทธิภาพ และ 2) เกษตรกรส่วนใหญ่ไม่เข้าร่วมกลุ่มการผลิตแพะเนื้อ ทำให้การติดต่อ หรือการรับทราบข่าวสารล่าช้า หรือไม่ทั่วถึง และยังคงขาดอำนาจในการต่อรองทางการตลาด เช่น มาตรฐานเรื่องราคา เป็นต้น

แนวทางการพัฒนา มีดังนี้

- (1) ศึกษาและประเมินพฤติกรรมการรับข้อมูลข่าวสารของเกษตรกร
- (2) สร้างกลุ่มหรือเครือข่ายเกษตรกรผู้เลี้ยงแพะเนื้อในพื้นที่

2) ปัจจัยด้านการผลิตของเกษตรกร สามารถสังเคราะห์ได้ดังนี้

ข้อได้เปรียบ ได้แก่ 1) เกษตรกรมีความพร้อมด้านปัจจัยการผลิต ได้แก่ เงินทุน ไร่เรือน พันธุ์สัตว์ และแรงงาน 2) ความอุดมสมบูรณ์ของพืชอาหารสัตว์ในพื้นที่ ที่มีความเพียงพอต่อความต้องการ

ข้อเสียเปรียบ กระบวนการผลิตขาดประสิทธิภาพ ได้แก่ 1) การพัฒนาสายพันธุ์ 2) การใช้ยา การรักษาโรค 3) การจัดการสุขาภิบาล และการทำมาตรฐานฟาร์ม และ 4) การทำบัญชีฟาร์ม

แนวทางการพัฒนา มีดังนี้

- (3) การพัฒนาและปรับปรุงสายพันธุ์พ่อแม่พันธุ์แพะเนื้อให้มีคุณภาพ
- (4) การให้ความรู้และฝึกปฏิบัติการผลิตอาหารสัตว์ต้นทุนต่ำ
- (5) ส่งเสริมและพัฒนาพันธุ์พืช การจัดการพืชอาหารสัตว์ และการสำรองพืชอาหารสัตว์ช่วงหน้าแล้ง
- (6) การให้ความรู้และฝึกปฏิบัติการจัดการโรงเรือน และการกำจัดของเสีย
- (7) ส่งเสริมและพัฒนาศักยภาพเกษตรกรในการตรวจสอบสุขภาพสัตว์ และการใช้ยาด้วยตนเอง
- (8) ส่งเสริมและพัฒนาให้ฟาร์มเกษตรกรให้ได้รับมาตรฐานฟาร์ม
- (9) ส่งเสริมและให้ความรู้เกี่ยวกับการทำบัญชีฟาร์มแก่เกษตรกรข
- (10) ส่งเสริมและพัฒนางานวิจัยและนวัตกรรมด้านการผลิตแพะเนื้อ

3) ปัจจัยด้านการได้รับและความต้องการของเกษตรกร สามารถสังเคราะห์ได้ดังนี้

ข้อได้เปรียบ จังหวัดสุราษฎร์ธานีมีหน่วยงานของภาครัฐที่เกี่ยวข้องกับการส่งเสริมและพัฒนาด้านปศุสัตว์จำนวนมาก และมีความหลากหลาย แบ่งออกเป็น 3 กลุ่ม ดังนี้ 1) กรมปศุสัตว์ ได้แก่ สำนักงานปศุสัตว์จังหวัด ศูนย์วิจัยและบำรุงพันธุ์สัตว์ และศูนย์วิจัยและพัฒนาอาหารสัตว์ 2) สำนักงานสภาพัฒนาการจังหวัด และสำนักงานเศรษฐกิจการเกษตรที่ 8 และ 3) สถานศึกษาของรัฐในพื้นที่ที่ดำเนินพันธกิจด้านการผลิตสัตว์ ได้แก่ มหาวิทยาลัยราชภัฏสุราษฎร์ธานี มหาวิทยาลัยสงขลานครินทร์ และวิทยาลัยเกษตรและเทคโนโลยี

ข้อเสียเปรียบ เกษตรกรได้รับการส่งเสริมการเลี้ยงแพะเนื้อในภาพรวมอยู่ในระดับน้อยในทุกด้าน ได้แก่ 1) ด้านการถ่ายทอดความรู้จากเจ้าหน้าที่ 2) ด้านการสนับสนุนจากหน่วยงานภาครัฐ 3) ด้านแหล่งเงินทุน 4) ด้านช่องทางการสื่อสารเรียนรู้ และ 5) ด้านวิธีการส่งเสริมเกษตรกรมีความต้องการที่จะรับการส่งเสริมการเลี้ยงแพะเนื้ออยู่ในระดับมาก แต่มีขีดจำกัดอยู่ 2 ประเด็น คือ 1) หน่วยงานภาครัฐยังไม่สามารถดำเนินงานเข้าถึงกลุ่มเกษตรกรได้อย่างทั่วถึง และ 2) หน่วยงานภาครัฐขาดการบูรณาการการทำงานระหว่างหน่วยงาน (ทำงานเดียวกัน แต่ต่างคนต่างทำ)

แนวทางการพัฒนา มีดังนี้

(11) สร้างความร่วมมือระหว่างหน่วยงานที่เกี่ยวข้องและสถานศึกษาในพื้นที่ เพื่อให้ความรู้ด้านปัจจัยการผลิต กระบวนการผลิต และการตลาดแพะเนื้อ

(12) การผลักดันให้ภาคประชาชน และภาคเอกชนเข้ามามีส่วนร่วมในการ พัฒนางานแพะของจังหวัด

4) ปัจจัยด้านปัญหาและข้อเสนอแนะ สามารถสังเคราะห์ได้ดังนี้

ข้อได้เปรียบ เกษตรกรมีความพร้อมรับการเรียนรู้ ทั้งในภาคทฤษฎีและปฏิบัติ

ข้อเสียเปรียบ ได้แก่ 1) เกษตรกรขาดความรู้เรื่องโรคและการสุขาภิบาล 2) ขาดการสนับสนุนจากหน่วยงานภาครัฐ และ 3) ไม่มีตลาดจำหน่ายผลผลิต

แนวทางการพัฒนา

(13) การส่งเสริมและพัฒนาความรู้เกษตรกรด้านโรค การใช้ยา และการสุขาภิบาล

(14) การวิจัยเพื่อการพัฒนาตลาดแพะ

5) ปัจจัยด้านความสัมพันธ์และความแตกต่างของตัวแปร สามารถสังเคราะห์ได้ดังนี้

ข้อได้เปรียบ ปัจจัยด้านสภาพการผลิต ได้แก่ 1) ความสะดวกในการเลี้ยง 2) ราคาแพะที่จำหน่ายต่อกิโลกรัม 3) จำนวนแม่พันธุ์ และ 4) ขนาดฝูงมีความสัมพันธ์กับความต้องการการส่งเสริมการเลี้ยงแพะของเกษตรกร

ข้อเสียเปรียบ ได้แก่ 1) ความสะดวกต้องใช้เวลาในการลองผิดลองถูก ซึ่งต้องใช้เวลากว่าที่จะเกิดองค์ความรู้ และชำนาญในการเลี้ยง 2) ไม่มีระบบการตลาดรองรับและไม่มีกำหนดราคาที่เป็นมาตรฐาน และ 3) จำนวนแม่พันธุ์ และขนาดฝูง ขึ้นอยู่กับระบบการจัดการและประสิทธิภาพการผลิตของเกษตรกร

แนวทางการพัฒนา มีดังนี้

(15) ส่งเสริมและพัฒนาโดยการแปรรูปตัวแพะ และมูลแพะเพื่อเพิ่มมูลค่า

(16) ส่งเสริมและประชาสัมพันธ์โดยสร้างความรู้ความเข้าใจเกี่ยวกับคุณค่าทางโภชนของเนื้อแพะ เพื่อเพิ่มการบริโภคเนื้อแพะภายในจังหวัด

ผู้วิจัยสามารถสังเคราะห์แนวทางการพัฒนาการเลี้ยงแพะเนื้อเชิงธุรกิจของเกษตรกร ใน 5 ปัจจัย ได้เป็นแนวทางการพัฒนาจำนวน 16 ข้อ ตามความต้องการหลักของเกษตรกรในด้านปัจจัย

การผลิต กระบวนการผลิต และการตลาด โดยมุ่งเน้นการส่งเสริมงานและพัฒนาแบบบูรณาการระหว่างหน่วยงานรัฐภายในพื้นที่ และผลักดันให้ภาคประชาชนและเอกชนเข้ามามีส่วนร่วมในการพัฒนา ซึ่งจะใช้เจ้าหน้าที่ของหน่วยงานเข้าไปส่งเสริมและพัฒนาในพื้นที่ และผู้วิจัยจะนำแนวทางการพัฒนาจำนวน 16 ข้อนี้ไปกำหนดกรอบแนวทางการส่งเสริมการเลี้ยงแพะเนื้อเชิงธุรกิจของเกษตรกรในจังหวัดสุราษฎร์ธานีต่อไป

5.4.2 แนวทางการส่งเสริมการเลี้ยงแพะเนื้อเชิงธุรกิจของเกษตรกรในจังหวัดสุราษฎร์ธานี

การสังเคราะห์แนวทางการส่งเสริมการเลี้ยงแพะเนื้อเชิงธุรกิจของเกษตรกรในจังหวัดสุราษฎร์ธานี ผู้วิจัยได้จำลองโมเดลธุรกิจแพะโดยใช้ Business Model Canvas และนำแนวทางการพัฒนาจากการสังเคราะห์จำนวน 16 ข้อ มาดำเนินกิจกรรม โดยทฤษฎี Business Model Canvas เป็นการอธิบายองค์ประกอบของธุรกิจที่ประกอบด้วย 9 องค์ประกอบสำคัญ ได้แก่ 1) สินค้าที่นำเสนอแก่ลูกค้า (Offer, Value proposition) 2) กลุ่มลูกค้าเป้าหมาย (Customer segment) 3) ช่องทางการเข้าถึงลูกค้า (Distribution channels) 4) การสร้างความสัมพันธ์กับลูกค้า (Customer relationships) 5) รายได้ของกิจการ (Revenue streams) 6) ทรัพยากรหลัก (Key resource) 7) กิจกรรมหลัก (Key activities) 8) คู่ค้าและเครือข่ายสนับสนุน (Key partners) และ 9) โครงสร้างต้นทุน (Cost structure) โดยมีรายละเอียดดังนี้

1) *สินค้าที่นำเสนอแก่ลูกค้า (Offer, Value proposition)* สินค้าที่เกษตรกรจะนำเสนอ ได้แก่ 1) แพะเนื้อมีชีวิตที่มีคุณภาพตามความต้องการของตลาดภายใต้มาตรฐานฟาร์มปลอดโรค โดยจะมีการกำหนดเป้าหมายการผลิตตามความต้องการของตลาด เช่น ตลาดแพะขุนแต่ละแหล่งจะมีเกณฑ์น้ำหนักแพะที่ต้องการต่างกัน เพราะฉะนั้นเกษตรกรก็จะต้องมีการวางแผนการผลิตให้ได้น้ำหนักและช่วงระยะเวลาที่ตลาดต้องการ หรือเกษตรกรบางรายมีการจำหน่ายผ่านพ่อค้าคนกลางที่รวบรวมแพะไปส่งต่อแถบชายแดน หรือต่างประเทศ ซึ่งจะต้องมีใบรับรองมาตรฐานฟาร์มปลอดโรค ฟาร์มของเกษตรกรจึงต้องเข้ารับการตรวจมาตรฐานฟาร์มทุกปี เพื่อรับรองคุณภาพของสินค้า เป็นต้น 2) เนื้อแพะสด และแช่แข็ง ตัดแต่งตามชิ้นส่วน ซึ่งเป็นการขยายตลาดสำหรับผู้บริโภคที่ต้องการลองรับประทานหรือรับประทานในปริมาณไม่มาก เพราะตลาดภายในจังหวัดไม่มีเชิงจำหน่ายเนื้อแพะ หากต้องการรับประทานต้องซื้อทั้งตัวไปชำแหละ 3) เนื้อแพะแปรรูป จะช่วยเพิ่มมูลค่าและยืดระยะเวลาการเก็บรักษาเนื้อ ซึ่งคำนึงถึงความสะดวกสำหรับผู้บริโภค และ 4) ปุ๋ยมูลแพะ โดยปกติเกษตรกรจะขายมูลแพะสดที่ราคาเฉลี่ย 43.62 หากมีการแปรรูปเป็นปุ๋ยมูลแพะ จะทำให้ราคาต่อกระสอบสูงขึ้น ทั้งนี้ กลุ่มลูกค้า

ก็สะดวกในการใช้โดยไม่ต้องซื้อวัสดุตัวอื่นมาเติม โดยใช้แนวทางการพัฒนาที่ (3) (4) (5) (6) (7) (8) (9) (10) (13) (15) และ (16)

2) *กลุ่มลูกค้าเป้าหมาย (Customer segment)* กลุ่มลูกค้าที่สำคัญ มีจำนวน 2 กลุ่ม ประกอบด้วย กลุ่มที่ 1 ลูกค้าตัวแพะ ได้แก่ 1) เกษตรกรที่ต้องการพ่อแม่พันธุ์ใหม่เข้าฟาร์ม หรือพ่อแม่พันธุ์สำหรับทดแทนของเดิมที่กำลังจะปลด 2) ผู้บริโภคภายในจังหวัด 3) ลูกค้าชาวไทยมุสลิมที่ใช้แพะในพิธีกรรมที่สำคัญทางศาสนา 4) พ่อค้าคนกลางภายในและภายนอกจังหวัด ซึ่งจะเป็นผู้รวบรวมแพะในพื้นที่ไปส่งต่อ และกลุ่มที่ 2 ลูกค้ามูลแพะ ได้แก่ เกษตรกรทั่วไป ส่วนใหญ่จะเป็นเกษตรกรที่ทำสวนยาง ปาล์ม และผลไม้ โดยใช้แนวทางการพัฒนาที่ (1)

3) *ช่องทางการเข้าถึงลูกค้า (Distribution channels)* ช่องทางที่จะนำสินค้าไปจำหน่ายของเกษตรกร มีทั้งหมด 4 ช่องทาง ได้แก่ 1) จำหน่ายด้วยตนเองหน้าฟาร์ม และผ่านสื่อออนไลน์ เช่น Facebook และ กลุ่ม Line เป็นต้น 2) ผ่านกลุ่มแพะที่เกษตรกรเป็นสมาชิก ทั้งที่เป็นกลุ่มที่จัดวิสาหกิจและไม่วิสาหกิจ 3) ผ่านสภาเกษตรกรจังหวัด ซึ่งเป็นสื่อกลางให้ระหว่างกลุ่มเกษตรกรกับกลุ่มลูกค้า ซึ่งช่องทางการจำหน่ายด้วยตนเอง เกษตรกรสามารถกำหนดราคาได้ตามความต้องการ แต่การจำหน่ายผ่านกลุ่ม หรือหน่วยงานจะต้องมีส่วนที่จะมีการหักค่าใช้จ่ายในส่วนของการดำเนินการ โดยใช้แนวทางการพัฒนาที่ (2) (11) (12) และ (14)

4) *การสร้างความสัมพันธ์กับลูกค้า (Customer relationships)* เกษตรกรเมื่อขายสินค้าไปแล้ว และต้องการให้ลูกค้ากลับมาซื้ออีก หรือมีการไปประชาสัมพันธ์ต่อ เพื่อให้มีลูกค้าเพิ่มขึ้น ซึ่งการทำให้ลูกค้าประทับใจ โดยกำหนดวิธีการ ได้แก่ 1) สร้างเครือข่ายการตลาด โดยการหาตลาดรับซื้อให้แก่เกษตรกรที่ซื้อพันธุ์สัตว์จากฟาร์ม 2) บริการหลังการขายโดยให้คำปรึกษา และความรู้ด้านการผลิตที่มีประสิทธิภาพ โดยใช้แนวทางการพัฒนาที่ (2) (11) และ (14)

5) *รายได้ของกิจการ (Revenue streams)* รายได้จากเลี้ยงแพะเนื้อ จะมาจาก 2 ส่วน คือ ส่วนที่ 1 ตัวแพะ ได้แก่ 1) รายได้จากการจำหน่ายแพะเนื้อ ในรูปแบบแพะมีชีวิต เนื้อแพะสด หรือแช่แข็ง และเนื้อแพะแปรรูป ส่วนที่ 2 จากมูลแพะ ได้แก่ 1) มูลแพะสด และ 2) ปุ๋ยมูลแพะ โดยใช้แนวทางการพัฒนาที่ (9)

6) *ทรัพยากรหลัก (Key resource)* ในการเลี้ยงแพะ ได้แก่ 1) เงินทุน 2) โรงเรือนพร้อมอุปกรณ์ 3) พันธุ์สัตว์ และ 4) แรงงาน โดยใช้แนวทางการพัฒนาที่ (3) และ (6)

7) *กิจกรรมหลัก (Key activities)* กิจกรรมการผลิตแพะเนื้อ ได้แก่ 1) ผลิตพ่อแม่พันธุ์แพะเนื้อที่มีคุณภาพ 2) ผลิตแพะเนื้อขุนที่ได้น้ำหนักตามความต้องการของตลาด 3) ผลิตแพะพิธี

การที่ตรงตามหลักศาสนาของอิสลาม 4) จำหน่ายเนื้อแพะสด และ 5) จำหน่ายมูลแพะ โดยแนวทางการพัฒนาที่ (3) (4) (5) (6) (7) (8) (9) (10) และ (13)

8) คู่ค้าและเครือข่ายสนับสนุน (Key partners) เครือข่ายสนับสนุน ได้แก่ 1) สำนักงานปศุสัตว์จังหวัด 2) ศูนย์วิจัยและบำรุงพันธุ์สัตว์ 3) ศูนย์วิจัยและพัฒนาอาหารสัตว์ 4) สภาเกษตรกรจังหวัด 5) สถานศึกษาเกี่ยวกับด้านปศุสัตว์ในพื้นที่ ได้แก่ มหาวิทยาลัยราชภัฏสุราษฎร์ธานี มหาวิทยาลัยสงขลานครินทร์ และวิทยาลัยเกษตรและเทคโนโลยี โดยใช้แนวทางการพัฒนาที่ (9) และ (10)

9) โครงสร้างต้นทุน (Cost structure) ประกอบด้วย 1) งบลงทุน ได้แก่ โรงเรือนพร้อมอุปกรณ์ และพันธุ์สัตว์ 2) งบดำเนินงาน ได้แก่ ค่าอาหารสัตว์ ค่าเวชภัณฑ์ยา วัคซีน ค่าน้ำ ค่าไฟ ค่าน้ำมันเชื้อเพลิง และค่าแรงงาน โดยใช้แนวทางการพัฒนาที่ (9)

ภาพที่ 4.1 โมเดลการผลิตแพะเนื้อเชิงธุรกิจของเกษตรกรในจังหวัดสุราษฎร์ธานี

นอกจากนี้ ผู้วิจัยได้ใช้ทฤษฎีการสื่อสาร (SMRC) นำมาเป็นกรอบในการส่งเสริมการเลี้ยงแพะเนื้อ โดยมีรายละเอียดดังนี้

1) *ผู้ส่งสาร (Sender: S)* การส่งเสริมการเลี้ยงแพะเนื้อเชิงธุรกิจของเกษตรกรในจังหวัดสุราษฎร์ธานี ได้รับการสนับสนุนจากหน่วยงานภาครัฐหลายหน่วยงาน โดยผู้วิจัยจะแบ่งผู้ส่งสารออกเป็น 3 กลุ่ม ดังนี้

(1) *เจ้าหน้าที่กรมปศุสัตว์* ได้แก่ สำนักงานปศุสัตว์จังหวัด ศูนย์วิจัยและบำรุงพันธุ์สัตว์ ศูนย์วิจัยและพัฒนาพันธุ์พืชอาหารสัตว์ รับผิดชอบการส่งเสริมและพัฒนาด้านปัจจัยการผลิตแพะเนื้อ

(2) *บุคลากรทางการศึกษาและนักวิชาการ* ได้แก่ มหาวิทยาลัยราชภัฏสุราษฎร์ธานี มหาวิทยาลัยสงขลานครินทร์ และวิทยาลัยการเกษตรและเทคโนโลยี รับผิดชอบการส่งเสริมและพัฒนาด้านการผลิตแพะเนื้อ

(3) *เจ้าหน้าที่ส่งเสริม* ได้แก่ สภาเกษตรกรจังหวัด และสำนักงานเศรษฐกิจการเกษตรที่ 8 รับผิดชอบการส่งเสริมและพัฒนาด้านการตลาด และการเพิ่มมูลค่าสินค้า

2) *ข่าวสาร (Message: M)* ความรู้จากเจ้าหน้าที่ โดยให้ความรู้ตามความต้องการของเกษตรกร คือ 1) ความรู้ด้านปัจจัยการผลิตแพะเนื้อ ได้แก่ แหล่งทุน โรงเรือน พันธุ์สัตว์ และพันธุ์พืชอาหารสัตว์ 2) ความรู้ด้านการผลิตแพะเนื้อ ได้แก่ การคัดเลือกพันธุ์ การจัดการโรงเรือน การจัดการอาหารและให้อาหาร การจัดการพืชอาหารสัตว์ โปรแกรมวัคซีน โรค การสุขาภิบาล และมาตรฐานฟาร์ม และ 3) ด้านการตลาด ได้แก่ แหล่งจำหน่าย และการเพิ่มมูลค่าสินค้า

3) *ช่องทาง (Channel: C)* ช่องทางในการส่งข้อมูลข่าวสาร หรือความรู้ไปยังกลุ่มเกษตรกรเป้าหมาย ตามความต้องการของเกษตรกร ได้แก่ 1) ใช้ระบบเชื่อมโยงและติดตาม เพื่อทราบถึงสภาพปัญหา และวางแผนแก้ไขปัญหา 2) อบรมเชิงปฏิบัติการ ในด้านความรู้เรื่องการจัดการปัจจัยการผลิต กระบวนการผลิตที่ให้ผลผลิตอย่างเต็มประสิทธิภาพ การเพิ่มมูลค่าสินค้าและการตลาดและ 3) อบรมสัมมนาเพื่อแลกเปลี่ยนเรียนรู้ เปิดโอกาสให้เกษตรกรได้พบปะเครือข่ายผู้เลี้ยงแพะ ภาครัฐ และภาคเอกชน เพื่อให้ข้อมูลต่างๆ และแลกเปลี่ยนข้อคิดเห็นในการพัฒนางานแพะด้านต่างๆ

4) *ผู้รับสาร (Receiver: R)* เกษตรกรผู้เลี้ยงแพะเนื้อในจังหวัดสุราษฎร์ธานี ซึ่งจะต้องศึกษาพฤติกรรมรับรู้ข้อมูลข่าวสารของเกษตรกร เพื่อให้การส่งสารเกิดประสิทธิภาพสูงสุด

ภาพที่ 4.2 แนวทางการส่งเสริมการเลี้ยงแพะเนื้อเชิงธุรกิจของเกษตรกรในจังหวัดสุราษฎร์ธานี

จากการสังเคราะห์แนวทางการส่งเสริมนั้น ผู้วิจัยจะได้กรอบแนวคิดที่มีการผสมผสานระหว่างโมเดลทางธุรกิจและการสื่อสารทางการส่งเสริม โดยใช้แนวทางพัฒนาที่ได้จากการสังเคราะห์มาสนับสนุนกิจกรรมต่างๆ เพื่อให้เกิดประสิทธิภาพสูงสุดในการส่งเสริมและพัฒนางานแพะของจังหวัดสุราษฎร์ธานี

บทที่ 5

สรุปการวิจัย อภิปรายผล และข้อเสนอแนะ

การศึกษารายการวิจัย เรื่อง การส่งเสริมการเลี้ยงแพะเนื้อเชิงธุรกิจของเกษตรกรในจังหวัดสุราษฎร์ธานี ผู้วิจัยได้นำเสนอในประเด็นสำคัญจำแนกเป็น 3 ส่วน คือ สรุปการวิจัย อภิปรายผล และข้อเสนอแนะ ซึ่งมีรายละเอียด ดังนี้

1. สรุปการวิจัย

การวิจัย เรื่อง การส่งเสริมการเลี้ยงแพะเนื้อเชิงธุรกิจของเกษตรกรในจังหวัดสุราษฎร์ธานี สามารถสรุปผลการวิจัย ได้ดังนี้

1.1 วัตถุประสงค์การวิจัย

- 1.1.1 เพื่อศึกษาสภาพทั่วไป และสภาพการผลิตแพะเนื้อของเกษตรกร
- 1.1.2 เพื่อศึกษาต้นทุนและผลตอบแทนการผลิตแพะเนื้อของเกษตรกร
- 1.1.3 เพื่อศึกษาปัญหาและข้อเสนอแนะในการเลี้ยงแพะเนื้อของเกษตรกร
- 1.1.4 เพื่อศึกษาการได้รับและความต้องการการส่งเสริมการเลี้ยงแพะเนื้อของเกษตรกร
- 1.1.5 เพื่อวิเคราะห์และสังเคราะห์แนวทางการส่งเสริมการเลี้ยงแพะเนื้อเชิงธุรกิจของจังหวัดสุราษฎร์ธานี

1.2 วิธีดำเนินการวิจัย

- 1.2.1 ประชากรที่ใช้ในการวิจัย ได้แก่ เกษตรกรผู้เลี้ยงแพะเนื้อในจังหวัดสุราษฎร์ธานี ที่ขึ้นทะเบียนเกษตรกรกับสำนักงานปศุสัตว์จังหวัดสุราษฎร์ธานี ปี 2563 จำนวนรวมทั้งหมด 557 ราย (สำนักงานปศุสัตว์จังหวัดสุราษฎร์ธานี, 2563)
- 1.2.2 เครื่องมือที่ใช้ในการวิจัยครั้งนี้ คือ แบบสัมภาษณ์
- 1.2.3 ทดสอบความถูกต้องของเครื่องมือการวิจัย เครื่องมือแบบสัมภาษณ์ผ่านการทดสอบความตรงของเนื้อหา มีค่าดัชนีความสอดคล้อง (IOC) เท่ากับ 0.98 มากกว่า 0.5 ซึ่งค่าที่ได้มีความตรงเชื่อถือได้ในการทำการทดสอบค่าความเที่ยง (Reliability Consistency) ได้ค่าสัมประสิทธิ์

ความเชื่อมั่นของครอนบาค ทั้งแบบสัมภาษณ์ จำนวน 54 ข้อ เท่ากับ 0.952 ซึ่งพบว่า ได้ค่าความเชื่อมั่นมากกว่า 0.7 ดังนั้น แบบสัมภาษณ์ในการวิจัยครั้งนี้ จึงผ่านเกณฑ์การยอมรับได้

1.2.4 นำแบบสัมภาษณ์ไปเก็บรวบรวมข้อมูลในภาคสนาม โดยเก็บแบบสัมภาษณ์จากเกษตรกรผู้เลี้ยงแพะเนื้อซึ่งเป็นกลุ่มตัวอย่าง จำนวน 233 ราย

1.3 ผลการวิจัย เรื่อง การส่งเสริมการเลี้ยงแพะเนื้อเชิงธุรกิจของเกษตรกรในจังหวัดสุราษฎร์ธานี สรุปได้ ดังนี้

1.3.1 สภาพทั่วไปและสภาพการผลิตแพะเนื้อของเกษตรกร

1) สภาพทั่วไปของเกษตรกร

ผลการวิเคราะห์ข้อมูลเกี่ยวกับสภาพทั่วไปของเกษตรกร พบว่า เกษตรกรเป็นเพศชาย ร้อยละ 75.1 มีอายุเฉลี่ย 46.98 ปี นับถือศาสนาพุทธ ร้อยละ 71.7 ได้รับความศึกษาในระดับประถมศึกษา ร้อยละ 39.9 รองลงมาคือ มัธยมศึกษาตอนต้น (ม.3) ร้อยละ 18.0 และปริญญาตรี ร้อยละ 17.2 ตามลำดับ มีจำนวนสมาชิกในครัวเรือนเฉลี่ย 4.04 คน มีจำนวนแรงงานในครัวเรือนเฉลี่ย 2.73 คน และไม่ได้เป็นสมาชิกกลุ่มหรือสถาบันการเกษตร ร้อยละ 62.2 เกษตรกรมีอาชีพทำสวนยางพาราเป็นอาชีพหลัก ร้อยละ 29.6 และทำฟาร์มเลี้ยงแพะเป็นอาชีพรอง ร้อยละ 88.9 มีรายได้จากภาคการเกษตรเฉลี่ย 153,766.06 บาทต่อปี และส่วนใหญ่ไม่มีรายได้จากการทำอาชีพนอกภาคการเกษตร ร้อยละ 76.8 จำนวนพื้นที่ทำกินของเกษตรกรที่เป็นของตนเอง เฉลี่ย 16.83 ไร่ มีเกษตรกรที่มีที่ดินเช่า ร้อยละ 0.4 และที่ดินที่ผู้อื่นให้ทำกินเปล่า ร้อยละ 3.0

2) สภาพการผลิตแพะเนื้อของเกษตรกร

ผลการวิเคราะห์ข้อมูลเกี่ยวกับสภาพการผลิตแพะเนื้อของเกษตรกร ได้แก่ ข้อมูลการทำฟาร์มทั่วไป ข้อมูลการจัดการฟาร์ม ข้อมูลสัตว์ในฟาร์ม และข้อมูลเศรษฐกิจแพะของฟาร์ม พบว่า

(1) **ข้อมูลการทำฟาร์มทั่วไป** พบว่า เกษตรกรมีประสบการณ์ในการเลี้ยงแพะเฉลี่ย 4.40 ปี ใช้แรงงานในครัวเรือนเป็นหลัก โดยมีแรงงานในครัวเรือนเฉลี่ย 1.56 คน มีเกษตรกรที่ใช้แรงงานนอกครัวเรือนเพียงร้อยละ 2.1 ของเกษตรกรทั้งหมด และใช้แรงงานนอกครัวเรือนเฉลี่ย 2.5 คน เกษตรกรไม่ได้เข้าร่วมกลุ่มเลี้ยงแพะ ร้อยละ 60.1 และเกษตรกรทั้งหมดทำฟาร์มโดยใช้เงินทุนส่วนตัวร้อยละ 100

(2) **ข้อมูลการจัดการฟาร์ม** พบว่า โรงเรือนมีความสูงเฉลี่ย 1.60 เมตร และมีพื้นที่โรงเรือนเฉลี่ย 70 ตารางเมตร รูปแบบในการเลี้ยงเป็นแบบขังคอกตลอดเวลา ร้อยละ 48.9 และแบบกึ่งขังกึ่งปล่อย ร้อยละ 42.1 อาหารจะใช้อาหารข้นควบคู่กับอาหารหยาบ โดยอาหาร

ชั้นที่เกษตรกรนิยมใช้ คือ อาหารสำเร็จรูป ร้อยละ 51.5 และอาหารหยาบที่เกษตรกรนิยมใช้ คือ หญ้าเนเปียร์ ร้อยละ 60.5 ส่วนการใช้อาหาร TMR พบว่า เกษตรกรไม่ได้ใช้ ร้อยละ 82.8 และฟาร์ม เกษตรกรไม่ได้ทำวัคซีน ร้อยละ 55.8

(3) **ข้อมูลสัตว์ในฟาร์ม** พบว่า เกษตรกรมีขนาดฝูงเฉลี่ย 35.50 ตัว อัตราส่วนระหว่างพ่อพันธุ์ต่อแม่พันธุ์เฉลี่ย เท่ากับ 1.70 : 18.38 ตัว โดยสายพันธุ์ของพ่อที่นิยมใช้ คือ พันธุ์ลูกผสม ร้อยละ 70.4 และสายพันธุ์ของแม่ที่นิยมใช้ คือ พันธุ์ลูกผสม ร้อยละ 91.0 ส่วน ราคาพ่อพันธุ์เฉลี่ย 12,423.66 บาทต่อตัว และราคาแม่พันธุ์เฉลี่ย 6,050.64 บาทต่อตัว

(4) **ข้อมูลเศรษฐกิจแพะของฟาร์ม** พบว่า ปริมาณแพะที่เกษตรกร สามารถผลิตได้เฉลี่ย 29.18 ตัวต่อปี และมีปริมาณแพะที่จำหน่ายเฉลี่ย 17.40 ตัวต่อปี โดยจำหน่าย แพะในรูปแบบของแพะมีชีวิต ร้อยละ 100 ซึ่งน้ำหนักจำหน่ายเฉลี่ยที่ 27.30 กิโลกรัมต่อตัว และ ราคาแพะที่เกษตรกรจำหน่ายได้เฉลี่ย 134.80 บาทต่อกิโลกรัม โดยเกษตรกรมีตลาดจำหน่ายแพะ ภายในจังหวัด ร้อยละ 51.1 และเกษตรกรจะจำหน่ายผลผลิตด้วยตนเอง ร้อยละ 60.5 นอกจาก เกษตรกรจะมีรายได้จากการจำหน่ายตัวแพะแล้ว เกษตรกรยังมีรายได้จากการจำหน่ายมูลแพะ ซึ่ง ฟาร์มเกษตรกรมีปริมาณมูลแพะเฉลี่ย 50.42 กระสอบต่อเดือน และจำหน่ายที่ราคาเฉลี่ย 43.62 บาท ต่อกระสอบ

1.3.2 ต้นทุนและผลตอบแทนการผลิตแพะเนื้อ

ผลการวิเคราะห์ข้อมูลเกี่ยวกับต้นทุนและผลตอบแทนการผลิตแพะเนื้อต่อรุ่นของ เกษตรกร โดยมีพ่อพันธุ์เฉลี่ย 1.70 ตัว และมีแม่พันธุ์เฉลี่ย 18.38 ตัว ในการผลิตแพะต่อรุ่น พบว่า

1) **ต้นทุนการผลิต** ประกอบด้วย 1) ค่าใช้จ่ายคงที่ ได้แก่ ค่าเสื่อมโรงเรือน และ ค่าเสื่อม 2) ค่าใช้จ่ายในการดำเนินงาน ได้แก่ ค่าแรงงาน (ในครัวเรือน) ค่าอาหาร ค่ายา วัคซีน แร่ธาตุ และ วิตามิน ค่าน้ำ ค่าไฟฟ้า และค่าน้ำมันเชื้อเพลิง 3) ต้นทุนสุทธิต่อรุ่น และ 4) ต้นทุนสุทธิต่อตัว พบว่า ค่าใช้จ่ายคงที่ต่อรุ่น เท่ากับ 7,141.76 บาท ค่าใช้จ่ายในการดำเนินงานต่อรุ่น เท่ากับ 82,371.35 บาท ต้นทุน ทั้งหมดในการผลิตแพะเนื้อต่อรุ่น เท่ากับ 89,531.11 บาท และเมื่อคิดต้นทุนสุทธิเฉลี่ยต่อตัว เท่ากับ 3,067.62 บาท

2) **ผลตอบแทนการผลิต** ประกอบด้วย 1) ผลตอบแทนจากตัวแพะ และ 2) ผลตอบแทนจากมูลแพะ พบว่า เกษตรกรได้รับผลตอบแทนจากตัวแพะต่อรุ่น เท่ากับ 107,383.57 บาท โดยแบ่งเป็นผลตอบแทนจากการจำหน่าย เท่ากับ 43,350.87 บาท และมูลค่าแพะคงเหลือใน ฟาร์ม เท่ากับ 64,032.70 บาทและปริมาณมูลแพะเฉลี่ย เท่ากับ 554.62 กระสอบ ขายได้ในราคา กระสอบละ 43.62 บาท เกษตรกรจึงมีรายได้จากมูลแพะเป็นเงิน 24,192.52 บาท เมื่อรวมผลตอบแทน

ทั้งจากตัวแพะและมูลแพะแล้วจะมีผลตอบแทน เท่ากับ 67,573.39 บาท กำไรสุทธิต่อรุ่น เท่ากับ เท่ากับ 42,044.89บาท และเมื่อคิดกำไรสุทธิเฉลี่ยต่อตัว เท่ากับ 1,440.88 บาท

1.3.3 ปัญหาและข้อเสนอแนะในการเลี้ยงแพะเนื้อของเกษตรกร

ปัญหาการเลี้ยงแพะเนื้อของเกษตรกรในภาพรวมอยู่ในระดับปานกลาง ($\bar{X}=2.89$, $SD=0.617$) เมื่อพิจารณารายประเด็น พบว่า ประเด็นที่มีค่าเฉลี่ยสูงสุด ได้แก่ 1) ด้านการผลิตแพะเนื้อ ($\bar{X}=2.97$, $SD=0.747$) มีปัญหาในระดับปานกลาง และข้อที่มีค่าเฉลี่ยสูงสุด ได้แก่ ขาดการสนับสนุนจากหน่วยงานภาครัฐ ($\bar{X}=4.00$, $SD=1.184$) มีปัญหาอยู่ในระดับมาก 2) ด้านความรู้ความสามารถของตัวเกษตรกร ($\bar{X}=2.89$, $SD=0.900$) มีปัญหาอยู่ในระดับปานกลาง และข้อที่มีค่าเฉลี่ยสูงสุด ได้แก่ ขาดความรู้เรื่องโรคและสุขภาพ ভাল ($\bar{X}=3.42$, $SD=1.318$) มีปัญหาในระดับมาก และ 3) ด้านการตลาดแพะเนื้อ ($\bar{X}=2.80$, $SD=0.926$) มีปัญหาอยู่ในระดับปานกลาง และข้อที่มีค่าเฉลี่ยสูงสุด ได้แก่ ไม่มีแหล่งจำหน่ายผลผลิต ($\bar{X}=2.80$, $SD=0.926$) มีปัญหาอยู่ในระดับปานกลาง

เกษตรกรมีข้อเสนอแนะทั้งหมด 4 ประเด็น ดังนี้ 1) ด้านเจ้าหน้าที่ และหน่วยงานภาครัฐ ร้อยละ 59.23 ได้แก่ ต้องการให้เจ้าหน้าที่ลงมาเยี่ยมชมเยียนเกษตรกร เพื่อจะได้เห็นสภาพปัญหาที่แท้จริงและร่วมวางแผนแก้ไขได้ตรงจุด ร้อยละ 36.91 และระบบการส่งเสริมที่เป็นระบบ ร้อยละ 22.32 2) ด้านการตลาด ร้อยละ 42.92 ได้แก่ ไม่มีตลาดจำหน่ายผลผลิต ร้อยละ 15.88 การจัดการตลาดแพะในอนาคต เช่น จัดการรวมกลุ่มตลาดซื้อขายแพะ ร้อยละ 20.60 การกำหนดมาตรฐานราคา ร้อยละ 6.44 3) ด้านการผลิตแพะเนื้อ ร้อยละ 42.92 ได้แก่ มาตรฐานฟาร์ม ร้อยละ 22.75 และโรค ร้อยละ 20.17 และ 4) ด้านแหล่งเงินทุน ร้อยละ 1.29

1.3.4 การได้รับ และความต้องการการส่งเสริมการเลี้ยงแพะเนื้อเชิงธุรกิจของเกษตรกร

1) ผลจากการวิเคราะห์การได้รับการส่งเสริมการเลี้ยงแพะเนื้อของเกษตรกร พบว่า การได้รับการส่งเสริมในภาพรวมอยู่ในระดับน้อยที่สุด ($\bar{X}=1.63$, $SD=0.543$) ได้แก่ 1) ด้านการถ่ายทอดความรู้จากเจ้าหน้าที่ ได้รับการส่งเสริมในระดับน้อย ($\bar{X}=1.99$, $SD=1.157$) เมื่อพิจารณารายข้อ พบว่า เกษตรกรได้รับในระดับน้อยทุกข้อ 2) ด้านการสนับสนุนของหน่วยงานภาครัฐ ได้รับการส่งเสริมในระดับน้อย ($\bar{X}=1.85$, $SD=0.899$) เมื่อพิจารณารายข้อ พบว่า ข้อที่เกษตรกรได้รับในระดับน้อยที่สุด ได้แก่ พันธุ์สัตว์ ($\bar{X}=1.55$, $SD=0.860$) และพันธุ์พืชอาหารสัตว์ ($\bar{X}=1.55$, $SD=0.830$) 3) ด้านแหล่งเงินทุนได้รับการส่งเสริมในภาพรวมอยู่ในระดับน้อยที่สุด ($\bar{X}=1.29$, $SD=0.611$) เมื่อพิจารณารายข้อ พบว่า เกษตรกรได้รับในระดับน้อยที่สุดทุกข้อ 4) ด้าน

ช่องทางการสื่อสารได้รับการส่งเสริมในระดับน้อย ($\bar{X}=1.82, SD = 0.483$) เมื่อพิจารณารายข้อ พบว่า ข้อที่ได้รับการส่งเสริมน้อยที่สุด ได้แก่ สื่อบุคคล ($\bar{X}=1.18, SD = 0.417$) และ 5) ด้านวิธีการส่งเสริมได้รับการส่งเสริมในภาพรวมในระดับน้อยที่สุด ($\bar{X}=1.20, SD = 0.417$) เมื่อพิจารณารายข้อ พบว่า ข้อที่ได้รับการส่งเสริมน้อยที่สุด ได้แก่ ทักษะศึกษา ($\bar{X}=1.03, SD = 1.399$)

2) ผลการวิเคราะห์ความต้องการการได้รับการส่งเสริมการเลี้ยงแพะเนื้อของเกษตรกร พบว่า ในภาพรวมอยู่ในระดับมาก ($\bar{X}=3.59, SD = 0.902$) ได้แก่ 1) ด้านการถ่ายทอดความรู้จากเจ้าหน้าที่ มีความต้องการการส่งเสริมในระดับมาก ($\bar{X}=4.05, SD = 1.240$) เมื่อพิจารณารายข้อ พบว่า เกษตรกรต้องการได้รับการส่งเสริมในระดับมากทุกข้อ 2) ด้านการสนับสนุนของหน่วยงานภาครัฐ มีความต้องการการส่งเสริมในระดับมาก ($\bar{X}= 4.12, SD = 1.221$) เมื่อพิจารณารายข้อ พบว่า เกษตรกรต้องการได้รับการส่งเสริมในระดับมากทุกข้อ 3) ด้านแหล่งเงินทุน มีความต้องการการส่งเสริมในระดับปานกลาง ($\bar{X}=3.41, SD = 1.669$) เมื่อพิจารณารายข้อ พบว่า เกษตรกรต้องการได้รับการส่งเสริมในระดับปานกลางทุกข้อ 4) ด้านช่องทางในการสื่อสารเรียนรู้ มีความต้องการการส่งเสริมในระดับปานกลาง ($\bar{X}=3.28, SD = 0.871$) ข้อที่มีค่าเฉลี่ยสูงสุด คือ สื่อบุคคล ($= 4.19, SD = 1.358$) เกษตรกรมีความต้องการอยู่ในระดับมาก และ 5) ด้านวิธีการส่งเสริม มีความต้องการการส่งเสริมในระดับปานกลาง ($\bar{X}=3.15, SD = 0.971$) ข้อที่มีค่าเฉลี่ยสูงสุด คือ ฝึกปฏิบัติ ($= 3.53, SD = 1.287$) เกษตรกรมีความต้องการอยู่ในระดับมาก

เมื่อสอบถามในกรณีที่เกษตรกรได้รับการส่งเสริมการเลี้ยงแพะเนื้อเชิงธุรกิจ พบว่า เกษตรกรส่วนใหญ่รับรู้แต่ข้อสังเกตและทราบข้อมูลจากกลุ่มผู้นำที่ปฏิบัติก่อน จำนวน 123 ราย คิดเป็นร้อยละ 52.8

1.3.5 การวิเคราะห์และสังเคราะห์เคราะห์แนวทางการส่งเสริมการเลี้ยงแพะเนื้อเชิงธุรกิจของจังหวัดสุราษฎร์ธานี

จากการวิเคราะห์ แนวทางการส่งเสริมการเลี้ยงแพะเนื้อเชิงธุรกิจของจังหวัดสุราษฎร์ธานี ได้แนวทางการวิเคราะห์เป็น 4 ประเด็น ดังนี้

1) การวิเคราะห์ความเป็นไปได้ในการลงทุนเลี้ยงแพะเนื้อเชิงธุรกิจของเกษตรกรในจังหวัดสุราษฎร์ธานี พบว่า 1) ระยะคืนทุน คือ 4.8 ปี ซึ่งวิเคราะห์ตามเกณฑ์การตัดสินใจแล้วสามารถลงทุนได้ เนื่องจากคืนทุนภายในระยะเวลา 5 ปี 2) มูลค่าปัจจุบันสุทธิ (Net Present Value: NPV) เท่ากับ 40,785.11 บาท ซึ่งวิเคราะห์ตามเกณฑ์การตัดสินใจแล้วสามารถลงทุนได้ เนื่องจากมูลค่าปัจจุบันสุทธิ (NPV) มีค่ามากกว่า 0 3) อัตราผลตอบแทนภายใน (Internal Rate of

Return: IRR)เท่ากับ 14.12% ซึ่งวิเคราะห์ตามเกณฑ์การตัดสินใจแล้วสามารถลงทุนได้ เนื่องจากอัตราผลตอบแทนภายใน (IRR) มีค่ามากกว่าเงินลงทุน และ 4) อัตราส่วนผลตอบแทนต่อต้นทุน (B/C ratio) เท่ากับ 1.18 ซึ่งวิเคราะห์ตามเกณฑ์การตัดสินใจแล้วสามารถลงทุนได้ เนื่องจากอัตราส่วนผลตอบแทนต่อต้นทุนที่คำนวณได้ของโครงการมีค่ามากกว่า 1 โครงการจะได้รับผลตอบแทนจากกระแสเงินสดรับทั้งหมดในรูปมูลค่าปัจจุบันสูงกว่าเงินที่ลงทุนไป ซึ่งสามารถสรุปได้ว่าการลงทุนเลี้ยงแพะเนื้อของเกษตรกรจังหวัดสุราษฎร์ธานีมีความเป็นไปได้ในเชิงธุรกิจ

2) การวิเคราะห์เพื่อเปรียบเทียบความแตกต่างระหว่างกลุ่มข้อมูล โดยการเปรียบเทียบการได้รับและความต้องการการส่งเสริมการเลี้ยงแพะเนื้อเชิงธุรกิจของเกษตรกร โดยใช้สถิติการทดสอบค่าที (Paired t-test) ในการทดสอบ พบว่า ในภาพรวมเกษตรกรมีการได้รับและความต้องการการส่งเสริมที่แตกต่างกันอย่างมีนัยสำคัญทางสถิติที่ 0.05 ซึ่งแสดงให้เห็นว่าเกษตรกรได้รับการส่งเสริมทั้ง 5 ด้าน ในระดับน้อยที่สุด และมีความต้องการที่จะได้รับการส่งเสริมในทั้ง 5 ด้าน ในระดับมาก นอกจากนี้ เมื่อวิเคราะห์ปัจจัยที่มีผลต่อความต้องการการส่งเสริม พบว่า กลุ่มเกษตรกรที่มีประสบการณ์การเลี้ยงน้อยกว่าหรือเท่ากับ 4 ปี มีความต้องการการส่งเสริมมากกว่ากลุ่มเกษตรกรที่มีประสบการณ์การเลี้ยงมากกว่า 4 ปี เกษตรกรที่มีขนาดฝูงน้อยกว่า 21 ตัว จะมีความต้องการการส่งเสริมน้อยกว่าเกษตรกรที่มีขนาดฝูงมากกว่า 21 ตัวขึ้นไป และเกษตรกรที่ไม่เข้าร่วมกลุ่ม มีความต้องการการส่งเสริมน้อยกว่าเกษตรกรที่เข้าร่วมกลุ่ม (ทั้งจุดและไม่จุดควาสาหกิจชุมชน)

3) การวิเคราะห์ความสัมพันธ์ระหว่างปัจจัย โดยวิเคราะห์ระหว่างปัจจัยสภาพทั่วไปและสภาพการผลิตแพะเนื้อของเกษตรกร (X) กับปัจจัยความต้องการการส่งเสริมการเลี้ยงแพะเนื้อเชิงธุรกิจของเกษตรกร (Y) โดยใช้สถิติการวิเคราะห์การถดถอยพหุคูณ (Multiple Regression) ในการทดสอบ ได้สมการความถดถอยพหุคูณ ดังนี้

$$Y = a - .166x2 + .163x5 + 1.88x6 - .163x8$$

แสดงว่าปัจจัยด้านสภาพการผลิต(Xi) ที่มีผลต่อความต้องการการส่งเสริมการเลี้ยงแพะเนื้อเชิงธุรกิจของเกษตรกร (Y) ได้แก่ ประสบการณ์ในการเลี้ยงแพะ (X2), จำนวนแม่พันธุ์ (X5), ขนาดฝูง (X6) และราคาแพะที่จำหน่ายต่อกิโลกรัม (X8) โดยประสบการณ์การเลี้ยงแพะ และราคาแพะที่จำหน่ายต่อกิโลกรัมมีความสัมพันธ์เชิงลบกับความต้องการการส่งเสริม และจำนวนแม่พันธุ์ และขนาดฝูง มีความสัมพันธ์เชิงบวกกับความต้องการการส่งเสริม

เมื่อหาค่าความสัมพันธ์ระหว่างตัวแปรอิสระกับตัวแปรอิสระด้วยกัน โดยใช้ค่าสถิติสหสัมพันธ์แบบเพียร์สัน (Pearson Product Moment Correlation; r) พบว่า ตัวแปรอิสระส่วนใหญ่มีความสัมพันธ์ซึ่งกันและกันในระดับต่ำ ตามเกณฑ์การวัดระดับความสัมพันธ์ พบว่าไม่เกิดปัญหา

ความสัมพันธ์ระหว่างตัวแปรด้วยตัวเอง (Multicollinearity) ซึ่งจะทำให้ค่า R2 เปลี่ยน เพราะค่าสัมประสิทธิ์สหสัมพันธ์ของตัวแปรอิสระทั้งหมดไม่มีค่าใกล้เคียงกับ 0.80 - 1.00 ส่วนตัวแปรอิสระที่มีความสัมพันธ์ซึ่งกันและกันในระดับสูง ได้แก่ จำนวนแม่พันธุ์กับขนาดฝูง เพราะค่าสัมประสิทธิ์สหสัมพันธ์ของตัวแปรอิสระมีค่าเท่ากับ 0.898

4) การวิเคราะห์และสังเคราะห์แนวทางการส่งเสริม โดยใช้ผลการวิเคราะห์ข้อมูลที่ได้ และใช้ Business Model Canvas ในการสร้างโมเดลธุรกิจแพะ และใช้ทฤษฎีการสื่อสาร (SMRC) ในการสร้างกรอบแนวทางการส่งเสริมการเลี้ยงแพะเนื้อเชิงธุรกิจของเกษตรกรในจังหวัดสุราษฎร์ธานี โดยมีแนวทางการพัฒนาที่สังเคราะห์ได้ จำนวน 16 ข้อ เป็นการสนับสนุนการดำเนินกิจกรรมได้ดังนี้

4.1 การสังเคราะห์ปัจจัยที่เกี่ยวกับการพัฒนาการเลี้ยงแพะเนื้อเชิงธุรกิจของเกษตรกร

การสังเคราะห์แนวทางการพัฒนาการเลี้ยงแพะเนื้อเชิงธุรกิจของเกษตรกร จำนวน 5 ปัจจัย ได้แก่ ปัจจัยส่วนบุคคล ปัจจัยด้านการผลิต ปัจจัยด้านความต้องการ ปัจจัยด้านปัญหาและข้อเสนอแนะ และปัจจัยด้านความสัมพันธ์และความแตกต่างของตัวแปร จากการสังเคราะห์ได้แนวทางการพัฒนาจำนวน 16 ข้อ ดังนี้

- 1) ศึกษาและประเมินพฤติกรรมการรับข้อมูลข่าวสารของเกษตรกร
- 2) สร้างกลุ่มหรือเครือข่ายเกษตรกรผู้เลี้ยงแพะเนื้อในพื้นที่
- 3) การพัฒนาและปรับปรุงสายพันธุ์พ่อแม่พันธุ์แพะเนื้อให้มีคุณภาพ
- 4) การให้ความรู้และฝึกปฏิบัติการผลิตอาหารสัตว์ต้นทุนต่ำ
- 5) ส่งเสริมและพัฒนาพันธุ์พืช การจัดการพืชอาหารสัตว์ และการสำรองพืชอาหารสัตว์ช่วงหน้าแล้ง
- 6) การให้ความรู้และฝึกปฏิบัติการจัดการโรงเรือน และการกำจัดของเสีย
- 7) ส่งเสริมและพัฒนาศักยภาพเกษตรกรในการตรวจสอบสุขภาพสัตว์ และการใช้ยาด้วยตนเอง
- 8) ส่งเสริมและพัฒนาให้ฟาร์มเกษตรกรได้รับมาตรฐานฟาร์ม
- 9) ส่งเสริมและให้ความรู้เกี่ยวกับการทำบัญชีฟาร์มแก่เกษตรกร
- 10) ส่งเสริมและพัฒนางานวิจัยและนวัตกรรมด้านการผลิต แพะเนื้อ
- 11) สร้างความร่วมมือระหว่างหน่วยงานที่เกี่ยวข้องและสถานศึกษาในพื้นที่ เพื่อให้ความรู้ด้านปัจจัยการผลิต กระบวนการผลิต และการตลาดแพะเนื้อ
- 12) การผลักดันให้ภาคประชาชน และภาคเอกชนเข้ามามีส่วนร่วมในการพัฒนางานแพะของจังหวัด

- 13) การส่งเสริมและพัฒนาความรู้เกษตรกรด้านโรค การใช้ยา และการสุขาภิบาล
- 14) การวิจัยเพื่อการพัฒนาตลาดแพะ
- 15) ส่งเสริมและพัฒนาโดยการแปรรูปตัวแพะ และมูลแพะเพื่อเพิ่มมูลค่า
- 16) ส่งเสริมและประชาสัมพันธ์โดยสร้างความรู้ความเข้าใจเกี่ยวกับคุณค่าทางโภชนาการของเนื้อแพะ เพื่อเพิ่มการบริโภคเนื้อแพะภายในจังหวัด

4.2 แนวทางการส่งเสริมการเลี้ยงแพะเนื้อเชิงธุรกิจของเกษตรกรในจังหวัดสุราษฎร์ธานี

แนวทางการส่งเสริมการเลี้ยงแพะเนื้อเชิงธุรกิจ เป็นการผสมผสานระหว่าง 1) ทฤษฎี Business Model Canvas และ 2) ทฤษฎีการสื่อสาร (SMRC) โดยใช้แนวทางการพัฒนาที่ได้จากการสังเคราะห์มาสนับสนุนการดำเนินกิจกรรม โดยมีรายละเอียด ดังนี้

4.2.1 ทฤษฎี Business Model Canvas ประกอบด้วย 9 องค์ประกอบ ดังนี้

1) สินค้าที่นำเสนอแก่ลูกค้า (*Offer, Value proposition*) สินค้าที่เกษตรกรจะนำเสนอ ได้แก่ 1) เนื้อแพะมีชีวิตที่มีคุณภาพตามความต้องการของตลาดภายใต้มาตรฐานฟาร์มปลอดโรค 2) เนื้อแพะสด และแช่แข็ง ตัดแต่งตามชิ้นส่วน 3) เนื้อแพะแปรรูป และ 4) ปุ๋ยมูลแพะ โดยใช้แนวทางการพัฒนาที่ (3) (4) (5) (6) (7) (8) (9) (10) (13) (15) และ (16)

2) กลุ่มลูกค้าเป้าหมาย (*Customer segment*) กลุ่มลูกค้าที่สำคัญ มีจำนวน 2 กลุ่มประกอบด้วย กลุ่มที่ 1 ลูกค้าตัวแพะ ได้แก่ 1) เกษตรกรที่ต้องการพ่อแม่พันธุ์ใหม่เข้าฟาร์มหรือพ่อแม่พันธุ์สำหรับทดแทน 2) ผู้บริโภคภายในจังหวัด 3) ลูกค้าชาวไทยมุสลิมที่ใช้แพะในพิธีกรรมที่สำคัญทางศาสนา 4) พ่อค้าคนกลางภายในและภายนอกจังหวัด และกลุ่มที่ 2 ลูกค้ามูลแพะ ได้แก่ เกษตรกรทั่วไป โดยใช้แนวทางการพัฒนาที่ (1)

3) ช่องทางการเข้าถึงลูกค้า (*Distribution channels*) ช่องทางที่จะนำสินค้าไปจำหน่ายของเกษตรกร มีทั้งหมด 4 ช่องทาง ได้แก่ 1) จำหน่ายด้วยตนเองหน้าฟาร์ม และผ่านสื่อออนไลน์ 2) ผ่านกลุ่มแพะที่เกษตรกรเป็นสมาชิก 3) ผ่านสภาเกษตรกรจังหวัด โดยใช้แนวทางการพัฒนาที่ (2) (11) (12) และ (14)

4) การสร้างความสัมพันธ์กับลูกค้า (*Customer relationships*) การทำให้ลูกค้าประทับใจ โดยกำหนดวิธีการ ได้แก่ 1) สร้างเครือข่ายการตลาด โดยการหาตลาดรับซื้อให้แก่เกษตรกรที่ซื้อพันธุ์สัตว์จากฟาร์ม 2) บริการหลังการขายโดยให้คำปรึกษา และความรู้ด้านการผลิตที่มีประสิทธิภาพ โดยใช้แนวทางการพัฒนาที่ (2) (11) และ (14)

5) รายได้ของกิจการ (*Revenue streams*) รายได้จากการเลี้ยงแพะเนื้อ จะมาจาก 2 ส่วน คือ ส่วนที่ 1 ตัวแพะ ได้แก่ 1) รายได้จากการจำหน่ายแพะเนื้อ ในรูปแบบแพะมีชีวิต

เนื้อแพะสดหรือแช่แข็ง และเนื้อแพะแปรรูป ส่วนที่ 2 จากมูลแพะ ได้แก่ 1) มูลแพะสด และ 2) ปุ๋ยมูลแพะ โดยใช้แนวทางการพัฒนาที่ (9)

6) *ทรัพยากรหลัก (Key resource)* ในการเลี้ยงแพะ ได้แก่ 1) เงินทุน 2) โรงเรือนพร้อมอุปกรณ์ 3) พันธุ์สัตว์ และ 4) แรงงาน โดยใช้แนวทางการพัฒนาที่ (3) และ (6)

7) *กิจกรรมหลัก (Key activities)* กิจกรรมการผลิตแพะเนื้อ ได้แก่ 1) ผลิตพ่อแม่พันธุ์แพะเนื้อที่มีคุณภาพ 2) ผลิตแพะเนื้อขุนที่ได้น้ำหนักตามความต้องการของตลาด 3) ผลิตแพะพิถีพิถันที่ตรงตามหลักศาสนาของอิสลาม 4) จำหน่ายเนื้อแพะสด และ 5) จำหน่ายมูลแพะ โดยแนวทางการพัฒนาที่ (3) (4) (5) (6) (7) (8) (9) (10) และ (13)

8) *คู่ค้าและเครือข่ายสนับสนุน (Key partners)* เครือข่ายสนับสนุน ได้แก่ 1) สำนักงานปศุสัตว์จังหวัด 2) ศูนย์วิจัยและบำรุงพันธุ์สัตว์ 3) ศูนย์วิจัยและพัฒนาอาหารสัตว์ 4) สภาเกษตรกรจังหวัด 5) สถานศึกษาเกี่ยวกับด้านปศุสัตว์ในพื้นที่ ได้แก่ มหาวิทยาลัยราชภัฏสุราษฎร์ธานี มหาวิทยาลัยสงขลานครินทร์ และวิทยาลัยเกษตรและเทคโนโลยี โดยใช้แนวทางการพัฒนาที่ (9) และ (10)

9) *โครงสร้างต้นทุน (Cost structure)* ประกอบด้วย 1) งบลงทุน ได้แก่ โรงเรือนพร้อมอุปกรณ์ และพันธุ์สัตว์ 2) งบดำเนินงาน ได้แก่ ค่าอาหารสัตว์ ค่าเวชภัณฑ์ยา วัคซีน ค่าน้ำ ค่าไฟ ค่าน้ำมันเชื้อเพลิง และค่าแรงงาน โดยใช้แนวทางการพัฒนาที่ (9)

4.2.2 ทฤษฎีการสื่อสาร (SMRC) ประกอบด้วย 4 องค์ประกอบ ดังนี้

1) *ผู้ส่งสาร (Sender: S)* ได้แก่ 1) เจ้าหน้าที่กรมปศุสัตว์ 2) บุคลากรทางการศึกษาและนักวิชาการ และ 3) เจ้าหน้าที่ส่งเสริม

2) *ข่าวสาร (Message: M)* ได้แก่ 1) ความรู้ด้านปัจจัยการผลิตแพะเนื้อ 2) ความรู้ด้านการผลิตแพะเนื้อ และ 3) ด้านการตลาด

3) *ช่องทาง (Channel: C)* ได้แก่ 1) ใช้ระบบเยี่ยมเยียนและติดตาม 2) อบรมเชิงปฏิบัติการ และ 3) อบรมสัมมนาเพื่อแลกเปลี่ยนเรียนรู้

4) *ผู้รับสาร (Receiver: R)* ได้แก่ เกษตรกรผู้เลี้ยงแพะเนื้อในจังหวัดสุราษฎร์ธานี

2. อภิปรายผล

การวิจัยเรื่อง การส่งเสริมการเลี้ยงแพะเนื้อเชิงธุรกิจของเกษตรกรในจังหวัดสุราษฎร์ธานี สามารถอภิปรายผลประเด็นสำคัญ ได้ดังนี้

2.1 สภาพทั่วไปและสภาพการผลิตแพะเนื้อของเกษตรกร

2.1.1 สภาพทั่วไปของเกษตรกร

ผลการวิเคราะห์ข้อมูลเกี่ยวกับ ข้อมูลทั่วไป สภาพทางสังคม และเศรษฐกิจของเกษตรกร พบว่า เกษตรกรเป็นเพศชาย ร้อยละ 75.1 อายุเฉลี่ย 46.98 ปี นับถือศาสนาพุทธ ประกอบอาชีพทำสวนยางเป็นอาชีพหลัก และเลี้ยงแพะเป็นอาชีพรอง ซึ่งสอดคล้องกับสุชา โอมณี (2560) ซึ่งทำการศึกษารูปแบบการเลี้ยง และวิธีการตลาดแพะเนื้อ กรณีศึกษาจังหวัดสุราษฎร์ธานี พบว่า เกษตรกรส่วนใหญ่เป็นเพศชาย นับถือศาสนาพุทธ มีอาชีพทำสวนยางและสวนปาล์มน้ำมันเป็นหลัก และเลี้ยงแพะเป็นอาชีพรอง

2.1.2 สภาพการผลิตแพะเนื้อของเกษตรกร

ผลการวิเคราะห์ข้อมูลเกี่ยวกับสภาพการผลิตแพะเนื้อของเกษตรกร พบว่า เกษตรกรมีประสบการณ์เลี้ยงอยู่ในช่วง 1 – 3 ปี ใช้แรงงานในครัวเรือนเป็นแรงงานหลัก ซึ่งสอดคล้องกับวิภาวี ศรีเจริญ และคณะ (2563) ที่ศึกษาสภาพการเลี้ยงและความต้องการเลี้ยงแพะเชิงธุรกิจของเกษตรกรในเครือข่ายศูนย์วิจัยและบำรุงพันธุ์สัตว์สุราษฎร์ธานี พบว่า เกษตรกรส่วนใหญ่มีประสบการณ์การเลี้ยงแพะ ในช่วง 1 – 5 ปี ใช้แรงงานในครัวเรือนเลี้ยงแพะ และสอดคล้องกับสุชา โอมณี (2560) พบว่า เกษตรกรมีประสบการณ์เลี้ยงแพะอยู่ในช่วง 1 – 3 ปี ใช้แรงงานในครอบครัวเป็นหลักในการเลี้ยงแพะ ในส่วนของการเข้าร่วมกลุ่มหรือการเป็นสมาชิกของกลุ่มเลี้ยงแพะ พบว่า เกษตรกรส่วนใหญ่ไม่ได้เข้าร่วมกลุ่มเลี้ยงแพะ ซึ่งขัดแย้งกับนิรุจน์ พันธุ์ศรี และพิสมัย พงษ์วัน (2561) ที่พบว่า เกษตรกรมีการรวมกลุ่มหรือสหกรณ์เพื่อใช้เป็นช่องทางการจำหน่ายแพะ และต่อรองทางการตลาด โดยเกษตรกรผู้เลี้ยงแพะในจังหวัดสุราษฎร์ธานียังแยกตัวเป็นอิสระ ซึ่งทำให้การเข้าถึงของหน่วยงานภาครัฐมีความอยากลำบาก ดังนั้น หน่วยงานภาครัฐจึงมีความจำเป็นที่จะต้องคอยช่วยประสานงานและให้ความรู้เกี่ยวกับประโยชน์ของระบบกลุ่มหรือสหกรณ์

โรงเรือนมีความสูงเฉลี่ย 1.60 เมตร และมีพื้นที่โรงเรือนเฉลี่ย เท่ากับ 70 ตารางเมตร รูปแบบในการเลี้ยงเป็นแบบขังคอกตลอดเวลา และแบบกึ่งขังกึ่งปล่อย ซึ่งสอดคล้องกับสุชา โอมณี (2560) ที่พบว่า โรงเรือนส่วนใหญ่เป็นแบบยกพื้น เพื่อให้มีอากาศถ่ายเทได้สะดวก มีรูปแบบการเลี้ยงแบบขังคอกตลอดเวลา อาหารจะใช้อาหารข้นควบคู่กับอาหารหยาบ โดยอาหารข้น

ที่เกษตรกรนิยมใช้ คือ อาหารสำเร็จรูป เนื่องจากมีความสะดวกในการจัดหาและการใช้งาน เกษตรกรไม่ต้องเสียเวลาไปกับการผสมอาหาร และอาหารหยาบที่นิยมใช้ คือ หญ้าเนเปียร์ เนื่องจากมีคุณค่าทางอาหารสูง โดยมีโปรตีน ร้อยละ 7.32 หญ้าเนเปียร์สามารถเจริญเติบโตได้เร็ว ให้ผลผลิตสูง และสามารถเก็บเกี่ยวได้ตลอดปี

เกษตรกรมีขนาดฝูงเฉลี่ย 35.50 ตัว อัตราส่วนระหว่างพ่อพันธุ์ต่อแม่พันธุ์เฉลี่ย เท่ากับ 1.70 : 18.38 ตัว ซึ่งโดยปกติอัตราส่วนพ่อพันธุ์ต่อแม่พันธุ์จะอยู่ที่ประมาณ 1 : 20 – 30 ตัว โดยสายพันธุ์ของพ่อที่นิยมใช้ คือ พันธุ์ลูกผสม ร้อยละ 70.4 และสายพันธุ์ของแม่ที่นิยมใช้ คือ พันธุ์ลูกผสม ร้อยละ 91.0 ซึ่งสอดคล้องกับสุชา โอมณี และบดินทร์ คำสีเขียว (2559) ที่ทำการศึกษาค่าเลี้ยงแพะและการตลาดในภาคใต้กรณีศึกษาจังหวัดสุราษฎร์ธานี และวิภาวี ศรีเจริญ และคณะ (2563) ที่พบว่า สายพันธุ์ที่นิยมเลี้ยง คือ พันธุ์ลูกผสม ส่วนราคาพ่อพันธุ์เฉลี่ย 12,423.66 บาทต่อตัว และราคาแม่พันธุ์เฉลี่ย 6,050.64 บาทต่อตัว ซึ่งสอดคล้องกับนิรุจน์ พันธุ์ศรี และพิสมัย พงษ์วัน (2561) ศึกษาปัจจัยที่มีผลต่อการขยายตัวของกรเลี้ยงแพะในพื้นที่จังหวัดบุรีรัมย์ พบว่า พ่อพันธุ์มีราคาเฉลี่ย 15,000 บาทต่อตัว และ แม่พันธุ์มีราคาเฉลี่ย 5,500 บาทต่อตัว

ปริมาณแพะที่เกษตรกรสามารถผลิตได้เฉลี่ย 29.18 ตัวต่อปี และมีปริมาณแพะที่จำหน่ายได้เฉลี่ย 17.40 ตัวต่อปี มีการจำหน่ายแพะในรูปแบบของแพะมีชีวิต โดยราคาแพะที่เกษตรกรจำหน่ายได้เฉลี่ย เท่ากับ 134.8 บาทต่อกิโลกรัม ซึ่งขัดแย้งกับนิรุจน์ พันธุ์ศรี และพิสมัย พงษ์วัน (2561) ที่พบว่า ราคาแพะที่เกษตรกรส่วนใหญ่จำหน่ายได้เฉลี่ย เท่ากับ 107.21 บาทต่อกิโลกรัม และสุชา โอมณี (2560) ที่พบว่า ในช่วงปี 2560 ราคาแพะในจังหวัดสุราษฎร์ธานี อยู่ในช่วง 70-120 บาทต่อกิโลกรัม ซึ่งจะเห็นได้ว่าราคาแพะมีชีวิตในแต่ละพื้นที่จะมีความแตกต่างกัน และตั้งข้อสังเกตได้ว่าราคาแพะมีชีวิตมีแนวโน้มสูงขึ้นทุกปี โดยตลาดจำหน่ายแพะของเกษตรกรส่วนใหญ่เป็นตลาดภายในจังหวัด มีการจำหน่ายผลผลิตด้วยตนเอง ซึ่งขัดแย้งกับชาญชัย วงษาเสน (2563) ที่ทำการศึกษาค่าความเป็นไปได้ในการเลี้ยงแพะเนื้อเพื่อเป็นอาชีพเสริมในจังหวัดอุบลราชธานี ที่พบว่า ตลาดแพะในจังหวัดอุบลราชธานีส่วนใหญ่จะมีการส่งออกไปยังประเทศบ้าน นอกจากเกษตรกรจะมีรายได้จากการจำหน่ายตัวแพะแล้ว เกษตรกรยังมีรายได้จากการจำหน่ายมูลแพะจากฟาร์ม ซึ่งสอดคล้องกับศรีวรรณ จำตรี และคณะ (2556) ที่พบว่า เกษตรกรนำมูลแพะไปจำหน่ายร้อยละ 50 – 70

2.2 ต้นทุนและผลตอบแทนการผลิตแพะเนื้อ

ต้นทุนทั้งหมดในการผลิตแพะเนื้อต่อรุ่น คือ 89,531.11 บาท โดยแบ่งเป็นค่าใช้จ่ายคงที่ เท่ากับ 7,141.76 บาท และค่าใช้จ่ายในการดำเนินงาน เท่ากับ 82,371.35 บาท

ผลตอบแทนในการผลิตแพะเนื้อต่อรุ่น เท่ากับ 107,383.57 บาท เมื่อพิจารณาต้นทุนการผลิตต่อตัว จะได้ เท่ากับ 3,067.62 บาทต่อตัว และกำไรต่อตัว เท่ากับ 1,440.88 บาท ซึ่งสอดคล้องกับชาญชัย วงษาเสน (2563) ทำการศึกษาความเป็นไปได้ในการลงทุนเลี้ยงแพะเนื้อเพื่อเป็นอาชีพเสริมใน จังหวัดอุบลราชธานี พบว่า กำไรสุทธิต่อตัวอยู่ที่ 1,262 บาท แต่ขัดแย้งกับกนกพร ภาคิฉายและคณะ (2559) ศึกษาความเป็นไปได้ในการลงทุนเลี้ยงแพะเชิงพาณิชย์ในภาคใต้ของไทย และ ปริญญา เฉิด โฉม และคณะ (2558) ศึกษาความเป็นไปได้ในการลงทุนเลี้ยงแพะเชิงพาณิชย์ในภาคใต้ของประเทศไทย พบว่า เกษตรกรผู้เลี้ยงแพะในภาคใต้ตอนบนมีกำไรสุทธิในการเลี้ยงแพะเฉลี่ย 2,461 บาทต่อตัว ซึ่งกำไรสุทธิที่มีความแตกต่างกันสามารถตั้งข้อสังเกตได้ว่าในปี 2563 ว่าวัตถุดิบอาหารสัตว์มีราคาสูงขึ้น ทำให้ต้นทุนการผลิตสูงขึ้น จนส่งผลให้กำไรสุทธิต่อตัวลดลง

2.3 ปัญหาและข้อเสนอแนะในการเลี้ยงแพะเนื้อของเกษตรกร

ปัญหาในการเลี้ยงแพะของเกษตรกร โดยภาพรวมอยู่ในระดับปานกลาง ($\bar{X}=2.89$, $SD = 0.617$) เมื่อพิจารณารายด้าน พบว่า ด้านที่มีค่าเฉลี่ยสูงสุด ได้แก่ ด้านการผลิตแพะเนื้อ พบว่า เกษตรกรมีปัญหาในระดับปานกลาง ($\bar{X}=2.97$, $SD = 0.747$) รองลงมาคือ ด้านความรู้ความสามารถของตัวเกษตรกร ($\bar{X}=2.89$, $SD = 0.900$) และด้านการตลาดแพะเนื้อ ($\bar{X}=2.80$, $SD = 0.926$) ตามลำดับ ซึ่งสอดคล้องกับสุธา โอมณี (2560) และซึ่งสอดคล้องกับ สุธา โอมณี และบดี คำสีเขียว (2559) ที่พบว่า ปัญหาอุปสรรคในการประกอบอาชีพการเลี้ยงแพะเนื้อ ที่พบมากที่สุด คือ ด้านการตลาด เกษตรกรส่วนใหญ่ไม่ทราบแหล่งจำหน่ายแพะที่แน่นอน และสอดคล้องกับปริญญา เฉิด โฉม และคณะ (2558) ที่พบว่า เกษตรกรร้อยละ 78 ประสบปัญหาด้านการผลิต โดยเฉพาะปัญหาด้านโรคสัตว์ (โรคท้องเสียและพยาธิ)

เกษตรกรมีข้อเสนอแนะประกอบด้วย 4 ประเด็น ดังนี้ 1) ด้านเจ้าหน้าที่ และหน่วยงานภาครัฐ ได้แก่ ต้องการให้เจ้าหน้าที่ลงมาเยี่ยมชมเขียนเกษตรกร เพื่อจะได้เห็นสภาพปัญหาที่แท้จริงและร่วมวางแผนแก้ไขได้ตรงจุด และระบบการส่งเสริมที่เป็นระบบ 2) ด้านการผลิตแพะเนื้อ ได้แก่ มาตรฐานฟาร์ม และโรค 3) ด้านการตลาด ได้แก่ ไม่มีตลาดจำหน่ายผลผลิต การจัดการตลาดแพะในอนาคต เช่น จัดการรวมกลุ่มตลาดซื้อขายแพะ และการกำหนดมาตรฐานราคา และ 4) ด้านแหล่งเงินทุน ได้แก่ การให้คำแนะนำหรือสนับสนุนแหล่งเงินจากหน่วยงานภาครัฐ ซึ่งข้อเสนอแนะของเกษตรกรที่ต้องการให้มีการดำเนินการนั้นมีความสอดคล้องกับสภาพปัญหาที่เกษตรกรได้รับ และสอดคล้องกับเพ็ญแข สายเชื้อ และคณะ (2564) ศึกษาปัจจัยที่มีผลต่อการดำเนิน โครงการระบบส่งเสริมการเลี้ยงสัตว์แบบแปลงใหญ่ด้านปศุสัตว์ กรณีศึกษา : กลุ่มเกษตรกรแปลงใหญ่แพะเนื้อ

เมืองสรรค์ อำเภอศรีนครินทร์ พบว่า เกษตรกรมีข้อเสนอแนะให้ภาครัฐสนับสนุนปัจจัยการผลิตและให้ความรู้เพียงพอและเหมาะสม และควรให้เจ้าหน้าที่เข้าไปติดตามดูแลให้คำแนะนำมากยิ่งขึ้น

2.4 การได้รับ และความต้องการการส่งเสริมการเลี้ยงแพะเนื้อเชิงธุรกิจของเกษตรกร

ผลจากการวิเคราะห์การได้รับการส่งเสริมการเลี้ยงแพะเนื้อเชิงธุรกิจของเกษตรกร เกษตรกร พบว่า การได้รับการส่งเสริมการเลี้ยงแพะเนื้อเชิงธุรกิจของเกษตรกรในภาพรวมอยู่ในระดับน้อยที่สุด ($\bar{X}=1.63, SD = 0.543$) เป็นผลให้ความต้องการการได้รับการส่งเสริมของเกษตรกรในภาพรวมอยู่ในระดับมาก ($\bar{X}=3.59, SD = 0.902$) เมื่อพิจารณารายประเด็น พบว่า ประเด็นที่เกษตรกรมีความต้องการการส่งเสริมในระดับมาก ได้แก่ ด้านการสนับสนุนของหน่วยงานภาครัฐ ($\bar{X}=4.12, SD = 1.221$) และด้านการถ่ายทอดความรู้จากเจ้าหน้าที่ ($\bar{X}=4.05, SD = 1.240$) ซึ่งสอดคล้องกับกับวิภาวี ศรีเจริญ และคณะ (2563) พบว่า เกษตรกรมีความต้องการการได้รับความรู้ด้านการผลิต และมีความต้องการการสนับสนุนจากหน่วยงานภาครัฐ แต่ขัดแย้งกับศรีวรรณ จำตรี (2558) พบว่า เกษตรกรมีความต้องการด้านการจัดการฟาร์ม โดยเน้นเรื่องการจัดการโรงเรือน ด้านช่องทางในการสื่อสารเรียนรู้ ($\bar{X}=3.26, SD = 0.871$) ด้านวิธีการส่งเสริม ($\bar{X}=3.15, SD = 0.971$) ตามลำดับ ซึ่งสอดคล้องกับสมนึก ลีมเจริญ และคณะ (2563) ศึกษาโมเดลการส่งเสริมเพื่อพัฒนาธุรกิจการเลี้ยงแพะเนื้อในจังหวัดชายแดนใต้ ที่พบว่า ช่องทางการสื่อสารที่เหมาะสมที่สุด คือ สื่อบุคคล ซึ่งก็คือเจ้าหน้าที่ปศุสัตว์ ส่วนวิธีการส่งเสริมในภาพรวมอยู่ในระดับปานกลาง ($\bar{X}= 3.15, SD = 0.971$) เมื่อพิจารณารายข้อ พบว่า ฝึกปฏิบัติ ($\bar{X}= 3.53, SD = 1.287$) เกษตรกรมีความต้องการอยู่ในระดับมาก ซึ่งขัดแย้งกับสมนึก ลีมเจริญ และคณะ (2563) ที่พบว่า วิธีการส่งเสริมที่เหมาะสมที่สุด คือ การใช้ระบบการฝึกอบรมและเยี่ยมชมการผลิตของเกษตรกร

2.5 แนวทางการส่งเสริมการเลี้ยงแพะเนื้อเชิงธุรกิจของจังหวัดสุราษฎร์ธานี

จากการวิเคราะห์แนวทางการส่งเสริมการเลี้ยงแพะเนื้อเชิงธุรกิจของจังหวัดสุราษฎร์ธานี จำนวน 4 ประเด็น พบว่า

2.5.1 การวิเคราะห์ความเป็นไปได้ ในการลงทุนเลี้ยงแพะเนื้อเชิงธุรกิจของเกษตรกรในจังหวัดสุราษฎร์ธานี พบว่า 1) ระยะคืนทุน คือ 4.8 ปี 2) มูลค่าปัจจุบันสุทธิ (Net Present Value: NPV) เท่ากับ 40,785.11 บาท 3) อัตราผลตอบแทนภายใน (Internal Rate of Return: IRR) เท่ากับ 14.12% และ 4) อัตราส่วนผลตอบแทนต่อต้นทุน (B/C ratio) ซึ่งสามารถสรุปผลการ

วิเคราะห์ตามเกณฑ์การตัดสินใจแล้วการลงทุนเลี้ยงแพะเนื้อของเกษตรกรจังหวัดสุราษฎร์ธานีมีความเป็นไปได้สามารถยอมรับการลงทุนได้ในเชิงธุรกิจ ซึ่งสอดคล้องกับกัญชาญชัย วงษาแสน (2563) ทำการศึกษาความเป็นไปได้ในการลงทุนเลี้ยงแพะเนื้อเพื่อเป็นอาชีพเสริมในจังหวัดอุบลราชธานี และกรรณิกา บัวทองเรือง และจิรัชญา บุญช่วย (2561) ทำการวิเคราะห์ความคุ้มค่าทางการเงินจากการลงทุนเลี้ยงแพะขุน ของกลุ่มวิสาหกิจชุมชนในจังหวัดตรัง พบว่า ทั้งสองโครงการความเป็นไปได้หรือมีความคุ้มค่าในการลงทุน

2.5.2 การวิเคราะห์เพื่อเปรียบเทียบความแตกต่างระหว่างกลุ่มข้อมูล โดยการเปรียบเทียบการได้รับและความต้องการการส่งเสริมการเลี้ยงแพะเนื้อเชิงธุรกิจของเกษตรกร โดยใช้สถิติการทดสอบค่าที (Paired t-test) ในการทดสอบ พบว่า ในภาพรวมเกษตรกรมีการได้รับความต้องการการส่งเสริมที่แตกต่างกันอย่างมีนัยสำคัญทางสถิติที่ 0.05 แสดงว่าเกษตรกรยังมีความต้องการที่จะได้รับการส่งเสริมจากหน่วยงานภาครัฐ ซึ่งสอดคล้องกับรัชนีภา สัตย์ชาพงษ์ และรัชชธรรม พงษ์แก้ว (2560) ศึกษาแนวทางการส่งเสริมความเข้มแข็งชมรมแพะ-แกะลพบุรี และสมนึก ลิ้มเจริญ และคณะ (2563) พบว่า เกษตรกรยังมีความต้องการที่จะได้รับการส่งเสริมจากหน่วยงานภาครัฐ ทั้งในเรื่องของปัจจัยการผลิต กระบวนการผลิต และการตลาด

2.5.3 การวิเคราะห์ความสัมพันธ์ระหว่างปัจจัย โดยวิเคราะห์ความสัมพันธ์ระหว่างปัจจัยสภาพทั่วไปและสภาพการผลิตแพะเนื้อของเกษตรกร (X) กับปัจจัยความต้องการการส่งเสริมการเลี้ยงแพะเนื้อเชิงธุรกิจของเกษตรกร (Y) พบว่า ปัจจัยด้านสภาพการผลิต (X₁) ที่มีผลต่อความต้องการการส่งเสริมการเลี้ยงแพะเนื้อเชิงธุรกิจของเกษตรกร (Y) ได้แก่ ประสิทธิภาพในการเลี้ยงแพะ (X₂), จำนวนแม่พันธุ์ (X₅), ขนาดฝูง (X₆) และราคาแพะที่จำหน่ายต่อกิโลกรัม (X₈) โดยประสิทธิภาพการเลี้ยงแพะ และราคาแพะที่จำหน่ายต่อกิโลกรัมมีความสัมพันธ์เชิงลบกับความต้องการการส่งเสริม และจำนวนแม่พันธุ์ และขนาดฝูง มีความสัมพันธ์เชิงบวกกับความต้องการการส่งเสริม ซึ่งสอดคล้องกับวิภาวี ศรีเจริญ และคณะ (2563) และศรีวรรณ ขำตรี และคณะ (2556) พบว่า ปัจจัยด้านการผลิตมีผลต่อความต้องการที่จะได้รับการส่งเสริม เพื่อเพิ่มผลตอบแทนในการผลิตแพะเนื้อแต่ละรุ่น และแก้ไขปัญหาด้านโรคและการสุขาภิบาล จากข้อมูลผู้วิจัยได้นำข้อมูลมาวิเคราะห์เพื่อหาปัจจัยที่มีผลต่อความต้องการการส่งเสริม พบว่า กลุ่มเกษตรกรที่มีประสิทธิภาพการเลี้ยงน้อยกว่าหรือเท่ากับ 4 ปี มีความต้องการการส่งเสริมมากกว่ากลุ่มเกษตรกรที่มีประสิทธิภาพการเลี้ยงมากกว่า 4 ปี เกษตรกรที่มีขนาดฝูงน้อยกว่า 21 ตัว จะมีความต้องการการส่งเสริมน้อยกว่าเกษตรกรที่มีขนาดฝูงมากกว่า 21 ตัวขึ้นไป และเกษตรกรที่ไม่เข้าร่วมกลุ่ม มีความต้องการการส่งเสริมน้อยกว่าเกษตรกรที่เข้าร่วมกลุ่ม (ทั้งจุดและไม่จุดวิสาหกิจชุมชน)

2.5.4 การวิเคราะห์และสังเคราะห์แนวทางการส่งเสริม การส่งเสริมการเลี้ยงแพะเนื้อเชิงธุรกิจของเกษตรกร โดยใช้ทฤษฎี Business Model Canvas และทฤษฎีการสื่อสาร (SMRC) ในการสร้างกรอบแนวทางการส่งเสริมการเลี้ยงแพะเนื้อเชิงธุรกิจของเกษตรกรในจังหวัดสุราษฎร์ธานี ซึ่งในส่วนของกลไกการสื่อสารทางการส่งเสริมการเกษตรนั้น ประกอบด้วย 1) ผู้ส่งสาร (Sender: S) 2) ได้แก่ เจ้าหน้าที่กรมปศุสัตว์ บุคลากรทางการศึกษาและนักวิชาการ และ เจ้าหน้าที่ส่งเสริม 2) ข่าวสาร (Message: M) ได้แก่ ความรู้ด้านปัจจัยการผลิตแพะเนื้อ ด้านการผลิตแพะ และด้านการตลาด 3) ช่องทาง (Channel: C) ได้แก่ ระบบเยี่ยมชมติดตาม อบรมเชิงปฏิบัติการ และอบรมสัมมนาเพื่อแลกเปลี่ยนเรียนรู้ และ 4) ผู้รับสาร (Receiver: R) ได้แก่ เกษตรกรผู้เลี้ยงแพะเนื้อในจังหวัดสุราษฎร์ธานี ซึ่งสอดคล้องกับสมนึก ลิ้มเจริญ และคณะ (2563) พบว่า โมเดลที่เหมาะสมสำหรับการส่งเสริมเพื่อพัฒนาธุรกิจการเลี้ยงแพะเนื้อ คือการถ่ายทอดความรู้ไปสู่เกษตรกรผ่านหลักการสื่อสาร ซึ่งในส่วนของผู้ส่งสาร ได้แก่ เจ้าหน้าที่ปศุสัตว์ และตัวสาร คือ ความรู้ที่เจ้าหน้าที่ปศุสัตว์ถ่ายทอดสู่เกษตรกร ช่องทางการสื่อสารใช้ระบบการฝึกอบรมและเยี่ยมชมเกษตรกร โดยผ่านช่องทางที่หลากหลาย และผู้รับสาร คือ เกษตรกรผู้เลี้ยงแพะเนื้อ

3. ข้อเสนอแนะ

จากการวิจัยเรื่องการส่งเสริมการเลี้ยงแพะเนื้อเชิงธุรกิจของเกษตรกรในจังหวัดสุราษฎร์ธานี ผู้วิจัยได้มีข้อเสนอแนะใน 2 ประเด็น ได้แก่ ข้อเสนอแนะในการนำผลการวิจัยไปใช้ และข้อเสนอแนะสำหรับการศึกษาวิจัยครั้งต่อไป โดยมีรายละเอียด ดังนี้

3.1 ข้อเสนอแนะในการนำผลการวิจัยไปใช้

จากผลการวิจัย ผู้วิจัยสามารถสรุปข้อเสนอแนะในการนำผลงานวิจัยไปใช้ ได้ 4 ประเด็น โดยมีรายละเอียดดังนี้

3.1.1 ระบบฐานข้อมูล การนำข้อมูลไปจัดเก็บในระบบฐานข้อมูลอิเล็กทรอนิกส์ที่สามารถเจ้าหน้าที่ และเกษตรกรสามารถเข้าถึงข้อมูลได้ โดยข้อมูลดังกล่าวต้องมีความทันสมัย ถูกต้อง และรวดเร็ว ซึ่งต้องประกอบด้วยปริมาณเกษตรกรผู้เลี้ยงในพื้นที่ ปริมาณพ่อแม่พันธุ์ในฟาร์มของเกษตรกร และปริมาณผลผลิตแต่ละปี เพื่อใช้ในการคาดการณ์ปริมาณผลผลิตแพะ และเป็นเครื่องมือให้เกษตรกรใช้ในการตัดสินใจการวางแผนการผลิต และการตลาดภายในฟาร์มของเกษตรกร

3.1.2 ประสิทธิภาพการผลิต จากการเปรียบเทียบสภาพปัญหาของเกษตรกรผู้เลี้ยงแพะในจังหวัดสุราษฎร์ธานีในปี 2560 – 2563 กับปี 2564 ซึ่งผู้วิจัยได้ทำการศึกษา จะเห็นได้ว่าสภาพปัญหายังมีความคล้ายคลึงกัน แต่ระดับปัญหาในปี 2560 – 2563 เป็นเรื่องการตลาด กล่าวคือเกษตรกรไม่มีตลาดจำหน่ายผลผลิต แต่ในปี 2564 พบว่า เกษตรกรมีปัญหในเรื่องของสภาพการผลิต โดยเฉพาะเรื่องเกี่ยวกับสุขภาพสัตว์ ที่มีความต้องการให้หน่วยงานภาครัฐเข้าไปช่วยเหลือในด้านการตรวจสุขภาพ และการอบรมเชิงปฏิบัติการเกี่ยวกับเรื่องโรคและการสุขภาพ ซึ่งจากข้อมูลยังพบว่าส่วนใหญ่เกษตรกรไม่เข้าร่วมกลุ่มการผลิต ทำให้การวางแผนงานของเจ้าหน้าที่ที่จะลงไปส่งเสริมทั้งในด้านการพัฒนาความรู้ให้แก่เกษตรกร และการลงพื้นที่ในการตรวจสุขภาพสัตว์ ยังมีอุปสรรค ในส่วนนี้จึงควรมีการบูรณาการงานระหว่างหน่วยงาน ซึ่งมีความสามารถแตกต่างกัน โดยตั้งเน้นกลุ่มทีมงานจากปศุสัตว์อำเภอแต่ละอำเภอ และอาสาปศุสัตว์ในพื้นที่ในการประสานงานกับเกษตรกร สถาบันการศึกษาสนับสนุนในการให้ความรู้แก่เกษตรกร และหน่วยสุขภาพสัตว์ของปศุสัตว์จังหวัดสุราษฎร์ธานีในการฝึกปฏิบัติในการฉีดวัคซีน ทำวัคซีน และการตรวจสุขภาพสัตว์เบื้องต้นให้แก่เกษตรกร

3.1.3 การวางแผนการตลาด จากข้อมูลประสบการณ์เฉลี่ยของเกษตรกรที่ 4.04 ปี ทำให้เกษตรกรเริ่มมีเครือข่ายการตลาด เป็นผลให้ระดับปัญหาเกี่ยวกับการตลาดของเกษตรกรลดน้อยลง แต่เป็นที่น่าสังเกตว่าเกษตรกรรายใหม่มีแนวโน้มเพิ่มสูงขึ้น โดยในอนาคตผลผลิตทั้งของเกษตรกรรายเก่าและรายใหม่ จะทำให้ผลผลิตภายในจังหวัดมีปริมาณมาก ในขณะที่ตลาดรองรับยังคงเท่าเดิม หากไม่มีการวางแผนการตลาด เกษตรกรผู้เลี้ยงแพะในจังหวัดสุราษฎร์ธานีอาจกลับไปสู่ภาวะสินค้าล้นตลาด จนไม่มีตลาดจำหน่ายผลผลิตเหมือนในปี 2560 ดังนั้น หน่วยงานที่เกี่ยวข้อง หรือผู้มีส่วนได้ส่วนเสียทุกภาคส่วนควรมีการวางแผนเพื่อรองรับ หรือการขยายตลาด โดยการประชาสัมพันธ์ หรือกระตุ้นการบริโภคเนื้อแพะภายในจังหวัด

3.1.4 การบูรณาการระหว่างหน่วยงาน ควรจะมีการผลักดันให้เกิดการบูรณาการทำงานระหว่างหน่วยงานอย่างจริงจัง เพื่อประหยัคทรัพยากรของหน่วยงาน และเกิดประโยชน์สูงสุดแก่เกษตรกร

3.2 ข้อเสนอแนะสำหรับการศึกษาวิจัยครั้งต่อไป

จากผลการวิจัย ผู้วิจัยสามารถสรุปสำหรับการศึกษาวิจัยครั้งต่อไปได้ 4 ประเด็น โดยมีรายละเอียดดังนี้

3.2.1 การศึกษาทั้งห่วงโซ่อุปทาน การศึกษาในครั้งนี้อยู่เป็นการศึกษาและวิเคราะห์ข้อมูลเพียงบางส่วน ซึ่งยังไม่ครบทั้งห่วงโซ่อุปทาน จึงสามารถต่อยอดงานวิจัย หรือการกำหนด

วิธีการวิจัยให้ครอบคลุม เพื่อจะได้ข้อมูลทั้งหมด เพื่อนำข้อมูลทำมาระดมความคิดร่วมกันระหว่างหน่วยงานภาครัฐหรือผู้มีส่วนเกี่ยวข้อง ในการร่วมกันกำหนดแนวทางการส่งเสริมงานแพะของจังหวัดสุราษฎร์ธานีต่อไป

3.2.2 การศึกษาการรวมกลุ่มเลี้ยงแพะของเกษตรกร ผู้วิจัยพบว่าเกษตรกรยังมีการรวมกลุ่มเลี้ยงแพะน้อยมาก ซึ่งเกษตรกรบางรายเคยเข้าร่วมกลุ่มและออกจากกลุ่ม เกษตรกรบางรายยังไม่เคยเข้าร่วมกลุ่ม ซึ่งผู้วิจัยเห็นว่าประเด็นดังกล่าวมีความน่าสนใจตรงที่หน่วยงานภาครัฐมีความพยายามที่จะผลักดันให้เกษตรกรมีการรวมกลุ่ม เพราะมีประโยชน์ในการต่อรองด้านราคา และการรับการสนับสนุนจากหน่วยงานภาครัฐ แต่ในทางตรงกันข้าม เกษตรกรผู้เลี้ยงแพะในพื้นที่จังหวัดสุราษฎร์ธานียังมีความสนใจที่จะเข้าร่วมกลุ่มน้อย จึงควรมีการศึกษาถึงปัจจัยที่มีผลต่อการรวมกลุ่ม เพื่อเป็นประโยชน์ทั้งตัวเกษตรกรและหน่วยงานภาครัฐ

บรรณานุกรม

บรรณานุกรม

- กรรมนิภา บุญทองเรือง และจิรัชญา บุญช่วย. (2561). *การวิเคราะห์ความคุ้มค่าทางการเงินจากการลงทุนเลี้ยงแพะขุนของกลุ่มวิสาหกิจชุมชนในจังหวัดตรัง*. นครศรีธรรมราช: มหาวิทยาลัยเทคโนโลยีราชมงคลศรีวิชัย.
- กองส่งเสริมและพัฒนาการปศุสัตว์. (2560). *ยุทธศาสตร์แพะ ปี 2560-2564*. กรุงเทพมหานคร: กรมปศุสัตว์.
- เฉลิมศักดิ์ ตุ่มหิรัญ. (2563). แนวคิด ทฤษฎีด้านการบริหารงานส่งเสริมและพัฒนาการเกษตร. ใน *เกษตรและสหกรณ์, การบริหารและการสื่อสารเพื่อการส่งเสริมและพัฒนาการเกษตร* (หน้า 1-79). นนทบุรี: มหาวิทยาลัยสุโขทัยธรรมาธิราช.
- ชาญชัย วงษาเสน. (2560). *ความเป็นไปได้ในการลงทุนการเลี้ยงแพะเนื้อเป็นอาชีพเสริมในจังหวัดอุบลราชธานี*. มหาวิทยาลัยอุบลราชธานี: คณะเกษตรศาสตร์.
- ไชยวรรณ วัฒนจันทร์, นฤมล พุกษา และประทุม มะลิเครือ. (2564). *คู่มือการเลี้ยงแพะฉบับเกษตรกร*. นนทบุรี: ทวิน 11 คอร์ปอเรชั่น.
- เทศบาลนครสุราษฎร์ธานี. (2564 ธันวาคม 2564). *ข้อมูลพื้นฐาน*. เข้าถึงได้จาก เทศบาลนครสุราษฎร์ธานี : <https://www.suratcity.go.th/web/index.php/th/menu-about-us-th/menu-information-th-2>
- นิรุจน์ พันธุ์ศรี และพิสมัย พงษ์วัน. (- ธันวาคม 2561). *ศึกษาปัจจัยที่มีผลต่อการขยายตัวของการเลี้ยงแพะในพื้นที่จังหวัดบุรีรัมย์*. เข้าถึงได้จาก สำนักงานปศุสัตว์จังหวัดบุรีรัมย์: https://pvlo-brr.dld.go.th/Data/doc2_28022019.pdf
- ปริญญา เถิดโฉม, กนกพร ภาคินาย, อุไรวรรณ อินทสร และบัญชา สัจจาพันธ์. (2558). *ความเป็นไปได้ในการลงทุนเลี้ยงแพะเชิงพาณิชย์ในภาคใต้ของประเทศไทย*. สงขลา: มหาวิทยาลัยสงขลานครินทร์.
- พงษ์ศักดิ์ อังกสิทธิ์. (2563). แนวคิดเชิงวิเคราะห์เกี่ยวกับการส่งเสริมและพัฒนาการเกษตร. ใน *สาขาวิชาเกษตรศาสตร์และสหกรณ์, การส่งเสริมการเกษตรเพื่อการพัฒนา* (หน้า 1-28). นนทบุรี: สุโขทัยธรรมาธิราช.
- พัฒนศักดิ์ ปทุมวัน, สราญ ปรีสุทธิกุล, พิมุक्त สมชอบ, ขนิษฐา คนกล้า, นัทธพงศ์ นันทสำเร็จ, ก้องเกียรติ สหายรักษ์ และเกรียงศักดิ์ รักภักดี. (2562). *การศึกษาการตลาดและช่องทางการจัดจำหน่าย เพื่อพัฒนา ระบบสารสนเทศสนับสนุนเครือข่ายเกษตรกรผู้เลี้ยงแพะเนื้อ ในเขต*

- ภาคตะวันออกเฉียงเหนือ. วารสารการจัดการและการพัฒนา มหาวิทยาลัยราชภัฏสุราษฎร์ธานี, 201-234.
- เพ็ญแข สายเชื้อ และจิรพรรณ ทองแท่น. (2564). การศึกษาปัจจัยที่มีผลต่อการดำเนิน โครงการระบบส่งเสริมการเลี้ยงสัตว์แบบแปลงใหญ่ด้านปศุสัตว์ กรณีศึกษา : กลุ่มเกษตรกรแปลงใหญ่แพะเนื้อเมืองสรรค์ อำเภอสรรคบุรี จังหวัดชัยนาท. ชัยนาท: สำนักงานปศุสัตว์เขต 1 กรมปศุสัตว์.
- รักษิณา สัตย์หาพงษ์ และรักษิณธรรม พงษ์แก้ว. (2560). การศึกษาแนวทางการส่งเสริมความเข้มแข็งชุมชนแพะ-แกะลพบุรี. ลพบุรี: สำนักงานปศุสัตว์จังหวัดลพบุรี.
- รัชณี โตอาจ. (2565). การวิเคราะห์โครงการ. เข้าถึงได้จาก มหาวิทยาลัยสุโขทัยธรรมมาธิราช: <https://www.stou.ac.th/stouonline/lom/data/sec/Lom14/02.html>
- วิภาวี ศรีเจริญ, ณัฐชัย จุดอมรเลิศ, ณัฐพร จุ้ยจุลเจิม และทวีศิลป์ จินด้าง. (2563). สภาพการเลี้ยงและความต้องการเลี้ยงแพะเชิงธุรกิจของเกษตรกรในเครือข่ายศูนย์วิจัยและบำรุงพันธุ์สัตว์สุราษฎร์ธานี. สุราษฎร์ธานี: สำนักงานปศุสัตว์เขต 8.
- ศรียวรรณ ขำตรี, กันตภณ มะหาหมัดบัญญัติ, สัจจาพันธ์, ครอบงม บัวศิริ และพูลศักดิ์ โกษียาภรณ์. (2556). การศึกษาสภาพและความต้องการการเลี้ยงแพะตาม โครงการส่งเสริมการเลี้ยงแพะเนื้อเชิงพาณิชย์ ในเขตพื้นที่ 5 จังหวัดชายแดนใต้. สงขลา: มหาวิทยาลัยราชภัฏสงขลา.
- สมนึก ลิ้มเจริญ, ภรณ์ ต่างวิวัฒน์, จินดา ขลิบทอง, และสุรศักดิ์ คชภักดี. (2563). โมเดลการส่งเสริมเพื่อพัฒนาธุรกิจการเลี้ยงแพะเนื้อในจังหวัดชายแดนภาคใต้. วารสารมหาวิทยาลัยนราธิวาสราชนครินทร์, 337-360.
- สมนึก ลิ้มเจริญ, สุนีย์ ตรีมณี, ณฤทธิ์ ไทยบุรี, จำนงค์ จุลเอียด และสุรศักดิ์ คชภักดี. (2564). แนวทางการส่งเสริมการเลี้ยงแพะเนื้อใน 3 จังหวัดชายแดนภาคใต้ของประเทศไทย. วารสารมหาวิทยาลัยนราธิวาส, 13(3), 396-420.
- สมยศ พุ่มหว่า, ปัทมา หมาดทั้ง และปองพชร ธาราสุข. (2561). การเลี้ยงแพะในระบบการทำฟาร์มและวิถีชีวิตของชาวมุสลิมภาคใต้ : กรณีศึกษาในตำบลท่าแพ อำเภอท่าแพ จังหวัดสตูล. วารสารมหาวิทยาลัยราชภัฏยะลา, 400-409.
- สำนักงานเกษตรและสหกรณ์จังหวัดสุราษฎร์ธานี. (2563). ข้อมูลรายสินค้า (แพะเนื้อ). สุราษฎร์ธานี: สำนักงานเกษตรและสหกรณ์จังหวัดสุราษฎร์ธานี.
- สำนักงานปศุสัตว์จังหวัดสุราษฎร์ธานี. (2564). ข้อมูลเกษตรกรผู้เลี้ยงและปริมาณแพะเนื้อจังหวัดสุราษฎร์ธานี. สุราษฎร์ธานี: สำนักงานปศุสัตว์จังหวัดสุราษฎร์ธานี.

- สุชา โอมณี. (2560). *การศึกษารูปแบบการเลี้ยงและวิธีการตลาดแพะเนื้อ กรณีศึกษาจังหวัดสุราษฎร์ธานี*. สุราษฎร์ธานี: มหาวิทยาลัยสงขลานครินทร์.
- สุชา โอมณี และบตี คำสีเขียว. (2559). *การเลี้ยงแพะเนื้อและการตลาดในภาคใต้กรณีศึกษาจังหวัดสุราษฎร์ธานี*. *วารสารแก่นเกษตร*, 230-237.
- โสภาวดี ศิริไพศาลกุล. (2547). *ความต้องการส่งเสริมการเลี้ยงแพะเนื้อ ของเกษตรกร ในอำเภอระแงะ จังหวัดนราธิวาส*. นราธิวาส: มหาวิทยาลัยนราธิวาสราชนครินทร์.
- Alexander Osterwalder & Yves Pigneur. *คู่มือสร้างโมเดลธุรกิจ แปลจาก Business Model Generation แปลโดยวิญญู กิ่งหิรัญพัฒนา*. กรุงเทพมหานคร: วีเลิร์น, 2563.

ภาคผนวก

ภาคผนวก ก
เครื่องมือการวิจัย

เลขที่แบบสัมภาษณ์.....

แบบสัมภาษณ์**เรื่อง การส่งเสริมการเลี้ยงแพะเนื้อเชิงธุรกิจให้กับเกษตรกรจังหวัดสุราษฎร์ธานี****(สำหรับเกษตรกรในพื้นที่จังหวัดสุราษฎร์ธานี)****คำชี้แจง :**

1. แบบสัมภาษณ์การวิจัยเรื่องการส่งเสริมการเลี้ยงแพะเนื้อเชิงธุรกิจของเกษตรกรจังหวัดสุราษฎร์ธานี ซึ่งเป็นส่วนหนึ่งของการศึกษาตามหลักสูตรปริญญาเกษตรศาสตรมหาบัณฑิต มหาวิทยาลัยสุโขทัยธรรมาธิราช คำตอบในแบบสัมภาษณ์นี้จะนำไปใช้เพื่อการศึกษาวิจัยเท่านั้น จึงใคร่ขอความร่วมมือจากท่านกรุณาตอบคำถามทุกข้อตามความเป็นจริงและความคิดเห็นของท่าน
2. วัตถุประสงค์การวิจัย
  - 2.1 เพื่อศึกษาสภาพทั่วไปและสภาพการเลี้ยงแพะเนื้อของเกษตรกร
  - 2.2 เพื่อศึกษาต้นทุนและผลตอบแทนการผลิตแพะเนื้อของเกษตรกร
  - 2.3 เพื่อศึกษาปัญหาและข้อเสนอแนะการเลี้ยงแพะเนื้อของเกษตรกร
  - 2.4 เพื่อศึกษาการได้รับและความต้องการการส่งเสริมการเลี้ยงแพะเนื้อของเกษตรกร
  - 2.5 เพื่อวิเคราะห์แนวทางการส่งเสริมการเลี้ยงแพะเนื้อเชิงธุรกิจของเกษตรกร
3. เลขที่แบบสัมภาษณ์มีไว้เพื่อการติดตามแบบสัมภาษณ์เท่านั้น
4. แบบสัมภาษณ์การวิจัยนี้แบ่งออกเป็น 5 ตอน ได้แก่
  - ตอนที่ 1 สภาพทั่วไปและสภาพการเลี้ยงแพะเนื้อของเกษตรกร
  - ตอนที่ 2 ต้นทุนและผลตอบแทนการผลิตแพะเนื้อของเกษตรกร
  - ตอนที่ 3 ปัญหาและข้อเสนอแนะการส่งเสริมการเลี้ยงแพะเนื้อของเกษตรกร
  - ตอนที่ 4 การได้รับ และความต้องการการส่งเสริมการเลี้ยงแพะเนื้อของเกษตรกร
5. ผู้สัมภาษณ์อ่านคำถามให้ผู้ถูกสัมภาษณ์ฟัง และผู้ถูกสัมภาษณ์ทำเครื่องหมาย ✓ ใน หน้าข้อความที่ต้องการ และหรือเติมข้อความลงในช่องว่าง.....ของแต่ละคำถามเพื่อให้ได้ความหมายที่สมบูรณ์

ตอนที่ 1 สภาพทั่วไปและสภาพการผลิตของเกษตรกร

ตอนที่ 1.1 สภาพทั่วไปของเกษตรกร

คำแนะนำ : ผู้สัมภาษณ์อ่านข้อคำถาม และเติมข้อความหรือตัวเลขลงในช่องว่าง.....
และใส่เครื่องหมาย ✓ ใน หน้าข้อที่ ตรงตามความต้องการของผู้ตอบแบบสัมภาษณ์

1.1.1 ข้อมูลทั่วไปของเกษตรกร

- 1) เพศ 1. ชาย 2. หญิง
- 2) อายุ.....ปี (เกิน 6 เดือนให้ปัดเป็น 1 ปี)
- 3) ศาสนา
 1. พุทธ 2. อิสลาม 3. คริสต์ 4. อื่นๆ โปรดระบุ.....
- 4) ระดับการศึกษา
 1. ประถมศึกษา 2. มัธยมศึกษาตอนต้น (ม.3)
 3. มัธยมศึกษาตอนปลาย (ม.6) 4. ปวส./อนุปริญญาตรี
 5. ปริญญาตรี 6. อื่นๆ (ระบุ).....

1.1.2 ข้อมูลทางสังคมของเกษตรกร

- 1) จำนวนสมาชิกในครัวเรือน.....คน (รวมผู้ตอบแบบสัมภาษณ์)
- 2) จำนวนแรงงานในครัวเรือน.....คน (รวมผู้ตอบแบบสัมภาษณ์)
- 3) ท่านเป็นสมาชิกกลุ่มหรือสถาบันการเกษตรหรือไม่
 1. ไม่เป็น
 2. เป็น (เลือกได้มากกว่า 1 คำตอบ)
 2.1 กลุ่มแม่บ้านเกษตรกร 2.2 กลุ่มส่งเสริมอาชีพ
- 2.3 วิสาหกิจชุมชน 2.4 แปลงใหญ่
 2.5 YSF 2.6 อื่นๆ.....

1.1.3 ข้อมูลทางเศรษฐกิจของเกษตรกร

- 1) อาชีพหลัก
 1. ทำสวนยางพารา 2. ทำสวนปาล์มน้ำมัน
 3. ทำสวนผลไม้ 4. ค้าขาย
 5. ทำฟาร์มเลี้ยงแพะ 6. รับราชการ
 7. รัฐวิสาหกิจ 8. ลูกจ้าง/เจ้าหน้าที่ภาครัฐ
 9. พนักงานบริษัท 10. อื่นๆ โปรดระบุ.....

4) อาชีพรองหรืออาชีพเสริม

1. ทำสวนยางพารา   2. ทำสวนปาล์มน้ำมัน
 3. ทำสวนผลไม้   4. ค้าขาย
 5. ทำฟาร์มเลี้ยงแพะ   6. อื่นๆ.....

5) รายได้รวมของครอบครัว (ไม่หักค่าใช้จ่าย)

5.1) รายได้จากการทำงานอาชีพในภาคการเกษตร.....บาท/ปี

5.2) รายได้จากการทำงานอาชีพนอกภาคการเกษตร.....บาท/ปี

6) พื้นที่ทำการเกษตร

6.1) ที่ดินของตนเอง จำนวน.....ไร่

6.2) ที่ดินเช่า จำนวน.....ไร่

6.3) ที่ดินซึ่งไม่เสียค่าเช่า/ที่ดินซึ่งบุคคลให้ทำกินเปล่า จำนวน.....ไร่

ตอนที่ 1.2 สภาพการเลี้ยงแพะเนื้อของเกษตรกร

คำแนะนำ : ผู้สัมภาษณ์อ่านข้อคำถาม และเติมข้อความหรือตัวเลขลงในช่องว่าง
 .....และใส่เครื่องหมาย ✓ ใน หน้าข้อที่ ตรงตามความต้องการของผู้ตอบแบบสัมภาษณ์

1.2.1 ข้อมูลการทำฟาร์มทั่วไป

1) ประสบการณ์ในการเลี้ยงแพะ.....ปี

2) แรงงานที่ใช้ในการเลี้ยงแพะ.....คน

2.1) แรงงานในครัวเรือนจำนวน.....คน

2.2) แรงงานนอกครัวเรือนจำนวน.....คน

3) การเข้าร่วมกลุ่มเลี้ยงแพะ

 1. ไม่ได้เข้าร่วมกลุ่ม เพราะ..... 2. เข้าร่วมกลุ่ม (ไม่จัดวิสาหกิจชุมชน) 3. เข้าร่วมกลุ่มวิสาหกิจชุมชน

4) แหล่งทุนที่ใช้ทำฟาร์ม (ตอบได้มากกว่า 1 ข้อ)

 1. เงินทุนส่วนตัว   2. ภูวนาคาร   3. กองทุนหมู่บ้าน 4. โครงการรัฐบาล   5. อื่นๆ โปรดระบุ.....

1.2.2 ข้อมูลการจัดการฟาร์ม

- 1) โรงเรือน
  - 1.1) ความสูง.....เมตร
  - 1.2) พื้นที่โรงเรือน.....ตารางเมตร
- 2) รูปแบบการเลี้ยง

☐ 1. แบบผูกล่ํา	☐ 2. แบบปล่อย
☐ 3. แบบกึ่งขังกึ่งปล่อย	☐ 4. แบบขังคอกตลอดเวลา
- 3) อาหาร
  - 3.1) อาหารชั้น (ตอบได้มากกว่า 1 ข้อ)

☐ 1. ไม้ไผ่	☐ 2. กากปาล์ม	☐ 3. ผีถั่วเหลือง
☐ 4. อาหารสำเร็จรูป	☐ 5. อาหารชั้นผสมเอง	☐ 6. อื่นๆ.....
  - 3.2) อาหารหยাব (ตอบได้มากกว่า 1 ข้อ)

☐ 1. หญ้าเนเปียร์	☐ 2. หญ้าแพงโกล่า
☐ 3. หญ้าพื้นเมือง/ตามธรรมชาติ	☐ 4. กระถิน
☐ 5. ทางปาล์ม	☐ 6. อื่นๆ โปรครระบุ.....
  - 3.3) อาหาร TMR (อาหารผสมครบส่วน)

☐ 1. ใช่	☐ 2. ไม้ไผ่
---------------------------------	------------------------------------
- 4) โปรแกรมวัคซีน

☐ 1. ไม่ได้ทำวัคซีน
☐ 2. ทำวัคซีนบางครั้ง
☐ 3. ทำวัคซีนตามโปรแกรม

1.2.3 ข้อมูลสัตว์ในฟาร์ม

- 1) ขนาดฝูง.....ตัว
- 2) จำนวนพ่อพันธุ์.....ตัว
- 3) สายพันธุ์ของพ่อพันธุ์ที่ใช้ในฟาร์ม

☐ 1. พันธุ์เบอร์	☐ 2. พันธุ์เองไกลนูเบียน
☐ 3. พันธุ์พื้นเมือง	☐ 4. พันธุ์ลูกผสม
☐ 5. พันธุ์คาฮาฮี	☐ 6. อื่นๆ โปรครระบุ.....

- 4) ราคาของพ่อพันธุ์ที่ใช้ในฟาร์ม.....บาท/
- 5) จำนวนแม่พันธุ์.....ตัว
- 6) สายพันธุ์ของแม่พันธุ์ที่ใช้ในฟาร์ม
☐ 1. พันธุ์บอร์	☐ 2. พันธุ์เอง โกลนุเบียน
☐ 3. พันธุ์พื้นเมือง	☐ 4. พันธุ์ลูกผสม
☐ 5. พันธุ์กาลาฮารี	☐ 6. อื่นๆ โปรดระบุ.....
- 7) ราคาของแม่พันธุ์ที่ใช้ในฟาร์ม.....บาท/ตัว

1.2.4 ข้อมูลเศรษฐกิจแพะของฟาร์ม

- 1) ปริมาณแพะที่ผลิตได้ต่อปี.....ตัว
- 2) ปริมาณแพะที่จำหน่ายต่อรุ่น จำนวน.....ตัว
- 3) รูปแบบการจำหน่าย (ตอบได้มากกว่า 1 ข้อ)
☐ 1. แพะมีชีวิต
☐ 2. เนื้อแพะ
☐ 3. อื่นๆ
- 4) น้ำหนักแพะที่จำหน่าย .....กิโลกรัม
- 5) ราคาแพะที่จำหน่ายต่อกิโลกรัม.....บาท
- 6) ตลาดจำหน่ายแพะ
☐ 1. ภายในจังหวัด
☐ 2. ภายนอกจังหวัด
☐ 3. ทั้งภายในและภายนอกจังหวัด
☐ 4. ส่งออกต่างประเทศ
- 7) ช่องทางการจำหน่ายแพะ
☐ 1. จำหน่ายโดยตรงด้วยตนเอง
☐ 2. จำหน่ายผ่านกลุ่ม
☐ 3. จำหน่ายผ่านพ่อค้าคนกลาง
- 8) ปริมาณมูลแพะต่อเดือน.....กระสอบ
- 9) ราคามูลแพะต่อกระสอบ.....บาท

ตอนที่ 2 ต้นทุนและผลตอบแทนการผลิตพะเนื่อของเกษตรกร

คำแนะนำ : ผู้สัมภาษณ์อ่านข้อคำถาม และเติมตัวเลขลงในช่องว่าง..... ตรงตามความเป็นจริง
ของผู้ตอบแบบสัมภาษณ์ โดยข้อมูลต้นทุนและผลตอบแทนการผลิตพะเนื่อต่อรุ่น

ตารางที่ 2.1 ต้นทุนและผลตอบแทนการผลิตพะเนื่อต่อรุ่นของเกษตรกร

รายการ	①จำนวนเงิน (เงินสด) (บาท)	②จำนวนเงิน (ไม่เป็นเงินสด) (บาท)	ร้อยละ (จาก②)
1. ต้นทุนการผลิต			
1) ค่าใช้จ่ายคงที่			
- ค่าเช่าโรงเรือน			
- ค่าเช่าพันธุ์สัตว์			
รวมค่าใช้จ่ายคงที่			
2) ค่าใช้จ่ายในการดำเนินงาน			
- ค่าแรงงาน (ในครัวเรือน)			
- ค่าอาหาร			
- ค่ายา วัคซีน แร่ธาตุ และวิตามิน			
- ค่าน้ำ			
- ค่าไฟฟ้า			
- ค่าน้ำมันเชื้อเพลิง			
รวมค่าใช้จ่ายในการดำเนินการ			
3) ต้นทุนสุทธิต่อรุ่น (บาทต่อรุ่น)			
4) ต้นทุนสุทธิต่อตัว (บาทต่อตัว)			
2. ผลตอบแทนการผลิต			
1) ตัวพะ			
- ปริมาณพะที่ผลิตได้เฉลี่ยต่อรุ่น (ตัว)			
- ปริมาณพะที่จำหน่ายต่อรุ่น (ตัว)			
- น้ำหนักพะเฉลี่ย (กิโลกรัมต่อตัว)			
- ราคาขายเฉลี่ย (บาทต่อกิโลกรัม)			
มูลค่าพะที่ผลิตได้ต่อรุ่น (บาท)			
มูลค่าพะคงเหลือในฟาร์ม (บาท)			
รายได้จากการจำหน่ายตัวพะ (บาท)			
2) มูลพะ			
- ปริมาณมูลพะเฉลี่ยต่อรุ่น (กระสอบ)			

รายการ	①จำนวนเงิน (เงินสด) (บาท)	②จำนวนเงิน (ไม่เป็นเงินสด) (บาท)	ร้อยละ (จาก②)
- ราคามูลแพะเฉลี่ย (บาทต่อกระสอบ)			
รายได้จากมูลแพะ			
3) รายได้รวมต่อรุ่น (บาท)			
4) กำไรสุทธิต่อรุ่น (บาท)			
5) กำไรสุทธิต่อตัว (บาทต่อตัว)			

ตอนที่ 3 ปัญหาและข้อเสนอแนะในการเลี้ยงแพะเนื้อของเกษตรกร

คำแนะนำ : ผู้สัมภาษณ์อ่านข้อคำถาม และเติมข้อความหรือตัวเลขลงในช่องว่าง.....และใส่เครื่องหมาย ✓ ใน หน้าข้อที่ ตรงตามความต้องการของผู้ตอบแบบสัมภาษณ์

3.1 ปัญหาปัญหาในการเลี้ยงแพะเนื้อเชิงธุรกิจของเกษตรกร

ตารางที่ 4.1 ปัญหาในการเลี้ยงแพะเนื้อของเกษตรกร

ที่	รายละเอียด	ระดับความคิดเห็น				
		น้อยที่สุด	น้อย	ปานกลาง	มาก	มากที่สุด
1	ด้านความรู้ความสามารถของตัวเกษตรกร					
	1.1 ขาดความรู้เรื่องการจัดการฟาร์มและโรงเรือน					
	1.2 ขาดความรู้เรื่องการคัดเลือกสายพันธุ์					
	1.3 ขาดความรู้เรื่องการผสมพันธุ์และปรับปรุงพันธุ์					
	1.4 ขาดความรู้เรื่องอาหารและการให้อาหาร					
	1.5 ขาดความรู้เรื่องโรคและสุขภาพบาล					
2	ด้านการผลิตแพะเนื้อ					
	2.1 ขาดพ่อ-แม่พันธุ์แพะที่ดี					
	2.2 ขาดการปรับปรุงสายพันธุ์ เช่น การผสมเทียม การย้ายฝากตัวอ่อน เป็นต้น					
	2.3 ขาดเครื่องมือ อุปกรณ์ และเทคโนโลยีด้านการเลี้ยงแพะ					
	2.4 ขาดวัคซีน และเวชภัณฑ์ยา					
	2.5 ขาดแคลนแรงงาน					
	2.6 ราคาวัตถุดิบอาหารสัตว์/อาหารชั้นมีราคาแพง					
	2.7 ฟ้าอาหารสัตว์ไม่เพียงพอต่อความต้องการ					

ที่	รายละเอียด	ระดับความคิดเห็น				
		น้อยที่สุด	น้อย	ปานกลาง	มาก	มากที่สุด
	2.8 ขาดการสนับสนุนจากหน่วยงานภาครัฐ					
3	ด้านการตลาดแพะเนื้อ					
	3.1 ปัญหาด้านพ่อค้ารับซื้อ/ราคาไม่เป็นธรรม					
	3.2 ความผันผวนของราคา					
	3.3 ไม่มีแหล่งจำหน่ายผลผลิต					
	3.4 ผลผลิตไม่เพียงพอต่อความต้องการของตลาด					

4.2 ข้อเสนอแนะในการเลี้ยงแพะเนื้อของเกษตรกร

1) ด้านเจ้าหน้าที่ และหน่วยงานภาครัฐ

.....

.....

2) ด้านการผลิตแพะเนื้อ

.....

.....

3) ด้านการตลาดแพะเนื้อ

.....

.....

4) ด้านแหล่งเงินทุน

.....

.....

5) ด้านอื่นๆ

.....

.....

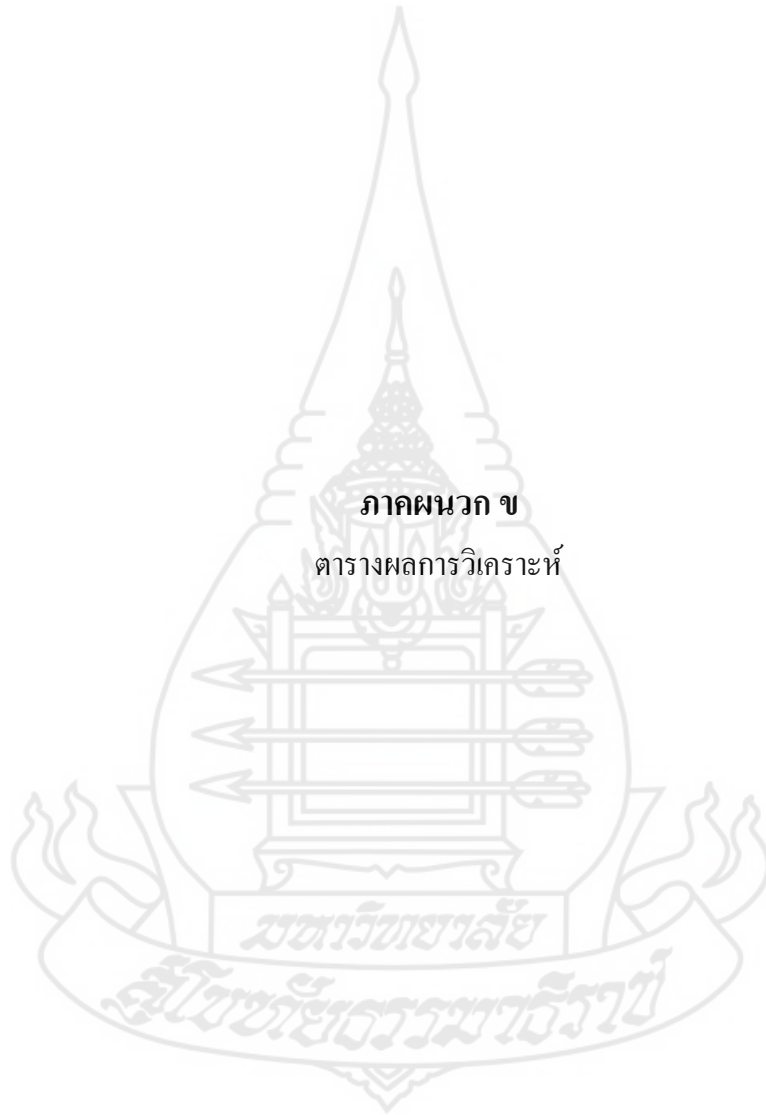
รายละเอียด	ระดับการได้รับการส่งเสริม					ระดับความต้องการการส่งเสริม				
	น้อย ที่สุด	น้อย	ปาน กลาง	มาก	มาก ที่สุด	น้อย ที่สุด	น้อย	ปาน กลาง	มาก	มาก ที่สุด
5. วิธีการส่งเสริม										
5.1 บรรยาย										
5.2 สาริต										
5.3 ฝึกปฏิบัติ										
5.4 ทักษะศึกษา										

ในกรณีที่ท่านได้รับการส่งเสริมการเลี้ยงแพะเนื้อท่านจะรับรู้และปฏิบัติในข้อใด

- 1. รับรู้และปฏิบัติทันที
- 2. รับรู้แต่ขอพิจารณากลั่นกรองข้อมูลมั่นใจก่อน
- 3. รับรู้แต่ขอสังเกตและทราบข้อมูลจากกลุ่มผู้นำที่ปฏิบัติก่อน
- 4. ไม่แน่ใจโดยขอสังเกตและทราบข้อมูลจากคนส่วนใหญ่ที่ปฏิบัติก่อน
- 5. ไม่แน่ใจโดยยังไม่ปฏิบัติ

ผู้วิจัยขอขอบพระคุณทุกท่านที่ตอบแบบสัมภาษณ์สำหรับงานวิจัยในครั้งนี้

ภาคผนวก ข
ตารางผลการวิเคราะห์

มหาวิทยาลัยราชภัฏสกลนคร

สโมชชัยธรรมสารวิราช

ตารางภาคผนวกที่ ผ.1 ปัญหาในการเลี้ยงแพะเนื้อของเกษตรกร

n = 233

ปัญหาในการเลี้ยงแพะเนื้อเชิง ธุรกิจของเกษตรกร	ระดับปัญหา					$\bar{X}$ (S.D.)	แปลผล
	5	4	3	2	1		
	จำนวน (ร้อย ละ)	จำนวน (ร้อย ละ)	จำนวน (ร้อยละ)	จำนวน (ร้อย ละ)	จำนวน (ร้อย ละ)		
1. ด้านความรู้ความสามารถ ของตัวเกษตรกร						2.89 (.900)	ปาน กลาง
1.1 ขาดความรู้เรื่องการ จัดการฟาร์มและโรงเรือน	18 (7.7)	20 (8.6)	92 (39.5)	91 (39.1)	12 (5.2)	2.75 (.965)	ปาน กลาง
1.2 ขาดความรู้เรื่องการ คัดเลือกสายพันธุ์	16 (6.9)	24 (10.3)	91 (39.1)	90 (38.6)	12 (5.2)	2.75 (.955)	ปาน กลาง
1.3 ขาดความรู้เรื่องการผสม พันธุ์และการปรับปรุงพันธุ์	15 (6.4)	26 (11.2)	90 (38.6)	89 (38.2)	13 (5.6)	2.75 (.956)	ปาน กลาง
1.4 ขาดความรู้เรื่องอาหาร และการให้อาหาร	16 (6.9)	28 (12.0)	87 (37.3)	88 (37.8)	14 (6.0)	2.76 (.979)	ปาน กลาง
1.5 ขาดความรู้เรื่องโรคและ สุขภาพบิด	76 (32.6)	34 (14.6)	46 (19.7)	67 (28.8)	10 (4.3)	3.42 (1.318)	มาก
2. ด้านการผลิตแพะเนื้อ						2.97 (.747)	ปาน กลาง
2.1 ขาดพ่อแม่พันธุ์แพะที่ดี	32 (13.7)	28 (12.0)	81 (34.8)	86 (36.9)	6 (2.6)	2.97 (1.071)	ปาน กลาง
2.2 ขาดการปรับปรุงสาย พันธุ์ เช่น การผสมเทียม การ ย้ายฝากตัวอ่อน เป็นต้น	32 (13.7)	32 (13.7)	89 (38.2)	77 (33.0)	3 (1.3)	3.06 (1.034)	ปาน กลาง
2.3 ขาดเครื่องมือ อุปกรณ์ และเทคโนโลยีด้านการเลี้ยง แพะ	25 (10.7)	35 (15.0)	71 (30.5)	90 (38.6)	12 (5.2)	2.88 (1.078)	ปาน กลาง
2.4 ขาดวัคซีน ยา และ เวชภัณฑ์	32 (13.7)	33 (14.2)	73 (31.3)	70 (30.0)	25 (10.7)	2.90 (1.190)	ปาน กลาง
2.5 ขาดแคลนแรงงาน	14 (6.0)	13 (5.6)	47 (20.2)	65 (27.9)	94 (40.3)	2.09 (1.169)	ปาน กลาง

ตารางภาคผนวกที่ ผ.1 (ต่อ)

ปัญหาในการเลี้ยงแพะเนื้อเชิง ธุรกิจของเกษตรกร	ระดับปัญหา					$\bar{X}$ (S.D.)	แปลผล
	5	4	3	2	1		
	จำนวน (ร้อย ละ)	จำนวน (ร้อย ละ)	จำนวน (ร้อยละ)	จำนวน (ร้อย ละ)	จำนวน (ร้อย ละ)		
2.6 ราคาวัตถุดิบอาหารสัตว์/ อาหารชั้นมีราคาแพง	19 (8.2)	33 (14.2)	83 (35.6)	67 (28.8)	31 (13.3)	2.75 (1.109)	ปาน กลาง
2.7 พืชอาหารสัตว์ไม่ เพียงพอต่อความต้องการ	37 (15.9)	34 (14.6)	50 (21.5)	85 (36.5)	27 (11.6)	2.88 (1.264)	ปาน กลาง
2.8 ขาดการสนับสนุนจาก หน่วยงานภาครัฐ	8 (3.4)	24 (10.3)	42 (18.0)	24 (10.3)	8 (3.4)	4.00 (1.184)	มาก
3. ด้านการตลาดแพะเนื้อ						2.80 (.926)	ปาน กลาง
3.1 ปัญหาด้านพ่อค้ารับซื้อ/ ราคาไม่เป็นธรรม	55 (23.6)	37 (15.9)	27 (11.6)	52 (22.3)	62 (26.6)	2.88 (1.544)	ปาน กลาง
3.2 ความผันผวนของราคา	53 (22.7)	41 (17.6)	30 (12.9)	49 (21.0)	60 (25.8)	2.91 (1.526)	ปาน กลาง
3.3 ไม่มีแหล่งจำหน่าย ผลผลิต	72 (30.9)	44 (18.9)	22 (9.4)	42 (18.0)	53 (22.7)	3.17 (1.580)	มาก
3.4 ผลผลิตไม่เพียงพอต่อ ความต้องการของตลาด	24 (10.3)	43 (18.5)	12 (5.2)	39 (16.7)	115 (49.4)	2.24 (1.471)	ปาน กลาง

ตารางภาคผนวกที่ ๒.2 การได้รับการส่งเสริมการเลี้ยงแพะเนื้อของเกษตรกร

n = 233

การได้รับการส่งเสริมการเลี้ยง แพะเนื้อเชิงธุรกิจของเกษตรกร	ระดับการได้รับการส่งเสริม					$\bar{X}$ (S.D.)	แปลผล
	5 จำนวน (ร้อยละ)	4 จำนวน (ร้อยละ)	3 จำนวน (ร้อยละ)	2 จำนวน (ร้อยละ)	1 จำนวน (ร้อยละ)		
1. ด้านการถ่ายทอดความรู้จาก เจ้าหน้าที่						1.99 (1.157)	น้อย ที่สุด
1.1 การจัดการฟาร์มและ โรงเรียน	11 (4.7)	26 (11.2)	22 (9.4)	62 (26.6)	112 (48.1)	1.98 (1.205)	น้อย
1.2 การปรับปรุงพันธุ์	10 (4.3)	23 (9.9)	23 (9.9)	68 (29.2)	109 (46.8)	1.96 (1.163)	น้อย
1.3 การคัดเลือกสายพันธุ์ และการผสมพันธุ์	10 (4.3)	23 (9.9)	22 (9.4)	70 (30.0)	108 (46.4)	1.96 (1.159)	น้อย
1.4 อาหารและการให้อาหาร	10 (4.3)	33 (14.2)	23 (9.9)	59 (25.3)	108 (46.4)	2.05 (1.233)	น้อย
1.5 โรคและสุขภาพ	10 (4.3)	30 (12.9)	22 (9.4)	61 (26.2)	110 (47.2)	2.01 (1.214)	น้อย
2. ด้านการสนับสนุนของหน่วยงานภาครัฐ						1.85 (.899)	น้อย
2.1 พันธุ์สัตว์	6 (2.6)	5 (2.1)	6 (2.6)	77 (33.0)	139 (59.7)	1.55 (.860)	น้อย ที่สุด
2.2 พันธุ์พืชอาหารสัตว์	4 (1.7)	7 (3.0)	6 (2.6)	77 (33.0)	139 (59.7)	1.55 (.830)	น้อย ที่สุด
2.3 ยาและเวชภัณฑ์	6 (2.6)	31 (13.3)	20 (8.6)	56 (24.0)	120 (51.5)	1.92 (1.168)	น้อย
2.4 การทำวัคซีน	9 (3.9)	51 (21.9)	23 (9.9)	48 (20.6)	102 (43.8)	2.22 (1.312)	น้อย
2.5 การตรวจสุขภาพสัตว์	8 (3.4)	48 (20.6)	19 (8.2)	56 (24.0)	102 (43.8)	2.16 (1.278)	น้อย

ตารางภาคผนวกที่ ผ.2 (ต่อ)

การได้รับการส่งเสริมการเลี้ยง แพะเนื้อเชิงธุรกิจของเกษตรกร	ระดับการได้รับการส่งเสริม					$\bar{X}$ (S.D.)	แปลผล
	5 จำนวน (ร้อยละ)	4 จำนวน (ร้อยละ)	3 จำนวน (ร้อยละ)	2 จำนวน (ร้อยละ)	1 จำนวน (ร้อยละ)		
2.6 การจัดการสุขาภิบาล หรือกำจัดของเสีย	5 (2.1)	21 (9.0)	11 (4.7)	74 (31.8)	122 (52.4)	1.77 (1.037)	น้อย ที่สุด
2.7 มาตรฐานฟาร์ม	8 (3.4)	22 (9.4)	9 (3.9)	65 (27.9)	129 (55.4)	1.78 (1.111)	น้อย ที่สุด
3. ด้านแหล่งเงินทุน						1.29 (.611)	น้อย ที่สุด
3.1 โครงการรัฐบาล	2 (0.9)	3 (1.3)	3 (1.3)	40 (17.2)	185 (79.4)	1.28 (.636)	น้อย ที่สุด
3.2 กองทุนหมู่บ้าน	2 (0.9)	2 (0.9)	3 (1.3)	40 (17.2)	186 (79.8)	1.26 (.611)	น้อย ที่สุด
3.3 กลุ่มวิสาหกิจชุมชน	3 (1.3)	7 (3.0)	5 (2.1)	39 (16.7)	179 (76.8)	1.35 (.780)	น้อย ที่สุด
3.4 ธนาคาร						2 (0.9)	4 (1.7)
4. ช่องทางในการสื่อสารเรียนรู้						1.82 (0.483)	น้อย
4.1 สื่อบุคคล	0 (0.0)	0 (0.0)	3 (1.3)	36 (15.5)	194 (83.3)	1.18 (.417)	น้อย ที่สุด
4.2 สื่อสิ่งพิมพ์	2 (0.9)	7 (3.0)	53 (22.7)	109 (46.8)	62 (26.6)	2.05 (.831)	น้อย
4.3 สื่ออิเล็กทรอนิกส์	0 (0.0)	2 (0.9)	68 (29.2)	146 (62.7)	17 (7.3)	2.23 (.587)	น้อย
5. วิธีการส่งเสริม						1.20 (.417)	น้อย ที่สุด
5.1 บรรยาย	1 (0.4)	19 (8.2)	17 (7.3)	3 (1.3)	193 (82.6)	1.42 (.967)	น้อย ที่สุด
5.2 สาธิต	0 (0.0)	00 (0.0)	7 (3.0)	0 (0.0)	197 (84.5)	1.31 (.724)	น้อย ที่สุด

ตารางภาคผนวกที่ ๒.2 (ต่อ)

การได้รับการส่งเสริมการเลี้ยง แพะเนื้อเชิงธุรกิจของเกษตรกร	ระดับการได้รับการส่งเสริม					$\bar{X}$ (S.D.)	แปลผล
	5	4	3	2	1		
	จำนวน (ร้อยละ)	จำนวน (ร้อยละ)	จำนวน (ร้อยละ)	จำนวน (ร้อยละ)	จำนวน (ร้อยละ)		
5.3 ฝึกปฏิบัติ	00 (0.0)	00 (0.0)	00 (0.0)	7 (3.0)	226 (97.0)	1.03 (.171)	น้อย ที่สุด
5.4 ทักษะศึกษา	00 (0.0)	00 (0.0)	00 (0.0)	7 (3.0)	226 (97.0)	1.03 (.171)	น้อย ที่สุด

ตารางภาคผนวกที่ ๒.3 ความต้องการการส่งเสริมการเลี้ยงแพะเนื้อของเกษตรกร

n = 233

การได้รับการส่งเสริมการเลี้ยง แพะเนื้อของเกษตรกร	ระดับการได้รับการส่งเสริม					$\bar{X}$ (S.D.)	แปลผล
	5	4	3	2	1		
	จำนวน (ร้อยละ)	จำนวน (ร้อยละ)	จำนวน (ร้อยละ)	จำนวน (ร้อยละ)	จำนวน (ร้อยละ)		
1. ด้านการถ่ายทอดความรู้จาก เจ้าหน้าที่						4.05 (1.240)	มาก
1.1 การจัดการฟาร์มและ โรงเรือน	96 (41.2)	100 (42.9)	5 (2.1)	6 (2.6)	26 (11.2)	4.00 (1.243)	มาก
1.2 การปรับปรุงพันธุ์	97 (41.6)	100 (42.9)	5 (2.1)	5 (2.1)	26 (11.2)	4.02 (1.239)	มาก
1.3 การคัดเลือกสายพันธุ์ และการผสมพันธุ์	100 (42.9)	97 (41.6)	5 (2.1)	5 (2.1)	26 (11.2)	4.03 (1.244)	มาก
1.4 อาหารและการให้อาหาร	109 (46.8)	88 (37.8)	5 (2.1)	5 (2.1)	26 (11.2)	4.07 (1.258)	มาก
1.5 โรคและสุขภาพ	118 (50.6)	79 (33.9)	5 (2.1)	5 (2.1)	26 (11.2)	4.12 (1.270)	มาก
2. ด้านการสนับสนุนของหน่วยงานภาครัฐ						4.12 (1.221)	มาก
2.1 พันธุ์สัตว์	100 (42.9)	97 (41.6)	5 (2.1)	5 (2.1)	26 (11.2)	4.03 (1.244)	มาก

ตารางภาคผนวกที่ ผ.3 (ต่อ)

การได้รับการส่งเสริมการเลี้ยง แพะเนื้อของเกษตรกร	ระดับการได้รับการส่งเสริม					$\bar{x}$ (S.D.)	แปลผล
	5 จำนวน (ร้อยละ)	4 จำนวน (ร้อยละ)	3 จำนวน (ร้อยละ)	2 จำนวน (ร้อยละ)	1 จำนวน (ร้อยละ)		
2.2 พันธุ์พืชอาหารสัตว์	111 (47.6)	86 (36.9)	5 (2.1)	5 (2.1)	26 (11.2)	4.08 (1.260)	มาก
2.3 ยาและเวชภัณฑ์	120 (51.5)	77 (33.0)	5 (2.1)	5 (2.1)	26 (11.2)	4.12 (1.273)	มาก
2.4 การทำวัคซีน	120 (51.5)	79 (33.9)	5 (2.1)	5 (2.1)	24 (10.3)	4.14 (1.239)	มาก
2.5 การตรวจสอบคุณภาพสัตว์	129 (55.4)	70 (30.0)	5 (2.1)	5 (2.1)	24 (10.3)	4.18 (1.250)	มาก
2.6 การจัดการสุขาภิบาล หรือกำจัดของเสีย	121 (51.9)	78 (33.5)	5 (2.1)	5 (2.1)	24 (10.3)	4.15 (1.241)	มาก
2.7 มาตรฐานฟาร์ม	123 (52.8)	76 (32.6)	5 (2.1)	5 (2.1)	24 (10.3)	4.15 (1.243)	มาก
3. ด้านแหล่งเงินทุน						3.41 (1.669)	มาก
3.1 โครงการรัฐบาล	85 (36.5)	53 (22.7)	21 (9.0)	19 (8.2)	55 (23.6)	3.40 (1.600)	ปาน กลาง
3.2 กองทุนหมู่บ้าน	84 (36.1)	52 (22.3)	21 (9.0)	19 (8.2)	57 (24.5)	3.37 (1.612)	ปาน กลาง
3.3 กลุ่มวิสาหกิจชุมชน	84 (36.1)	52 (22.3)	21 (9.0)	19 (8.2)	57 (24.5)	3.37 (1.612)	ปาน กลาง
3.4 ธนาคาร	84 (36.1)	52 (22.3)	21 (9.0)	19 (8.2)	57 (24.5)	3.37 (1.612)	ปาน กลาง
4. ช่องทางในการสื่อสารเรียนรู้						3.26 (0.871)	ปาน กลาง
4.1 สื่อบุคคล	153 (65.7)	35 (15.0)	4 (1.7)	18 (7.7)	23 (9.9)	4.19 (1.358)	มาก
4.2 สื่อสิ่งพิมพ์	27 (11.6)	27 (11.6)	65 (27.9)	76 (32.6)	38 (16.3)	2.70 (1.213)	ปาน กลาง

ตารางภาคผนวกที่ ผ.3 (ต่อ)

การได้รับการส่งเสริมการเลี้ยง แพะเนื้อของเกษตรกร	ระดับการได้รับการส่งเสริม					$\bar{x}$ (S.D.)	แปลผล
	5	4	3	2	1		
	จำนวน (ร้อยละ)	จำนวน (ร้อยละ)	จำนวน (ร้อยละ)	จำนวน (ร้อยละ)	จำนวน (ร้อยละ)		
4.3 สื่ออิเล็กทรอนิกส์	35 (15.0)	38 (16.3)	58 (24.9)	70 (30.0)	32 (13.7)	2.89 (1.268)	ปาน กลาง
5. วิธีการส่งเสริม						3.15 (.971)	ปาน กลาง
5.1 บรรยาย	49 (21.0)	81 (34.8)	38 (16.3)	44 (18.9)	21 (9.0)	3.40 (1.259)	ปาน กลาง
5.2 สาธิต	54 (23.2)	90 (38.6)	18 (7.7)	49 (21.0)	22 (9.4)	3.45 (1.306)	มาก
5.3 ฝึกปฏิบัติ	59 (25.3)	88 (37.8)	24 (10.3)	41 (17.6)	21 (9.0)	3.53 (1.287)	มาก
5.4 ทักษะศึกษา	31 (13.3)	19 (8.2)	13 (5.6)	74 (31.8)	96 (41.2)	2.21 (1.400)	น้อย

ตารางภาคผนวกที่ ผ.4 ดัชนีความสอดคล้อง (IOC) ตามความคิดเห็นของผู้ทรงคุณวุฒิ

ข้อที่	รายการคำถาม	ความคิดเห็นของผู้ทรงคุณวุฒิ			IOC	แปลผล	ข้อเสนอแนะ
		คนที่ 1	คนที่ 2	คนที่ 3			
ตอนที่ 4 ปัญหาในการเลี้ยงแพะเนื้อเชิงธุรกิจของเกษตรกร							
1	ขาดความรู้เรื่องการจัดการฟาร์มและ โรงเรือน	+1	+1	+1	1.00	ใช้ได้	
2	ขาดความรู้เรื่องการคัดเลือกสายพันธุ์	+1	+1	+1	1.00	ใช้ได้	
3	ขาดความรู้เรื่องการผสมพันธุ์และปรับปรุง พันธุ์	+1	+1	+1	1.00	ใช้ได้	
4	ขาดความรู้เรื่องอาหารและการให้อาหาร	+1	+1	+1	1.00	ใช้ได้	
5	ขาดความรู้เรื่องโรคและสุขภาพ	+1	+1	+1	1.00	ใช้ได้	
6	ขาดพ่อ-แม่พันธุ์แพะที่ดี	+1	+1	+1	1.00	ใช้ได้	
7	ขาดการปรับปรุงสายพันธุ์ เช่น การผสม เทียม การย้ายฝากตัวอ่อน เป็นต้น	+1	0	+1	0.66	ใช้ได้	ปรับปรุงพันธุ์ เป็นอย่างไร
8	ขาดเครื่องมือ อุปกรณ์ และเทคโนโลยีด้าน การเลี้ยงแพะ	+1	0	+1	0.66	ใช้ได้	เครื่องมืออุปกรณ์ อะไร
9	ขาดวัคซีน และเวชภัณฑ์ยา	+1	+1	+1	1.00	ใช้ได้	9

ตารางภาคผนวกที่ ผ.4 (ต่อ)

ข้อที่	รายการคำถาม	ความคิดเห็นของผู้ทรงคุณวุฒิ			IOC	แปลผล	ข้อเสนอแนะ
		คนที่ 1	คนที่ 2	คนที่ 3			
10	ขาดแคลนแรงงาน	+1	+1	+1	1.00	ใช้ได้	
11	ราคาวัตถุดิบอาหารสัตว์/อาหารชั้นมีราคาแพง	+1	+1	+1	1.00	ใช้ได้	
12	พืชอาหารสัตว์ไม่เพียงพอต่อความต้องการ	+1	+1	+1	1.00	ใช้ได้	
13	ขาดการสนับสนุนจากหน่วยงานภาครัฐ	+1	+1	+1	1.00	ใช้ได้	
14	ปัญหาด้านพ่อค้ารับซื้อ/ราคาไม่เป็นธรรม	+1	+1	+1	1.00	ใช้ได้	
15	ความผันผวนของราคา	+1	+1	+1	1.00	ใช้ได้	
16	ไม่มีแหล่งจำหน่ายผลผลิต	+1	+1	+1	1.00	ใช้ได้	
17	ผลผลิตไม่เพียงพอต่อความต้องการของตลาด	+1	+1	+1	1.00	ใช้ได้	
ตอนที่ 5 การได้รับ และความต้องการการส่งเสริมการเลี้ยงแพะเนื้อเชิงธุรกิจของเกษตรกร							
1	การจัดการฟาร์มและโรงเรือน	+1	+1	+1	1.00	ใช้ได้	
2	การปรับปรุงพันธุ์	+1	+1	+1	1.00	ใช้ได้	
3	การคัดเลือกสายพันธุ์และการผสมพันธุ์	+1	+1	+1	1.00	ใช้ได้	
4	อาหารและการให้อาหาร	+1	+1	+1	1.00	ใช้ได้	
5	โรคและสุขาภิบาล	+1	+1	+1	1.00	ใช้ได้	
6	พันธุ์สัตว์	+1	+1	+1	1.00	ใช้ได้	
7	พันธุ์พืชอาหารสัตว์	+1	+1	+1	1.00	ใช้ได้	
8	ยาและเวชภัณฑ์	+1	+1	+1	1.00	ใช้ได้	
9	การทำวัคซีน	+1	+1	+1	1.00	ใช้ได้	
10	การตรวจสอบสภาพสัตว์	+1	+1	+1	1.00	ใช้ได้	
11	การจัดการสุขาภิบาล หรือกำจัดของเสีย	+1	+1	+1	1.00	ใช้ได้	
12	มาตรฐานฟาร์ม	+1	+1	+1	1.00	ใช้ได้	
13	โครงการรัฐบาล	+1	+1	+1	1.00	ใช้ได้	
14	กองทุนหมู่บ้าน	+1	+1	+1	1.00	ใช้ได้	
15	กลุ่มวิสาหกิจชุมชน	+1	+1	+1	1.00	ใช้ได้	
16	ธนาคาร	+1	+1	+1	1.00	ใช้ได้	
17	สื่อบุคคล	+1	+1	+1	1.00	ใช้ได้	
18	สื่อสิ่งพิมพ์	+1	+1	+1	1.00	ใช้ได้	
19	สื่ออิเล็กทรอนิกส์	+1	+1	+1	1.00	ใช้ได้	
20	บรรยาย	+1	+1	+1	1.00	ใช้ได้	
21	สาริต	+1	+1	+1	1.00	ใช้ได้	
22	ฝึกปฏิบัติ	+1	+1	+1	1.00	ใช้ได้	
23	ทัศนศึกษา	+1	+1	+1	1.00	ใช้ได้	

ตารางภาคผนวกที่ ผ.5 ค่าสัมประสิทธิ์ความเที่ยง (Alpha Coefficient) จำแนกตามตอนของ
เครื่องมือการวิจัย

ตอนที่	รายการ	ค่าสัมประสิทธิ์ของครอนบาค	แปลผล
4	ปัญหาในการเลี้ยงแพะเนื้อของเกษตรกร	0.911	ใช้ได้
5	การได้รับ และความต้องการการส่งเสริม การเลี้ยงแพะเนื้อของเกษตรกร	0.875	ใช้ได้

ประวัติผู้วิจัย

ชื่อ	นางสาวกชพรรณ รักเมือง
วัน เดือน ปีเกิด	10 กรกฎาคม 2532
สถานที่เกิด	อำเภอกาญจนดิษฐ์ จังหวัดสุราษฎร์ธานี
ประวัติการศึกษา	วิทยาศาสตรบัณฑิต (สัตวศาสตร์) คณะทรัพยากรธรรมชาติ มหาวิทยาลัยสงขลานครินทร์ วิทยาเขตหาดใหญ่
สถานที่ทำงาน	มหาวิทยาลัยราชภัฏสุราษฎร์ธานี อำเภอเมือง จังหวัดสุราษฎร์ธานี
ตำแหน่ง	นักวิทยาศาสตร์ (สัตวศาสตร์)

